

SOUBORNÉ INFORMACE

Ročník 2006

Informace o regionech, městech a obcích
Kód publikace:13-5307-06

Pardubice, prosinec 2006
Č.j. 7/2006-7900

Regionální rozdíly v demografickém, sociálním a ekonomickém vývoji Pardubického kraje v letech 2000 až 2005

Zpracoval: ČSÚ, Krajská správa Pardubice
Ředitelka: Ing. Veronika Tichá

Kontaktní osoba: RNDr. Petr Dědič, tel.: 461 541 129, e-mail: petr.dedic@czso.cz
Ing. Lenka Kuprová, tel.: 466 743 434, e-mail: lenka.kuprova@czso.cz

Zajímají Vás nejnovější údaje o inflaci, HDP, obyvatelstvu, průměrných mzdách a mnohé další? Najdete je na stránkách ČSÚ na Internetu:

WWW.CZSO.CZ

Zajímají Vás údaje o Pardubickém kraji? Navštivte odkaz „ČSÚ v krajích“, nebo navštivte přímo internetové stránky:

www.pardubice.czso.cz

Regional Differences in Demographic, Social and Economic Development of the Pardubický Region in 2000 - 2005

The publication deals with the position and development of territorial units within the Pardubický Region that were formed both administratively and on the basis of common characteristics (by regionalisation).

Text section, graphs and cartograms, completed with comparisons to regions within the whole Czech Republic.

ISBN 80-250-1380-4

© Český statistický úřad, Krajská správa Pardubice, 2006

OBSAH

Úvod	7
1. Charakteristika kraje a jeho postavení v rámci České republiky	8
2. Regionální rozdíly uvnitř kraje v administrativně-správním členění	13
2.1 Sídlní struktura	13
2.1.1 Současná sídlní struktura	13
2.1.2 Velikostní skupiny obcí	15
2.1.3 Koncentrace osídlení	16
2.2 Demografický vývoj	18
2.2.1 Počet obyvatel	18
2.2.2 Obyvatelstvo podle pohlaví, věku, vzdělání, rodinného stavu a náboženského vyznání	19
2.2.3 Základní demografické události	22
2.2.4 Migrace	26
2.2.5 Cizinci	28
2.3 Ekonomický vývoj	30
2.3.1 Organizační struktura národního hospodářství	30
2.3.2 Zemědělství a lesnictví	32
2.3.3 Průmysl	37
2.3.4 Stavebnictví	39
2.3.5 Doprava	43
2.3.6 Cestovní ruch	45
2.3.7 Veřejná ekonomika	48
2.4 Sociální vývoj	49
2.4.1 Bydlení	49
2.4.2 Ekonomická aktivita	52
2.4.3 Nezaměstnanost	58
2.4.4 Školství, zdravotnictví, sociální péče	63
2.4.5 Kriminalita	67
2.4.6 Volby	69
2.5 Životní prostředí, infrastruktura, poloha, dostupnost	73
2.5.1 Životní prostředí	73
2.5.2 Infrastruktura	79
2.5.3 Dopravní dostupnost, poloha vzhledem k rozvojovým osám a oblastem	80
3. Hodnocení regionálních rozdílů podle funkčních regionů	83
4. Syntetické hodnocení regionálních rozdílů	93
4.1 Souhrnné postavení správních obvodů ORP v kraji (multikriteriální hodnocení)	93
4.2 Vnitrokrajské rozdíly v celorepublikovém pohledu	106
Zkratky krajů a správních obvodů obcí s rozšířenou působností	116
5. Závěr	117
Seznam použité literatury a informačních zdrojů	120
Tabulková část – územní srovnání	
Základní charakteristiky podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností v roce 2005	122

Seznam grafů v kapitole 2

1. Pořadí správních obvodů ORP podle rozlohy a počtu obyvatel k 31. 12. 2005.....	14
2. Křivky koncentrace osídlení správních obvodů ORP.....	17
3. Přírůstek/úbytek počtu obyvatel ve správních obvodech ORP v letech 2001 – 2005.....	18
4. Změna počtu obyvatel ve správních obvodech ORP podle základních věkových skupin v letech 2000 – 2005.....	19
5. Podíly základních věkových skupin a index stáří ve správních obvodech ORP v k 31. 12. 2005.....	20
6. Obyvatelstvo ve věku 25 a více let podle nejvyššího dokončeného vzdělání ve správních obvodech ORP v roce 2001.....	21
7. Živě narození v manželství a mimo manželství a potraty podle druhu v SO ORP (průměr 2001 – 2005).....	23
8. Standardizovaná míra úmrtnosti v letech 1996 – 2000 a 2001 – 2005, standardizovaná úmrtnost na nemoci oběhové soustavy a novotvary v letech 2001 – 2005 ve správních obvodech ORP.....	25
9. Sňatky a rozvody ve správních obvodech ORP (průměr 2001 – 2005).....	25
10. Stěhování přes hranice správních obvodů ORP v letech 2001 – 2005.....	27
11. Bydlící cizinci ve správních obvodech ORP k 31. 12. 2005.....	29
12. Podnikatelská aktivita v roce 2005.....	30
13. Obhospodařovaná zemědělská půda podle právní formy zemědělských podniků podle okresů v roce 2005.....	33
14. Výměra obhospodařované zemědělské půdy na 1 podnik podle okresů v roce 2005.....	34
15. Plochy obilovin podle okresů v roce 2005.....	35
16. Plochy olejnin podle okresů v roce 2005.....	35
17. Zemědělské stroje podle okresů v roce 2005.....	36
18. Stavební práce v tuzemsku podle okresu místa stavby v letech 2001 – 2005.....	39
19. Bytová výstavba podle okresů v roce 2005.....	40
20. Dokončené byty a intenzita bytové výstavby v SO ORP v letech 2001 – 2005.....	41
21. Vývoj kupních cen bytů v Kč/m ² podle velikostních skupin obcí v letech 1998 – 2000 a 2003 – 2005.....	42
22. Vývoj kupních cen rodinných domů v Kč/m ³ podle velikostních skupin obcí v letech 1998 – 2000 a 2003 – 2005.....	42
23. Potenciál cestovního ruchu ve správních obvodech ORP.....	47
24. Neobydlené byty podle důvodu neobydlenosti ve správních obvodech ORP v roce 2001.....	50
25. Srovnání obytné plochy bytu s průměrem kraje ve správních obvodech ORP v roce 2001.....	50
26. Míra ekonomické aktivity obyvatel podle věku ve správních obvodech ORP.....	53
27. Ekonomická aktivita ve vybraných odvětvích ekonomické činnosti ve správních obvodech ORP.....	55
28. Dojíždka za prací ve správních obvodech ORP v roce 2001.....	57
29. Uchazeči o zaměstnání podle věku ve správních obvodech ORP k 31. 12.	59
30. Míra nezaměstnanosti a podíl dlouhodobě nezaměstnaných v SO ORP k 31. 12. 2005.....	60
31. Uchazeči o zaměstnání podle délky evidence ve správních obvodech ORP k 31. 12. 2005.....	60
32. Míra nezaměstnanosti ve správních obvodech ORP v letech 2000 – 2005 (stav k 31. 12.).....	61
33. Míra nezaměstnanosti ve správních obvodech ORP k 31. 12.	62
34. Registrovaní pacienti na 1 lékaře ve správních obvodech ORP v roce 2005.....	65
35. Zjištěné trestné činy na 1 000 faktických obyvatel ve správních obvodech ORP v roce 2005.....	68
36. Účast voličů ve volbách do PS Parlamentu ČR 2006 a míra nezaměstnanosti ve správních obvodech ORP.....	69
37. Starostové obcí podle pohlaví a věku po volbách do zastupitelstev obcí v SO ORP v roce 2006.....	71
38. Účast voličů ve volbách ve správních obvodech ORP v letech 2004 a 2006.....	72
39. Změna účasti voličů ve volbách ve správních obvodech ORP v letech 2000 – 2006.....	72
40. Investice na ochranu životního prostředí podle okresů.....	76
41. Specifická potřeba vody na obyvatele podle velikostních skupin obcí v roce 2001.....	78
42. Obce se schválenou územně plánovací dokumentací podle správních obvodů ORP.....	80
43. Silniční vzdálenost obcí od krajského města Pardubice podle správních obvodů ORP.....	81

Seznam map a kartogramů

Fyzickogeografická mapa Pardubického kraje.....	11
Administrativní mapa Pardubického kraje (stav k 31. 12. 2005).....	12
Sídelní struktura Pardubického kraje v roce 2005.....	132
Podíl městského obyvatelstva k 31. 12. 2005 podle správních obvodů ORP	132
Demografický vývoj v obcích ČR v letech 2000 – 2005.....	133
Vývoj počtu obyvatel v letech 2000 – 2005 podle obcí.....	134
Vývoj počtu obyvatel a jejich struktury v letech 2000 – 2005 podle správních obvodů ORP.....	134
Průměrný věk obyvatelstva obcí ČR k 31. 12. 2005.....	135
Index stáří obyvatel k 31. 12. 2005 podle obcí.....	136
Úhrnná plodnost a struktura živě narozených podle věku matky v letech 2001 – 2005 podle správních obvodů ORP.....	136
Podíl živě narozených mimo manželství v letech 2001 – 2005 podle správních obvodů ORP.....	137
Standardizovaná úmrtnost na 1 000 obyvatel v letech 2001 – 2005 podle správních obvodů ORP.....	137
Sňatky na 1 000 obyvatel v letech 2001 – 2005 podle správních obvodů ORP.....	138
Saldo stěhování na 1 000 obyvatel v letech 2001 – 2005 podle správních obvodů ORP.....	138
Podíl cizinců na obyvatelstvu celkem k 31. 12. 2005 podle správních obvodů ORP.....	139
Cizinci podle druhu pobytu k 31. 12. 2005 podle správních obvodů ORP	139
Cizinci podle státní příslušnosti a věkové struktury k 31. 12. 2005 podle správních obvodů ORP	140
Podnikatelská aktivita fyzických osob k 31. 12. 2005 podle správních obvodů ORP	140
Přímé zahraniční investice na 1 obyvatele v letech 2000 – 2004 podle okresů	141
Podíl zemědělské půdy na celkové rozloze v roce 2005 podle obcí.....	141
Podíl orné půdy na výměře zemědělské půdy v roce 2005 podle správních obvodů ORP	142
Podíl orné půdy bez sklizně na obhospodařované orné půdě v roce 2005 podle okresů.....	142
Průměrná mzda v průmyslu v roce 2005 podle správních obvodů ORP.....	143
Stavební práce podle místa stavby na 1 obyvatele v roce 2005 podle okresů.....	143
Dokončené byty na 1 000 obyvatel v letech 2001 – 2005 podle obcí.....	144
Podíl dokončených bytů v rodinných domech na celkovém počtu dokončených bytů v letech 2001 – 2005 podle správních obvodů ORP	144
Míra ekonomické aktivity obyvatelstva obcí ČR v roce 2001	145
Změna míry ekonomické aktivity mezi roky 1991 a 2001 podle správních obvodů ORP	146
Míra ekonomické aktivity a struktura zaměstnaných podle věku v roce 2001 podle správních obvodů ORP	146
Míra ekonomické aktivity a struktura pracovních míst podle odvětví v roce 2001 podle správních obvodů ORP.....	147
Změna počtu zaměstnanců vybraných odvětví mezi roky 1991 a 2001 podle správních obvodů ORP	147
Pracovní místa na 1 000 zaměstnaných a rozmístění podnikatelských subjektů s 500 a více zaměstnanci v roce 2005 podle správních obvodů ORP	148
Saldo pracovních míst na 1 000 zaměstnaných v roce 2001 podle správních obvodů ORP.....	148
Vývoj nezaměstnanosti v obcích ČR v letech 2002 – 2005.....	149
Změna míry registrované nezaměstnanosti v letech 2000 – 2005 podle obcí	150
Míra registrované nezaměstnanosti k 31. 12. 2005 podle obcí	150
Změna míry registrované nezaměstnanosti v letech 2000 – 2005 podle správních obvodů ORP.....	151
Změna počtu uchazečů o zaměstnání a jejich struktury mezi roky 2002 a 2005 podle správních obvodů ORP.....	151
Míra nezaměstnanosti a věková struktura uchazečů o zaměstnání k 31. 12. 2005 podle správních obvodů ORP	152
Míra nezaměstnanosti k 31. 12. 2005 a struktura uchazečů o zaměstnání podle délky evidence podle správních obvodů ORP.....	152
Vývoj míry nezaměstnanosti v letech 2001 – 2005 a vývoj podílů hlasů získaných volebními stranami ve volbách do Poslanecké sněmovny v letech 2002 a 2006 podle správních obvodů ORP	153
Míra nezaměstnanosti k 31. 12. 2005 a podíl hlasů získaných volebními stranami ve volbách do Poslanecké sněmovny 2006 podle správních obvodů ORP.....	153
Emise hlavních znečišťujících látek na 1 km ² (REZZO 1-3) v roce 2004 podle okresů.....	154
Pořízené investice na ochranu životního prostředí na 1 km ² letech 2000 – 2004 podle okresů.....	154

Reprodukce výňatků z této publikace lze pořizovat, pokud je uveden jejich zdroj s výjimkou reprodukce pro komerční účely. Citace mohou být zveřejněny jen s uvedením zdroje – „Regionální rozdíly v demografickém, sociálním a ekonomickém vývoji Pardubického kraje v letech 2000 až 2005“ a původu statistických dat v publikaci otištěných.

Ležatá čárka (-) v tabulce na místě čísla značí, že se jev nevyskytoval.

Tečka (.) na místě čísla značí, že údaj není k dispozici nebo je nespolehlivý.

Ležatý křížek (x) značí, že zápis není možný z logických důvodů.

Nula (0) se v tabulce používá pro označení číselných údajů menších než polovina zvolené měřicí jednotky.

Zkratka „i.d.“ v tabulce nahrazuje individuální údaj, který nelze zveřejnit.

Výpočty v tabulkách jsou prováděny z nezaokrouhlených údajů (včetně součtů).

Publikované údaje jsou definitivní.

Úvod

V návaznosti na naplňování strategických cílů Českého statistického úřadu v oblasti regionální statistiky jsme připravili v letošním roce další souhrnnou analytickou publikaci o Pardubickém kraji. Tentokrát jsme se zaměřili na strukturu uvnitř regionu a pokusili se analyzovat vnitrokrajské rozdíly podle různých územních pohledů s využitím zejména dostupných dat ze státního statistického zjišťování, případně dalších zdrojů, za demografickou, sociální a ekonomickou oblast.

Základním územním pohledem je administrativní uspořádání kraje do správních obvodů obcí s rozšířenou působností. Okresní členění jsme využili v případech, kdy nebyly k dispozici odpovídající údaje za správní obvody nebo obce, aby bylo možno přiblížit vnitřní rozdíly regionu pomocí širšího okruhu ukazatelů, zejména za oblast ekonomickou. Dalšími pohledy na území kraje jsou velikostní skupiny obcí podle počtu obyvatel a různě vymezené tzv. funkční regiony, z nichž jsou dosud ve statistické praxi nejpoužívanější pracovní mikroregiony, vytvořené podle výsledků sčítání lidu a zveřejněné v roce 2004 v publikaci „Dojíždka za prací a do škol v Pardubickém kraji (na základě výsledků SLDB 2001)“.

Z hlediska časového je **hodnoceno období let 2000 až 2005**, někde i delší. Pro sledování vývoje jednotlivých jevů a regionálních rozdílů se porovnávají zejména pětiletá období 2001 – 2005 a 1996 – 2000, pokud byly údaje u hodnocených témat k dispozici.

Předkládaná analýza si klade za cíl odpovědět na **tři základní otázky:**

- 1. Která území kraje se významně liší od průměru kraje, existují v kraji výrazně problémové (zaostávající) oblasti?**
- 2. V jakých tematických oblastech byly zjištěny největší vnitrokrajské rozdíly?**
- 3. Patří kraj do skupiny krajů s relativně malými/průměrnými/velkými vnitroregionálními rozdíly?**

Publikace je rozdělena do čtyř samostatných kapitol, které se odlišují různým pohledem na danou problematiku a možnostmi grafického zobrazení vnitrokrajských rozdílů pomocí grafů a map. V závěru publikace najde čtenář bohatou barevnou kartografickou přílohu. Jsou v ní shromážděny kartogramy a kartodiagramy pro názorné dokreslení rozdílů mezi obcemi, správními obvody obcí s rozšířenou působností a okresy v Pardubickém kraji i vzhledem k celému území České republiky.

V první kapitole je charakterizováno území celého kraje, jeho postavení a vývoj v mezikrajském porovnání a postavení kraje v rámci České republiky. Druhá kapitola analyzuje rozdíly mezi jednotlivými správními obvody obcí s rozšířenou působností členěné v pěti podkapitolách (sídlní struktura, demografický vývoj, sociální vývoj, ekonomický vývoj a životní prostředí včetně infrastruktury a polohy).

Hodnocení regionálních rozdílů podle funkčních regionů je obsahem třetí kapitoly, kde pomocí několika typů neadministrativních celků je zejména graficky vyjádřeno území kraje v různých funkčně vymezených oblastech.

Poslední čtvrtá kapitola má dvě hlavní části. První subkapitola se vytvořením syntetického skóre za každý správní obvod s rozšířenou působností snaží odpovědět na první dvě otázky. Pomocí multikriteriálního hodnocení je na základě vážené průměrné známky stanoveno postavení každého správního obvodu s rozšířenou působností v jednotlivých oblastech. Druhá subkapitola pomáhá zodpovědět třetí základní otázku, a to pomocí vybraných ukazatelů za správní obvody na úrovni celorepublikové a na úrovni NUTS2 Severovýchod (Libereckém, Královéhradeckém a Pardubickém kraji). Hodnocení je provedeno převážně v grafech.

Analýza volně navazuje na loňskou analýzu „Demografický, sociální a ekonomický vývoj Pardubického kraje v letech 2000 – 2004“ a analýzu z roku 2004 „Správní obvody obcí s rozšířenou působností – Pardubický kraj 2004“, které byly zpracovány ve všech krajích České republiky podle jednotné metodiky ČSÚ. Letošní analýzu regionálních rozdílů připravilo podle stejné metodiky pět krajů (Jihočeský, Plzeňský, Ústecký, Královéhradecký, Pardubický). Data byla zpracována do časových řad podle územní struktury k 1. 1. 2005.

Vedle tištěné formy a CD-ROM, naleznete naše publikace na krajských internetových stránkách www.pardubice.czso.cz.

1. Charakteristika kraje a jeho postavení v rámci České republiky

Pardubický kraj leží ve východní části Čech, na severu hraničí s Královéhradeckým krajem, na jihu s krajem Vysočina a s Jihomoravským krajem, na východě s Olomouckým a na západě se Středočeským krajem. Severovýchodní výběžek kraje sousedí také s Polskem. Východní částí kraje, Svitavskem a Moravskotřebovskem, prochází zemská hranice mezi Čechami a Moravou.

Území Pardubického kraje se vyznačuje jedním z nejvyšších **rozpětí nadmořské výšky** mezi všemi kraji v České republice. Střední a západní část kraje je tvořena úrodnou Polabskou nížinou; nejnižší bod (201 m n. m.) přitom leží při západní hranici kraje na hladině Labe u Kojic. Severovýchod území ohraničuje jižní část Orlických hor a nejzápadnější svahy Hrubého Jeseníku. Na jihu a jihovýchodě je území kraje lemováno vrchovinnými oblastmi Žďárských vrchů a Železných hor. Orlické hory, Žďárské vrchy i Železné hory přitom patří mezi chráněné krajinné oblasti. Nejvyšším bodem kraje a jedním z nejvyšších míst České republiky je Králický Sněžník (1 424 m n. m.) ležící v severovýchodním výběžku kraje. Celá oblast Králického Sněžníku byla vyhlášena národní přírodní rezervací.

Rozdíly v **klimatických podmínkách** uvnitř kraje souvisí s výraznými rozdíly nadmořských výšek. V severozápadní nížinné oblasti převažuje teplejší a sušší klima, směrem na východ a k jihu se podnebí mění v chladnější a vlhčí. Na základě údajů Českého hydrometeorologického ústavu dosáhla v letech 2000 – 2005 průměrná roční teplota vzduchu měřená v Pardubicích (stanice letiště; 225 m n. m.) 9,6 °C; průměrný roční úhrn srážek činil 534,5 mm. V okolí Svatouchu (737 m n. m.) byla ve stejném období průměrná roční teplota vzduchu 6,7 °C a roční úhrn srážek 804,9 mm.

Rozdílná kvalita **životního prostředí** na území kraje souvisí s rozmanitostí přírodních podmínek, hustotou osídlení i koncentrací průmyslové a zemědělské výroby. Mezi nejméně postižená území antropogenní činností patří oblast podhůří a vrchovin (bez větších sídel) v severní a východní části okresu Ústí nad Orlicí a v jižní části okresu Chrudim. Nejintenzivněji je poškozené životní prostředí v okrese Pardubice, v oblasti s koncentrovaným průmyslem, osídlením a dopravou. Kvalita ovzduší je zde silně ovlivňována zejména podniky působícími v chemickém průmyslu (Paramo, Synthesia) i v energetice (elektrárny Opatovice a Chvaletice).

Hydrologické poměry kraje jsou ovlivněny jeho polohou na hlavním evropském rozvodí dělicí úmoří Černého a Severního moře. Z převážné části kraje odvádí vody spolu se svými přítoky řeka Labe, k povodí Dunaje patří řeka Svatava, Svitava či Třebůvka. Pardubický kraj je mimořádně významnou oblastí s přebytky vodních zdrojů, a to jak vod podzemních, tak vody povrchové z vodních toků. Největšími vodními plochami kraje jsou vodní nádrž Seč (na Chrudimce), Pastvinská přehradní nádrž (na Divoké Orlici) a Bohdanečský rybník (na Opatovickém kanále), který byl vyhlášen národní přírodní rezervací a představuje již pouze zbytek kdysi velké rybníční soustavy z období 15. a 16. století.

Celková rozloha Pardubického kraje (4 518 km²) je v mezikrajském srovnání pátá nejmenší a představuje 5,7 % rozlohy celé republiky. Počtem 506 024 **obyvatel** ke konci roku 2005 se Pardubický kraj řadí spolu s Libereckým a Karlovarským krajem ke třem nejméně lidnatým krajům České republiky; na celkovém počtu obyvatel ČR se přitom kraj podílí 4,9 %. **Hustota zalidnění** (112 osob/km²) je ve srovnání s republikovým průměrem o 18 osob/km² nižší a v mezikrajském srovnání se řadí na osmé místo.

Specifikem **sídelní struktury** Pardubického kraje je nadprůměrný podíl obyvatel žijících v menších obcích. K 31. 12. 2005 bylo na území kraje 452 obcí, na jednu obec přitom v průměru připadalo 10 km² katastrální plochy (třetí nejnižší hodnota mezi kraji) a zároveň 1 120 obyvatel (desáté pořadí mezi kraji). Jestliže podíl obyvatel žijících v obcích do 500 obyvatel v kraji republikový průměr převyšuje o dvě třetiny, zastoupení obyvatelstva ve městech s 10 000 a více obyvateli za republikovou hodnotou zaostává přibližně o jednu čtvrtinu. Ve 32 obcích se statutem města žilo ke konci roku 2005 celkem 61,0 % obyvatel kraje, třemi největšími městy kraje jsou Pardubice (88 tis. obyvatel), Chrudim (23 tis.) a Svitavy (17 tis.).

Území kraje je (stejně jako v případě Libereckého a Zlínského kraje) rozčleněno celkem do čtyř okresů; nejlidnatější je okres Pardubice, následují okresy Ústí nad Orlicí, Chrudim a Svitavy. Nižší počet okresů (celkem 3) najdeme pouze v kraji Karlovarském. Nové **administrativně-správní uspořádání** Pardubického kraje pak reprezentuje 15 správních obvodů obcí s rozšířenou působností (SO ORP) včetně 26 správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem územně skladebných do SO ORP.

Obyvatelstvo Pardubického kraje se oproti republikovému průměru vyznačuje relativně příznivější **věkovou skladbou**. Jestliže podíl dětí do 14 let ke konci roku 2005 v kraji činil 15,3 % (čtvrtá nejvyšší hodnota mezi kraji), v celé ČR byly děti zastoupeny 14,6 %. Index stáří vypočtený jako procentní poměr počtu obyvatel 65letých a starších k obyvatelstvu mladšímu 15 let přitom v kraji dosáhl hodnoty 95,1 (v celé republice 97,0). Průměrný věk žijících obyvatel kraje v roce 2005 představoval 39,8 let (40,0 let v ČR). Ve srovnání s republikovými hodnotami nacházíme v Pardubickém kraji také delší naději dožití při narození, která v průměru let 2004 – 2005 činila u mužů 73,2 roku a u žen 79,5 roku.

Ve struktuře obyvatel kraje podle nejvyššího dosaženého **vzdělání** mají oproti ostatním krajům výrazně nadprůměrné zastoupení osoby se středním vzděláním bez maturity. Naopak podíl středoškoláků s maturitou i vysokoškolsky vzdělaných osob za republikovým průměrem mírně zaostává. Jestliže podle výsledků výběrového šetření pracovní sil činil v roce 2005 podíl vysokoškoláků mezi osobami 25letými a staršími v kraji 11 %, na úrovni celé České republiky byl tento podíl 12 %. K rozvoji vzdělanosti nemalou měrou přispívá dynamicky se rozvíjející Univerzita Pardubice vzniklá v roce 1994 rozšířením Vysoké školy chemicko-technologické. Dnes má Univerzita šest fakult (dopravní, ekonomicko-správní, chemicko-technologickou, filozofickou, restaurování a zdravotnických studií) a jeden vysokoškolský ústav elektrotechniky a informatiky.

Výsledky statistického šetření EU-SILC dokládají nepříznivou **příjmovou situaci domácností** v kraji. Čisté roční příjmy na osobu zaostávaly v roce 2004 za průměrem ČR o 12 %. Podíl domácností v kraji s příjmy nižšími než 1,5násobek životního minima (17,4 %) byl druhý nejvyšší po Moravskoslezském kraji. Příjmová situace domácností úzce souvisí se mzdovým vývojem. **Průměrná hrubá měsíční mzda** zaměstnanců kraje v podnicích nad 20 zaměstnanců v roce 2005 dosáhla u fyzických osob hodnoty 16 357 Kč, tj. o 2 667 Kč méně ve srovnání s průměrnou republikovou mzdou. Jednalo se zároveň o čtvrtou nejnižší mzdu mezi kraji (po kraji Karlovarském, Olomouckém a Vysočině). Z odvětvového hlediska se v mezikrajském srovnání řadí mzdy v kraji v průmyslu na předposlední místo, ve stavebnictví jsou dokonce nejnižší.

Relativně příznivější postavení Pardubického kraje zaznamenáváme v případě **nezaměstnanosti**. Ke konci roku 2005 bylo na úřadech práce v Pardubickém kraji evidováno 22 782 osob, tj. 4,5 % všech registrovaných nezaměstnaných v ČR. Míra registrované nezaměstnanosti přitom činila 8,4 % a řadila se na osmé místo mezi kraji. Přetrvávajícím problémem je dlouhodobá nezaměstnanost. Zastoupení uchazečů registrovaných v evidenci úřadů práce po dobu delší než jeden rok činil k 31. 12. 2005 v kraji 35,5 %, což bylo o šest procentních bodů méně ve srovnání s republikovou hodnotou. Na jedno volné pracovní místo připadalo v kraji 9,6 zájemců o práci (v ČR 9,8), v případě uchazečů se zdravotním postižením připadalo na jedno volné pracovní místo určené pro tyto občany 26 osob (v celé ČR 42 osob).

Z ekonomického hlediska je Pardubický kraj nejen oblastí průmyslově-zemědělskou, ale i oblastí komerčních a veřejných služeb. Na tvorbě **hrubého domácího produktu** (HDP) České republiky se v roce 2005 kraj podílel 4,1 %, v přepočtu na 1 obyvatele dosáhl 82,5 % republikového průměru. HDP na obyvatele přitom činil 239 415 Kč a v mezikrajském srovnání se zařadil na osmé místo. Na tvorbě HDP se převážnou měrou podílí pět odvětví, která představují 71,2 % hrubé přidané hodnoty (HPH) kraje. Rozhodující vliv má zpracovatelský průmysl, jehož podíl na HPH kraje v roce 2005 dosáhl 31,5 %. Vysoký podíl na HPH byl zaznamenán i u obchodu (11,1 %) a u skupiny doprava, skladování a spoje (11,1 %). Dalšími významnými odvětvími byly činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu (10,5 % HPH kraje), stavebnictví (7,0 %), ale také zemědělství (5,3 %, tj. čtvrtý nejvyšší podíl tohoto odvětví mezi kraji).

Průmyslová výroba v kraji je zaměřena nejen na již tradiční chemickou výrobu či potravinářství, ale v neposlední řadě také (i díky podpoře zahraničního kapitálu) na výrobu elektrických a optických přístrojů, zejména počítačů a spotřební elektroniky. V souladu s celostátním trendem v kraji roste také výroba dopravních prostředků a zařízení. Útlum naopak postihuje textilní, oděvní a kožedělný průmysl. Průmyslová výroba v kraji je úzce spjata také s **vývozem**. Objemem vyvezené produkce 142,7 mld. Kč se Pardubický kraj v roce 2005 zařadil v mezikrajském srovnání na čtvrté místo, po přepočtu na obyvatele (282 tis. Kč) šlo dokonce o druhou nejvyšší hodnotu po Středočeském kraji. Na celkovém vývozu z ČR se kraj podílel 7,6 %. Ve struktuře exportu z kraje mají dominantní postavení stroje a dopravní prostředky, které se v roce 2005 na celkovém objemu vývozu podílely 77,8 % (na úrovni ČR bylo zastoupení této komodity na celkovém vývozu 50,8 %). Z dalších produktů následovaly polotovary a materiály (9,9 % na objemu vývozu z kraje), průmyslové spotřební zboží (5,3 %) a chemikálie (3,3 %). Do zemí Evropské unie směřovalo 81,8 % vývozu kraje, přičemž největším obchodním partnerem je pro vyvážející firmy v kraji Německo.

V letech 2001 až 2005 byla v Pardubickém kraji zahájena výstavba 8 176 bytů, z toho 47,9 % tvořily byty v nových rodinných domech (tj. téměř čtyři procentní body nad průměrem republiky), 25,6 % byty v nových bytových domech, 14,4 % byty vzniklé nástavbou, vestavbou nebo přístavbou ke stávajícímu objektu, 6,9 % byty vzniklé v nebytových objektech či z nebytových prostor a 5,2 % byty v domech s pečovatelskou službou. Ve stejném období bylo v kraji dokončeno 7 072 bytů, na každých sto **zahájených bytů** tak připadlo 86,5 **dokončených bytů**, přičemž na úrovni republiky činil tento poměr 80,8. Průměrným ročním počtem 2,79 dokončených bytů na 1 000 obyvatel v letech 2001 až 2005 se Pardubický kraj zařadil – stejně jako v případě zahájených bytů (3,23 bytů na 1 000 obyvatel) – na sedmé místo mezi kraji.

Ze strukturálního šetření v **zemědělství** z podzimu roku 2005 vyplývá, že zemědělské podniky sídlící v kraji obhospodařovaly 227 tis. ha zemědělské půdy, z toho 78,5 % tvořila orná půda. Tímto podílem se Pardubický kraj zařadil na čtvrté místo za kraj Jihomoravský, Středočeský a Vysočinu. Dominantní plodinou pěstovanou na orné půdě jsou obiloviny (52,6 % výměry orné půdy v kraji při republikovém průměru 59,5 %), následují pícniny s 22,4 % a olejnin s 15,6 %. Kraj se rovněž vyznačuje druhou nejvyšší intenzitou chovu

skotu na 100 hektarů zemědělské půdy (52,2) po kraji Vysočina; intenzitou chovu prasat v roce 2005 (110,6 kusů na 100 hektarů orné půdy) se zařadil v mezikrajském srovnání na šesté místo.

Příslibem pro další rozvoj Pardubického kraje je jeho výhodná poloha z hlediska **dopravního spojení**. Územím kraje prochází 545 km železničních tratí, přičemž k nejvýznamnějším železničním uzlům patří města Pardubice a Česká Třebová, která tvoří součást mezinárodní železniční magistrály Berlín – Praha – Brno – Vídeň. Na hlavní koridor jsou v Pardubicích napojeny celostátně významné trati ve směru na Liberec a přes Chrudim a Hlinsko na Havlíčkův Brod. Současná silniční síť zaujímá 3 581 km, z toho silnice I. třídy měří 445 km a silnice II. třídy 914 km. Nejvýznamnější tranzitní proud prochází územím kraje po silnici č. I/35 ve směru jihovýchod – severozápad; přes Moravskou Třebovou, Svitavy, Litomyšl, Vysoké Mýto a Holice míří ke Hradci Králové. Důležitá je také silnice č. I/37, směřující od severu přes Pardubice a Chrudim ke Žďirci nad Doubravou. V Chrudimi se kříží se silnicí č. I/17 ve směru Čáslav – Heřmanův Městec – Hrochův Týnec – Zámorsk. Zásadní změnu v silniční dopravě Pardubického kraje by mělo do budoucna přinést dokončení stavby dálnice D11 od stávajícího úseku Praha – Poděbrady dále na východ. Na připravenou dálnici by severně od Pardubic měla navázat rychlostní silnice R35, která bude tvořit páteřní komunikaci kraje. V letecké dopravě hraje rozhodující úlohu mezinárodní letiště v Pardubicích s vojenským a civilním provozem. K říční dopravě slouží v kraji pouze krátký splavný úsek řeky Labe do Chvaletic, projektuje se též splavnění Labe až do krajského města. K zajímavým turistickým sezónním atrakcím patří říční osobní doprava na trase Kunětické hoře – Pardubice – Přelouč.

Síť **zdravotnických zařízení** tvořilo v roce 2005 v kraji 10 nemocnic s 2 718 lůžky, 7 odborných léčebných ústavů s 1 262 lůžky, 910 samostatných ordinací lékařů (praktičtí lékaři pro dospělé, děti a dorost, stomatologové, gynekologové, specialisté) a 117 lékáren a výdejen léků. Na území kraje v roce 2005 působilo 1 691 lékařů, na tisíc obyvatel připadalo 3,3 lékaře (průměr ČR činil 4 lékaře na tisíc obyvatel). Počet obyvatel na jednoho lékaře byl mezi kraji pátý nejvyšší (299 osob) a průměr ČR převyšoval o 48 osob.

Tradičně vyšší zájem občanů Pardubického kraje podílet se na spolurozhodování o politickém dění lze dokumentovat na základě mezikrajského srovnání údajů o **volební účasti**. Při posledních volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR na jaře roku 2006 byla účast voličů v kraji 67,4 %, což představovalo třetí nejvyšší účast po Hlavním městě Praze a kraji Vysočina; republiková hodnota přitom činila 64,5 %. Při podzimních volbách do obecních zastupitelstev v roce 2006 dosáhl kraj dokonce druhé nejvyšší účasti voličů (50,7 %) po kraji Vysočina. V celé republice hlasovalo v těchto volbách 46,4 % potenciálních voličů.

Rozmanitost přírodních podmínek kraje poskytuje řadu příležitostí pro pěší **turistiku, cykloturistiku i zimní sporty**. K turisticky atraktivním oblastem kraje patří zejména jeho severovýchodní část – podhůří Orlických hor, lyžařský areál Buková hora-Suchý vrch, oblast Králického Sněžníku. Řada turistických center je rovněž v jižní a jihozápadní části kraje. K nejnavštěvovanějším patří okolí Sečské přehrady, oblasti u Horního Bradla, Bojanova či Křižanovic ležící v Železných horách. Na území kraje se rozvíjí agroturistika, zvláště se zaměřením na tradiční chov koní. K často navštěvovaným místům patří Národní hřebčín v Kladrubech nad Labem, který kromě pravidelných prohlídek pořádá nejrůznější akce pro milovníky koní. V roce 2005 měl Pardubický kraj celkem 278 hromadných ubytovacích zařízení, ve kterých pobývalo 329 395 hostů (z toho 16 % cizinců) s průměrným počtem přenocování 3,3 a průměrnou dobou pobytu 4,3 dne. Počtem 652 hostů na 1 000 obyvatel se kraj zařadil na jedenácté místo před Olomoucký, Moravskoslezský a Ústecký kraj.

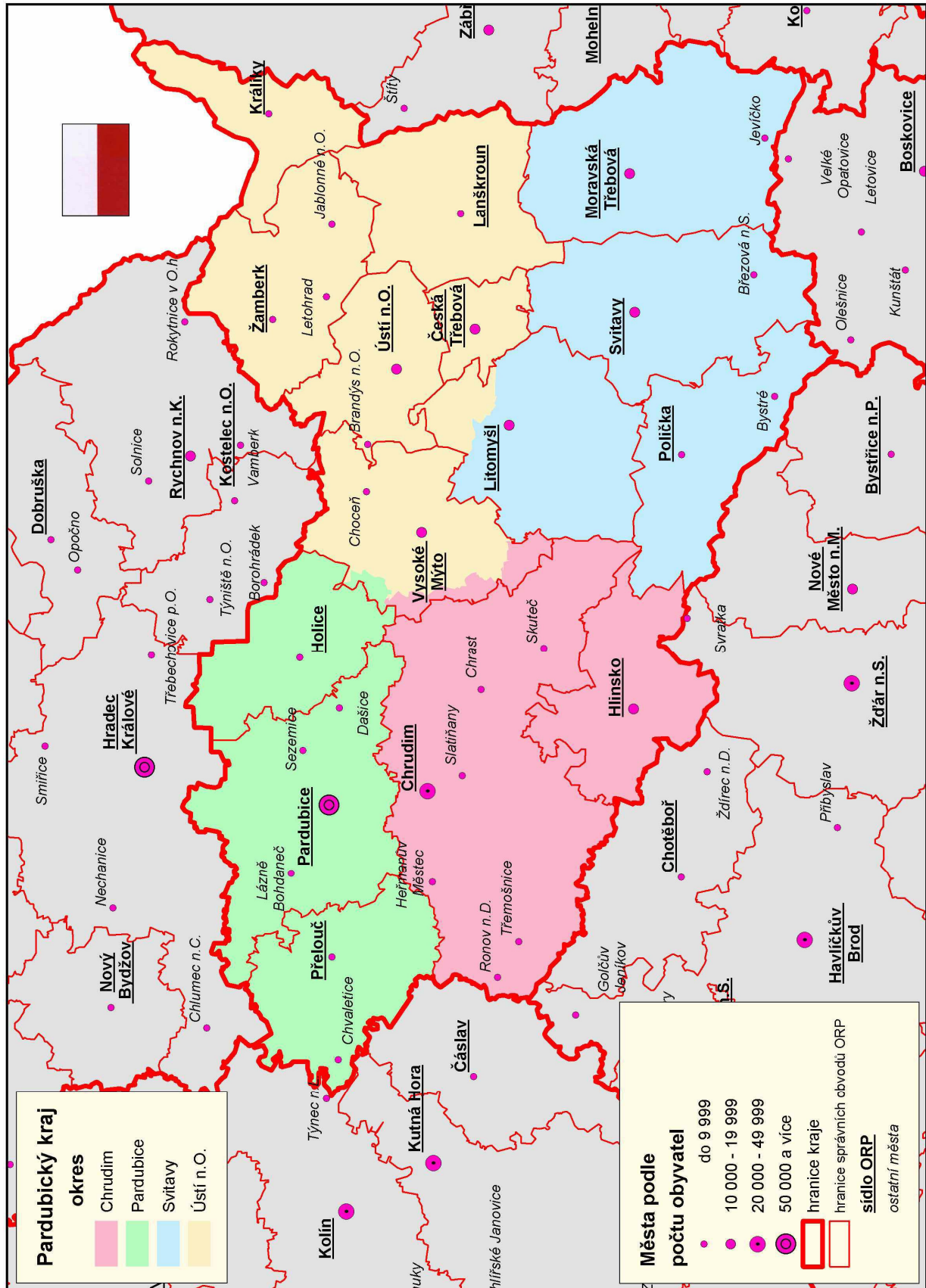
Širokou nabídku **kulturních aktivit** poskytují obyvatelům a návštěvníkům Pardubického kraje především města. K významným architektonickým památkám patří pardubický zámek s expozicemi Východočeského muzea a Východočeské galerie. Dominantou krajiny v blízkosti krajského města je pozdně gotický hrad na Kunětické hoře. Častým cílem turistů je Muzeum loutkářských kultur v Chrudimi, státní zámek Slatiňany a jeho hipologické muzeum či Africké muzeum v Holicích věnované zdejšímu rodákovi – cestovateli dr. Emilu Holubovi. Na Seznam světového dědictví UNESCO byl v roce 1999 zařazen zámecký areál v Litomyšli. Zajímavou podívanou poskytuje svým návštěvníkům skanzen – Soubor lidových staveb Vysočina na Veselém Kopci a v přilehlých lokalitách Hlinecka. K léčbě poruch pohybového ústrojí slouží slatinné lázně založené v roce 1897 v Lázních Bohdaneč.

Hudba je v Pardubickém kraji spojována s pardubickou Komorní filharmonií, svoji tradici má operní festival Smetanova Litomyšl i hudební festivaly v Poličce – rodišti ve světě proslulého hudebního skladatele Bohuslava Martinů. Z **divadelních scén** je nejznámější Východočeské divadlo v Pardubicích, které již několik let hostí přehlídku divadelních komedií pod názvem Festival smíchu. Na počest herce Františka Filipovského se již od roku 1995 v jeho rodné Přelouči koná vyhlášení prestižní a po něm pojmenované národní ceny za nejlepší výkony v dabingu.

Se **sportem** je spjata především krajské město, kde již tradičně probíhají významné sportovní akce jakými jsou Velká pardubická steeplechase, plochodrážní závody o Zlatou přílbu České republiky, hokejové zápasy extraligového družstva či tenisová Pardubická juniorka.

Je zřejmé, že Pardubický kraj představuje region mnoha atraktivních míst, kde se snoubí zajímavá příroda, bohatá historie, lidský um, kultura a sport v mnoha podobách.

Administrativní mapa Pardubického kraje (stav k 31. 12. 2005)

2. Regionální rozdíly uvnitř kraje v administrativně-správním členění

2.1 Sídelní struktura

2.1.1 Současná sídelní struktura

Na základě vyhlášky Ministerstva vnitra č. 388/2002 Sb. bylo území Pardubického kraje rozčleněno do patnácti **administrativně-správních celků – správních obvodů obcí s rozšířenou působností (SO ORP)**. Nižší správní celky pak představuje 26 správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem.

Při vymezování SO ORP jakožto administrativních celků hrála svou roli spádovost jednotlivých obcí do center obvodů. Z hlediska **rozlohy i počtu obcí** jsou však mezi jednotlivými obvody patrné **značné rozdíly**. Nejrozsáhlejší území (74 605 ha) s nejvíce obcemi (86) patří Chrudimsku. Počtem obyvatel se přitom řadí až za Pardubicko, kde žije 23,9 % obyvatel kraje. Rozlohou nejmenší Českotřebovsko (7 969 ha) je tvořeno pouze pěti obcemi, stejně jako Králicko. To se vyznačuje dokonce nejnižším počtem obyvatel mezi všemi správními obvody České republiky.

Odlisný ekonomický vývoj i rozdílné přírodní podmínky se odráží v odlišných hodnotách hustoty zalidnění. Nejvyšší **hustota zalidnění** na Pardubicku (295 osob na km²) koresponduje s koncentrací obyvatel do krajského města, ve kterém žijí téměř tři čtvrtiny obyvatel tohoto správního obvodu. Krajský průměr převyšuje hustota zalidnění pouze v dalších třech správních obvodech (Česká Třebová, Ústí nad Orlicí a Vysoké Mýto). Zeměpisná poloha Králicka se odráží v nejmenší hustotě zalidnění tohoto územně-správního celku (58,2 km²) v rámci kraje.

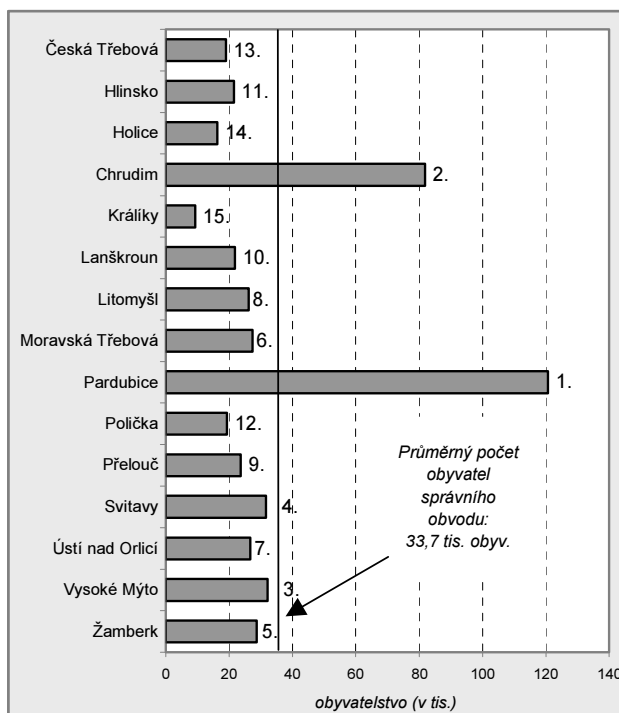
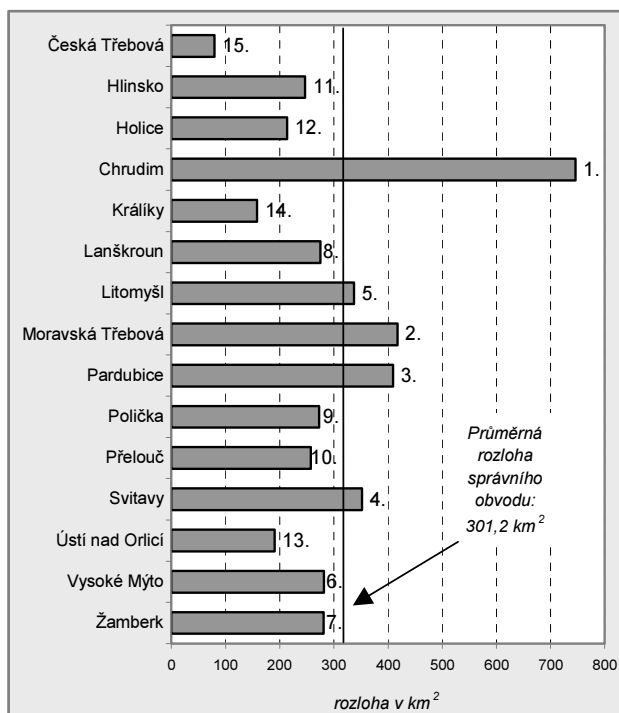
Nejvyšší **podíl městského obyvatelstva** v SO ORP Česká Třebová (87,1 %) souvisí s jeho specifickým uspořádáním (lidnatější sídlo s pouhými čtyřmi spádovými obcemi). Na druhé straně na Litomyšlsku a Holicku je do měst (resp. sídel správních obvodů) soustředěno pouze 39 % obyvatel. Nejnižší zastoupení obyvatel bydlících v sídle správního obvodu pak nacházíme na Žambersku (21 %).

Tab. 2.1.1.1 Sídelní struktura k 31. 12. 2005

	Počet obcí		Počet částí obcí	Obyvatelstvo celkem	Podíl obyvatel žijících v (%)			Průměr na 1 obec			Počet obyvatel na 1 km ²
	celkem	z toho měst			sídle SO ORP	ostatních městech	ostatních obcích	rozloha (km ²)	obyvatelstvo	počet částí obce	
Pardubický kraj	452	32	995	506 024	49,2	11,9	39,0	10,0	1 120	2,2	112,0
v tom správní obvody:											
Česká Třebová	5	1	10	18 992	87,1	-	12,9	15,9	3 798	2,0	238,3
Hlinsko	22	1	74	21 492	47,9	-	52,1	11,2	977	3,4	87,2
Holice	14	1	32	16 235	38,8	-	61,2	15,3	1 160	2,3	76,0
Chrudim	86	7	260	81 774	28,6	27,4	44,0	8,7	951	3,0	109,6
Králíky	5	1	27	9 232	50,4	-	49,6	31,7	1 846	5,4	58,2
Lanškroun	22	1	36	21 868	44,8	-	55,2	12,5	994	1,6	79,5
Litomyšl	35	1	62	26 171	38,7	-	61,3	9,6	748	1,8	77,6
Moravská Třebová	33	2	62	27 365	41,1	10,6	48,3	12,6	829	1,9	65,6
Pardubice	57	4	119	120 708	73,1	7,1	19,8	7,2	2 118	2,1	295,0
Polička	20	2	34	19 369	46,6	8,6	44,8	13,6	968	1,7	71,0
Přelouč	42	2	69	23 660	35,8	14,0	50,2	6,1	563	1,6	92,0
Svitavy	28	2	40	31 652	54,5	5,2	40,3	12,6	1 130	1,4	90,0
Ústí nad Orlicí	16	2	34	26 668	55,9	5,4	38,7	11,9	1 667	2,1	140,0
Vysoké Mýto	40	2	87	32 148	38,7	27,8	33,5	7,0	804	2,2	114,1
Žamberk	27	3	49	28 690	21,0	32,3	46,8	10,4	1 063	1,8	102,0

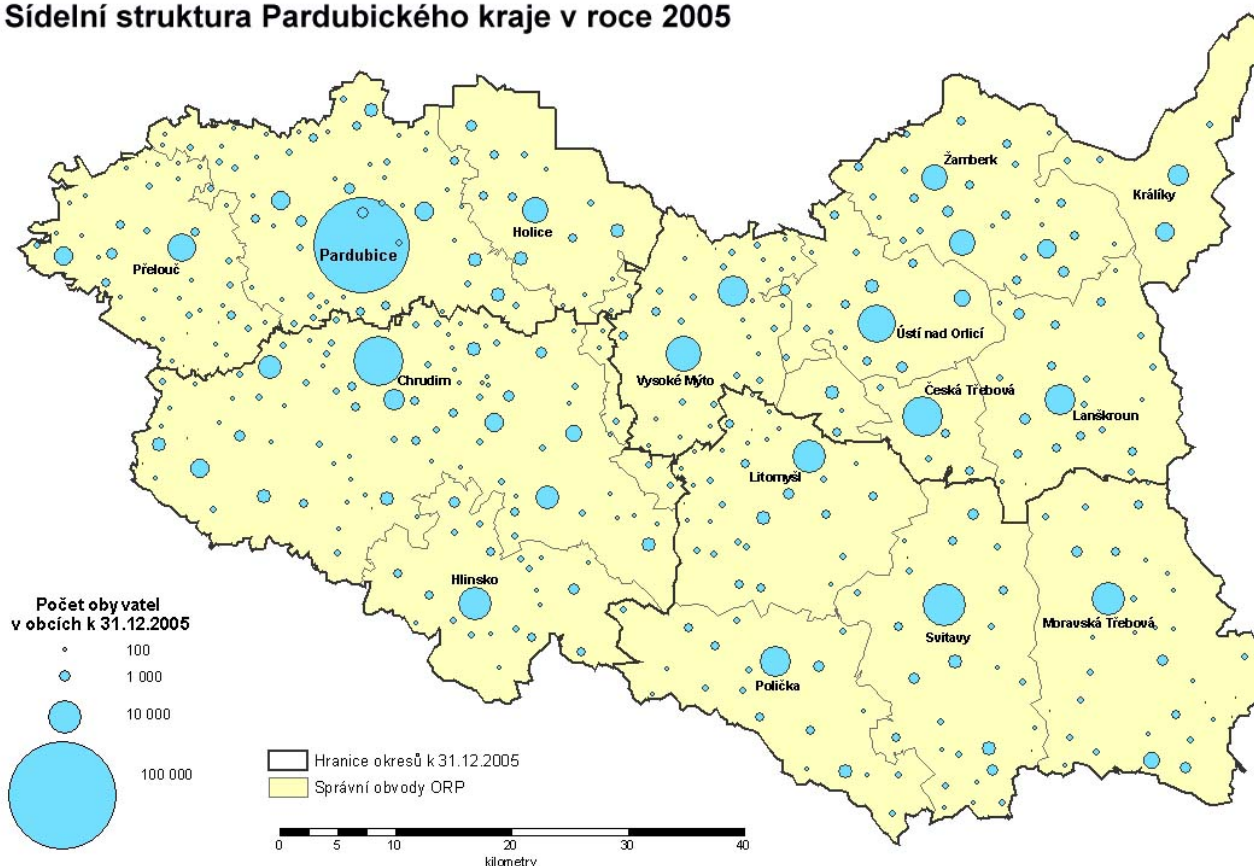
Průměrná velikost obce v rámci správního obvodu se v kraji pohybuje od 6,1 km² na Přeloučsku po 31,7 km² na Králicku. Na poslední místo v kraji se Přeloučsko rovněž řadí i průměrným počtem 563 obyvatel v obci. Rozdrobenost sídelní struktury lze specifikovat také dle rozdělení obcí do jednotlivých částí. Počtem **částí obcí** připadajících na jednu obec převyšují krajský průměr (2,2) správní obvody Králíky, Hlinsko, Chrudim a Holice. Téměř šedesát procent obcí Pardubického kraje je tvořeno pouze jednou částí, nejvyšší měrou jsou takové obce zastoupeny na Českotřebovsku (80 %) a Pardubicku (75 %). Specifické postavení z hlediska územně-správního členění má krajské město, jehož sedm městských obvodů bylo ke konci roku 2005 rozděleno do 31 městských částí. Dnem voleb do zastupitelstev obcí 20. 10. 2006 se k městu Pardubice přičlenila obec Hostovice (s 240 obyvateli), která se stala jeho 32. částí a zároveň osmým městským obvodem.

Pořadí správních obvodů ORP podle rozlohy a počtu obyvatel k 31. 12. 2005

Správní obvody obcí s rozšířenou působností legislativně vymezené v roce 2002 nebyly v řadě krajů skladebné do území stávajících okresů. Za účelem **zajištění územní skladebnosti** došlo na základě vyhlášky č. 513/2006 Sb. ke změně hranic okresů. S účinností od 1. 1. 2007 tak obce správního obvodu Vysoké Mýto – Leština, Nové Hrady, Řepníky, Stradouň a Vinary – přechází z okresu Chrudim do okresu Ústí nad Orlicí; obce Radnoš a Týniště z téhož SO ORP přechází z okresu Pardubice do okresu Ústí nad Orlicí. Z okresu Ústí nad Orlicí do svitavského okresu byly přesunuty obce Němčice, Sloupnice a Vlčkov územně příslušné do SO ORP Litomyšl.

Sídlní struktura Pardubického kraje v roce 2005

2.1.2 Velikostní skupiny obcí

Pardubický kraj patří v celorepublikovém měřítku k územím s nadprůměrným podílem obyvatel v menších obcích. Relativně **rovnoměrnější osídlení** kraje souvisí především s jeho přírodními podmínkami, které umožňovaly rozvoj zemědělské výroby. Koncentrace do větších center osídlení pak sílila s rozvojem průmyslu. Koncem minulého století se naopak začaly projevovat **suburbanizační tendence** – tedy růst počtu obyvatel v zázemí největších měst.

Tab. 2.1.2.1 Základní charakteristika území podle velikostních skupin obcí k 31. 12. 2005

	Počet obcí		Počet částí obcí	Rozloha		Obyvatelstvo			Počet obyvatel na 1 km ²	
	celkem	z toho měst		celkem (km ²)	podíl na kraji (%)	celkem		podíl městského obyvatelstva (%)	celkem	zastavěné plochy
						počet	podíl na kraji (%)			
Pardubický kraj	452	32	995	4 518	100,0	506 024	100,0	61,0	112	7 045
v tom obce s počtem obyvatel:										
do 199	115	-	145	476	10,5	15 080	3,0	-	32	3 058
200 - 499	176	-	301	1 274	28,2	56 211	11,1	-	44	3 999
500 - 999	88	-	197	1 067	23,6	64 190	12,7	-	60	5 031
1 000 - 1 999	40	4	131	766	16,9	55 551	11,0	11,6	73	5 574
2 000 - 4 999	16	11	83	372	8,2	50 475	10,0	75,0	136	6 914
5 000 - 9 999	8	8	50	201	4,5	60 077	11,9	100,0	298	9 346
10 000 - 19 999	7	7	49	250	5,5	92 795	18,3	100,0	370	11 078
20 000 - 49 999	1	1	8	33	0,7	23 385	4,6	100,0	704	12 887
50 000 a více	1	1	31	78	1,7	88 260	17,4	100,0	1 136	14 236

Pokračující proces suburbanizace se projevuje ve změnách struktury obyvatelstva podle **velikostních skupin**. V letech 2000 – 2005 se v **Pardubickém kraji** zvýšil počet obyvatel bydlících v obcích do 5 000 obyvatel (tzv. základní urbanizace) přibližně o čtyři tisíce a podíl na populaci kraje vzrostl o jeden procentní bod na 47,7 %. Ve velikostní skupině měst s 5 000 a více obyvateli došlo v uvedeném období naopak k populačnímu úbytku ve výši šesti tisíc osob, přičemž ve dvou největších městech (Chrudim a Pardubice), tvořících samostatné velikostní kategorie, se počet obyvatel snížil v úhrnu téměř o tři tisíce. Na konci roku 2005 žilo v těchto dvou městech 22,1 % obyvatel kraje.

Tab. 2.1.2.2 Počet obcí podle velikostních skupin obcí k 31. 12. 2005

	Počet obcí	v tom obce s počtem obyvatel								
		do 199	200 - 499	500 - 999	1 000 - 1 999	2 000 - 4 999	5 000 - 9 999	10 000 - 19 999	20 000 - 49 999	50 000 a více
Pardubický kraj	452	115	176	88	40	16	8	7	1	1
v tom správní obvody:										
Česká Třebová	5	-	1	3	-	-	-	1	-	-
Hlinsko	22	2	11	6	2	-	-	1	-	-
Holice	14	-	6	4	3	-	1	-	-	-
Chrudim	86	25	35	11	7	6	1	-	1	-
Králíky	5	-	1	2	-	2	-	-	-	-
Lanškroun	22	4	5	9	3	-	1	-	-	-
Litomyšl	35	13	11	6	4	-	-	1	-	-
Moravská Třebová	33	12	10	6	3	1	-	1	-	-
Pardubice	57	14	26	8	4	4	-	-	-	1
Polička	20	2	10	5	2	-	1	-	-	-
Přelouč	42	18	16	5	1	1	1	-	-	-
Svitavy	28	6	12	4	5	-	-	1	-	-
Ústí nad Orlicí	16	2	4	5	3	1	-	1	-	-
Vysoké Mýto	40	15	18	5	-	-	1	1	-	-
Žamberk	27	2	10	9	3	1	2	-	-	-

Na úrovni správních obvodů ORP jsou v sídelní struktuře z hlediska velikostních skupin obcí patrné značné rozdíly. Jestliže v kraji tvoří nejmenší obce s méně než 200 obyvateli čtvrtinu všech obcí, na Přeloučsku činí tento podíl 42,9 %. Nad průměrem kraje je tento podíl v dalších čtyřech SO ORP (Vysoké Mýto, Litomyšl, Moravská Třebová a Chrudim). Řada velmi malých obcí, které neleží v zázemí velkých center osídlení a v jejichž okolí není dostatek pracovních příležitostí se přitom potýká s populačním úbytkem. K nejmenším obcím v kraji s méně než čtyřiceti obyvateli patří Vysoká a Janůvky – obě ze správního obvodu Moravská Třebová a Holotín z Přeloučska.

Tab. 2.1.2.3 Obyvatelstvo podle velikostních skupin obcí k 31. 12. 2005

	Obyvatelstvo celkem	v tom podíl obcí (%) s počtem obyvatel								
		do 199	200 - 499	500 - 999	1 000 - 1 999	2 000 - 4 999	5 000 - 9 999	10 000 - 19 999	20 000 - 49 999	50 000 a více
Pardubický kraj	506 024	3,0	11,1	12,7	11,0	10,0	11,9	18,3	4,6	17,4
v tom správní obvody:										
Česká Třebová	18 992	-	1,8	11,2	-	-	-	87,1	-	-
Hlinsko	21 492	1,4	17,7	21,1	11,9	-	-	47,9	-	-
Holice	16 235	-	10,1	19,9	31,2	-	38,8	-	-	-
Chrudim	81 774	4,2	13,7	9,0	13,4	24,6	6,5	-	28,6	-
Králíky	9 232	-	3,2	12,0	-	84,8	-	-	-	-
Lanškroun	21 868	2,5	8,2	28,9	15,5	-	44,8	-	-	-
Litomyšl	26 171	6,2	14,3	19,0	21,8	-	-	38,7	-	-
Moravská Třebová	27 365	4,8	12,7	16,4	14,4	10,6	-	41,1	-	-
Pardubice	120 708	1,7	6,6	5,1	4,5	8,9	-	-	-	73,1
Polička	19 369	1,6	17,7	20,1	14,0	-	46,6	-	-	-
Přelouč	23 660	9,4	19,4	15,7	5,7	14,0	35,8	-	-	-
Svitavy	31 652	2,4	12,3	9,1	21,8	-	-	54,5	-	-
Ústí nad Orlicí	26 668	0,8	4,3	13,5	16,0	9,4	-	55,9	-	-
Vysoké Mýto	32 148	6,3	17,7	9,5	-	-	27,8	38,7	-	-
Žamberk	28 690	1,1	11,1	23,4	11,2	10,6	42,6	-	-	-

Počet obyvatel bydlících v obcích do 5 000 obyvatel relativně nejvíce vzrostl v letech 2000 – 2005 ve správním obvodu Pardubice a Holice (u obou o 7,3 %). Na Pardubicku byl příliv obyvatel do této kategorie obcí podpořen rozvojem bytové výstavby například v obcích Srnojedy, Stěblová, Spojil, Sezemice, Lázně Bohdaneč či Starý Mateřov; na Holicku šlo zejména o obec Býšť a Horní Jelení. Díky zlepšení bytové situace v sídlech SO ORP Holice a Vysoké Mýto se tyto dva územně-správní celky vyznačují v letech 2000 – 2005 jako jediné v kraji nárůstem počtu obyvatel ve skupině měst s 5 000 a více obyvateli. Ke konci roku 2005 žilo v této kategorii obcí 52,3 % obyvatel kraje, přičemž nad krajským průměrem byl tento podíl ve správním obvodu Česká Třebová (87,1 %), Pardubice (73,1 %), Vysoké Mýto (66,5 %) Ústí nad Orlicí (55,9 %) a Svítavy (54,5 %).

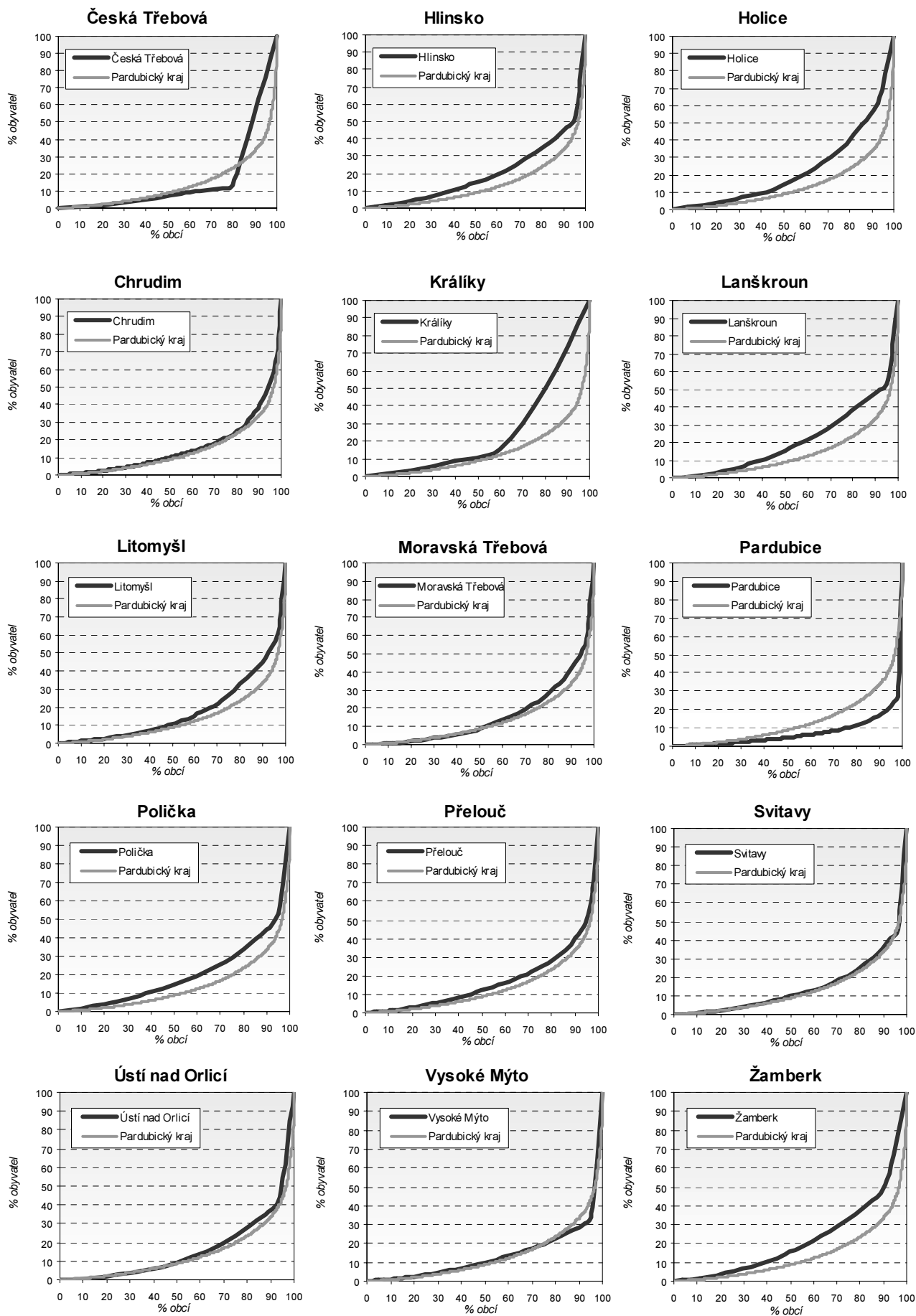
2.1.3 Koncentrace osídlení

Prostorovou variabilitu osídlení lze znázornit prostřednictvím **křivek koncentrace**, které vyjadřují podíl obyvatelstva připadající na určitý podíl z počtu obcí. Vyšší koncentrace osídlení znamená, že větší podíl obyvatelstva je soustředěn v menším podílu obcí – křivka je položena níže než v případě nižší koncentrace osídlení. V následujících grafech je koncentrace obyvatelstva daného správního obvodu porovnávána vždy s krajskou úrovní. Z grafického vyjádření je zřejmá jednoznačně nejvyšší koncentrace osídlení na Pardubicku – jde o jediný správní obvod, u kterého křivka koncentrace leží pod krajskou křivkou.

Další skupinu správních obvodů tvoří ty, u kterých koncentrace osídlení přibližně odpovídá krajské úrovni: Chrudim, Svítavy, Ústí nad Orlicí, Vysoké Mýto. Do třetí skupiny spadají správní obvody s rozptýlenějším a rovnoměrnějším rozložením sídelní struktury (jejich křivka koncentrace leží nad krajskou): Hlinsko, Lanškroun, Litomyšl, Moravská Třebová, Polička, Přelouč a zejména pak Holice a Žamberk. Do poslední skupiny lze zařadit správní obvod Česká Třebová a Králíky, u nichž je specifický tvar křivky koncentrace osídlení ovlivněn především velmi malým počtem spádových obcí.

Větší či menší rovnoměrnost osídlení je dána historickými, přírodními i ekonomickými podmínkami. Území s rozvinutým průmyslem, službami, většími možnostmi pracovního uplatnění ve větších podnicích podporuje koncentraci obyvatel do měst, resp. příměstských obcí. Území s podmínkami pro rozvoj zemědělské výroby mají naopak častěji rozptýlenější sídelní strukturu a tedy rovnoměrnější osídlení.

Křivky koncentrace osídlení správních obvodů ORP

2.2 Demografický vývoj

2.2.1 Počet obyvatel

K 31. 12. 2005 žilo na území Pardubického kraje 506 024 obyvatel (je tak třetím nejméně lidnatým krajem České republiky). Ve srovnání s rokem 2000 měl kraj o 2 237 obyvatel méně (o 0,4 %). K úbytku počtu obyvatel přispíval zejména úbytek obyvatel přirozenou měnou, který se v kraji trvale projevuje od roku 1994, v posledních letech pak obyvatel kraje ubývalo i díky zápornému migračnímu saldu. V roce 2005 došlo v kraji **poprvé od roku 1993 k meziročnímu přírůstku obyvatel** (739 osob), podílel se na něm zejména poměrně vysoký přírůstek stěhováním (998 osob) způsobený především zahraniční migrací.

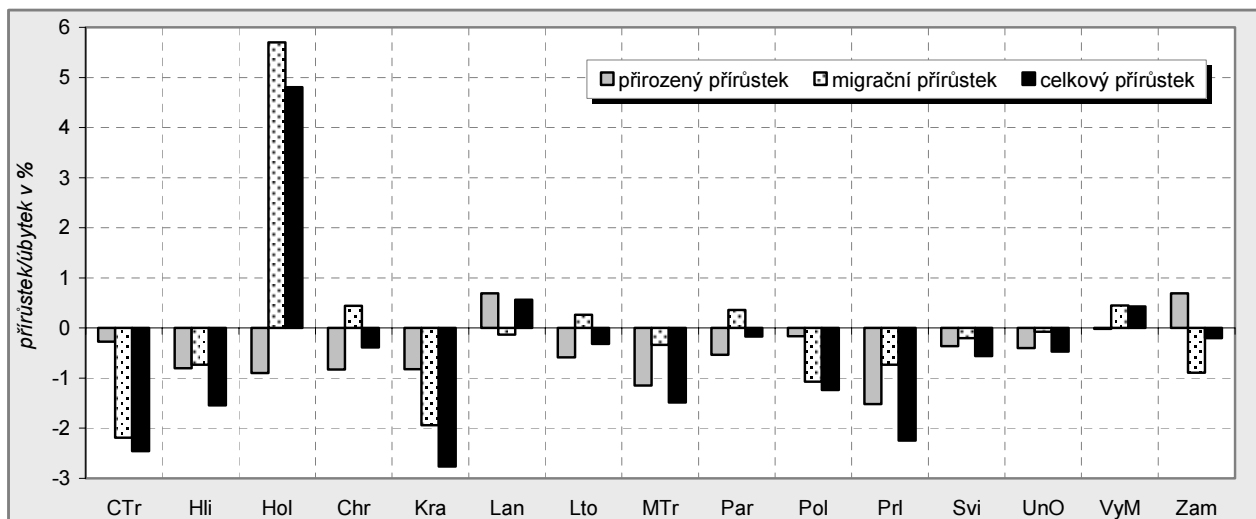
Tab. 2.2.1.1 Počet obyvatel a věková struktura obyvatelstva k 31. 12.

	2000 ¹⁾					2005					Index 2005/2000
	celkem	podíl (%)				celkem	podíl (%)				
		žen	0 - 14 let	15 - 64 let	65 a více let		žen	0 - 14 let	15 - 64 let	65 a více let	
Pardubický kraj	508 261	51,0	16,9	69,1	14,0	506 024	51,0	15,3	70,2	14,5	99,6
v tom správní obvody:											
Česká Třebová	19 470	50,8	17,3	69,6	13,1	18 992	50,8	15,6	70,4	14,0	97,5
Hlinsko	21 828	50,6	17,9	67,5	14,6	21 492	50,6	15,8	69,0	15,3	98,5
Holice	15 490	51,2	16,3	68,7	15,0	16 235	51,2	15,5	70,2	14,4	104,8
Chrudim	82 091	51,0	17,2	68,5	14,3	81 774	50,8	15,4	70,0	14,7	99,6
Králíky	9 494	50,9	19,6	69,4	11,1	9 232	50,8	16,6	70,8	12,6	97,2
Lanškroun	21 745	51,0	17,6	70,1	12,4	21 868	50,8	16,3	71,2	12,5	100,6
Litomyšl	26 254	51,0	18,3	68,0	13,7	26 171	50,8	16,5	69,5	14,0	99,7
Moravská Třebová	27 778	50,6	17,7	69,2	13,1	27 365	50,7	15,7	70,8	13,6	98,5
Pardubice	120 917	51,6	15,3	69,9	14,8	120 708	51,6	13,9	70,2	15,9	99,8
Polička	19 611	50,1	18,0	68,1	13,9	19 369	50,4	16,4	69,1	14,5	98,8
Přelouč	24 203	50,6	16,0	69,4	14,6	23 660	50,6	14,0	70,7	15,2	97,8
Svitavy	31 830	50,9	16,5	70,9	12,7	31 652	51,1	15,3	71,7	13,0	99,4
Ústí nad Orlicí	26 794	51,0	17,1	68,8	14,0	26 668	50,7	15,5	70,2	14,3	99,5
Vysoké Mýto	32 009	51,2	17,4	68,1	14,5	32 148	51,2	16,2	69,2	14,6	100,4
Žamberk	28 747	50,4	18,7	69,0	12,3	28 690	50,3	16,5	70,6	12,9	99,8

¹⁾ stav k 1. 1. 2001 (počet obyvatel zpětně bilancován podle výsledků SLDB 2001)

Ke snižování počtu obyvatel docházelo ve sledovaném období (od 1. 1. 2001 do 31. 12. 2005) také ve většině správních obvodů obcí s rozšířenou působností. Nejvyšší absolutní úbytek obyvatel zaznamenal správní obvod Přelouč – ztráta 543 obyvatel, tj. 2,2 %. **Populační přírůstky** byly zaznamenány pouze ve třech správních obvodech Pardubického kraje: na Holicku (745 osob), Vysokomýtsku (139 osob) a Lanškrounsku (123 osob). Celkový přírůstek obyvatelstva Holicka a Vysokomýtska lze připsat pouze kladnému migračnímu saldu, správní obvod Lanškroun získával další obyvatele díky přirozenému přírůstku a stěhováním v něm obyvatel naopak ubývalo.

Přírůstek/úbytek počtu obyvatel ve správních obvodech ORP v letech 2001 – 2005

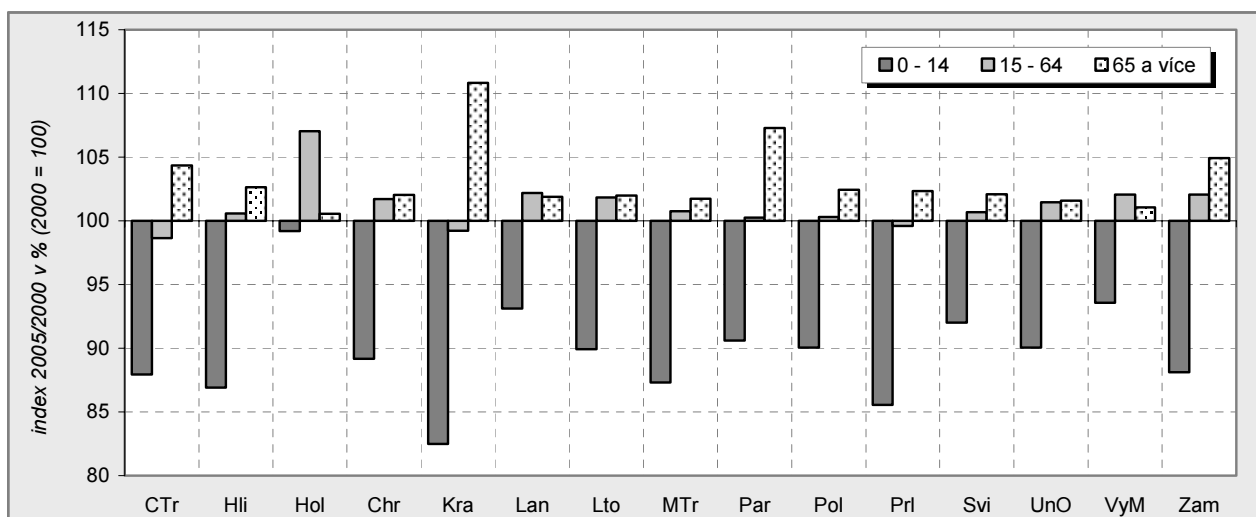
Procentně nejmenší změna celkového počtu obyvatel v letech 2000 až 2005 se týkala správních obvodů Pardubice a Žamberk, naopak relativně nejvyšší úbytek populace postihl Králicko, Českořebovsko a Přeloučsko. Ve všech těchto obvodech docházelo současně k nepříznivému vývoji jak v případě přirozeného pohybu obyvatel, tak migrace. Pro Přeloučsko je charakteristická poměrně nepříznivá věková struktura populace provázená nízkou intenzitou porodnosti a vysokou úmrtností, proto zde byl zaznamenán v rámci kraje vůbec nejvyšší relativní úbytek obyvatel přirozenou měnou (1,5 %). K relativně nejvyššímu migračnímu přírůstku od roku 2000 došlo na Holicku, a to zejména díky rozvoji bytové výstavby.

2.2.2 Obyvatelstvo podle pohlaví, věku, vzdělání, rodinného stavu a náboženského vyznání

Důsledky poklesu porodnosti v první polovině devadesátých let a její následné setrvání na nízké úrovni již můžeme pozorovat na **věkové struktuře** obyvatel kraje. I když v posledních letech počty narozených mírně rostou, počet a **podíl dětí do 14 let** v populaci kraje nadále klesá. Zastoupení této věkové skupiny se od roku 2000 snížilo o 1,6 procentního bodu, v absolutním vyjádření poklesl počet dětí do čtrnácti let v tomto období o 8 666.

Mezi správními obvody obcí s rozšířenou působností došlo k největšímu snížení procentního zastoupení věkové skupiny 0 – 14 let na Králicku (pokles o 3 procentní body). V roce 2005 nacházíme nejnižší podíl dětí do 14 let na Pardubicku (13,9 %), Přeloučsku (14,0 %) a Svitavsku (15,3 %). Naopak nejvyšší zastoupení dětské složky populace je charakteristické pro správní obvody Králicky (16,6 %), Žamberk a Litomyšl (shodně 16,5 %).

Změna počtu obyvatel v SO ORP podle základních věkových skupin v letech 2000 – 2005

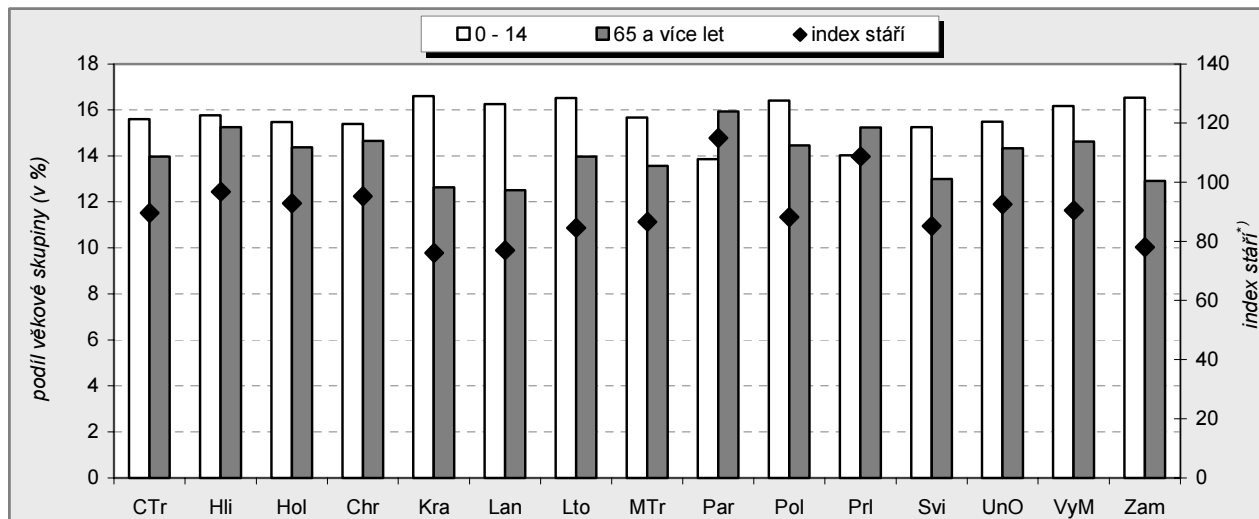
Věková skupina 15 – 64letých byla koncem 80. let a v první polovině 90. let posílena příchodem silných populačních ročníků narozených v sedmdesátých letech. V posledních letech jsou však přírůstky této věkové kategorie omezeny snižujícími se počty dětí, které překračují věkovou hranici 14 let. V letech 2000 až 2005 vzrostl v kraji podíl osob v této věkové skupině o 1,1 procentního bodu (z 69,1 % na 70,2 %). Obyvatelstvo ve věku ekonomické aktivity mělo v roce 2005 nejvyšší zastoupení na Svitavsku (71,7 %) a Lanškrounsku (71,2 %), nejnižší početní zastoupení této věkové kategorie bylo typické pro správní obvody Hlinsko (69,0 %) a Polička (69,1 %).

Obyvatelé starší 65 let tvořili v roce 2000 14,0 % populace kraje, v roce 2005 se podíleli na celkovém počtu obyvatel 14,5 %. Absolutní počet osob v poproduktivním věku se v tomto období zvýšil ze 70 928 na 73 503 (tj. o 3,6 %). Procentuální zastoupení této nejstarší generace mírně rostlo po celá devadesátá léta (zlepšení kvality a dostupnosti lékařské péče mělo vliv na snížení intenzity úmrtnosti ve vyšším věku, v důsledku toho se prodloužila střední délka života, tzv. naděje dožití), tento růst však byl tlumen tím, že věkovou hranici 65 let překračovali příslušníci slabších populačních ročníků. V nejbližších letech však bude tato kategorie posílena příchodem osob narozených v natalitní vlně po druhé světové válce.

K růstu počtu obyvatel 65letých a starších došlo v letech 2000 až 2005 ve všech správních obvodech kraje. Nejvíce, téměř o 11 %, vzrostl počet osob v této věkové kategorii na Králicku, naopak na Holicku zůstal téměř stejný (nárůst o 0,6 %). Nejvyšší podíl nejstarší věkové skupiny na obyvatelstvu celkem nalezneme v roce 2005 na Pardubicku (15,9 %), Hlinceku (15,3 %) a Přeloučsku (15,2 %). Nejméně procentuálně zastoupena je tato kategorie na Lanškrounsku (12,5 %), Králicku (12,6 %) a Žambersku (12,9 %).

Trend populačního stárnutí můžeme názorně dokumentovat rovněž na vývoji poměrových ukazatelů (pro výpočet těchto ukazatelů za rok 2000 byly použity počty obyvatel k 1. 1. 2001). Stále vyšších hodnot nabývá **index stáří** (počet osob pětadesátiletých a starších připadajících na 100 dětí ve věku 0 – 14 let). V letech 2000 až 2005 vzrostla jeho hodnota v kraji z 82,5 na 95,1. Nejvyšší hodnoty indexu stáří mezi správními obvody zjišťujeme v roce 2005 na Pardubicku (115,0) a Přeloučsku (108,7), nejnižší pak na Králicku (76,1) a Lanškrounsku (77,0).

Podíly základních věkových skupin a index stáří ve správních obvodech ORP k 31. 12. 2005

⁷⁾ Index stáří - počet osob ve věku 65 a více let na 100 dětí ve věku 0 - 14 let.

Pouze o 1,2 bodu vzrostl v letech 2000 – 2005 index stáří na Holicku, tento pozitivní vývoj souvisí s vysokými migračními přírůstky díky rozvoji bytové výstavby. K nejrychlejšímu růstu indexu stáří v rámci kraje dochází na Pardubicku. Více než 70 % obyvatel tohoto správního obvodu žije v krajském městě, pro něž je typické vyšší průměrné stáří obyvatel. Králický správní obvod je dlouhodobě charakteristický nejmladším obyvatelstvem.

Tab. 2.2.2.1 Charakteristiky věkové struktury obyvatelstva

	Průměrný věk		Index stáří		Index závislosti I.		Index závislosti II.		Index ekonomického zatížení	
	2000	2005	2000	2005	2000	2005	2000	2005	2000	2005
Pardubický kraj	38,4	39,8	82,5	95,1	24,5	21,8	20,2	20,7	44,6	42,4
v tom správní obvody:										
Česká Třebová	38,0	39,7	75,5	89,6	24,8	22,1	18,8	19,9	43,6	42,0
Hlinsko	38,4	39,7	81,9	96,8	26,4	22,8	21,7	22,1	48,1	45,0
Holice	39,3	39,7	91,6	92,9	23,8	22,1	21,8	20,5	45,6	42,5
Chrudim	38,5	39,8	83,2	95,2	25,1	22,0	20,9	20,9	46,0	42,9
Králíky	36,4	38,3	56,7	76,1	28,2	23,4	16,0	17,8	44,2	41,3
Lanškroun	37,3	38,5	70,4	77,0	25,1	22,8	17,6	17,6	42,7	40,4
Litomyšl	37,7	38,9	74,6	84,6	26,9	23,8	20,1	20,1	47,0	43,9
Moravská Třebová	37,7	39,2	74,3	86,6	25,5	22,1	19,0	19,2	44,5	41,3
Pardubice	39,5	41,0	97,1	115,0	21,8	19,7	21,2	22,7	43,0	42,4
Polička	37,8	39,3	77,5	88,2	26,4	23,7	20,5	20,9	46,9	44,6
Přelouč	39,8	40,8	90,8	108,7	23,1	19,8	21,0	21,5	44,0	41,4
Svitavy	38,1	39,4	76,8	85,2	23,3	21,3	17,9	18,1	41,1	39,4
Ústí nad Orlicí	38,4	39,7	82,0	92,5	24,9	22,1	20,4	20,4	45,3	42,5
Vysoké Mýto	38,2	39,5	83,8	90,5	25,5	23,4	21,4	21,1	46,8	44,5
Žamberk	36,8	38,3	65,6	78,1	27,1	23,4	17,8	18,3	44,9	41,7

Index stáří - počet osob ve věku 65 a více let na 100 dětí ve věku 0 - 14 let

Index závislosti I. - počet dětí ve věku 0 - 14 let na 100 osob ve věku 15 - 64 let

Index závislosti II. - počet osob ve věku 65 a více let na 100 osob ve věku 15 - 64 let

Index ekonomického zatížení - počet dětí ve věku 0 - 14 let a počet osob ve věku 65 a více let na 100 osob ve věku 15 - 64 let

Příznivější vývoj zaznamenáváme u **indexu ekonomického zatížení** (vyjadřuje počet dětí do 14 let a osob starších 65 let připadajících na 100 osob ve věku 15 – 64 let), hodnota tohoto indexu se v kraji ve

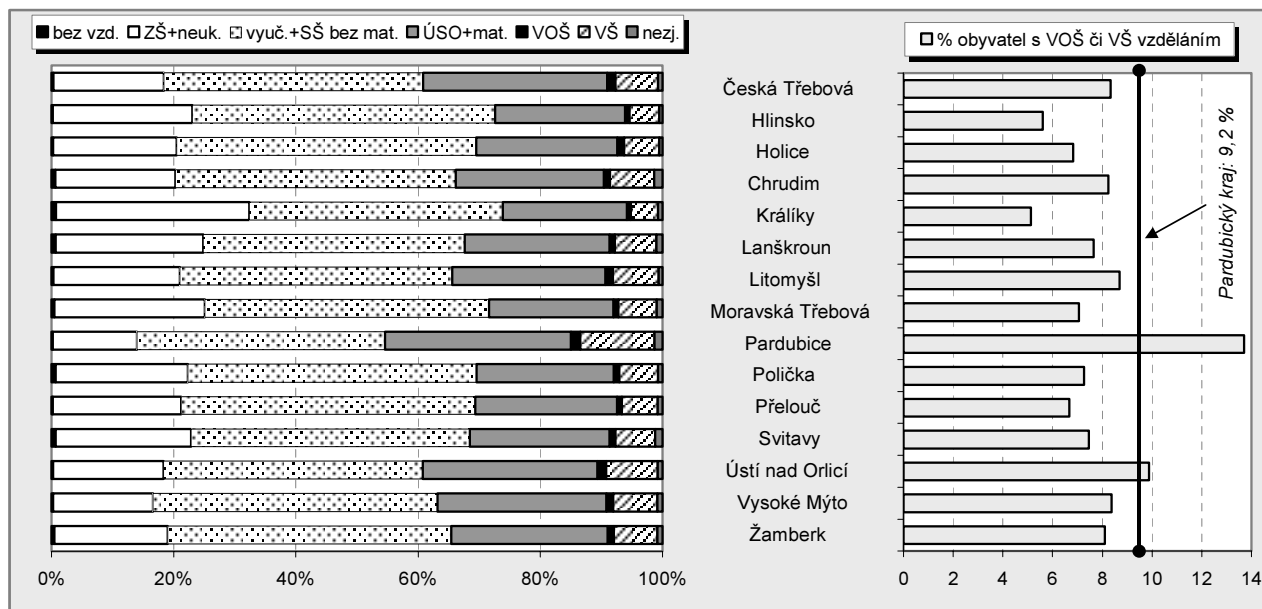
sledovaném období snížila o více než dva body (ze 44,6 v roce 2000 na 42,4 v roce 2005). Zatížení ekonomicky aktivního obyvatelstva se snižovalo díky poklesu počtu dětí v populaci na jedné straně a rostoucímu počtu osob ve věku ekonomické aktivity na straně druhé. Nejvyšší index ekonomického zatížení v roce 2005 nalezneme v regionu s nejnižším zastoupením osob ve věku 15 – 64 let – na Hlinceku (45,0), nejnižší pak na Svitavsku (39,4).

Stárnutí populace (tj. zvyšující se podíl starých osob v populaci v důsledku zlepšování úmrtnostních poměrů a prodlužování naděje dožití na straně jedné a poklesu úrovně porodnosti na straně druhé) se odráží také ve zvyšování **průměrného věku obyvatel** kraje – v letech 2000 až 2005 vzrostl o 1,4 roku, z 38,4 na 39,8 let. Nejvyšším průměrným věkem obyvatel se ve srovnání s ostatními správními obvody v kraji vyznačuje Pardubicko (41,0 let v roce 2005). Věková struktura tohoto obvodu je ovlivněna vysokou koncentrací populace do krajského města, s čímž souvisí právě vyšší průměrné stáří obyvatel. Nad krajským průměrem byl v roce 2005 rovněž průměrný věk obyvatel Přeloučska (40,8 let). Pro tento správní obvod je charakteristické vysoké zastoupení malých obcí (do 200 obyvatel) i podíl obyvatel v nich žijících a nepříznivá věková skladba obyvatel (druhý nejnižší podíl dětské složky do 14 let a třetí nejvyšší podíl osob nad 65 let). Na opačném pólu hodnot průměrného věku se nacházejí správní obvody Králíky, Žamberk a Lanškroun, které jsou, jak již bylo zmíněno, charakteristické příznivou věkovou strukturou obyvatelstva.

Údaje zjištěné prostřednictvím sčítání lidu, domů a bytů umožňují charakterizovat **vzdělanostní strukturu obyvatelstva** správních obvodů. Obyvatelé s vyšší mírou vzdělanosti se koncentrují především do měst, která disponují širší sítí školských zařízení a zároveň poskytují větší možnosti pracovního uplatnění osobám s vyšší kvalifikací. Nejvyšší podíl obyvatel s úplným středním vzděláním s maturitou včetně nástavbového studia byl podle výsledků sčítání v roce 2001 charakteristický pro správní obvod Pardubice a Česká Třebová. Na počtu obyvatel ve věku 25 a více let se v těchto regionech středoškoláci podíleli zhruba třiceti procenty, přičemž krajský průměr činil 25,9 %.

S podílem 12,2 % vysokoškolsky vzdělaných obyvatel (mezi 25letými a staršími) se v roce 2001 nad krajský průměr (8,1 %) dostal správní obvod Pardubice, nad průměrem kraje byl podíl vysokoškoláků ještě na Orlickoústecku (8,5 %). Na opačné straně z hlediska úrovně vzdělanosti stojí správní obvod Králíky (s více než 30 % zastoupením osob se základním vzděláním včetně neukončeného a zároveň pouze 4,5 % zastoupením vysokoškoláků). Druhý nejnižší podíl absolventů vysokých škol byl v roce 2001 zjištěn na Hlinceku (4,9 % obyvatel ve věku 25 a více let). Tento region je charakteristický nejvyšším zastoupením vyučených a osob se středním odborným vzděláním bez maturity v kraji (49,5 %).

Obyvatelstvo ve věku 25 a více let podle nejvyššího dokončeného vzdělání ve správních obvodech ORP v roce 2001

Zdroj: SLDB 2001

Také při hodnocení změn ve struktuře obyvatelstva podle **rodinného stavu** vycházíme z dat sčítání lidu. V populaci patnáctiletých a starších neustále narůstá podíl svobodných, podíl osob ženatých (vdaných) se naopak snižuje. Jestliže při sčítání v roce 1991 tvořili svobodní v Pardubickém kraji 19,8 % všech obyvatel patnáctiletých a starších, vzrostl do roku 2001 jejich podíl na 24,7 %. V návaznosti na prosazující se tendence k nesezdaným soužitím klesl podíl ženatých (vdaných) na populaci patnáctiletých a starších ze 64,8 % v roce 1991 na 57,7 % při posledním sčítání. Rozvedení se v roce 1991 podíleli na obyvatelstvu

patnáctiletém a starším 5,4 %, o deset let později již 8,1 %. Procentní podíl ovdovělých na obyvatelstvu patnáctiletém a starším se měnil nejpomaleji: z 10,0 % v roce 1991 poklesl na 9,1 % v roce 2001.

Pokud jde o správní obvody kraje, nalezneme při sčítání v roce 2001 nejvyšší podíl svobodných v populaci patnáctiletých a starších na Králicku (27,4 %), nejnižší naopak na Holicku (23,1 %). Nejvyšší zastoupení ženatých mužů a vdaných žen bylo zjištěno ve správním obvodu Hlinsko (60,5 %), na opačném konci stojí správní obvod Moravská Třebová s 55,1 %. Českotřebovsko mělo v roce 2001 nejvyšší podíl rozvedených: 10,3 %, nejmenší zastoupení rozvedených mezi patnáctiletými a staršími bylo zjištěno na Hlinecku (5,4 %). Ovdovělých osob nalezneme nejvíce na Holicku (10,4 %), nejméně pak na Žambersku (8,2 %).

S využitím dat sčítání můžeme rovněž stručně charakterizovat obyvatelstvo kraje ve vztahu k **náboženskému vyznání**. Podíl věřících obyvatel kraje poklesl ze 44,9 % zjištěných v roce 1991 na 32,0 % při sčítání 2001 a dostal se mírně pod republikový průměr. Procentní zastoupení osob, které při sčítání uvedly, že jsou bez náboženského vyznání, vzrostlo ze 41,7 % na 58,9 %. Řada sčítaných osob využila možnosti na otázku víry neodpovědět vůbec, jejich procentní podíl na všech obyvatelích kraje poklesl od roku 1991 z 13,4 % na 9,1 %. Uvnitř kraje se setkáváme s výraznými rozdíly v religiozitě obyvatel. Nejvyšší podíl věřících je soustředěn v západní části svitavského okresu – na Poličsku (48,7 %) a Litomyšlsku (46,0 %). Vysoký podíl obyvatel hlásících se k náboženskému vyznání je koncentrován rovněž v jižní části chrudimského okresu – na Hlinecku (49,3 %).

2.2.3 Základní demografické události

V průběhu 90. let 20. století došlo k významným změnám reprodukčního chování, které měly za následek výrazný pokles počtu narozených dětí. Snížení úrovně plodnosti do značné míry souviselo se změnami ve sňatečnosti. V posledních letech dochází v kraji k mírnému růstu počtu narozených dětí; tento růst byl očekáván, protože do věku nejvyšší plodnosti se dostaly silné populační ročníky žen narozených v sedmdesátých letech 20. století. Nejjednodušším ukazatelem porodnosti je **hrubá míra porodnosti** (počet živě narozených dětí připadající na 1 000 obyvatel středního stavu) – z hodnoty 8,8 v roce 2001 vzrostla v kraji na 9,7 v roce 2005. Nejvyšší hodnotu hrubé míry porodnosti (roční průměr let 2001 – 2005) mezi správními obvody kraje nacházíme na Lanškrounsku a Králicku (shodně 10,1), nejnižší na Přeloučsku (8,4).

Tab. 2.2.3.1 Živě narození v letech 2001 – 2005 (roční průměry)

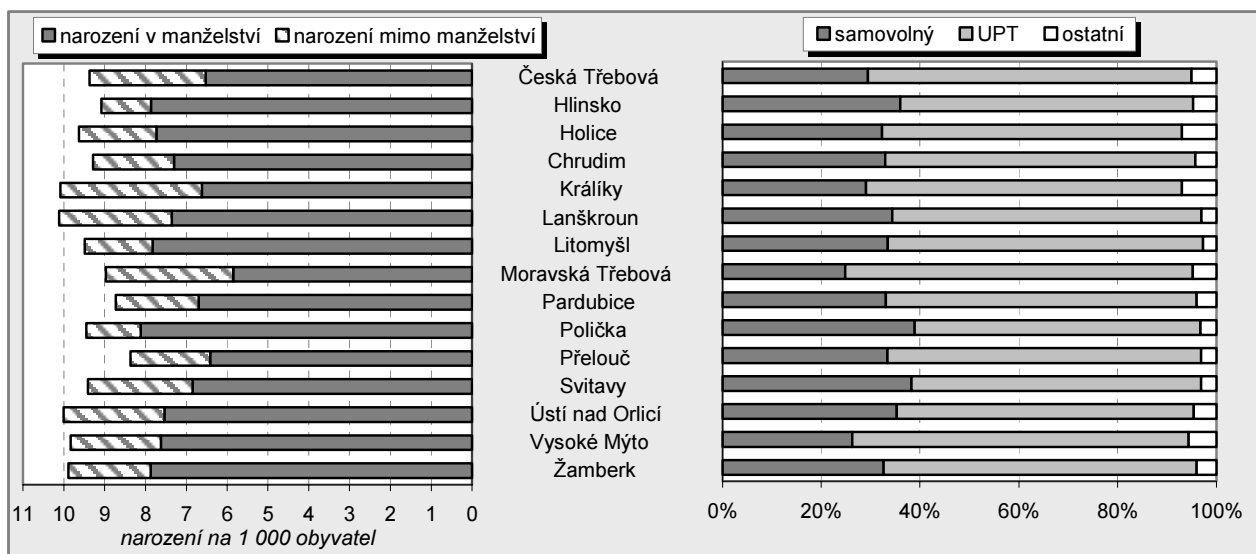
	Živě narození celkem	z toho (%)				v tom věk matky (%)				Živě narození na 1 000 obyv.	Úhrnná plodnost
		rodinný stav matky			1. pořadí narození	do 19 let	20 - 24 let	25 - 29 let	30 a více let		
		svo-bodná	vdaná	rozvedená							
Pardubický kraj	4 699	17,4	76,8	5,5	46,6	3,1	22,1	46,4	28,3	9,3	1,194
v tom správní obvody:											
Česká Třebová	179	23,5	69,7	6,6	45,6	4,2	22,6	45,4	27,8	9,4	1,242
Hlinsko	196	8,8	86,5	4,4	42,6	1,8	28,7	43,7	25,7	9,1	1,261
Holice	152	14,1	80,3	5,4	46,8	2,1	18,6	50,9	28,4	9,6	1,198
Chrudim	761	16,1	78,6	5,0	45,9	3,0	24,8	45,8	26,4	9,3	1,227
Králíky	94	29,9	65,6	4,2	44,4	5,7	27,6	44,6	22,1	10,1	1,285
Lanškroun	220	21,9	72,8	5,4	46,0	3,3	24,4	47,6	24,7	10,1	1,202
Litomyšl	248	12,7	82,4	4,5	42,9	1,5	23,1	44,4	30,9	9,5	1,208
Moravská Třebová	247	29,0	65,2	5,7	44,9	6,1	29,7	40,5	23,8	9,0	1,176
Pardubice	1 053	16,8	76,7	6,2	50,9	2,7	17,0	46,8	33,6	8,7	1,129
Polička	185	10,6	85,9	3,4	43,0	2,5	25,7	48,0	23,8	9,4	1,213
Přelouč	199	17,3	76,6	5,3	51,3	4,8	25,4	46,7	23,1	8,4	1,113
Svitavy	298	20,4	72,8	6,7	47,2	4,2	24,2	46,1	25,5	9,4	1,187
Ústí nad Orlicí	268	19,1	75,3	5,3	47,3	3,3	19,7	48,2	28,8	10,0	1,298
Vysoké Mýto	315	16,3	77,5	5,8	45,7	2,8	20,3	49,0	28,0	9,8	1,216
Žamberk	284	14,8	79,6	5,3	41,4	2,2	17,7	47,7	32,4	9,9	1,252

K výrazným změnám došlo od počátku 90. let také ve **struktuře narozených podle věku matky**. Snížila se plodnost žen zejména v nejmladších věkových skupinách, maximální plodnost se přesunula do vyššího věku. V současnosti se nejvíce dětí rodí ženám ve věku 25 – 29 let; v roce 2005 se matkám ve věku 25 – 29 let v Pardubickém kraji narodilo více než 46 % dětí, což představuje téměř dvojnásobek ve srovnání s rokem 1991. Nejvyšší podíl dětí narozených matkám do 24 let (průměr 2001 – 2005) je charakteristický pro Moravskotřebovsko (35,7 %) a Králicko (33,3 %); pouze okolo 19 procent dětí se narodilo této nejmladší věkové skupině žen na Pardubicku a Žambersku. Pro tyto dva správní obvody je naopak charakteristický v rámci kraje nejvyšší podíl dětí narozených matkám starším 30 let (33,6 %, resp. 32,4 %). Dokladem odkládání mateřství do vyššího věku je rostoucí průměrný věk žen při narození dítěte. Průměrný věk matek

při porodu vzrostl v letech 2001 až 2005 v kraji o 1,3 roku na 28,5 let; věk prvorodiček byl v roce 2005 ve srovnání s rokem 2001 vyšší o 1,6 roku (26,6 let).

Významně se od devadesátých let 20. století změnila také struktura narozených dětí podle **rodinného stavu** matky. Okolo 75 % dětí se v kraji rodí vdaným ženám – nejvyšší podíl dětí narozených vdaným ženám nalezneme na Hlinceku (86,5 %). Ve všech správních obvodech kraje vzrostl od roku 2001 podíl dětí narozených svobodným matkám; nejvíce, téměř o 15 procentních bodů, vzrostl tento podíl na Vysokomýtsku (z 9,7 % v roce 2001 na 24,6 % v roce 2005). Nejvyšší procento dětí narozených svobodné matce je však v průměru let 2001 – 2005 charakteristické pro Králicko – téměř 30 %. Celkem se mimo manželství v Pardubickém kraji v roce 2005 narodilo více než 27 procent dětí (o 10 procentních bodů více ve srovnání s rokem 2001). Mezi správními obvody kraje je nejvyšší podíl nemanželsky narozených dětí v průměru let 2001 – 2005 typický pro Moravskotřebovsko a Králicko (34,8 %, resp. 34,4 %); nejméně dětí mimo manželství se naopak rodí na Hlinceku (13,5 %) a Poličsku (14,1 %).

Živě narození v manželství a mimo manželství a potraty podle druhu v SO ORP (průměr 2001 – 2005)

V roce 2005 bylo v Pardubickém kraji evidováno 1 534 **potratů**, ve srovnání s rokem 2001 jde o pokles o 314 potratů, tj. o 17,0 %. Ve vývoji potratovosti došlo v 90. letech 20. století k radikální změně; výrazné snížení celkové potratovosti bylo výsledkem především snížení počtu umělých přerušení těhotenství, která přestala být běžnou metodou dodatečného zabránění nechtěného těhotenství. Příznivý vliv na vývoj intenzity potratovosti mělo rozšíření užívání antikoncepce, zejména hormonální.

Tab. 2.2.3.2 Potraty v letech 2001 – 2005 (roční průměry)

	Potraty celkem	z toho (%)		Potraty		Podíl UPT žen do 20 let na celkovém počtu UPT (%)
		samovolné potraty	umělá přerušení těhotenství (UPT)	na 1 000 obyvatel	na 100 živě narozených	
Pardubický kraj	1 738	32,8	63,0	3,4	37,0	8,6
v tom správní obvody:						
Česká Třebová	75	29,4	65,5	3,9	42,0	10,9
Hlinsko	68	36,0	59,4	3,2	34,9	7,4
Holice	43	32,2	60,7	2,7	28,2	3,8
Chrudim	309	33,0	62,7	3,8	40,6	7,9
Králíky	34	29,1	64,0	3,7	36,5	11,8
Lanškroun	73	34,4	62,6	3,4	33,2	8,3
Litomyšl	96	33,5	63,8	3,7	38,8	8,5
Moravská Třebová	105	24,9	70,4	3,8	42,6	10,2
Pardubice	342	33,1	62,9	2,8	32,4	9,9
Polička	69	38,9	57,9	3,6	37,6	8,5
Přelouč	72	33,4	63,5	3,0	36,2	8,8
Svitavy	142	38,3	58,6	4,5	47,8	8,9
Ústí nad Orlicí	101	35,2	60,2	3,8	37,7	7,2
Vysoké Mýto	117	26,2	68,1	3,6	37,0	7,8
Žamberk	90	32,7	63,3	3,1	31,6	6,3

Změnila se především **struktura potratů** – roste podíl samovolných potratů, jejich absolutní počet se však výrazně nemění. Pokud jde o umělá přerušení těhotenství, připadal v průměru let 2001 – 2005 nejvyšší podíl na správní obvody Moravská Třebová (70,4 %) a Vysoké Mýto (68,1 %), nejnižší podíl nalézáme na Poličsku (57,9 %) a Svitavsku (58,6 %). Krajský průměr v uvedeném období činil 63,0 %.

Pardubický kraj je charakteristický jednou z nejnižších hrubých měr potratovosti v rámci celé republiky – v průměru let 2001 až 2005 připadaly v kraji na 1 000 obyvatel středního stavu 3,4 potratu. Mezi správními obvody kraje najdeme nejnižší hodnotu hrubé míry potratovosti na Holicku (2,7 ‰), nejvyšší na Svitavsku (4,5 ‰). V průměru let 2001 – 2005 připadalo na Svitavsku na 100 živě narozených dětí téměř 48 potratů, na Holicku to bylo „pouze“ 28 potratů, tj. nejméně v kraji.

V roce 2001 skončilo výraznější snižování počtů **zemřelých**, ke kterému docházelo zejména ve druhé polovině devadesátých let 20. století. Od roku 2001 roční počty zemřelých v kraji, stejně jako v celé České republice, rostly; od roku 2004 zaznamenáváme opět mírný pokles počtů zemřelých.

Tab. 2.2.3.3 Zemřelí v letech 2001 – 2005 (roční průměry)

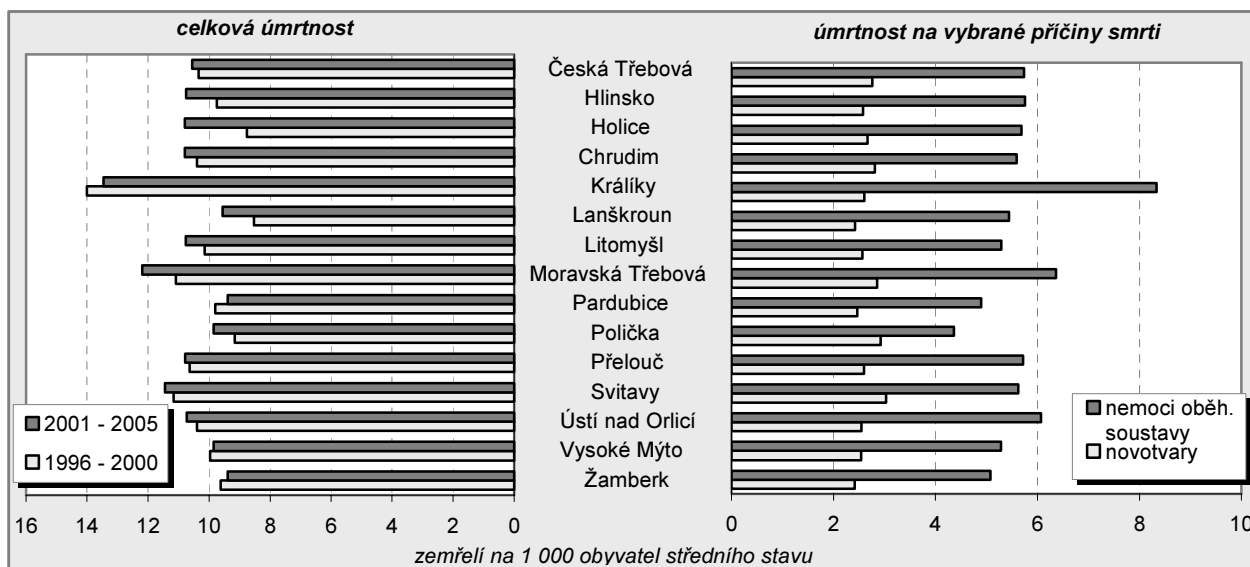
	Zemřelí celkem	z toho ve věku (%)						Zemřelí na 1 000 obyvatel	Novoroze- necká úmrtnost (‰)	Kojenecká úmrtnost (‰)
		1 - 14 let	15 - 39 let	40 - 59 let	60 - 69 let	70 - 79 let	80 a více let			
Pardubický kraj	5 203	0,2	2,5	13,9	14,9	31,4	36,7	10,3	2,3	3,4
v tom správní obvody:										
Česká Třebová	190	0,5	2,2	16,0	14,9	29,8	36,2	9,9	3,3	3,3
Hlinsko	231	0,3	3,3	14,3	13,6	30,7	37,6	10,7	-	2,0
Holice	179	0,4	2,6	13,8	13,5	32,4	36,8	11,4	2,6	5,3
Chrudim	897	0,2	2,4	13,0	15,0	31,4	37,6	11,0	2,1	3,7
Králíky	110	-	0,9	16,0	14,6	30,8	37,2	11,8	4,2	6,4
Lanškroun	190	0,2	2,2	14,0	14,8	33,2	35,5	8,7	0,9	0,9
Litomyšl	279	0,1	2,1	11,3	13,8	30,5	41,7	10,7	4,0	6,4
Moravská Třebová	311	0,2	1,9	15,9	15,4	30,7	35,7	11,3	3,2	4,9
Pardubice	1 182	0,3	2,3	13,7	16,5	31,7	35,3	9,8	1,9	3,2
Polička	191	0,2	4,4	13,5	15,6	31,4	34,6	9,8	3,3	3,3
Přelouč	272	0,4	1,9	14,4	12,3	30,4	40,4	11,5	1,0	2,0
Svitavy	320	0,3	3,9	16,7	16,2	31,6	31,0	10,1	3,4	3,4
Ústí nad Orlicí	289	-	2,4	13,1	14,4	30,8	39,1	10,8	1,5	2,2
Vysoké Mýto	316	0,3	2,2	12,8	13,9	32,8	37,6	9,9	3,8	4,4
Žamberk	245	-	3,1	13,0	13,6	32,5	37,6	8,5	1,4	2,1

Nejjednodušším ukazatelem používaným k vyjádření úrovně úmrtnosti je **hrubá míra úmrtnosti** (počet zemřelých na 1 000 obyvatel středního stavu). V průměru let 2001 – 2005 dosáhla hrubá míra úmrtnosti v Pardubickém kraji 10,3; v rámci správních obvodů obcí s rozšířenou působností byla nejvyšší na Králicku (11,8), Přeloučsku (11,5) a Holicku (11,4), nejnižší naopak na Žambersku (8,5) a Lanškrounsku (8,7). Vzhledem k tomu, že je tento ukazatel příliš ovlivněn věkovou strukturou zkoumané populace, není jeho vypovídací schopnost příliš vysoká. K odstranění vlivu věkové struktury se ve statistice používá metoda standardizace. Tzv. **standardizovaná míra úmrtnosti** přepočítává stavy skutečně zemřelých na daném území (zde správního obvodu obce s rozšířenou působností) na věkovou strukturu vyššího územního celku (zde České republiky). Říká nám tedy, jaká by byla úmrtnost v nižším územním celku, kdyby zde byla stejná věková skladba jako v celé republice.

V období 2001 až 2005 byla standardizovaná míra úmrtnosti v Pardubickém kraji 10,4 ‰, ve srovnání s předcházejícím pětiletým obdobím let 1996 až 2000 nepatrně vzrostla. Mezi správními obvody obcí s rozšířenou působností byla v období 2001 – 2005 standardizovaná míra úmrtnosti nejvyšší na Králicku (13,5 ‰ – jde o pátou nejvyšší standardizovanou míru úmrtnosti v rámci všech 206 SO ORP v republice), Moravskotřebovsku (12,2 ‰) a Svitavsku (11,5 ‰), nejnižší na Pardubicku (9,4 ‰ – šestá nejnižší míra úmrtnosti mezi všemi SO ORP), Žambersku (9,4 ‰) a Lanškrounsku (9,6 ‰).

Nejčastější příčinou smrti nadále zůstávají nemoci oběhové soustavy a novotvary. Mezi správními obvody obcí s rozšířenou působností byla v období 2001 – 2005 nejvyšší standardizovaná míra úmrtnosti na **nemoci oběhové soustavy** zjištěna na Králicku. Hodnota 8,3 ‰ byla nejvyšší nejen v rámci Pardubického kraje (krajský průměr činil 5,4 ‰), ale i v celé České republice. Výrazně nadprůměrná byla úmrtnost na nemoci oběhové soustavy i na Moravskotřebovsku a Orlickoústecku. Příznivé hodnoty byly zjištěny na Poličsku (4,4 ‰; třetí nejnižší hodnota v rámci celé ČR) a Pardubicku (4,9 ‰). Dlouhodobě nepříznivá úroveň úmrtnosti na **novotvary** je charakteristická pro správní obvody Svitavy (standardizovaná míra úmrtnosti na novotvary v průměru let 2001 – 2005 zde činila 3,0 ‰), nejpříznivější situace je na Žambersku a Lanškrounsku (standardizovaná míra úmrtnosti na novotvary shodně 2,4 ‰).

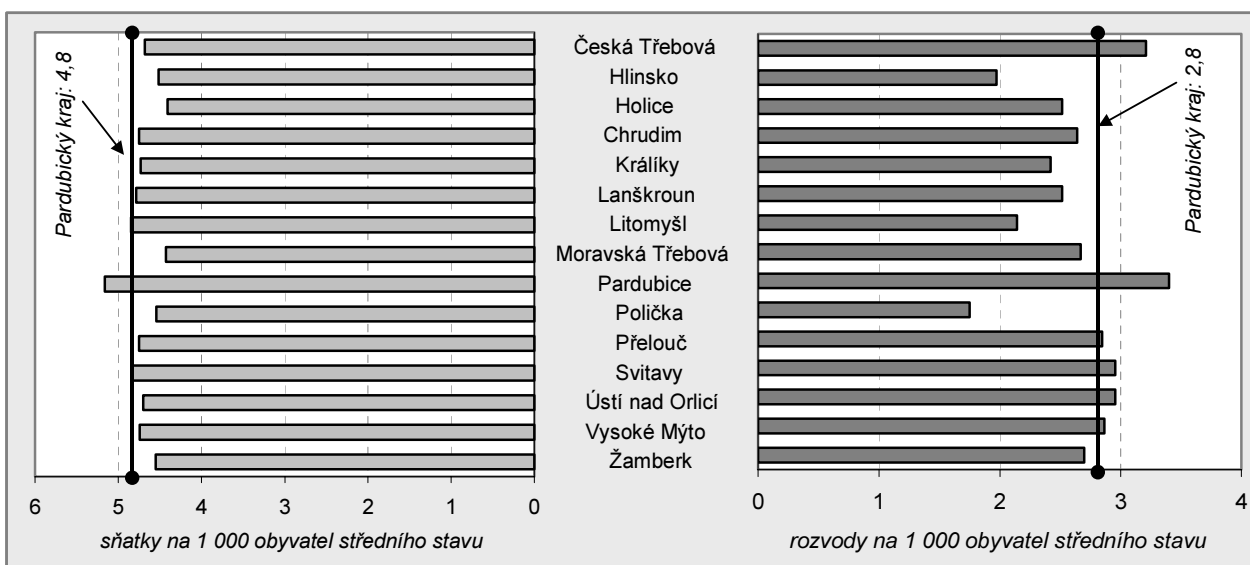
Standardizovaná míra úmrtnosti v letech 1996 – 2000 a 2001 – 2005, standardizovaná úmrtnost na nemoci oběhové soustavy a novotvary v letech 2001 – 2005 ve správních obvodech ORP

Dalším z ukazatelů, které odrážejí úmrtnostní situaci na určitém území, je naděje dožití. Udává počet roků, které pravděpodobně prožije osoba určitého věku v případě, že budou pokračovat takové úmrtnostní poměry, které byly v době sestavování úmrtnostních tabulek. Tabulky jsou zpracovávány zvláště za muže a ženy (z důvodu odlišností v úmrtnostních poměrech mužů a žen), republikově každoročně, krajské za dvouleté období a okresní za pětileté období. Za nižší územní celky nejsou údaje o naději dožití k dispozici. V období 2001 – 2005 byla **naděje dožití při narození** mužů v Pardubickém kraji 72,9 let, ve srovnání s obdobím let 1996 – 2000 se zvýšila o 1,1 roku. Naděje dožití při narození žen vzrostla ve stejném období o půl roku – ze 78,5 na 79,0 let. Nejvyšší střední délku života při narození mužů se v kraji vyznačuje okres Ústí nad Orlicí (73,5 roku), nejnižší pak okres Svitavy (71,8 let). Pokud jde o naději dožití při narození žen, najdeme nejvyšší hodnotu tohoto ukazatele v okrese Pardubice (79,6 let v období 2001 – 2005), nejnižší v okrese Svitavy (78,6 roku). Nejvíce vzrostla naděje dožití při narození mezi obdobími 2001 – 2005 a 1996 – 2000 u mužů v okrese Pardubice (o 1,3 roku), u žen v okrese Svitavy (o 1,1 roku). Největší rozdíl v naději dožití v období 2001 až 2005 mezi muži a ženami najdeme ve svitavském okrese – 6,8 roku, nejmenší v okrese Ústí nad Orlicí – 5,3 roku.

K výrazným změnám po roce 1989 došlo také ve vývoji **sňatečnosti**. Prudce se snížily počty uzavíraných sňatků, mladí lidé posouvají vstup do manželství do vyššího věku; častěji rovněž žijí v neformálních soužitích. V roce 2005 bylo v Pardubickém kraji uzavřeno 2 468 sňatků, na 1 000 obyvatel středního stavu tak připadalo 4,9 sňatku. Průměrná roční hrubá míra sňatečnosti v letech 2001 až 2005 byla v kraji 4,8 ‰.

Sňatky a rozvody ve správních obvodech ORP (průměr 2001 – 2005)

Vývoj hrubých měr sňatečnosti ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností byl ve sledovaných letech 2001 – 2005 dosti kolísavý. V průměru sledovaných let byla nejvyšší hrubá míra sňatečnosti zjištěna na Pardubicku (5,2 ‰), nejnižší počet uzavřených sňatků na 1 000 obyvatel připadal na Holickou a Moravskotřebovsku (shodně 4,4).

Roční počty **rozvodů** se v Pardubickém kraji zvyšovaly během celé první poloviny devadesátých let, následoval mírný pokles a od roku 2000 můžeme sledovat nepravidelný vývoj s tendencí mírného vzestupu. V průměru let 2001 – 2005 připadlo v kraji na 1 000 obyvatel středního stavu 2,8 rozvodu. Nejvyšší rozvodovost vykazoval v tomto období správní obvod Pardubice (3,4) spolu s Českou Třebovou (3,2), nejnižší pak obvody vyznačující se vyšším stupněm religiozity, tj. Polička (1,8), Hlinsko (2,0) a Litomyšl (2,1).

Postupně se prodlužuje průměrná délka trvání manželství, ubývá rozvodů krátkodobých manželství a naopak roste počet rozvedených dlouholetých manželství. Ze všech manželství, která byla v kraji rozvedena (průměr let 2001 – 2005), jich 18,6 % netrvalo ani pět roků. Nejvyšší podíl manželství rozvádějících se do pěti let od jejich vzniku zjišťujeme na Orlickoústecku (22,5 %). Po 15 a více letech končilo v kraji v průměru let 2001 – 2005 více než 37 % rozváděných manželství. Mezi správními obvody obcí s rozšířenou působností připadá nejvyšší podíl rozvedených dlouholetých manželství na Hlinecko (42,7 %), nejnižší na Holickou (31,8 %).

Tab. 2.2.3.4 Sňatky a rozvody v letech 2001 – 2005 (roční průměry)

	Sňatky				Rozvody					
	celkem	na 1 000 obyv.	snoubenci do 24 let (%)		celkem	na 1 000 obyv.	v tom podle délky trvání manželství (%)			
			ženichové	nevěsty			0 - 4 roky	5 - 9 let	10 - 14 let	15 a více let
Pardubický kraj	2 429	4,8	19,1	37,7	1 421	2,8	18,6	21,6	22,5	37,3
v tom správní obvody:										
Česká Třebová	90	4,7	20,8	35,7	61	3,2	14,7	23,8	21,8	39,7
Hlinsko	98	4,5	28,1	53,5	43	2,0	18,3	17,8	21,1	42,7
Holice	69	4,4	17,6	37,2	40	2,5	21,7	23,7	22,7	31,8
Chrudim	389	4,8	22,1	40,5	216	2,6	17,2	20,5	22,7	39,6
Králíky	44	4,7	29,4	43,0	23	2,4	15,0	22,1	23,0	39,8
Lanškroun	104	4,8	18,2	36,5	55	2,5	21,2	23,0	23,7	32,1
Litomyšl	127	4,8	19,6	39,3	56	2,1	19,6	21,4	21,8	37,1
Moravská Třebová	122	4,4	21,4	42,4	74	2,7	14,7	23,6	23,6	38,0
Pardubice	623	5,2	14,1	30,4	410	3,4	19,2	22,7	22,4	35,8
Polička	89	4,5	25,2	44,6	34	1,8	18,7	25,1	22,2	33,9
Přelouč	113	4,8	18,3	39,7	68	2,8	19,5	22,2	20,4	37,9
Svitavy	153	4,8	17,9	39,0	93	3,0	20,6	19,5	22,9	37,0
Ústí nad Orlicí	126	4,7	17,6	33,9	79	3,0	22,5	20,8	20,3	36,5
Vysoké Mýto	152	4,7	20,4	40,4	92	2,9	17,9	21,8	22,9	37,5
Žamberk	131	4,6	18,9	39,1	78	2,7	16,8	16,2	25,8	41,2

2.2.4 Migrace

Na vývoj celkového počtu obyvatel má vedle přirozeného pohybu (narození, zemřelí) nemalý vliv také migrace (stěhování). Počty přistěhovaných osob do kraje a vystěhovaných z kraje se v 90. letech 20. století spíše snižovaly. Rostoucí počty stěhujících se osob, které zaznamenáváme po roce 2000, souvisí především s tím, že od roku 2001 je mezi případy stěhování zahrnováno i stěhování cizinců s povolením k pobytu v ČR na dobu delší než 90 dní.

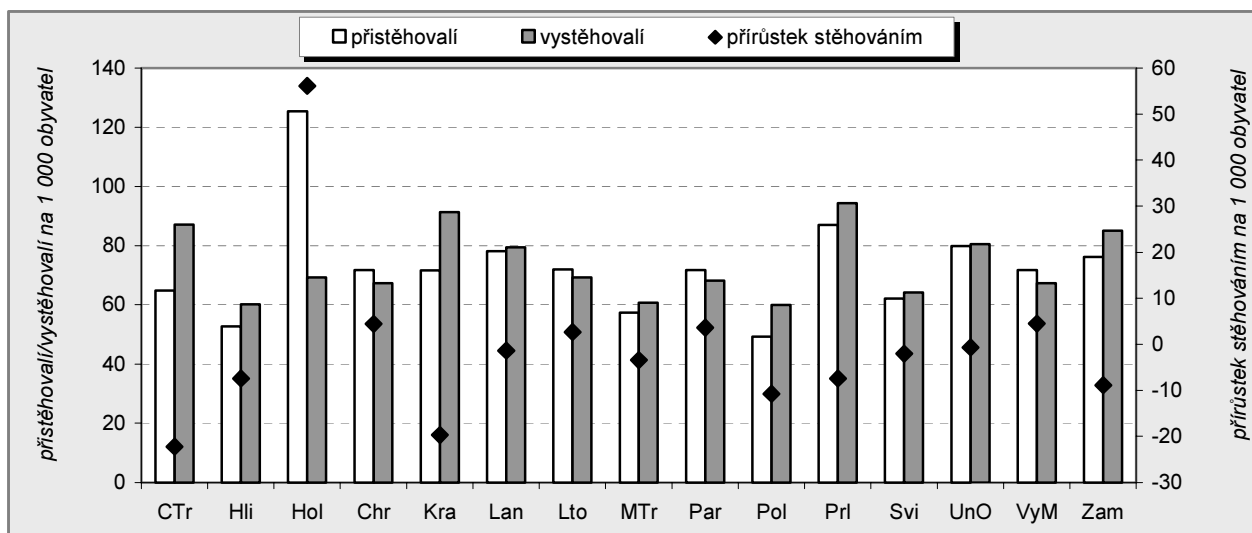
Počet **přistěhovaných** přes hranice správních obvodů obcí s rozšířenou působností (včetně případů zahraničního stěhování) v období let 2001 – 2005 činil 36 360 osob, ve srovnání s předchozím pětiletým obdobím (1996 – 2000) došlo k nárůstu počtu přistěhovaných o 26,5 %. Nejvíce vzrostl počet přistěhovaných (úhrn let 2001 – 2005) na Lanškrounsku (o více než 60 %), na Králicko se naopak v tomto období přistěhovalo zhruba o 20 % osob méně. Rovněž na Poličsku klesl počet přistěhovaných, o necelá 2 procenta.

Celkový počet **vystěhovaných** přes hranice obvodů obcí s rozšířenou působností v období 2001 – 2005 rovněž vzrostl. Přírůstek byl více než 30 %, z 27 245 vystěhovaných osob v letech 1996 – 2000 na 36 078 vystěhovaných v letech 2001 – 2005. Přírůstky vystěhovaných zaznamenáváme ve všech správních obvodech kraje, nejvyšší (téměř 60 %) na Litomyšlsku a Lanškrounsku. Nejméně, zhruba o 10 %, vzrostl počet vystěhovaných na Holickou a Moravskotřebovsku.

Tab. 2.2.4.1 Stěhování přes hranice správních obvodů ORP v letech 1996 – 2005

	Přistěhovalí		Vystěhovalí		Přírůstek stěhováním		Na 1 000 obyvatel		
							přistěhovalí	vystěhovalí	přírůstek stěhováním
	1996 - - 2000	2001 - - 2005	1996 - - 2000	2001 - - 2005	1996 - - 2000	2001 - - 2005	2001 - - 2005	2001 - - 2005	2001 - - 2005
Správní obvody ORP v Pardubickém kraji	28 734	36 360	27 245	36 078	1 489	282	72	71	1
v tom obvod:									
Česká Třebová	1 137	1 240	1 176	1 666	-39	-426	65	87	-22
Hlinsko	1 054	1 138	1 099	1 298	-45	-160	53	60	-7
Holice	1 435	1 974	987	1 090	448	884	125	69	56
Chrudim	4 571	5 885	3 907	5 520	664	365	72	67	4
Králíky	841	669	687	853	154	-184	72	91	-20
Lanškroun	1 056	1 702	1 095	1 731	-39	-29	78	79	-1
Litomyšl	1 533	1 883	1 144	1 813	389	70	72	69	3
Moravská Třebová	1 583	1 583	1 502	1 677	81	-94	57	61	-3
Pardubice	6 059	8 664	6 600	8 229	-541	435	72	68	4
Polička	980	962	1 033	1 172	-53	-210	49	60	-11
Přelouč	1 882	2 065	1 558	2 241	324	-176	87	94	-7
Svitavy	1 485	1 966	1 715	2 030	-230	-64	62	64	-2
Ústí nad Orlicí	1 646	2 136	1 562	2 155	84	-19	80	81	-1
Vysoké Mýto	1 971	2 301	1 591	2 156	380	145	72	67	5
Žamberk	1 501	2 192	1 589	2 447	-88	-255	76	85	-9

V letech 2001 – 2005 se počet obyvatel kraje díky stěhování zvýšil o 282 osob (v předchozím pětiletém období činil přírůstek stěhováním 1 489 osob). Kladné migrační saldo (tj. převahu počtu přistěhovalých nad vystěhovalými) zaznamenáváme v pěti správních obvodech obcí s rozšířenou působností v kraji; nejvyšší přírůstek stěhováním v letech 2001 – 2005 (884 osob) přitom najdeme na Holicku. Zbývajících deset správních obvodů stěhováním obyvatele ztrácelo; k nejvyšším úbytkům došlo na Českořebovsku (426 osob), Žambersku (255 osob) a Poličsku (210 osob). Po přepočtu na 1 000 obyvatel (pro srovnatelnost) zjistíme největší intenzitu **stěhování** v letech 2001 – 2005 **do správního obvodu** Holice. Nejvyšší intenzita stěhování **ze správního obvodu** byla v letech 2001 – 2005 zaznamenána na Přeloučsku. Relativně nejvyšší přírůstek obyvatel stěhováním charakterizuje obvody Holice a Vysoké Mýto, k relativně nejvyššímu úbytku obyvatel stěhováním došlo v letech 2001 až 2005 na Českořebovsku a Králicku.

Stěhování přes hranice správních obvodů ORP v letech 2001 – 2005

Pokud se zaměříme na tzv. **vnitřní stěhování**, tj. mezi obcemi uvnitř správního obvodu obce s rozšířenou působností, nacházíme nejvyšší intenzitu stěhování na Chrudimsku a Moravskotřebovsku. Nejméně obyvatel se mezi obcemi správního obvodu stěhovalo na Českořebovsku a Holicku.

Určitou informaci o dlouhodobých migračních trendech obyvatelstva lze získat ze sčítání lidu, domů a bytů vyhodnocením odpovědí na otázku zjišťující trvalé bydliště matky v době narození sčítané osoby. Celkem

51,6 % obyvatel Pardubického kraje pochází z obce současného bydliště, v jiné obci příslušného správního obvodu obce s rozšířenou působností má svůj původ 14,3 % osob a v jiném obvodu uvnitř kraje 13,1 % osob. Z jiných krajů republiky pochází 16,6 % obyvatel kraje. Mezi obvody obcí s rozšířenou působností byl nejvyšší podíl osob pocházejících z obce současného trvalého pobytu zjištěn na Hlinecku (58,9 %), Českotřebovsku (56,6 %) a Litomyšlsku (55,8 %). Procentně nejméně **rodáků** z obce současného bydliště žije na Přeloučsku (45,7 %), Svitavsku (49,3 %) a Moravskotřebovsku (49,3 %). Nejvyšší podíl osob pocházejících z jiné obce správního obvodu najdeme na Chrudimsku (20,6 %) a Litomyšlsku (18,9 %). Nejvyšší zastoupení osob, které se narodily v jiném správním obvodu kraje, bylo zjištěno na Českotřebovsku (21,1 %). Nejvyšší podíl rodáků z Pardubického kraje je charakteristický pro Litomyšlsko (88,5 %) a Hlinecko (85,9 %), naopak nejnižší zastoupení mají rodáci z Pardubického kraje na Králicku (71,0 %) a Moravskotřebovsku (71,3 %).

2.2.5 Cizinci

Podle údajů cizinecké a pohraniční policie Ministerstva vnitra ČR žilo k 31. 12. 2005 na území Pardubického kraje 6 418 cizinců (v tomto počtu nejsou zahrnuti cizinci s platným azylem), tj. 1,3 % obyvatel kraje. Ženy se na celkovém počtu cizinců podílely 42 %. Nejvíce cizinců je k pobytu hlášeno na Pardubicku (téměř 30 % všech cizinců pobývajících v kraji) a Chrudimsku. Nejvyšší podíl na obyvatelstvu správního obvodu ORP tvoří cizinci na Žambersku (2,0 %), Litomyšlsku (1,7 %), Orlickoustecku a Pardubicku (shodně 1,5 %). Na Hlinecku představují cizinci pouze 0,5 % obyvatelstva správního obvodu. Povolení k trvalému pobytu mělo 42 % cizinců pobývajících v kraji, zbývajících 58 % tvořili cizinci s přechodným pobytem nad 90 dní. Cizinci s povolením k trvalému pobytu měli nejvyšší zastoupení na Hlinecku a Moravskotřebovsku – tvořili více než 70 % cizinců žijících v těchto správních obvodech.

Věková struktura cizinců pobývajících v České republice je dosti odlišná od věkové struktury populace ČR. Tato odlišnost souvisí hlavně s motivem příchodu cizinců – většina z nich přichází do republiky za výdělkem. Výrazně zastoupeny jsou proto skupiny zejména v mladším produktivním věku. Téměř 68 % cizinců pobývajících na území kraje je ve věku 15 – 44 let, zatímco v populaci Pardubického kraje tvoří osoby v tomto věku pouze 43 %. Na Chrudimsku, Vysokomyštsku a Pardubicku mají cizinci v této věkové kategorii zastoupení více než 70 %.

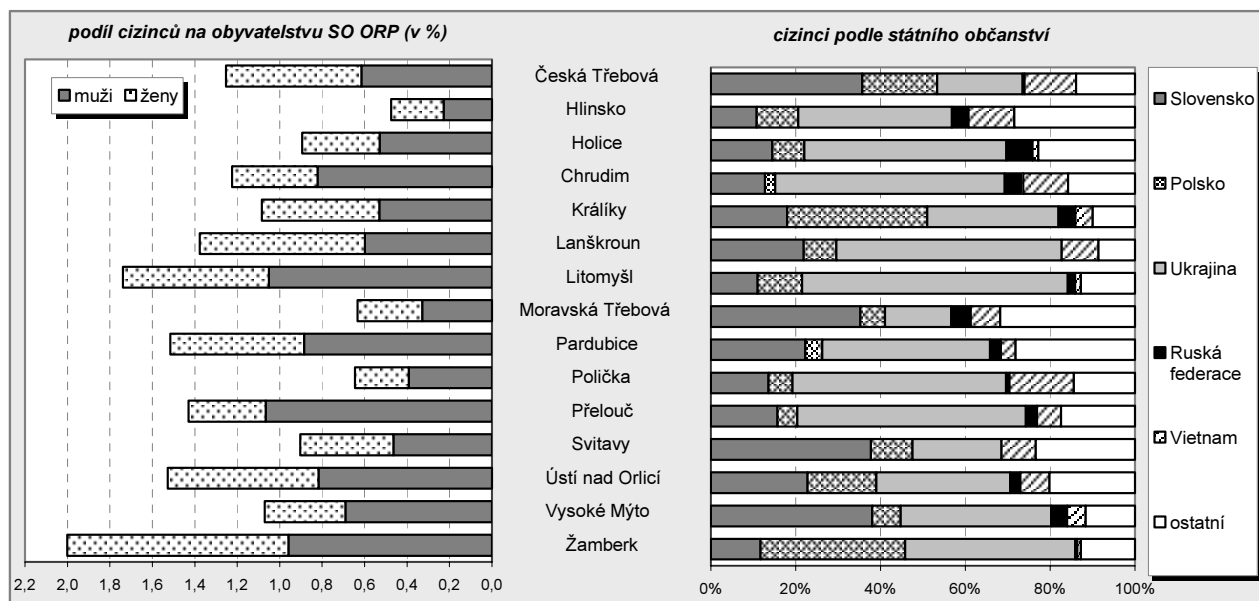
Tab. 2.2.5.1 Bydlící cizinci podle druhu pobytu k 31. 12. 2005

Zdroj: PČR-ŘSCPP MV ČR

	Bydlící cizinci			v tom			
	celkem	muži	ženy	s povolením k trvalému pobytu	ostatní typy pobytů nad 90 dní celkem	z toho účel povolení pobytu	
						zaměstnání	podnikání
Pardubický kraj	6 418	3 726	2 692	2 695	3 723	2 501	829
v tom správní obvody:							
Česká Třebová	238	117	121	143	95	59	20
Hlinsko	102	49	53	75	27	13	12
Holice	145	86	59	65	80	50	24
Chrudim	1 001	671	330	335	666	420	204
Králíky	100	49	51	66	34	12	16
Lanškroun	301	131	170	144	157	108	33
Litomyšl	455	275	180	123	332	288	18
Moravská Třebová	173	90	83	123	50	41	5
Pardubice	1 829	1 068	761	716	1 113	668	292
Polička	125	76	49	64	61	49	9
Přelouč	338	252	86	125	213	176	24
Svitavy	286	147	139	148	138	115	8
Ústí nad Orlicí	407	218	189	202	205	82	96
Vysoké Mýto	344	222	122	173	171	119	33
Žamberk	574	275	299	193	381	301	35

Celkem 39 % cizinců pobývá v Pardubickém kraji za účelem zaměstnání, na Litomyšlsku je to dokonce 63,3 %. Více než 50 % zastoupení má skupina cizinců s tímto účelem pobytu na Žambersku a Přeloučsku. Dalšími nejčastějšími **důvody pobytu** cizinců v kraji je sloučení s rodinou (více než 32 %) a podnikání na živnostenský list (téměř 13 %). Nejvyšší podíl cizinců s platným živnostenským oprávněním na celkovém počtu cizinců ve správním obvodě nalezneme na Orlickoustecku (23,6 %) a Chrudimsku (20,4 %).

Bydlící cizinci ve správních obvodech ORP k 31. 12. 2005

Největší podíl cizinců (více než 42 %) představovali ke konci roku 2005 v Pardubickém kraji občané Ukrajiny, následovali občané Slovenska (20,5 %), Polska (9,5 %), Vietnamu (5,7 %) a Ruské federace (2,5 %). Mezi správními obvody najdeme nejvyšší zastoupení slovenských státních občanů na Vysokomýtsku a Svitavsku (38,1 % a 37,8 % z celkového počtu cizinců pobývajících na území SO ORP). Občané Polska mají výrazně nadprůměrné zastoupení na Žambersku a Králicku (34,1 %, resp. 33,0 %). Občané Ukrajiny dominují mezi cizinci na Litomyšlsku (62,6 %), více než 50 % zastoupení mají rovněž mezi cizinci na Chrudimsku, Přeloučsku, Lanškrounsku a Poličsku. Občané Vietnamu jsou nejsilněji zastoupeni na Poličsku (tvoří 15,2 % zde pobývajících cizinců) a Českotřebovsku (12,2 %).

Tab. 2.2.5.2 Bydlící cizinci podle státního občanství k 31. 12. 2005

Zdroj: PČR-ŘSCPP MV ČR

	Bydlící cizinci celkem	v tom státní občanství						
		země Evropské unie				ostatní státy		
		celkem	z toho		celkem	z toho		
			Slovensko	Polsko		Ukrajina	Ruská federace	Vietnam
Pardubický kraj	6 418	2 269	1 316	611	4 149	2 706	161	369
v tom správní obvody:								
Česká Třebová	238	133	85	42	105	48	1	29
Hlinsko	102	30	11	10	72	37	4	11
Holice	145	46	21	11	99	69	9	2
Chrudim	1 001	191	128	24	810	541	44	106
Králíky	100	56	18	33	44	31	4	4
Lanškroun	301	105	66	23	196	160	-	26
Litomyšl	455	115	50	48	340	285	8	6
Moravská Třebová	173	88	61	10	85	27	8	12
Pardubice	1 829	611	407	74	1 218	723	47	64
Polička	125	29	17	7	96	63	1	19
Přelouč	338	74	53	16	264	182	9	19
Svitavy	286	162	108	28	124	60	-	23
Ústí nad Orlicí	407	174	93	66	233	128	10	28
Vysoké Mýto	344	173	131	23	171	122	13	15
Žamberk	574	282	67	196	292	230	3	5

2.3 Ekonomický vývoj

2.3.1 Organizační struktura národního hospodářství

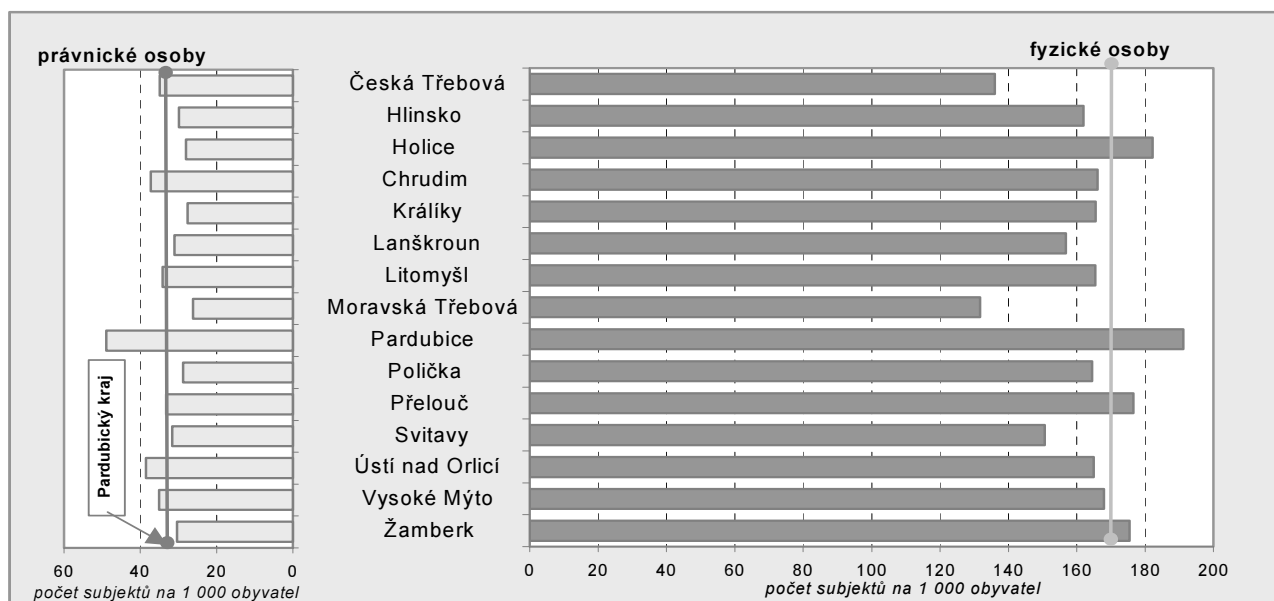
Registr **ekonomických subjektů** poskytuje základní informace o všech podnikatelských subjektech a data za jednotlivé obce lze od roku 2000 agregovat do libovolných území. Poměrně velké územní rozdíly byly zaznamenány v oblasti podnikatelské aktivity obyvatel kraje, vyjádřené počtem ekonomických subjektů na 1 000 obyvatel. Zatímco na Pardubicku je krajský průměr překročen o 16,6 %, na Moravskotřebovsku zaostává podnikatelská aktivita za krajským průměrem o 22,9 %.

Tab. 2.3.1.1 Ekonomické subjekty (stav k 31. 12.)

	Subjekty celkem			Subjekty na 1 000 obyvatel			Podíl správního obvodu na počtu subjektů kraje (%)	
	2000	2005	index 2005/2000	2000	2005	index 2005/2000	2000	2005
Pardubický kraj	87 738	103 975	118,5	173	205	119,1	100,0	100,0
v tom správní obvody:								
Česká Třebová	2 891	3 265	112,9	148	172	115,9	3,3	3,1
Hlinsko	3 365	4 130	122,7	153	192	125,3	3,8	4,0
Holice	2 774	3 379	121,8	179	208	116,4	3,2	3,2
Chrudim	13 948	16 623	119,2	170	203	119,6	15,9	16,0
Králíky	1 418	1 793	126,4	148	194	131,2	1,6	1,7
Lanškroun	3 327	4 115	123,7	154	188	122,6	3,8	4,0
Litomyšl	4 416	5 213	118,0	168	199	118,4	5,0	5,0
Moravská Třebová	3 605	4 334	120,2	130	158	122,0	4,1	4,2
Pardubice	25 155	28 807	114,5	207	239	115,1	28,7	27,7
Polička	3 098	3 755	121,2	157	194	123,1	3,5	3,6
Přelouč	4 111	4 954	120,5	169	209	124,0	4,7	4,8
Svitavy	4 843	5 773	119,2	154	182	118,3	5,5	5,6
Ústí nad Orlicí	4 483	5 442	121,4	168	204	121,7	5,1	5,2
Vysoké Mýto	5 420	6 499	119,9	169	202	119,9	6,2	6,3
Žamberk	4 884	5 893	120,7	171	205	120,3	5,6	5,7

Po Pardubicku byla v roce 2000 nejvyšší **podnikatelská aktivita** na Holicku a Žambersku, v roce 2005 se za Pardubicko zařadilo Přeloučsko a Holicko. Obdobně se změnilo pořadí i mezi správními obvody s nejnižší podnikatelskou aktivitou. Třetí nejnižší aktivitu v oblasti podnikání měli po Moravskotřebovsku a Českotřebovsku v roce 2000 obyvatelé Králicka, v roce 2005 na tuto pozici kleslo Svitavsko. Rozhodující vliv na celkovou podnikatelskou aktivitu má počet podnikajících fyzických osob. Ani nadprůměrný počet právnických osob na 1 000 obyvatel ve správním obvodu Česká Třebová neposunul tento obvod dopředu.

Podnikatelská aktivita v roce 2005

Fyzické osoby mají vysoký podíl na počtu ekonomických subjektů na Holicku (86,7 %), Králicku (85,7 %), Žambersku (85,3 %) a Poličsku (85,1 %), tedy na územích s vyšším podílem soukromých zemědělců. Nižší podíl než 80 % je pouze na Pardubicku (79,6 %) zásluhou vysokého počtu obchodních společností. Rozdíly ve struktuře podnikajících fyzických osob jsou patrné z kartogramu v příloze.

Tab. 2.3.1.2 Ekonomické subjekty podle právní formy k 31. 12. 2005

	Subjekty celkem	v tom podle právní formy						
		fyzické osoby celkem	z toho soukromí podnikatelé (%)	právnícké osoby celkem	z toho (%)			
					akciové společnosti	ostatní obchodní spol.	družstva	státní podniky
Pardubický kraj	103 975	85 378	86,3	18 597	2,8	39,9	2,1	0,1
v tom správní obvody:								
Česká Třebová	3 265	2 598	88,3	667	1,3	34,2	8,4	0,4
Hlinsko	4 130	3 487	87,3	643	2,0	35,8	2,0	-
Holice	3 379	2 928	82,0	451	2,9	31,9	1,8	-
Chrudim	16 623	13 578	86,9	3 045	2,3	36,2	2,1	0,0
Králíky	1 793	1 537	81,7	256	1,6	30,5	0,4	-
Lanškroun	4 115	3 435	85,1	680	1,9	42,5	0,9	-
Litomyšl	5 213	4 320	85,6	893	2,8	32,6	1,8	-
Moravská Třebová	4 334	3 615	85,9	719	2,6	31,4	1,3	0,3
Pardubice	28 807	22 936	89,3	5 871	3,9	50,5	1,5	0,2
Polička	3 755	3 195	81,2	560	2,7	27,5	2,7	0,2
Přelouč	4 954	4 168	85,9	786	1,4	35,4	1,7	0,3
Svitavy	5 773	4 771	84,8	1 002	2,5	36,6	3,0	-
Ústí nad Orlicí	5 442	4 411	84,5	1 031	2,4	36,1	1,4	0,3
Vysoké Mýto	6 499	5 375	85,2	1 124	2,4	35,1	2,6	0,1
Žamberk	5 893	5 024	81,7	869	3,0	34,5	3,0	0,1

Velikostní struktura ekonomických subjektů závisí na podnikatelském prostředí na daném území. Převažují subjekty bez zaměstnanců. Více než tři čtvrtiny ekonomických subjektů, u kterých byl počet zaměstnanců zjištěn, nemá zaměstnance na Holicku (80,6 %), Přeloučsku (77,7 %), Králicku (77,0 %), Poličsku (75,8 %) a Chrudimsku (75,7 %). Naproti tomu na Svitavsku je takovýchto subjektů pouze 71,1 %. Nejvyšší zastoupení mají subjekty s 20 a více zaměstnanci na Lanškrounsku (4,8 %), Vysokomýtsku (4,3 %) a Moravskotřebovsku (4,1 %). Nejnižší podíl (2,1 %) mají subjekty s 20 a více zaměstnanci na Holicku. Rozmístění největších podnikatelských subjektů v kraji je znázorněno v kartogramu v příloze.

Tab. 2.3.1.3 Ekonomické subjekty podle počtu zaměstnanců k 31. 12. 2005

	Subjekty celkem	z toho s počtem zaměstnanců					
		1 - 5	6 - 19	20 - 99	100 - 499	500 - 999	1 000 a více
Pardubický kraj	103 975	7 578	2 656	1 309	254	24	11
v tom správní obvody:							
Česká Třebová	3 265	241	83	31	10	1	-
Hlinsko	4 130	319	102	60	7	1	-
Holice	3 379	189	72	27	4	-	-
Chrudim	16 623	1 203	379	236	35	3	-
Králíky	1 793	107	35	22	5	-	-
Lanškroun	4 115	306	125	75	13	-	1
Litomyšl	5 213	385	148	68	18	2	1
Moravská Třebová	4 334	288	113	58	13	2	-
Pardubice	28 807	2 247	783	319	70	7	6
Polička	3 755	234	99	52	12	1	-
Přelouč	4 954	308	107	50	10	-	-
Svitavy	5 773	447	160	75	11	2	-
Ústí nad Orlicí	5 442	399	171	61	14	3	1
Vysoké Mýto	6 499	473	140	93	17	1	1
Žamberk	5 893	432	139	82	15	1	1

Z hlediska ekonomických odvětví přísluší do zemědělství a lesnictví nejvíce subjektů na Králicku (16,0 %), Poličsku (14,7 %) a Holicku (12,3 %), nejméně je toto odvětví zastoupeno na Pardubicku (3,5 %) a vzhledem k malému počtu venkovských obcí též na Českořebovsku (3,8 %). Mezi správními obvody v kraji mají nejvyšší zastoupení průmyslové činnosti na Přeloučsku (22,2 %), Hlinecku a Holicku (po 19,9 %), nejmenší zastoupení (10,8 %) mají na Králicku. Podstatně menší rozdíly jsou v zastoupení stavebních činností. Nejvyšší podíl 14,2 % je na Chrudimsku, nejmenší (10,4 %) na Vysokomýtsku. Ve všech správních obvodech mají nejvyšší zastoupení podnikatelské subjekty zaměřené na obchod. Třetina subjektů se obchodu věnuje na Českořebovsku, následuje Orlickoústecko s podílem 28,8 %, nejnižší podíl byl zjištěn na Přeloučsku (23,5 %). V oblasti stravování a ubytování dominuje Králicko (7,9 %), v oblasti služeb Pardubicko (36,2 %) a Orlickoústecko (33,4 %). Méně než čtvrtina subjektů se zaměřuje na služby na Králicku a Holicku.

Koncem roku 2005 bylo v kraji celkem 1 598 podnikatelských subjektů s 20 a více zaměstnanci. Ke stejnému datu bylo zjištěno, že se aktivní subjekty se sídlem v kraji člení na 3 351 místních jednotek, z nichž je 58 % ve stejném správním obvodu, 20 % v jiném správním obvodu v kraji a 22 % v jiném kraji. Z hlediska počtu zaměstnanců je podíl mateřského správního obvodu dokonce 72 %. Subjekty se sídlem mimo kraj mají v Pardubickém kraji o 500 místních jednotek více, než kolik mají jednotek mimo Pardubický kraj podniky sídlící v kraji. Rozdíl v počtu zaměstnanců je dokonce 20 000 osob. Nejvyšší zastoupení mají zaměstnanci podniků sídlících mimo kraj na Pardubicku (polovina rozdílu), Českořebovsku a Chrudimsku.

2.3.2 Zemědělství a lesnictví

Zemědělská a lesnická činnost je bezprostředně ovlivněna fyzicko-geografickými podmínkami v jednotlivých částech kraje. Méně příznivý pro zemědělství je jih a východ kraje. Členitý terén, vyšší průměrná nadmořská výška a drsnější klimatické podmínky Českomoravské vrchoviny, Železných hor, Orlických hor a Králického Sněžníku nejsou příliš vhodné pro rostlinnou výrobu. Zemědělství se zde orientuje na chov skotu, pro který jsou využívány rozsáhlé louky a pastviny. Oproti Pardubicku je na Českomoravské vrchovině průměrná roční teplota nižší cca o 3° C a roční úhrn srážek je vyšší o třetinu až polovinu (v roce 2004 to bylo dokonce o 80 %). Výška sněhové pokrývky překračuje v některých letech ve Svratouchu 100 cm a souvislá sněhová pokrývka se zde udrží podstatně déle než v Polabí. Těmto podmínkám odpovídá i kratší vegetační období.

Největší podíl na celkové výměře má **zemědělská půda** na Vysokomýtsku a Litomyšlsku. Odlišnou strukturu pozemků má v porovnání s ostatními správními obvody Českořebovsko, kde lesy zabírají téměř polovinu území. Příčinou je malá rozloha a členitý charakter území, které většinou není vhodné pro zemědělství.

Tab. 2.3.2.1 Zemědělská a lesní půda k 31. 12. 2005

	Výměra půdy celkem (ha)	z toho (%)					Podíl orné půdy na zemědělské (%)	Průměrná úřední cena zem. půdy v roce 2002 (Kč/m ²)	Změna výměry orné půdy 2005 - 2000 (%)
		zemědělská půda	z toho			lesní pozemky			
			orná půda	zahrady, sady	trvalé travní porosty				
Pardubický kraj	451 846	60,5	44,3	2,9	13,3	29,5	73,2	5,46	-0,9
v tom správní obvody:									
Česká Třebová	7 969	41,6	25,0	4,6	12,0	45,5	60,0	4,29	-3,5
Hlinsko	24 658	54,1	32,3	1,9	19,9	35,5	59,7	2,88	-0,9
Holice	21 364	53,1	40,1	2,4	10,6	39,8	75,5	5,71	-0,2
Chrudim	74 605	63,5	49,7	3,5	10,3	26,3	78,2	7,42	-0,5
Králíky	15 862	49,0	21,8	0,9	26,3	43,5	44,5	1,71	-8,0
Lanškroun	27 515	61,2	41,3	2,6	17,3	31,6	67,5	3,74	-1,8
Litomyšl	33 711	69,2	56,2	3,4	9,5	23,3	81,3	7,00	-0,1
Moravská Třebová	41 726	55,1	41,9	2,3	10,9	37,4	76,1	5,73	-1,4
Pardubice	40 923	67,2	57,4	3,7	6,0	13,2	85,5	7,23	-1,3
Polička	27 264	59,7	39,3	2,0	18,4	31,9	65,8	2,21	0,0
Přelouč	25 721	54,7	43,8	3,1	7,9	32,1	80,1	6,79	-0,5
Svitavy	35 158	60,8	46,0	2,4	12,4	30,6	75,7	4,31	-0,4
Ústí nad Orlicí	19 050	58,5	34,7	3,7	20,1	32,7	59,3	4,37	-1,0
Vysoké Mýto	28 186	70,4	54,7	3,1	12,7	19,5	77,6	7,43	-0,5
Žamberk	28 132	60,3	34,0	3,5	22,8	30,9	56,4	2,07	-1,4

Pro zemědělství jsou nejvhodnější podmínky v oblastech s nejvyšším zastoupením **orné půdy**, tedy na Pardubicku, Litomyšlsku, Vysokomýtsku a části Chrudimska. Změna podnikatelského prostředí

v zemědělství se v souvislosti se vstupem ČR do Evropské unie projevuje úbytkem orné půdy v oblastech, kde nejsou příznivé podmínky pro pěstování plodin na orné půdě. Oproti roku 2000 se snížila výměra orné půdy na Králicku o 8 %, výraznější úbytky byly i na Českořebevsku, Lanškrounsku, Moravskořebevsku a Žambersku. Rozšířily se především plochy luk a pastvin, v menší míře i lesní pozemky. Jediným správním obvodem, kde se výměra orné půdy nesnížila, bylo Poličsko. Nejvyšší podíl ploch zahrad a sadů má Českořebevsko, Pardubicko a Orlickoústecko vzhledem k městskému charakteru správního obvodu.

Bonita zemědělské půdy, vyjádřená její průměrnou úřední cenou, je nejvyšší na Vysokomýtsku, Chrudimsku, Pardubicku a Litomyšlsku. Čtyřikrát nižší cena než v těchto čtyřech nejúrodnějších částech kraje je na Králicku, kterému se blíží nízkými cenami zemědělské půdy Žambersko a Poličsko.

Pravidelné statistické zjišťování probíhá na úseku zemědělství u výběrového souboru zpravodajských jednotek a od roku 2002 nejsou k dispozici územně členěná data v souvislé časové řadě. V současnosti jsou pravidelně zjišťované údaje doplňovány mimořádnými, tzv. strukturálními šetřeními.

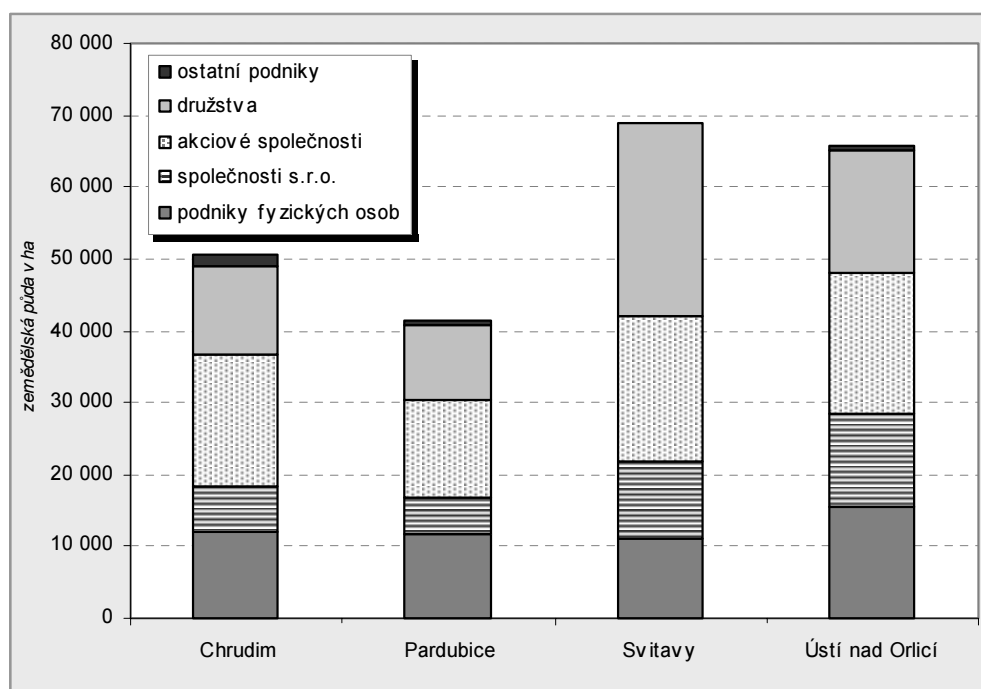
Strukturální šetření v zemědělství, které probíhalo na podzim 2005, poskytuje základní informace o zemědělské činnosti podle okresů. Ze strukturálního šetření 2005 vyplývá, že 2 399 zemědělských podniků sídlících v kraji obhospodařuje 227 tis. ha zemědělské půdy, z toho 178 tis. ha orné půdy. Na celkovém počtu podniků se **podniky právnických osob** podílejí od 6 % v okresech Chrudim a Ústí nad Orlicí po 10 % v okrese Svitavy. Tyto podniky obhospodařují od 71 % veškeré zemědělské půdy v okrese Pardubice po 84 % zemědělské půdy v okrese Svitavy. Největší průměrná velikost zemědělského podniku fyzické osoby je v okrese Pardubice a největší průměrná velikost podniku právnické osoby je v okrese Svitavy.

Tab. 2.3.2.2 Obhospodařovaná půda fyzickými a právnickými osobami v roce 2005

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2005

	Obhospodařovaná zemědělská půda (ha)							Obhospodařovaná orná půda (ha)		
	podniky fyzických osob		podniky právnických osob		celkem	z toho podle vlastnictví (%)		celkem	z toho podle vlastnictví (%)	
	celkem	na 1 podnik	celkem	na 1 podnik		vlastní	pronajatá od jiných		vlastní	pronajatá od jiných
Pardubický kraj	50 132	22,6	176 724	998,4	226 856	11,1	88,9	178 068	8,9	91,1
v tom okresy:										
Chrudim	11 937	19,6	38 739	922,4	50 676	11,2	88,8	41 560	9,1	90,9
Pardubice	11 829	31,1	29 618	897,5	41 447	9,0	91,0	36 977	7,6	92,4
Svitavy	10 954	24,4	57 964	1 182,9	68 918	11,0	89,0	56 656	9,9	90,1
Ústí nad Orlicí	15 411	19,7	50 403	951,0	65 815	12,4	87,6	42 875	8,5	91,5

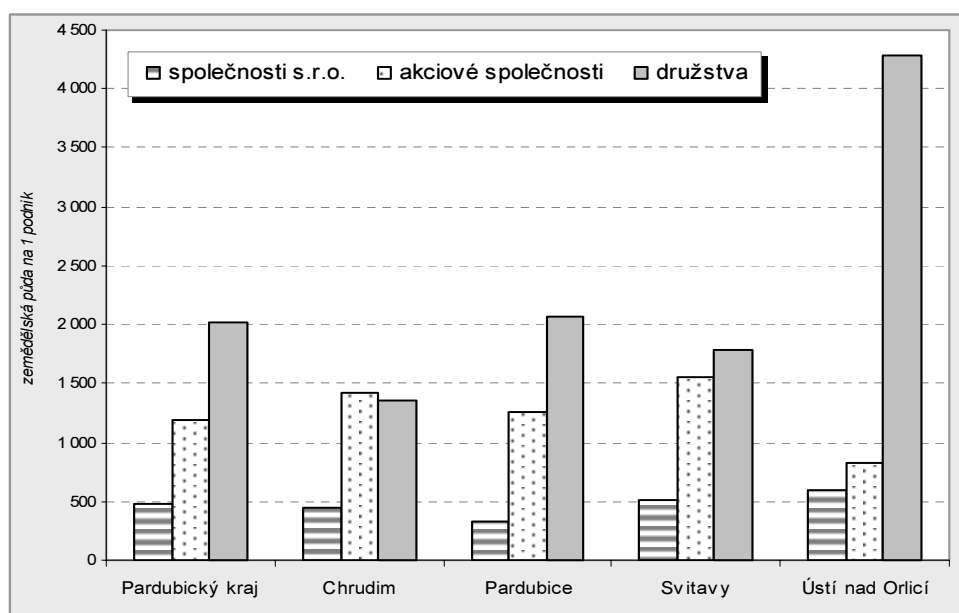
Obhospodařovaná zemědělská půda podle právní formy zemědělských podniků podle okresů v roce 2005

Nejčastěji hospodaří na vlastní zemědělské půdě podniky v okrese Ústí nad Orlicí (u orné půdy v okrese Svitavy), na pronajaté půdě nejčastěji hospodaří zemědělci v okrese Pardubice.

Mezi všemi okresy v kraji obhospodařují největší plochy zemědělská družstva v okrese Svitavy. Akciové společnosti mají největší podíl v okrese Chrudim, fyzické osoby a společnosti s ručením omezeným v okrese Ústí nad Orlicí.

Výměra obhospodařované zemědělské půdy na 1 podnik podle okresů v roce 2005

Přepočtená obhospodařovaná zemědělská půda na jeden podnik umožňuje srovnat průměrnou velikost zemědělských podniků. Družstva jsou největší v okrese Ústí nad Orlicí, zatímco akciové společnosti jsou poměrně malé, téměř na úrovni společností s ručením omezeným. Akciové společnosti mají odlišné postavení v okrese Chrudim, kde se velikostí blíží družstvům a jsou několikanásobně větší než společnosti s ručením omezeným.

Největší počet pracovníků se věnuje zemědělství v okrese Ústí nad Orlicí, dvojnásobek v porovnání s okresem Pardubice. Po přepočtu obhospodařované půdy na pracovníka se pořadí mění – největší plochy na pracovníka připadají v okrese Pardubice a nejmenší u zemědělské i orné půdy v okrese Ústí nad Orlicí. Toto pořadí se nezmění ani po přepočtu pracovníků na osoby s plnou pracovní dobou (11 037 pracovníků).

Tab. 2.3.2.3 Obhospodařovaná půda a počty pracovníků v roce 2005

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2005

	Obhospodařovaná zemědělská půda celkem (ha)	z toho orná	Pracovníci v hlavním zaměstnání					Obhospodařovaná půda na 1 pracovníka (ha)	
			celkem	v tom ve věku (roky)				zemědělská	orná
				do 24	25 - 44	45 - 64	65 a více		
Pardubický kraj	226 856	178 068	13 191	773	4 787	6 864	767	17,2	13,5
v tom okresy:									
Chrudim	50 676	41 560	3 040	153	1 082	1 564	241	16,7	13,7
Pardubice	41 447	36 977	2 107	140	687	1 151	129	19,7	17,5
Svitavy	68 918	56 656	3 795	200	1 421	2 027	147	18,2	14,9
Ústí nad Orlicí	65 815	42 875	4 249	280	1 598	2 122	250	15,5	10,1

Za nejméně příznivou lze považovat věkovou strukturu pracovníků v zemědělství v okrese Chrudim, kde je 7,9 % pracovníků starších než 64 let a pouze 5,0 % má méně než 25 let. Nejprůzračnější věková struktura je v okrese Svitavy, kde je 3,9 % pracovníků starších než 64 let a 5,3 % je mladších než 25 let. Sezónní pracovníci jsou nejčastěji využíváni v okrese Pardubice, po jejich zahrnutí (po přepočtu na plně zaměstnané) by se počet pracovníků v zemědělských podnicích zvýšil o 5 %.

Dominantní plodinou pěstovanou na orné půdě jsou podle strukturálního šetření ve všech okresech kraje obiloviny. Nejvyšší podíl mají v okrese Pardubice. Nejnížší zastoupení obilovin v okrese Ústí nad Orlicí souvisí se zaměřením území na živočišnou výrobu, a tudíž jsou zde větší osevní plochy pícnin. Plochy brambor se v kraji oproti počátku 90. let 20. století snížily o více než dvě třetiny. Největší zůstávají v jižní části okresu Chrudim. Pokles osevních ploch cukrovky nebyl tak výrazný, avšak snižování ploch bude ještě pokračovat zejména v okrese Chrudim, kde je její zastoupení nejvyšší. Oproti počátku 90. let se v kraji více než zdvojnásobily osevní plochy olejnin. Ty se nejvíce pěstují v okresech Pardubice a Svitavy.

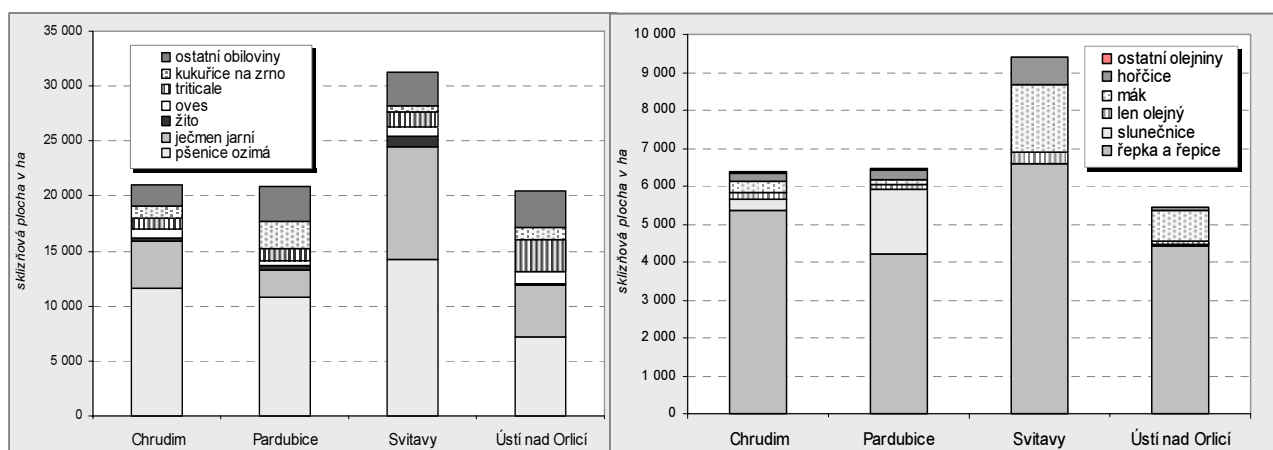
Z desetileté časové řady za období 1992 – 2002 (novější data nejsou v okresním členění k dispozici) vyplývá, že nadprůměrné hektarové výnosy obilovin byly po většinu let zaznamenány v okresech Chrudim a Ústí nad Orlicí, průměrné v okrese Svitavy a podprůměrné v okrese Pardubice. Nadprůměrné výnosy brambor byly po většinu období (1992 – 2002) zaznamenány v okrese Chrudim. V okresech Svitavy a Ústí nad Orlicí se střídaly roky dobré úrody s horšími v závislosti na počasí daného roku. Okres Pardubice měl podle očekávání podprůměrné výnosy brambor, avšak krajský průměr zde nebyl dosahován ani u cukrovky a olejnin. Vyšší výnosy byly v okrese Pardubice zaznamenány pouze u kukuřice na zeleno a u sena.

Tab. 2.3.2.4 Využití půdy v roce 2005

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2005

	Obhospodařovaná orná půda celkem (ha)	z toho (%)								
		obiloviny	z toho		luskoviny	brambory	cukrovka	olejnin	pícniny na orné půdě	bez sklizně
			pšenice ozimá	ječmen jarní						
Pardubický kraj	178 068	52,6	24,6	12,3	1,7	0,9	2,6	15,6	22,4	0,8
v tom okresy:										
Chrudim	41 560	50,6	27,9	10,4	2,2	1,5	4,5	15,4	20,8	1,2
Pardubice	36 977	56,6	29,2	6,8	1,0	0,6	3,9	17,5	17,2	1,4
Svitavy	56 656	55,2	25,2	17,9	1,2	0,8	1,1	16,6	21,1	0,4
Ústí nad Orlicí	42 875	47,9	16,6	11,3	2,3	0,8	1,8	12,7	30,2	0,3

Největším producentem **obilovin** je okres Svitavy vzhledem k největším osevním plochám, přestože jsou zde dosahovány pouze průměrné hektarové výnosy. Na největších plochách je zde pěstována pšenice i ječmen, v porovnání s ostatními okresy má vyšší zastoupení i žito. Pro Pardubický okres je charakteristické pěstování kukuřice na zrno.

Plochy obilovin podle okresů v roce 2005
Plochy olejnin podle okresů v roce 2005

Svitavský okres má též největší osevní plochy **olejnin**. Největší v rámci kraje jsou zde plochy řepky, máku, hořčice a lnu. Největší plochy slunečnice jsou naproti tomu v okrese Pardubice.

Stavy skotu se po roce 2000 snížily především v okrese Svitavy; v okresech Pardubice a Ústí nad Orlicí stavy klesaly pomaleji. V chrudimském okrese se pokles z 90. let úplně zastavil. Stavy krav poklesly v uplynulých pěti letech v okrese Svitavy, v okrese Ústí nad Orlicí dokonce mírně vzrostly. Do celkového snížení **stavu prasat** se promítl úbytek chovaných zvířat v okresech Pardubice a Svitavy.

Tab. 2.3.2.5 Hospodářská zvířata k 30. 9. 2005

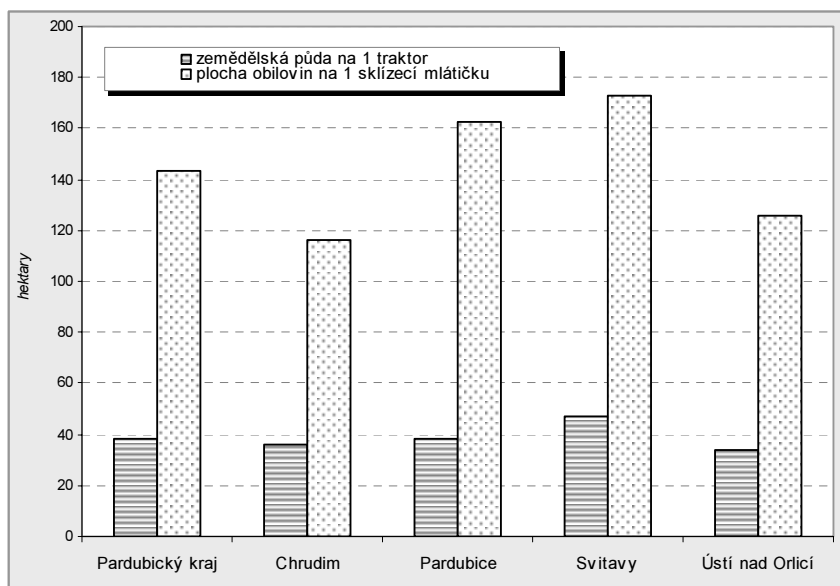
Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2005

	Skot	z toho krávy	Prasata	z toho prasnice	Ovce a berani	Koně	Drůbež	z toho slepice	Králíci
Pardubický kraj	118 402	48 588	196 948	20 894	8 926	1 696	2 297 333	1 047 344	20 785
v tom okresy:									
Chrudim	23 808	9 365	47 087	5 714	2 634	184	456 466	180 323	3 698
Pardubice	12 115	5 273	42 071	4 742	522	889	638 964	34 758	1 690
Svitavy	34 460	14 032	56 715	5 566	1 744	167	1 103 002	825 086	1 750
Ústí nad Orlicí	48 018	19 918	51 075	4 871	4 025	455	98 901	7 176	13 646

Intenzita chovu hospodářských zvířat se v jednotlivých okresech kraje liší. Orlickoústecký okres se zaměřuje na chov skotu, na 100 ha zemědělské půdy zde připadá 73 kusů skotu, zatímco v okrese Svitavy je to 50, Chrudim 47 a Pardubice pouze 29 kusů. Okres Ústí nad Orlicí má také nejvyšší intenzitu chovu prasat (119 na 100 ha orné půdy, přitom v okrese Svitavy pouze 100). Pro svitavský okres je charakteristická vysoká intenzita chovu drůbeže, především slepic.

Strukturální šetření poskytlo v územním detailu též základní informace o **vybavenosti zemědělskou technikou**. Pro porovnání jednotlivých okresů byl v následujícím grafu použit přepočtený vztah k obhospodařovaným (sklizeným) plochám.

Zemědělské stroje podle okresů v roce 2005

Největší plocha na 1 traktor připadá v okrese Svitavy, nejmenší v okrese Ústí nad Orlicí. Vysvětlení lze nalézt ve struktuře traktorů podle výkonu. Na Svitavsku byl zjištěn nadprůměrný podíl výkonných traktorů (nad 60 kW celkem 44 %), zatímco na Orlickoústecku byl jejich podíl o čtvrtinu nižší (33 %). Naproti tomu byl podíl traktorů s výkonem do 20 kW na Svitavsku 3,6 %, přitom na Orlickoústecku byl dvojnásobný.

U sklízecích mlátiček připadala největší plocha obilovin na 1 stroj v okrese Svitavy, o třetinu menší plocha příslušela 1 kombajnu na Chrudimsku.

Informace o **stavu lesů** z lesních hospodářských plánů jsou veřejně k dispozici až do úrovně správních obvodů ORP za období 2003 – 2005. Z celkové porostní plochy lesů v Pardubickém kraji 133,4 tis. ha je 15 % na Chrudimsku a 12 % na Moravskotřebovsku. Téměř devět desetin lesů se řadí do kategorie hospodářských lesů, necelá desetina patří do kategorie lesů zvláštního určení (zejména z hlediska životního prostředí, více v kapitole 2.5.1) a pouze 1,6 % lesů je zařazeno do kategorie ochranné. Podíl lesů hospodářské kategorie se pohybuje od 74 % na Pardubicku a Holicku po 99 % na Přeloučsku. Střední věk lesa je v rozmezí od 59 let na Lanškrounsku a Žamberku po 69 let na Pardubicku. Bonita, odvozená ze střední porostní výšky hlavního porostu, se pohybuje od 2,29 na Lanškrounsku po 3,51 na Králicku.

Tab. 2.3.2.6 Porostní plochy lesů a zásoby hroubí k 31. 12. 2005

Zdroj: Ústav pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem

	Porostní plocha lesů				Zásoba hroubí			Střední věk lesa (roky)	Bonita
	celkem (ha)	v tom kategorie lesů (%)			celkem mil. m ³ b. k.	z toho jehličnatá (%)	m ³ b. k. na 1 ha		
		hospodářské	ochranné	zvláštního určení					
Pardubický kraj	130 383	88,8	1,6	9,5	35,2	87,5	270	62	2,79
v tom správní obvody:									
Česká Třebová	3 518	83,2	0,0	16,8	1,0	88,3	292	62	2,50
Hlinsko	8 485	97,4	-	2,6	2,4	95,5	286	58	2,56
Holice	8 390	74,5	-	25,5	2,1	82,0	252	64	2,63
Chrudim	19 170	86,6	2,0	11,4	5,2	86,2	272	65	3,21
Králíky	6 809	74,8	8,6	16,6	1,7	95,9	253	62	3,51
Lanškroun	8 421	85,9	1,0	13,1	2,3	78,0	270	59	2,29
Litomyšl	7 714	89,6	0,0	10,4	2,3	92,3	304	61	2,44
Moravská Třebová	15 297	88,8	5,4	5,8	4,3	86,1	283	61	2,59
Pardubice	5 157	74,3	-	25,7	1,2	50,9	218	69	3,20
Polička	8 630	96,3	-	3,7	2,7	96,3	316	65	2,58
Přelouč	8 058	98,9	0,0	1,0	1,7	77,2	207	61	3,30
Svitavy	10 871	96,0	0,0	4,0	3,2	96,6	297	61	2,49
Ústí nad Orlicí	6 071	92,7	1,9	5,4	1,6	90,3	255	61	2,83
Vysoké Mýto	5 361	93,5	0,1	6,4	1,3	81,1	237	60	2,76
Žamberk	8 431	91,9	1,6	6,5	2,2	91,5	265	59	2,77

Zásoba hroubí (dřevní hmoty s průměrem větším než 7 cm) přesahuje v kraji 35 mil. m³ bez kůry (b. k.), největší je na Chrudimsku, Moravskotřebovsku a Svitavsku. V přepočtu na 1 ha lesa jsou největší zásoby hroubí na Poličsku a Litomyšlsku, nejmenší na Přeloučsku a Pardubicku. Pouze osmina zásoby hroubí připadá na listnaté dřeviny, přitom na Pardubicku dosahuje podíl hroubí z listnatých dřevin jedné poloviny.

Druhové složení lesů se liší podle fyzicko-geografických podmínek. Zatímco ve vyšších a vlhčích polohách je dominantní smrk (Králicko, Poličsko, Hlinecko a Žambersko), na sušších stanovištích v nižších polohách má významné postavení borovice (Přeloučsko, Holicko, Pardubicko a Vysokomýtsko). Z listnatých dřevin se ve stejných oblastech daří dubu. Naproti tomu buk má významné zastoupení na Lanškrounsku a Moravskotřebovsku. Holiny měly v roce 2005 nejvyšší podíl z porostní plochy na Orlickoústecku a Lanškrounsku.

Tab. 2.3.2.7 Porostní plochy lesů podle dřevin k 31. 12. 2005

Zdroj: Ústav pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem

	Porostní plocha lesů (ha)	Jehličnaté dřeviny (%)				Listnaté dřeviny (%)				Holiny (%)
		smrk	borovice	modřín	ostatní	buk	dub	bříza	ostatní	
Pardubický kraj	130 383	57,4	18,3	4,4	1,0	4,9	4,7	2,4	5,6	1,4
v tom správní obvody:										
Česká Třebová	3 518	71,0	6,2	4,8	1,4	8,9	0,6	2,4	3,2	1,5
Hlinsko	8 485	78,1	7,0	3,1	0,5	1,5	0,3	2,9	5,7	0,9
Holice	8 390	22,6	51,4	2,2	0,3	1,2	13,0	2,1	6,1	1,0
Chrudim	19 170	53,2	19,0	5,5	0,7	5,4	4,7	2,7	7,8	1,0
Králíky	6 809	87,4	0,4	2,1	0,7	3,3	0,1	1,3	3,8	0,9
Lanškroun	8 421	60,4	4,4	4,9	1,9	17,2	1,0	2,6	5,5	2,1
Litomyšl	7 714	73,9	9,4	3,0	1,3	4,0	1,2	1,4	4,8	0,9
Moravská Třebová	15 297	54,5	15,9	9,0	1,3	11,7	1,1	1,9	3,4	1,2
Pardubice	5 157	5,6	38,1	1,8	0,1	0,3	31,9	7,0	13,8	1,5
Políčka	8 630	79,1	6,4	3,1	1,3	1,8	0,1	2,4	4,7	1,1
Přelouč	8 058	14,5	56,6	2,3	0,1	0,8	14,4	3,7	6,4	1,2
Svitavy	10 871	69,7	17,1	4,3	1,1	1,7	0,3	1,4	3,2	1,4
Ústí nad Orlicí	6 071	68,5	10,9	3,4	1,2	5,3	1,0	2,3	4,5	2,9
Vysoké Mýto	5 361	37,5	30,4	5,2	0,8	2,1	11,3	2,4	8,5	1,8
Žamberk	8 431	76,7	3,0	4,1	1,8	4,1	0,9	2,0	5,0	2,4

2.3.3 Průmysl

Součástí pravidelně zveřejňovaných informací v oblasti průmyslu jsou regionální data pouze do úrovně krajů. První publikované údaje do úrovně správních obvodů ORP jsou v následující tabulce. Tabulka je výsledkem zpracování dat za místně oddělené jednotky průmyslových podniků podle toho, ve kterém správním obvodě tyto místní jednotky leží. Nejde o všechny průmyslové provozovny v daném území, ale pouze o pracoviště podniků s 20 a více zaměstnanci.

Tab. 2.3.3.1 Průmyslové podniky s 20 a více zaměstnanci v roce 2005

	Počet místních jednotek	Průměrný evidenční počet zaměstnanců (fyzické osoby)	Průměrná hrubá měsíční mzda 1 zaměstnance	Produkce		Pořízení dlouhodobého hmot. majetku (mil. Kč)
				celkem (mil. Kč)	na 1 zaměstnance (tis. Kč)	
Pardubický kraj	690	60 951	16 640	167 770	2 753	6 533
v tom správní obvody:						
Česká Třebová	31	2 605	18 872	4 381	1 682	166
Hlinsko	47	3 164	14 020	6 440	2 036	188
Holice	8	344	13 987	402	1 170	38
Chrudim	102	6 788	16 404	9 854	1 452	575
Králíky	7	601	10 922	429	714	24
Lanškroun	42	5 672	14 813	6 044	1 066	439
Litomyšl	31	2 111	22 480	3 966	1 879	640
Moravská Třebová	49	3 794	14 272	3 757	990	205
Pardubice	124	15 287	18 558	96 563	6 317	2 058
Políčka	36	2 689	14 676	6 658	2 476	154
Přelouč	36	2 255	16 541	2 192	972	250
Svitavy	40	2 998	13 671	4 350	1 451	737
Ústí nad Orlicí	39	3 386	16 221	6 176	1 824	269
Vysoké Mýto	55	5 307	17 442	11 726	2 210	451
Žamberk	43	3 950	16 049	4 833	1 224	340

Největší počet **místních jednotek průmyslových podniků** je podle očekávání ve správním obvodě ORP Pardubice, následuje vzhledem ke své velikosti Chrudimsko a na třetí místo se řadí Vysokomýtsko. Největší průměrná velikost místní jednotky je v SO ORP Lanškroun (135 zaměstnanců), nejmenší v SO ORP Holice (43 zaměstnanců). Určitým překvapením se může zdát nejvyšší průměrná mzda ve správním obvodě ORP Litomyšl (5 840 Kč nad krajským průměrem), příčinou je významné postavení zpracovatele skleněných vláken, u kterého je výrazně nadprůměrná mzda dána charakterem výroby. Průměrná mzda v průmyslu řadí SO ORP Litomyšl v rámci ČR (bez Prahy) na 6. místo. Nejnižší průměrná mzda byla zjištěna na Králicku nejen v rámci Pardubického kraje, ale i celé České republiky. V tomto správním obvodě byl zaznamenán i nejnižší objem produkce na 1 zaměstnance v kraji (6. nejnižší v ČR). Výrazně nadprůměrný objem produkce na 1 zaměstnance ve správním obvodě Pardubice souvisí se zpracováním ropy a výrobou elektroniky. V přepočtu na 1 zaměstnance připadal nejvyšší objem pořízeného hmotného majetku v průmyslu v roce 2005 ve správních obvodech Svitavy (nový závod Fibertex v průmyslové zóně ve Svitavách) a v SO ORP Litomyšl. Nejméně se do průmyslu investovalo v roce 2005 na Holicku a Králicku.

Podrobnější data za **průmyslová odvětví** nejsou v regionálním členění k dispozici. Určitý obrázek mohou poskytnout údaje o struktuře ekonomicky aktivního obyvatelstva podle průmyslových odvětví. Problém je ovšem v tom, že nejsou k dispozici data podle místa pracoviště, ale podle bydliště pracovníků. V kraji v době sčítání lidu 2001 převažoval počet dojíždějících do průmyslových odvětví nad vyjíždějícími mimo kraj o 465 osob. Kromě toho zahrnuje následující tabulka všechny ekonomicky aktivní osoby, tedy včetně nezaměstnaných zařazených do odvětví podle posledního zaměstnání (4 782 nezaměstnaných osob).

Tab. 2.3.3.2 Ekonomicky aktivní obyvatelstvo podle průmyslového odvětví v roce 2001

Zdroj: SLDB 2001

	Průmysl celkem	z toho výroba (%)							
		potravin, nápojů, tabákových výrobků	textilní, textilních a oděvních výrobků	chemických výrobků	základních kovů, hut. a kovoděl. výrobků	strojů a zařízení pro další výrobu	elektrotech. a optických přístrojů	dopravních prostředků	výroba a rozvod elektřiny vody a plynu
Pardubický kraj	85 031	9,9	14,5	7,5	9,6	15,7	10,7	4,0	6,1
v tom správní obvody:									
Česká Třebová	3 276	5,2	17,2	1,6	24,0	15,2	10,0	2,4	5,1
Hlinsko	4 669	9,3	20,8	0,9	9,6	19,2	12,3	0,3	3,6
Holice	2 666	8,5	11,6	4,1	7,1	25,0	7,1	1,8	4,7
Chrudim	11 850	10,0	13,7	3,7	13,4	21,5	3,6	2,3	6,5
Králiky	1 747	6,5	29,8	0,1	3,0	7,7	20,8	1,7	1,9
Lanškroun	5 296	4,1	2,2	0,5	8,5	19,3	35,8	0,9	2,5
Litomyšl	3 503	11,5	12,5	1,1	9,1	13,1	3,0	5,1	6,4
Moravská Třebová	5 512	8,7	23,2	0,7	15,8	8,8	12,4	2,6	3,8
Pardubice	17 250	11,5	7,0	28,3	5,5	10,5	8,9	1,0	10,6
Polička	3 612	23,5	13,6	0,5	8,7	17,2	1,9	3,5	3,1
Přelouč	4 741	5,0	6,5	7,2	11,0	22,9	11,8	5,5	14,3
Svitavy	5 701	9,0	35,7	0,8	5,4	11,9	9,7	0,5	3,4
Ústí nad Orlicí	4 554	5,8	32,3	1,2	10,7	18,7	7,2	6,9	2,9
Vysoké Mýto	5 463	14,5	7,0	4,1	9,4	13,1	2,5	28,8	3,2
Žamberk	5 191	11,3	12,3	0,9	6,6	17,8	25,2	1,9	4,1

Z tabulky je patrná koncentrace některých odvětví do určitých oblastí kraje. Potravinářství je významné pro zaměstnanost především na Poličsku, textilní a oděvní průmysl na Svitavsku, Orlickoústecku a Králicku, chemický na Pardubicku, kovozpracující na Českotřebovsku a Moravskotřebovsku, strojírenský na Holicku a Přeloučsku, elektrotechnický na Lanškrounsku a Žambersku, výroba dopravních prostředků na Vysokomýtsku a výroba elektrické energie na Přeloučsku a Pardubicku. Z dalších odvětví byl významný podíl zaměstnanosti v kožedělném průmyslu na Chrudimsku, v dřevozpracujícím průmyslu a při výrobě nekovových minerálních výrobků na Litomyšlsku, v papírenském průmyslu na Lanškrounsku. Od roku 2001 však došlo k určitým strukturálním změnám. Posílila výroba elektroniky a dílů pro automobilový průmysl na Pardubicku a Přeloučsku, v celém kraji oslabil textilní, oděvní a kožedělný průmysl.

Nahradit zanikající výrobní kapacity mají nově vznikající **průmyslové zóny**. K nejvýznamnějším průmyslovým zónám patří v Pardubicích Free zone Staré Čivice o rozloze 175 ha, Multimodální logistické centrum (přístav) o ploše 90 ha, z dalších lze uvést Paprsek ve Svitavách (45 ha) a průmyslové zóny v Chrudimi (34 a 33 ha), Vysokém Mýtě (40 ha), Benátkách u Litomyšle (35 ha), Hlinsku (23 ha), Přelouči (23 ha) a v Moravské Třebové (10 ha). Rozvojové plochy byly pro výrobu vyčleněny i v dalších městech a obcích kraje (Poličce, Hrochově Týnci, Opatovicích n. Labem, Helvíkovicích u Žamberka, Srchu a Stěblově).

2.3.4 Stavebnictví

Z ekonomických odvětví je stavebnictví jedno z mála, za která jsou k dispozici základní údaje v delší časové řadě v členění podle okresů, data za správní obvody jsou k dispozici pouze u dokončených bytů vzhledem k tomu, že existují databáze dokončených bytů podle jednotlivých obcí.

Objem **stavebních prací**, který podle dodavatelských smluv zajišťují stavební podniky s 20 a více zaměstnanci, se nezvyšuje rovnoměrně. V roce 2005 byl v porovnání s rokem 2004 objem stavebních prací nižší o 473 mil. Kč, tj. o 4,9 %. Pokles objemu stavebních prací byl v roce 2005 zaznamenán ve všech okresech s výjimkou pardubického, nejvýraznější byl u firem v okrese Ústí nad Orlicí (snížení o 28 %). Snížení se týkalo nové výstavby i oprav a údržby. Průměrné tempo růstu v období 2001 – 2005 bylo v Pardubickém kraji 1,6 %, tedy ani nepokrylo růst cen stavebních prací a materiálů. Rychleji v kraji rostl objem prací na opravách a údržbě (průměrné tempo růstu 6,0 %) než nová výstavba (1,3 %). Tím se podíl prací na nové výstavbě v tuzemsku snížil z 85,4 % v roce 2000 na 82,3 % v roce 2005. Zatímco v pardubickém okrese připadala na opravy a údržbu pětina stavebních prací, v okrese Svitavy to byla pouze desetina objemu prací. Ve všech okresech s výjimkou chrudimského snižovaly stavební podniky počty zaměstnanců. Produktivita práce ze stavebních prací rostla v kraji natolik, že pokryla úbytky pracovníků. Výjimkou byly podniky ve svitavském okrese, kde byla v roce 2000 druhá nejvyšší produktivita práce a v roce 2005 již byla mezi okresy kraje nejnižší. Nejnižší produktivita práce odpovídala i nejnižší průměrná mzda.

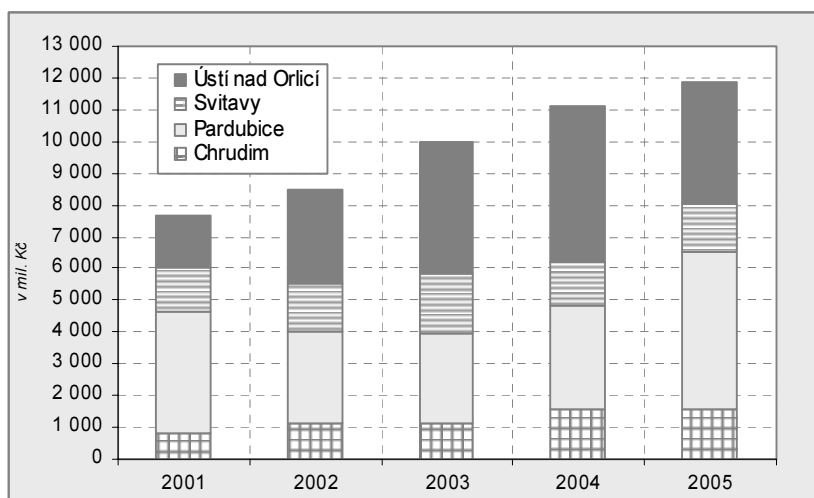
Tab. 2.3.4.1 Vybrané ukazatele ve stavebnictví

	Stavební práce podle dodavatelských smluv (mil. Kč b.c.)			Průměrný evidenční počet zaměstnanců (fyzické osoby)			Průměrná hrubá měsíční mzda (Kč)			Produktivita práce ze stav. prací podle dodavatelských smluv (tis. Kč b.c.)		
	2000	2005	Index 2005/2000	2000	2005	Index 2005/2000	2000	2005	Index 2005/2000	2000	2005	Index 2005/2000
Pardubický kraj	8 513	9 236	108,5	8 912	7 995	89,7	12 208	15 917	130,4	955	1 155	120,9
v tom okresy:												
Chrudim	881	1 147	130,3	1 127	1 218	108,1	12 251	15 303	124,9	781	942	120,5
Pardubice	4 784	5 079	106,2	4 095	3 357	82,0	13 145	18 087	137,6	1 168	1 513	129,5
Svitavy	1 475	1 356	91,9	1 826	1 609	88,1	11 525	13 815	119,9	808	843	104,3
Ústí nad Orlicí	1 373	1 654	120,4	1 863	1 811	97,2	10 792	14 176	131,4	737	913	123,9

Rezortní statistické výkaznictví umožňuje získat data o lokalizaci stavebních prací v územním členění podle okresů. Až do roku 2002 byl objem stavebních prací provedených na území kraje menší než objem prací provedených stavebními podniky se sídlem v kraji. Obrat, který nastal v roce 2002, souvisí s intenzivní výstavbou v okrese Ústí nad Orlicí, především na stavbách souvisejících s budováním železničního koridoru (přestavba nádraží Choceň, budování Krasikovských tunelů a přeložení na ně navazujících tratí). V roce 2005 již objem prací v orlickoústeckém okrese poklesl a výrazněji vzrostly stavební práce v okrese Pardubice. Určitý vliv na to mělo budování dálnice D11.

Stavební práce v tuzemsku podle okresu místa stavby v letech 2001 – 2005

Zdroj: MPO

V roce 2005 byla polovina stavebních prací provedena pro veřejné zadavatele. Veřejné zakázky tvořily v okrese Ústí nad Orlicí dvě třetiny prací, v okrese Svitavy pouze 40 % prací. Rozdíly byly též ve struktuře podle typu stavby. V okrese Chrudim byl zaznamenán vysoký podíl prací na stavbách pro bydlení (25 % při krajském průměru 14 %), v okrese Svitavy byl nejvyšší objem prací na výrobních objektech (37 % při krajském průměru 19 %, přitom v roce 2004 byl podíl v okrese Svitavy pouze 16 %). V okrese Ústí nad Orlicí měly dominantní postavení inženýrské stavby (54 % při krajském průměru 40 %, přitom v roce 2004 byl v orlickoústeckém

okrese podíl dokonce 62 %). V okrese Pardubice bylo zastoupení jednotlivých skupin staveb rovnoměrnější, i když v roce 2005 vzrostl oproti předchozímu roku objem prací na inženýrských stavbách a na stavbách výrobních objektů.

Tab. 2.3.4.2 Stavební práce podle místa stavby

	tis. Kč na 1 obyvatele						
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2000
Pardubický kraj	14,7	15,1	16,7	19,7	22,0	23,4	159,6
v tom okresy:							
Chrudim	12,6	7,9	10,9	10,6	15,2	14,8	117,9
Pardubice	22,6	23,6	17,9	17,8	20,2	31,1	137,4
Svitavy	10,6	13,5	14,5	18,2	13,6	14,7	139,0
Ústí nad Orlicí	10,1	11,8	21,3	30,0	35,3	27,5	272,2

Přepočet objemu stavebních prací na obyvatele ukazuje dominantní pozici okresu Ústí nad Orlicí v letech 2002 až 2004, v roce 2005 se opět vrací největší intenzita stavebních prací do okresu Pardubice.

Stavební aktivitu v okresech lze dokumentovat též počtem **vydaných stavebních povolení**. Změna stavebního zákona nabyla účinnosti až 1. 1. 2007, proto není časová řada narušena metodickými změnami. Celkový počet vydaných stavebních povolení se v kraji snižoval ze 7 241 v roce 2000 na 5 805 v roce 2005, tedy o jednu pětinu. Větší pokles byl zaznamenán v okrese Chrudim (o 38 %). V souvislosti s tím, že větší investiční akce nejsou povolovány každoročně, neroste rovnoměrně orientační hodnota staveb, na něž jsou stavební povolení vydávána. Velké stavby byly povolovány v okrese Pardubice v roce 2001, 2004 a 2005. To se projevilo i průměrnou orientační hodnotou jedné stavby, která byla v pardubickém okrese dvojnásobná v porovnání s krajským průměrem. Vyšší orientační hodnota staveb v okrese Pardubice, na něž byla vydána stavební povolení v roce 2004 a 2005, v porovnání s realizovanými stavbami umožní vyšší stavební aktivitu v tomto území i v dalších letech.

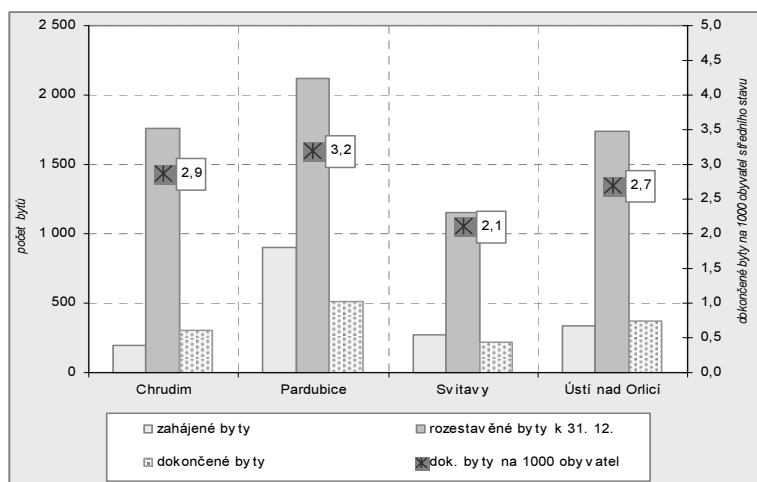
Data o zahajování výstavby bytů poskytují stavební úřady v úhrnu za území své působnosti, údaje proto není možné agregovat do správních obvodů ORP, ale pouze za okresy. Na okresní úrovni lze proto porovnávat plynulost **bytové výstavby**.

Tab. 2.3.4.3 Bytová výstavba v letech 1996 – 2005

	Zahájené byty			Dokončené byty			Koefficient plynulosti bytové výstavby ¹⁾	
	roční průměr za období		Změna (%)	roční průměr za období		Změna (%)	1996 - 2000	2001 - 2005
	1996 - 2000	2001 - 2005		1996 - 2000	2001 - 2005			
Pardubický kraj	1 597	1 635	2,4	1 145	1 414	23,5	71,7	86,5
v tom okresy:								
Chrudim	276	323	17,0	193	259	34,2	69,9	80,2
Pardubice	493	610	23,7	319	532	66,8	64,7	87,2
Svitavy	306	283	-7,5	251	229	-8,8	82,0	80,9
Ústí nad Orlicí	522	419	-19,7	382	394	3,1	73,2	94,0

¹⁾ Koefficient plynulosti bytové výstavby = počet dokončených bytů na 100 zahájených

Bytová výstavba podle okresů v roce 2005

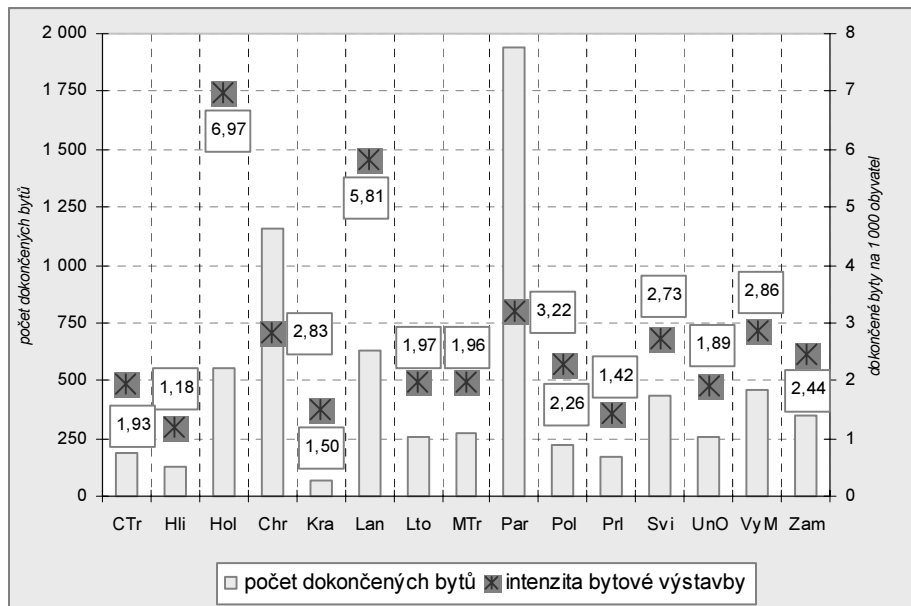

V porovnání se 2. polovinou 90. let vzrostla intenzita bytové výstavby především v okrese Pardubice. Útlum se projevilo v okrese Svítavy, z hlediska zahajování výstavby nových bytů především v okrese Ústí nad Orlicí (hlavně bytů v bytových domech v roce 2001). Nejvyrovnanější poměr mezi počtem zahájených a dokončených bytů byl po roce 2000 v okrese Ústí nad Orlicí, v okrese Svítavy a Chrudim převažoval počet zahájených bytů nad počtem dokončených o jednu čtvrtinu.

Z grafu je patrné, že byla v roce 2005 v okrese Pardubice zahájena výstavba více než poloviny krajského úhrnu bytů.

Největší počty bytů byly po roce 2000 dokončeny ve správních obvodech ORP Pardubice a Chrudim. **Intenzita bytové výstavby**, vyjádřená počtem dokončených bytů na 1 000 obyvatel, byla nejvyšší jinde – na Holicku a Lanškrounsku. Správní obvod zahrnující krajské město a jeho zázemí se řadí u tohoto ukazatele až na 3. místo. Vztah mezi intenzitou bytové výstavby a časovou dostupností krajského města je patrný z tabulky, která je součástí kapitoly 3. Funkční regiony.

Dokončené byty a intenzita bytové výstavby v SO ORP v letech 2001 – 2005

Nejnižší intenzita bytové výstavby byla v letech 2001 – 2005 ve správních obvodech Králíky, Hlinsko a Přelouč. Zatímco Králícko a Hlinecko se řadí k oblastem ekonomicky zaostávajícím, kde pro intenzivní výstavbu nejsou příznivé podmínky (nízké průměrné příjmy domácností, na Králícku vysoká nezaměstnanost), oblast Přeloučska má do budoucna předpoklady pro zintenzivnění výstavby bytů (výstavba dálnice D11, rozšiřování počtu pracovních příležitostí v Přelouči, Pardubicích a Kolíně).

Z následující tabulky jsou patrné i rozdíly ve struktuře nových bytů. Na Chrudimsku se stavěly nejen nové rodinné domy, ale významná část bytů vznikla nástavbou či přístavbou starších objektů a 124 bytů bylo dokončeno v domech s pečovatelskou službou (Heřmanův Městec, Chrast, Luže, Nasavrky, Proseč, Ronov nad Doubravou a Třemošnice). Na Lanškrounsku, Svitavsku, Hlinecku a Českomoravsku bylo dokončeno více bytů v bytových domech než v rodinných domech. Naproti tomu na Králícku, Litomyšlsku, Moravskotřebovsku a Orlickoústecku nebyly dokončeny žádné byty v nových bytových domech.

Tab. 2.3.4.4 Dokončené byty podle forem výstavby v letech 2001 – 2005

	Dokončené byty celkem	z toho					Dokončené byty na 1 000 obyvatel (roční průměr)
		v rodinných domech	v bytových domech	v nástavbách, přístavbách a vestavbách		v domech s pečovatelskou službou a penzionech	
				k rodinným domům	k bytovým domům		
Pardubický kraj	7 072	3 098	2 125	807	161	329	2,79
v tom správní obvody:							
Česká Třebová	185	36	45	33	9	51	1,93
Hlinsko	127	42	81	2	-	-	1,18
Holice	550	305	165	49	-	20	6,97
Chrudim	1 158	510	332	126	8	124	2,83
Králíky	70	32	-	4	12	7	1,50
Lanškroun	633	157	336	51	15	10	5,81
Litomyšl	257	186	-	61	3	-	1,97
Moravská Třebová	270	164	-	38	6	15	1,96
Pardubice	1 939	830	659	142	49	32	3,22
Polička	221	95	52	36	9	-	2,26
Přelouč	169	105	30	26	6	-	1,42
Svitavy	432	97	247	36	12	26	2,73
Ústí nad Orlicí	253	159	-	65	3	-	1,89
Vysoké Mýto	458	191	131	71	20	16	2,86
Žamberk	350	189	47	67	9	28	2,44

Byty s největší průměrnou obytnou plochou se v letech 2001 – 2005 dokončovaly na Litomyšlsku, Hlinecku a Poličsku, v rodinných domech na Českotřebovsku a Poličsku. Z hlediska užitkové plochy se k nim ještě řadí byty v rodinných domech na Vysokomýtsku. Průměrná hodnota bytu je nejvyšší na Litomyšlsku a Orlickoústecku, bytu v rodinném domě na Českotřebovsku a Lanškrounsku.

Tab. 2.3.4.5 Charakteristiky dokončených bytů v letech 2001 – 2005

	Dokončené byty		Průměrná obytná plocha bytu (m ²)		Průměrná užitková plocha bytu (m ²)		Celková průměrná hodnota bytu (tis. Kč)	
	celkem	z toho v rod. domech	celkem	z toho v rod. domech	celkem	z toho v rod. domech	celkem	z toho v rod. domech
Pardubický kraj	7 072	3 098	67,0	92,0	100,9	143,5	1 532	2 206
v tom správní obvody:								
Česká Třebová	185	36	58,7	108,6	102,8	184,1	1 530	2 903
Hlinsko	127	42	76,0	103,9	91,8	133,4	1 531	2 045
Holice	550	305	66,7	84,1	98,7	126,4	1 402	1 831
Chrudim	1 158	510	63,8	87,8	93,6	135,2	1 475	2 206
Králíky	70	32	65,9	98,4	101,4	155,3	1 345	1 841
Lanškroun	633	157	54,8	94,8	83,4	155,5	1 297	2 522
Litomyšl	257	186	84,0	90,0	136,2	148,9	1 757	2 089
Moravská Třebová	270	164	69,3	85,5	113,8	143,3	1 456	1 977
Pardubice	1 939	830	68,4	97,3	102,4	151,2	1 638	2 332
Polička	221	95	75,6	109,3	98,1	139,0	1 624	2 403
Přelouč	169	105	73,7	88,4	111,5	135,1	1 534	2 028
Svitavy	432	97	56,9	84,4	91,0	145,3	1 550	2 269
Ústí nad Orlicí	253	159	72,6	81,5	110,5	127,6	1 694	2 240
Vysoké Mýto	458	191	71,4	102,5	108,9	160,3	1 529	2 385
Žamberk	350	189	72,3	87,0	110,4	139,3	1 509	2 036

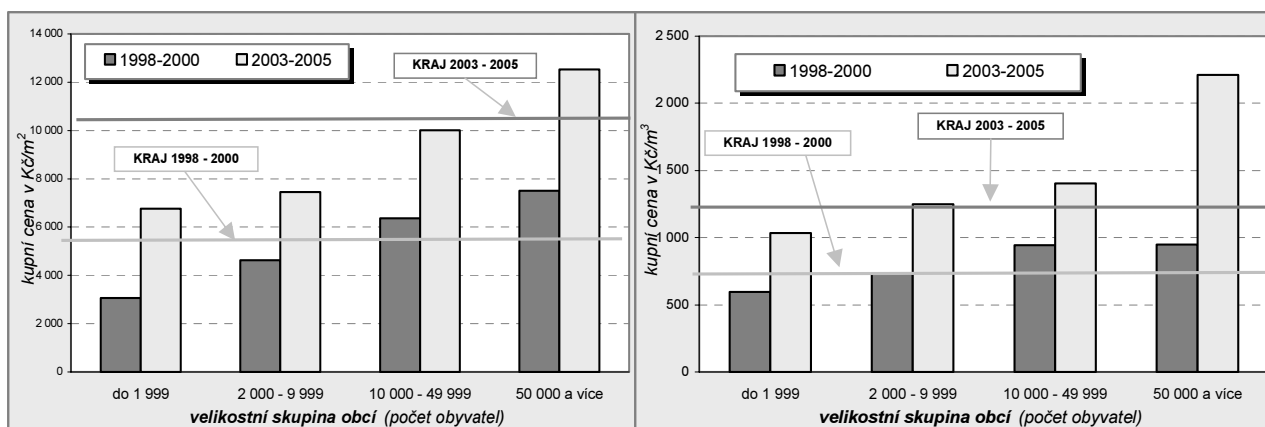
Územní rozdíly se projevují též v cenách prodávaných nemovitostí. Nejnižší **odhadní i kupní ceny bytů** v bytových domech byly v období 2003 – 2005 zaznamenány v okrese Ústí nad Orlicí, nejvyšší v okrese Pardubice. Za pětileté období rostly nejrychleji odhadní ceny v okrese Pardubice, avšak kupní ceny rostly relativně rychleji v okrese Chrudim.

Tab. 2.3.4.6 Průměrné ceny bytů v bytových domech v letech 1998 – 2005

	Převody			Odhadní cena (Kč/m ²)			Kupní cena (Kč/m ²)			Index 2003-2005/1998-2000 (%)		Index cen ¹⁾ (%)	
	1998 - 2000	2000 - 2002	2003 - 2005	1998 - 2000	2000 - 2002	2003 - 2005	1998 - 2000	2000 - 2002	2003 - 2005	odhadní ceny	kupní ceny	1998 - 2000	2003 - 2005
Pardubický kraj	140	827	2 745	4 797	3 725	9 728	5 713	4 867	10 639	202,8	186,2	119,1	109,4
v tom okresy:													
Chrudim	36	180	504	5 158	4 516	8 390	5 563	6 074	10 018	162,7	180,1	107,9	119,4
Pardubice	29	292	1 706	5 554	3 805	10 925	7 049	4 728	11 718	196,7	166,2	126,9	107,3
Svitavy	45	197	383	4 711	3 342	7 315	5 603	5 017	8 009	155,3	142,9	118,9	109,5
Ústí nad Orlicí	30	158	152	3 761	3 150	6 811	4 766	3 561	7 218	181,1	151,4	126,7	106,0

¹⁾ podíl kupní a odhadní ceny v %

Vývoj kupních cen podle velikostních skupin obcí v letech 1998 – 2000 a 2003 – 2005
BYTY V BYTOVÝCH DOMECH **RODINNÉ DOMEY**

Výše uvedené grafy ukazují výraznější růst kupních cen bytů v bytových domech ve městech s více než 10 000 obyvateli. U rodinných domů je tento růst patrný až ve městech s více než 50 000 obyvateli, tedy v krajském městě. Z územního hlediska jsou ceny rodinných domů nejnižší v okrese Svitavy, avšak růst kupních cen byl za pětileté období nižší v okrese Ústí nad Orlicí. Zatímco růst cen ve výše uvedených okresech nepřekročil 50 %, v okrese Pardubice se jednotkové ceny více než zdvojnásobily.

Tab. 2.3.4.7 Průměrné ceny rodinných domů v letech 1998 – 2005

	Převody			Odhadní cena (Kč/m ³)			Kupní cena (Kč/m ³)			Index 2003-2005/ /1998-2000 (%)		Index cen ¹⁾ (%)	
	1998 - 2000	2000 - 2002	2003 - 2005	1998 - 2000	2000 - 2002	2003 - 2005	1998 - 2000	2000 - 2002	2003 - 2005	odhadní ceny	kupní ceny	1998 - 2000	2003 - 2005
Pardubický kraj	973	1 410	2 543	608	719	1 000	700	796	1 167	164,5	166,7	115,1	116,7
v tom okresy:													
Chrudim	180	286	617	573	700	921	683	827	1 086	160,7	159,0	119,2	117,9
Pardubice	206	269	603	663	841	1 361	759	936	1 678	205,3	221,1	114,5	123,3
Svitavy	251	387	763	605	684	836	657	739	957	138,2	145,7	108,6	114,5
Ústí nad Orlicí	336	468	560	597	689	923	704	743	993	154,6	141,1	117,9	107,6

¹⁾ podíl kupní a odhadní ceny v %

Údaje o cenách nemovitostí v tabulkách 2.3.4.6 a 2.3.4.7 jsou přepočteny na jednotku plochy (byty) popř. objemu (domy), nejsou však zohledněny další důležité charakteristiky (stáří, opotřebení).

2.3.5 Doprava

Z hlediska délky komunikací jsou k dispozici v regionálním členění pouze údaje o délce silnic podle okresů. Jejich délka se od roku 2000 do roku 2005 nezměnila. Nebyly dokončeny nové silnice s výjimkou několika krátkých obchvatů obcí (např. Janov na Litomyšlsku na silnici I/35). Dopravní síť se rozšíří až v následujících letech o novou komunikaci mezi Chrudimí a Pardubicemi (I/37) a krátký úsek dálnice D11 zasahující do Pardubického kraje. Ke konci sledovaného období ještě v kraji nebyly žádné dálnice ani rychlostní komunikace. Největší hustota silnic byla v okrese Chrudim, v okrese Svitavy byla o třetinu nižší.

Tab. 2.3.5.1 Délka silniční sítě k 31. 12. 2005

Zdroj: Ministerstvo dopravy a spojů ČR

	Délka silnic a dálnic celkem (km)	v tom					Délka silnic a dálnic v km na 100 km ²
		dálnice v provozu	silnice I. třídy	z toho rychlostní komunikace	silnice II. třídy	silnice III. třídy	
Pardubický kraj	3 581	-	445	-	914	2 222	79,3
v tom okresy:							
Chrudim	1 046	-	91	-	263	692	101,6
Pardubice	778	-	116	-	144	518	87,5
Svitavy	886	-	115	-	244	526	66,4
Ústí nad Orlicí	871	-	123	-	262	486	68,8

Počet evidovaných dopravních prostředků se v období 2000 – 2005 v kraji zvýšil o 12 %, rychleji rostl v okrese Pardubice a Svitavy, zatímco v okrese Ústí nad Orlicí se zaregistrovalo pouze o 10 % vozidel více.

Tab. 2.3.5.2 Dopravní prostředky k 31. 12. 2005

Zdroj: Policejní prezidium ČR

	Dopravní prostředky celkem	z toho							Osobní automobily na 1 000 obyvatel
		motocykly	osobní automobily	nákladní vozidla	silniční tahače	návěsy	autobusy	traktory	
Pardubický kraj	329 906	55 450	190 550	18 641	1 150	1 490	1 168	9 955	652
v tom okresy:									
Chrudim	70 304	10 949	41 169	3 535	236	317	412	2 278	672
Pardubice	108 085	15 664	65 964	7 224	381	404	235	1 889	672
Svitavy	64 982	12 729	35 026	3 205	230	343	145	2 914	638
Ústí nad Orlicí	86 535	16 108	48 391	4 677	303	426	376	2 874	624

Téměř o polovinu se zvýšil počet nákladních automobilů, přitom v okrese Pardubice jich přibýlo více než 60 %. Jejich počet v přepočtu na 1 000 obyvatel je na Pardubicku výrazně nadprůměrný. Osobních automobilů přibýlo v kraji 16 %, nejrychlejší růst byl v okrese Svitavy (19 %), zato v okrese Pardubice byl růst nejpomalejší (15 %). Přepočet na 1 000 obyvatel ukazuje, že západní polovina kraje je více motorizována. Tomu odpovídá i orientační údaj o podílu řidičů z obyvatel starších než 15 let. V kraji se mezi řidiče řadí tři čtvrtiny těchto obyvatel. Nejvyšší podíl řidičů (více než 80 %) je na Chrudimsku, Holicku a Přeloučsku. Nejnižší podíl (méně než 70 %) byl zjištěn na Králicku, Moravskotřebovsku, Českotřebovsku a Svitavsku.

Dopravní nehodovost se v kraji zvyšovala až do roku 2004, v roce 2005 se růst zastavil s výjimkou okresu Ústí nad Orlicí. V přepočtu na 1 000 obyvatel je nehodovost vyšší na Chrudimsku a Pardubicku. Počet dopravních nehod přepočtený na 1 km silnic je nejvyšší v okrese Pardubice, nejnižší v okrese Chrudim a Svitavy. V okrese Pardubice je v průměru evidován nejvyšší počet usmrcených a zraněných v důsledku dopravní nehody i nejvyšší hmotné škody. V přepočtu na 1 nehodu je však věcná škoda vyšší v okrese Svitavy.

Tab. 2.3.5.3 Dopravní nehodovost v letech 2001 – 2005 (roční průměry)

Zdroj: Policejní prezidium ČR

	Dopravní nehody			Osoby		Věcné škody	
	celkem	na 1 km silnic	na 1 000 obyvatel	usmrcené	zraněné	celkem (mil. Kč)	na 1 nehodu (tis. Kč)
Pardubický kraj	8 066	2,3	15,9	67	2 002	338,0	41,9
v tom okresy:							
Chrudim	1 723	1,6	16,4	13	440	65,4	38,0
Pardubice	3 196	4,1	19,9	27	734	139,1	43,5
Svitavy	1 327	1,5	13,0	15	419	67,1	50,5
Ústí nad Orlicí	1 821	2,1	13,1	11	408	66,5	36,5

Rostoucí **intenzitu dopravy** na silnicích dokumentují výsledky sčítání vozidel, které publikovalo Ředitelství silnic a dálnic. Krajem prochází po dálnici D1 druhá nejzatíženější komunikace mezi Čechami a Moravou (I/35), na které probíhá významná část dálkové dopravy mezi západem a východem republiky. Tato komunikace sice vytváří v dotčených územích příznivé podmínky z pohledu lepší dopravní dostupnosti, negativně však ovlivňuje životní prostředí ve svém okolí. Ve větších sídlech intenzita dopravy narůstá v důsledku místních přepravních aktivit. Pozitivní vliv na snížení dopravní zátěže má budování obchvatů měst. Zatímco ve Svitavách a Moravské Třebové se dopravní proudy zásluhou obchvatů rozdělily a oddělila se část těžké dálkové dopravy, ve Vysokém Mýtě, v Litomyšli a v Holicích tato možnost není a těžká doprava prochází intravilánem města.

Tab. 2.3.5.4 Intenzita silniční dopravy v sídlech správních obvodů ORP

Zdroj: Ředitelství silnic a dálnic Praha

	Číslo komunikace s nejzatíženějším úsekem		Celoroční průměrná intenzita (počet vozidel za 24 hodin)			Struktura vozidel v roce 2005 (%)	
	2000	2005	2000	2005	index 2005/2000	těžká vozidla	osobní automobily
Česká Třebová	14	14	8 210	8 532	103,9	27,5	71,7
Hlinsko	343	34	10 255	11 834	115,4	19,9	79,4
Holice	35	35	13 207	19 933	150,9	31,4	68,4
Chrudim	37	37	20 991	21 426	102,1	18,9	80,2
Králíky	312	312	3 748	3 962	105,7	15,0	84,5
Lanškroun	43	43	8 833	14 895	168,6	19,1	80,3
Litomyšl	35	35	16 973	21 376	125,9	31,6	67,9
Moravská Třebová	35	35	11 718	11 516	98,3	44,7	55,0
Pardubice	36	37	23 057	26 359	114,3	26,4	73,1
Polička	34	34	8 012	10 245	127,9	18,3	81,1
Přelouč	2	2	12 799	16 926	132,2	18,5	80,6
Svitavy	34	34	14 229	17 869	125,6	17,7	81,9
Ústí nad Orlicí	14	14	11 232	11 770	104,8	19,8	79,9
Vysoké Mýto	35	35	16 196	18 780	116,0	34,8	64,8
Žamberk	11	11	8 879	10 265	115,6	16,4	83,0

Výsledky sčítání dopravy v roce 2005 potvrdily, že nejzatíženější úseky komunikací jsou ve velkých městech, i když změny v dopravní situaci vedou k tomu, že se buď mění nejzatíženější úseky (v Pardubicích z I/36 na I/37), nebo je zatížení na hranici průjezdnosti, řidiči ve větším rozsahu používají náhradní trasy a doprava

se v nejzatíženějším úseku již téměř nezvyšuje (Chrudim). Pro pokles intenzity silniční dopravy v Moravské Třebové není k dispozici vysvětlení, zřejmě jde o sčítací chybu (vzhledem k hodnotám zjištěným na okolních úsecích měla být intenzita v roce 2000 cca 10 000 vozidel). Mezi sídla správních obvodů ORP s nejnižší intenzitou silniční dopravy se řadí Králíky, Česká Třebová, Polička a Žamberk.

Tab. 2.3.5.5 Intenzita silniční dopravy mimo sídla správních obvodů ORP

Zdroj: Ředitelství silnic a dálnic Praha

	Číslo komunikace s nejzatíženějším úsekem		Celoroční průměrná intenzita (počet vozidel za 24 hodin)			Struktura vozidel v roce 2005 (%)	
	2000	2005	2000	2005	index 2005/2000	těžká vozidla	osobní automobily
Česká Třebová	14	14	6 900	8 246	119,5	22,4	76,7
Hlinsko	37	37	6 782	8 399	123,8	28,8	70,8
Holice	35	35	12 145	19 933	164,1	31,4	68,4
Chrudim	37	37	11 085	10 483	94,6	25,3	74,1
Králíky	11	11	3 275	4 099	125,2	25,3	74,4
Lanškroun	315	315	3 965	4 801	121,1	19,7	79,5
Litomyšl	35	35	13 105	16 879	128,8	36,4	63,3
Moravská Třebová	35	35	9 580	11 487	119,9	46,8	53,0
Pardubice	36	37	16 855	21 911	130,0	13,6	86,0
Polička	34	34	3 801	5 872	154,5	49,5	50,4
Přelouč	2	2	7 830	10 211	130,4	21,6	77,9
Svitavy	35	35	10 397	13 297	127,9	39,3	60,4
Ústí nad Orlicí	14	14	7 787	11 528	148,0	25,9	73,5
Vysoké Mýto	35	35	14 322	16 879	117,9	36,4	63,3
Žamberk	11	11	6 080	7 705	126,7	23,4	76,3

Doprava mimo sídla správních obvodů ORP není tak silně zatížena místními přepravními aktivitami a více vynikne význam těžké, především dálkové dopravy. Kromě silnice I/35 je to patrné i na silnicích I/37 a I/34.

Jak již bylo uvedeno, je v Pardubickém kraji významný tranzitní proud severozápad – východ, na hranici kraje byla na silnici I/35 zjištěna za den intenzita 12 – 13 tis. vozidel. Tranzit ve směru sever – jih není tak výrazný. Na silnici I/37 u Opatovic nad Labem sice bylo sečteno 22 tis. vozidel, u Trhové Kamenice na jihu však pouze 6 tis. vozidel. Větší intenzita jižním směrem byla v roce 2005 na silnici I/43 u Rozhraní (SO ORP Svítavy) – 8 tis. vozidel. Překvapivě nízká byla v roce 2005 intenzita vozidel na jediném silničním hraničním přechodu v kraji (Dolní Lipka), který slouží nákladní dopravě – pouze 1 000 vozidel denně, z toho 16 % nákladních. Intenzita dopravy na silnici II/333 u Libišan v roce 2005 nedosahovala 4 tis. vozidel za den. Po zprovoznění dálnice D11 v prosinci 2006 se tato komunikace stala provizorním nájezdem na dálnici z Pardubického kraje a intenzita osobní dopravy dramaticky vzrostla. Výrazně také vzrostla intenzita nákladní dopravy na silnici I/36 u Chýště.

Dopravní síť má významný vliv na rozvoj příslušného území. Proto je problematice polohy správních obvodů ORP vůči rozvojovým osám věnována samostatná kapitola 2.5.3.

2.3.6 Cestovní ruch

Pardubický kraj nepatří k významným turistickým oblastem České republiky, o čemž svědčí nízká lůžková kapacita ubytovacích zařízení. Obce v kraji jsou zařazeny do 4 turistických oblastí, přičemž největší z nich – Orlické hory a Podorlicko zaujímá podstatnou část okresu Ústí nad Orlicí (bez několika obcí na Vysokomýtsku) a okres Rychnov nad Kněžnou z Královéhradeckého kraje. Oblast Pardubicko zahrnuje území okresu Pardubice, Chrudimsko – Hlinecko je tvořeno obcemi okresu Chrudim a Českomoravské pomezí (Svitavsko) tvoří okres Svítavy a několik obcí Vysokomýtska.

Detailní pohled na rozmístění kapacit ubytovacích zařízení nabízejí následující tabulky zpracované podle správních obvodů ORP. Největší kapacity jsou soustředěny na Chrudimsku, na Pardubicku a na Žambersku. Po přepočtu z hlediska plochy území se před tyto obvody řadí Králicko a nadprůměrné kapacity má i Lanškrounsko. Nejmenší počty lůžek na 1 km² byly v roce 2005 zjištěny na Českotřebovsku, Svítavsku a Přeloučsku. Ne všechna ubytovací zařízení na Svítavsku a Přeloučsku však v roce 2005 poskytla potřebná data a údaje za tyto správní obvody jsou podhodnocené. I po dopočtu (podle dat roku 2000) zůstávají kapacity ubytovacích zařízení v těchto správních obvodech nejnižší.

Tab. 2.3.6.1 Kapacity hromadných ubytovacích zařízení cestovního ruchu k 31. 12. 2005

	Hromadná ubytovací zařízení	Pokoje	Lůžka	Místa pro karavany a stany	Průměrná cena za ubytování (Kč)	Index 2005/2000	
						ubytovací zařízení	lůžka
Pardubický kraj	278	5 418	15 569	1 730	257	96,2	99,4
v tom správní obvody:							
Česká Třebová	4	45	104	-	382	100,0	98,1
Hlinsko	9	156	519	-	190	150,0	123,6
Holice	4	136	501	80	107	80,0	102,9
Chrudim	66	1 327	3 840	840	233	90,4	91,4
Králíky	20	340	1 119	-	273	100,0	116,7
Lanškroun	20	324	1 191	38	214	100,0	112,7
Litomyšl	13	355	1 021	60	203	100,0	114,6
Moravská Třebová	17	281	744	-	212	100,0	99,5
Pardubice	31	1 063	2 368	100	396	140,9	94,3
Polička	15	266	849	90	193	100,0	105,5
Přelouč	9	115	251	185	231	75,0	74,0
Svitavy	6	100	228	-	377	60,0	51,9
Ústí nad Orlicí	11	143	333	-	499	110,0	116,0
Vysoké Mýto	9	210	603	12	187	69,2	82,0
Žamberk	44	557	1 898	325	182	89,8	113,2

Průměrná cena za ubytování se v jednotlivých správních obvodech liší podle kategorie zařízení a podle atraktivity daného území. Nejvyšší průměrné ceny byly zjištěny na Orlickoústecku, Pardubicku a Českotřebovsku, kde je rozhodující podíl lůžek v hotelech a penzionech. Naproti tomu Holicko, Žambersko a Poličsko má rozhodující počty lůžek v zařízeních nižší kategorie (turistické ubytovny, chatové osady).

Tab. 2.3.6.2 Hromadná ubytovací zařízení cestovního ruchu podle kategorie zařízení k 31. 12. 2005

	Hromadná ubytovací zařízení celkem	v tom						Lůžka	
		hotely	penziony	kempy	chatové osady	turistické ubytovny	ostatní	celkem	na 1 000 obyvatel
Pardubický kraj	278	60	78	18	19	31	72	15 569	30,8
v tom správní obvody:									
Česká Třebová	4	1	1	-	-	1	1	104	5,5
Hlinsko	9	2	3	-	1	-	3	519	24,1
Holice	4	1	-	1	1	1	-	501	30,9
Chrudim	66	11	14	4	10	4	23	3 840	47,0
Králíky	20	6	5	-	-	3	6	1 119	121,2
Lanškroun	20	1	4	1	1	6	7	1 191	54,5
Litomyšl	13	3	2	1	-	4	3	1 021	39,0
Moravská Třebová	17	9	3	-	-	1	4	744	27,2
Pardubice	31	9	16	1	-	1	4	2 368	19,6
Polička	15	2	4	2	1	1	5	849	43,8
Přelouč	9	2	2	3	-	-	2	251	10,6
Svitavy	6	1	2	-	-	1	2	228	7,2
Ústí nad Orlicí	11	3	6	-	-	1	1	333	12,5
Vysoké Mýto	9	4	3	1	-	-	1	603	18,8
Žamberk	44	5	13	4	5	7	10	1 898	66,2

Ústav územního rozvoje Brno se v roce 2001 zabýval potenciálem jednotlivých obcí z hlediska cestovního ruchu. Detailní hodnocení, vycházející z posouzení vhodnosti území jednotlivých obcí pro konkrétní aktivity z oblasti cestovního ruchu, bylo agregováno do dvou základních subsystémů. Kulturní subsystém ukázal na vysoký potenciál jednotlivých měst a několika obcí (např. Vysočina u Hlinska), přírodní subsystém zohlednil předpoklady využití území pro sportovní a turistické aktivity. Vzniklé oblasti jsou patrné z kartodiagramu v kapitole 3. Funkční regiony. Jsou tam též ve formě tabulky porovnány kapacity ubytovacích zařízení se zařazením obcí podle velikosti potenciálu cestovního ruchu.

Celkový potenciál cestovního ruchu jednotlivých správních obvodů je patrný z následující tabulky a grafu. Největší předpoklady pro využívání cestovního ruchu jako nástroje rozvoje území má Králicko, Hlinecko a Žambersko. Nejhorší podmínky má Holicko, kde má vysoký potenciál zejména sídlo obvodu ORP a základní potenciál má téměř polovina obcí obvodu. Obdobná situace je na Pardubicku, kde má velmi vysoký potenciál jen krajské město a vysoký potenciál Lázně Bohdaneč. Většina ostatních obcí má též pouze základní potenciál.

Tab. 2.3.6.3 Potenciál cestovního ruchu obcí Pardubického kraje v roce 2001

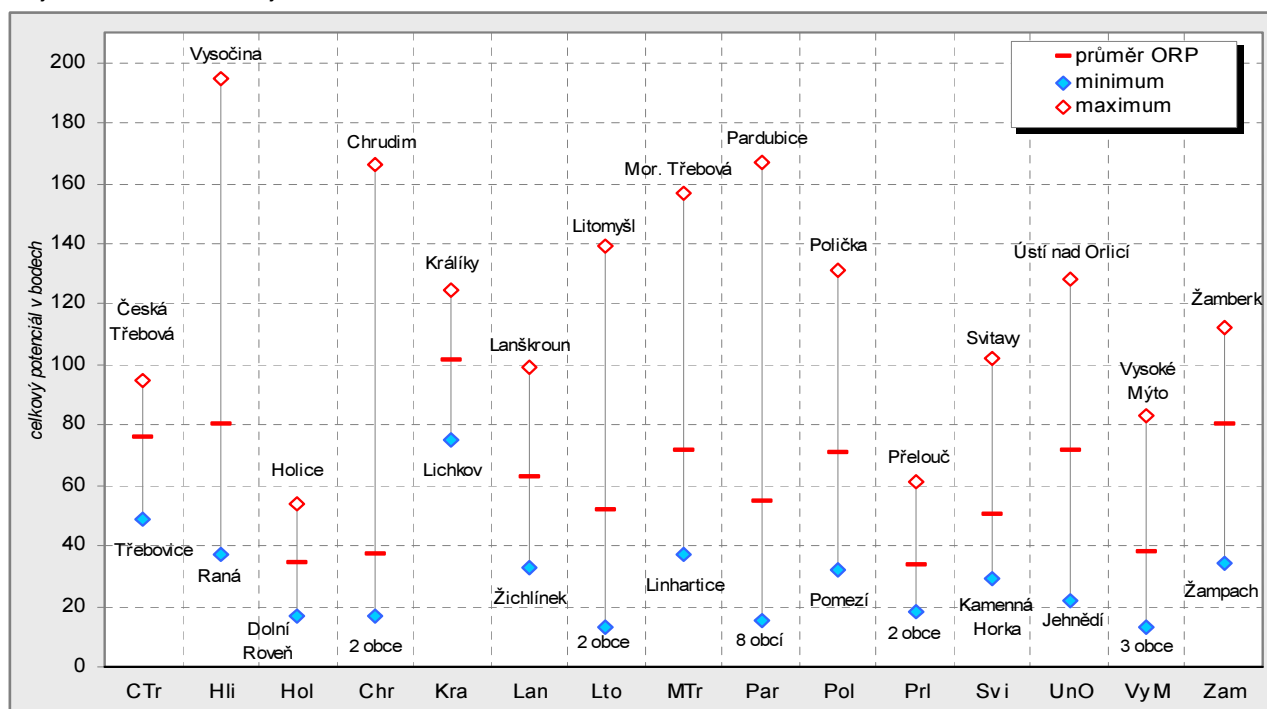
Zdroj: Ústav územního rozvoje Brno

	Celkem		v tom s potenciálem cestovního ruchu							
			velmi vysokým		vysokým		zvýšeným		základním	
	počet obcí	rozloha (ha)	počet obcí	rozloha (%)	počet obcí	rozloha (%)	počet obcí	rozloha (%)	počet obcí	rozloha (%)
Pardubický kraj	452	451 844	24	14,4	131	38,7	172	31,2	125	15,7
v tom správní obvody:										
Česká Třebová	5	7 969	-	-	4	85,6	1	14,4	-	-
Hlinsko	22	24 658	3	20,3	10	53,8	9	26,0	-	-
Holice	14	21 364	-	-	3	23,7	3	30,2	8	46,1
Chrudim	86	74 605	4	16,0	15	29,8	44	39,3	23	14,8
Králíky	5	15 862	2	56,3	3	43,7	-	-	-	-
Lanškroun	22	27 515	-	-	15	71,4	7	28,6	-	-
Litomyšl	35	33 711	2	12,3	5	16,6	14	50,1	14	21,0
Moravská Třebová	33	41 726	2	15,6	26	72,8	5	11,6	-	-
Pardubice	57	40 923	1	19,0	1	5,3	17	24,3	38	51,4
Polička	20	27 264	2	17,3	12	52,4	6	30,3	-	-
Přelouč	42	25 721	-	-	2	12,6	20	52,3	20	35,1
Svitavy	28	35 158	1	8,9	7	27,8	20	63,3	-	-
Ústí nad Orlicí	16	19 050	1	19,1	8	60,1	6	17,8	1	3,0
Vysoké Mýto	40	28 186	-	-	3	23,5	16	32,6	21	43,9
Žamberk	27	28 132	6	32,0	17	61,7	4	6,3	-	-

Velké rozdíly v potenciálu cestovního ruchu jsou i uvnitř jednotlivých správních obvodů ORP. Patrné je to zejména v největším správním obvodě ORP Chrudim, geograficky nekonzistentním obvodě Hlinsko a ve správním obvodě ORP Pardubice. Nejhomogennější je Králicko s vysokým a Holicko a Přeloučsko s nízkým potenciálem cestovního ruchu.

Potenciál cestovního ruchu ve správních obvodech ORP

Zdroj: Ústav územního rozvoje Brno

2.3.7 Veřejná ekonomika

Veřejné rozpočty na regionální úrovni představují rozpočty krajů, obcí a dobrovolných svazků obcí. S největším objemem prostředků v Pardubickém kraji hospodaří obce (výdaje v roce 2005 dosáhly 8,0 mld. Kč), dále Krajský úřad Pardubického kraje (6,9 mld. Kč) a nejméně prostředků mají k dispozici dobrovolné svazky obcí (výdaje v roce 2005 činily 154 mil. Kč). Nadále se budeme zabývat rozpočty obcí, které jediné lze sumarizovat na úrovni správních obvodů obcí s rozšířenou působností.

Nejvyšší položku **příjmů** rozpočtů obcí tvoří daňové příjmy (54 % příjmů v roce 2005), zejména daň z přidané hodnoty a daně z příjmů fyzických a právnických osob. Významný podíl na příjmech obcí mají i přijaté dotace (28 % příjmů ve stejném roce), z nichž téměř dvě třetiny připadají na dotace neinvestičního charakteru. Zhruba desetina příjmů obcí pochází z nedaňových příjmů, především z pronájmu majetku a z vlastní činnosti, zbývajících 8 % představují příjmy kapitálové (z prodeje dlouhodobého majetku atd.).

Na straně **výdajů** představovaly v roce 2005 běžné výdaje 68 % a pokrývaly zejména nákupy energií a služeb, platy zaměstnanců, ale také neinvestiční transfery a dotace příspěvkovým a podobným organizacím a obyvatelstvu. Necelá třetina celkových výdajů obcí připadla na výdaje kapitálové, a to v naprosto převažující míře na investiční nákupy a související výdaje.

Objem prostředků v rozpočtových kapitolách se mezi jednotlivými obcemi značně liší v závislosti na podmínkách (zejména počtu obyvatel). Zaměříme se nyní na nejvýznamnější položky sumarizované z rozpočtů obcí za jednotlivé správní obvody ORP.

Tab. 2.3.7.1 Příjmy a výdaje obecních rozpočtů k 31. 12.

v Kč

	Příjmy obecních rozpočtů na 1 obyvatele			Výdaje obecních rozpočtů na 1 obyvatele			Saldo obecních rozpočtů na 1 obyvatele		
	2003	2004	2005	2003	2004	2005	2003	2004	2005
Pardubický kraj	18 989	19 695	16 518	19 006	20 032	15 905	-17	-337	613
v tom správní obvody:									
Česká Třebová	19 683	20 464	17 069	20 552	21 250	16 072	-869	-786	997
Hlinsko	18 365	18 775	18 619	18 857	20 829	18 747	-492	-2 054	-128
Holice	21 924	19 105	14 593	22 585	20 331	12 989	-661	-1 226	1 604
Chrudim	17 776	18 337	14 686	17 975	18 127	14 117	-199	210	569
Králíky	23 788	22 621	18 654	22 462	23 392	17 841	1 325	-771	814
Lanškroun	21 592	24 428	21 166	22 271	25 386	24 169	-678	-958	-3 003
Litomyšl	21 921	23 230	17 201	21 728	23 209	17 081	193	21	120
Moravská Třebová	21 800	20 413	16 104	22 667	20 310	14 665	-868	103	1 439
Pardubice	17 326	18 462	16 424	16 867	18 874	14 722	459	-412	1 703
Polička	21 351	24 880	18 971	21 783	24 602	17 853	-432	278	1 118
Přelouč	16 562	18 944	16 173	16 714	18 382	15 879	-152	562	293
Svitavy	23 662	22 794	19 634	22 598	24 400	20 228	1 065	-1 606	-595
Ústí nad Orlicí	18 523	18 346	15 406	17 718	18 801	14 833	805	-455	573
Vysoké Mýto	17 961	18 161	14 962	19 114	17 969	13 762	-1 153	193	1 201
Žamberk	15 761	17 434	14 778	15 595	17 297	15 868	166	137	-1 089

Příjmy a výdaje obecních rozpočtů v roce 2005 oproti předchozím dvěma rokům značně poklesly. Příjmy rozpočtů obcí v kraji na 1 obyvatele v roce 2005 dosáhly 16 518 Kč, výdaje v přepočtu na obyvatele 15 905 Kč; obecní rozpočty byly tedy v průměru mírně přebytkové. S největším objemem prostředků v přepočtu na 1 obyvatele hospodařily v roce 2005 obce správních obvodů ORP Lanškroun, Svítavy a Hlinsko. Nejméně výdajů na obyvatele vykázaly ve stejném roce obce Holicka, Vysokomýtska a Chrudimska. Rozdíly mezi jednotlivými správními obvody jsou značné, na Lanškrounsku vydaly obce o polovinu více prostředků než byl průměr v Pardubickém kraji; u Holicka se výdaje pohybovaly na 82 % průměrných výdajů na obyvatele v kraji. S největším přebytkem rozpočtu hospodařily obce správních obvodů Pardubice, Holice a Moravská Třebová, nejvyšší schodek vykázaly rozpočty obcí na Lanškrounsku, Žambersku a Svitavsku.

Průměrné **daňové příjmy** obcí na 1 obyvatele v roce 2005 dosáhly v kraji 8 960 Kč. Tento průměr nejvíce překročily obce Pardubicka (o 14 %) a mírně i obce Českotřebovska a Přeloučska. Ostatní správní obvody průměru kraje v daňových příjmech na obyvatele nedosáhly. Nejnižší daňové příjmy na obyvatele vykázaly obce Králícka, kde se v roce 2005 pohybovaly na 87 % průměru kraje. Nejvyšší **míru investování** (podíl kapitálových výdajů na celkových výdajích) vykázal v roce 2005 správní obvod ORP Lanškroun (téměř 58 %), Hlinsko (47 %) a Žamberk (39 %), nejnižší naopak Moravská Třebová (22 %), Ústí nad Orlicí (23 %) a Vysoké Mýto (24 %), přičemž průměr kraje dosáhl 32,5 %.

2.4 Sociální vývoj

2.4.1 Bydlení

Pro charakteristiku domovního a bytového fondu i úroveň bydlení využíváme data získaná při posledním **sčítání lidu, domů a bytů** s rozhodným okamžikem k 1. 3. 2001. Přestože již od sčítání uběhlo několik let, jedná se o základní zdroj informací k této problematice. Pro srovnání v čase lze využít údaje ze sčítání k 3. 3. 1991.

V roce 2001 bylo v Pardubickém kraji sečteno celkem 118 714 domů, z toho bylo 96 680 (tj. 81,4 %) trvale obydlených. Z hlediska metodiky sčítání jsou do počtu domů zahrnuty objekty určené k bydlení, objekty s byty a ubytovací zařízení bez bytu, pokud slouží k dlouhodobému nebo trvalému ubytování. Přírůstek počtu trvale obydlených domů v letech 1991 – 2001 se projevil ve většině správních obvodů kraje, relativně nejvíce pak na Pardubicku, Orlickoústecku a Litomyšlsku.

Rodinné domy se na celkovém počtu trvale obydlených domů v kraji při posledním sčítání podílely 89,7 %; přitom nejvyšší podíl rodinných domů je typický pro Holiccko (95,8 %), Hlinecko (93,2 %) a Litomyšlsko (92,8 %). Nadprůměrné zastoupení **bytových domů** v domovním fondu charakterizuje správní obvod Pardubice (14,5 %), Česká Třebová (11,2 %) a Králíky (10,1 %). **Průměrné stáří** trvale obydlených domů (zohledňující období výstavby nebo rekonstrukce) bylo v kraji v roce 2001 u rodinných domů 45 let a u bytových domů o sedm let méně. Nejmladší domovní fond byl v tomto ohledu na Žambersku, naopak nejvyšší průměrné stáří domů zaznamenalo Králicko a Svitavsko.

V dlouhodobém vývoji se projevuje trend růstu podílu **neobydlených domů** (bez trvale hlášených osob). V roce 2001 jich bylo v kraji sečteno 22 034 a na celkovém domovním fondu se podílely 18,6 %. Nejvyšší zastoupení neobydlených domů charakterizuje správní obvody Polička, Hlinsko a Žamberk – tedy regiony s řadou domů využívaných k rekreačním účelům. Na druhé straně správní obvody s vysokým podílem městského obyvatelstva – Česko-třebovsko, Pardubicko či Svitavsko – se vyznačují nejnižším podílem neobydlených domů.

Tab. 2.4.1.1 Domovní a bytový fond v roce 2001

Zdroj: SLDB 2001

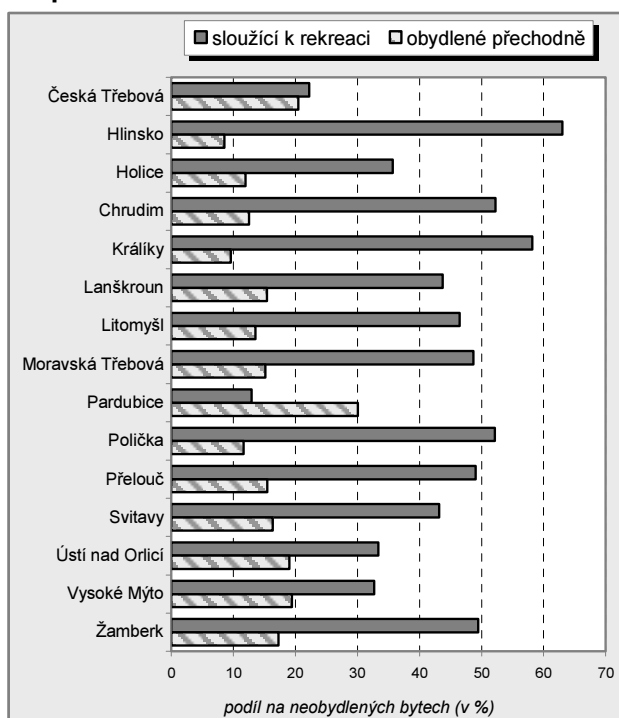
	Trvale obydlené domy			Neobydlené domy celkem	Trvale obydlené byty		Neobydlené byty	
	celkem	z toho rodinné domy (%)	průměrné stáří domu (roky)		celkem	z toho v rodinných domech (%)	celkem	z toho sloužící k rekreaci (%)
Pardubický kraj	96 680	89,7	44,7	22 034	182 943	55,5	30 126	41,6
v tom správní obvody:								
Česká Třebová	3 124	87,5	48,2	394	7 078	46,4	635	22,2
Hlinsko	4 712	93,2	41,9	1 473	7 500	67,1	1 718	63,0
Holice	4 139	95,8	42,2	1 021	5 489	82,6	1 188	35,7
Chrudim	17 181	91,3	45,5	4 747	28 939	60,1	5 772	52,3
Králíky	1 835	86,6	50,9	507	3 203	58,3	617	58,2
Lanškroun	4 428	90,2	42,9	1 114	7 407	65,8	1 486	43,7
Litomyšl	6 094	92,8	41,8	1 417	8 891	74,6	1 800	46,4
Moravská Třebová	5 755	89,8	49,5	1 270	9 610	62,7	1 644	48,7
Pardubice	16 448	84,0	44,5	2 150	46 365	35,5	4 588	12,9
Polička	4 247	90,7	43,6	1 344	6 896	65,2	1 665	52,1
Přelouč	5 217	91,8	43,9	1 401	8 623	64,4	1 759	49,1
Svitavy	6 282	89,6	50,1	1 105	11 354	57,4	1 493	43,1
Ústí nad Orlicí	4 855	88,8	42,8	937	9 862	54,3	1 441	33,4
Vysoké Mýto	6 409	89,7	45,8	1 483	11 711	58,6	2 146	32,7
Žamberk	5 954	90,0	39,4	1 671	10 015	65,9	2 174	49,4

Z celkového počtu 213 069 bytů v kraji bylo 182 943 **bytů** (85,9 %) **trvale obydlených**, tj. s alespoň jednou osobou s trvalým či dlouhodobým pobytem. Nejvyšší relativní přírůstek trvale obydlených bytů v kraji v letech 1991 – 2001 byl zaznamenán ve správním obvodu Vysoké Mýto (o 8,2 %). Na této skutečnosti se podílelo zařazení rekonstruovaných bytů po sovětské armádě ve městě Vysoké Mýto do bytového fondu. Bytový fond se ve větší míře rozrostl rovněž na Lanškrounsku (o 7,2 %) či Králicku (o 6,2 %; zde rovněž i vlivem využívání armádních bytů).

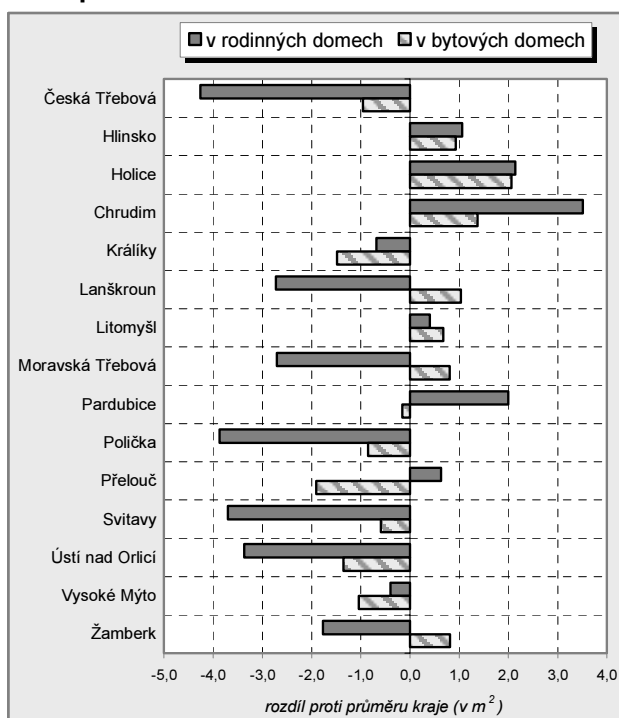
Z hlediska **právního důvodu užívání** tvořily téměř polovinu trvale obydlených bytů v roce 2001 v kraji byty ve vlastním domě, nejvíce byly přitom zastoupeny na Holicku a Litomyšlsku. Jednou pětinou se na bytovém fondu kraje podílely nájemní byty, jednou třetinou (nejvíce v kraji) na Českořebevsku a Králicku. Byty členů SBD měly nejvyšší zastoupení na Pardubicku (pětina bytů ve správním obvodu). Bytů v osobním vlastnictví se procentně nejvíce nacházelo na Chrudimsku a Přeloučsku.

Neobydlené byty (bez trvale hlášených osob) se na celkovém bytovém fondu v kraji v roce 2001 podílely 14,1 %, oproti roku 1991 byl tento podíl vyšší o tři procentní body. Stejně jako u neobydlených domů se k územím s nejvyšším zastoupením neobydlených bytů řadí Poličsko (19,4 %), Hlinecko (18,6 %) a Žamberk (17,8 %) – tedy regiony s nadprůměrným výskytem neobydlených rodinných domů s byty využívanými pouze k rekreačním účelům. Neobydlené byty sloužící k rekreaci se na všech neobydlených bytech podílejí více než polovinou právě ve výše jmenovaných správních obvodech spolu s Králickem a Chrudimskem. Na opačné straně stojí Českořebevsko s 8,2 % neobydlených bytů v bytovém fondu a Pardubicko s 9 %. Nižší míru neobydlenosti určuje v obou těchto regionech struktura bytového fondu charakteristická vysokým zastoupením bytových domů. Především u bytů v bytových domech se zvyšuje podíl pouze přechodně obydlených bytů, které se z hlediska sčítání řadí mezi neobydlené (bez trvale hlášených osob), byť jsou „přechodně“ obývány i po delší dobu. Z celkového počtu 30 126 neobydlených bytů v kraji sečtených v roce 2001 představovaly přechodně obydlené byty 16,9 %, na Českořebevsku pětinu a na Pardubicku dokonce 30 % všech neobydlených bytů ve správním obvodu.

Neobydlené byty podle důvodu neobydlenosti ve správních obvodech ORP v roce 2001

Srovnání obytné plochy bytu s průměrem kraje ve správních obvodech ORP v roce 2001

Průměrná velikost trvale obydlených bytů měřená **obytnou plochou** činila v roce 2001 v Pardubickém kraji 51,9 m². Znatelný rozdíl ve velikosti bytů je patrný v závislosti na druhu domů. Jestliže v rodinných domech mají byty v kraji v průměru 61,4 m², v bytových domech je to pouze 39,9 m². Z porovnání obytných ploch bytů v jednotlivých SO ORP oproti krajskému průměru je patrné, že nejprostornější byty v rodinných domech nacházíme na Chrudimsku, Holicku a Pardubicku (o 2 – 3,5 m² nad krajským průměrem). Na druhé straně bytům v rodinných domech na Českořebevsku, Poličsku, Svitavsku či Orlickoústecku chybí do krajské úrovně v průměru 3,5 – 4,5 m². V případě bytů v bytových domech nejsou rozdíly v obytné ploše mezi jednotlivými SO ORP tak markantní (± 2 m² oproti kraji). Největší byty v bytových domech nacházíme na Holicku a Chrudimsku, nejméně prostorné pak na Přeloučsku, Králicku a Orlickoústecku.

Nejen z hlediska obytné plochy, ale i **počtem obytných místností** jsou větší byty v rodinných domech. V kraji připadalo v roce 2001 na jeden takovýto byt 3,18 obytné místnosti s plochou 8 a více m², u bytů v bytových domech to bylo 2,35. Pořadí správních obvodů podle počtu obytných místností v bytě téměř kopíruje pořadí podle průměrné obytné plochy.

Průměrný počet osob na jeden byt činil v roce 2001 v kraji 2,75, přitom v rodinných domech na jeden byt připadalo 2,89 osoby a v bytových domech 2,56 osoby. Rozdíly v zalidněnosti bytů jsou určovány nejen

strukturou bytového fondu, ale např. i věkovou strukturou obyvatel. Největší počet osob na jeden trvale obydlený byt v kraji připadal na Litomyšlsku, Králicku a Hlinecku. V průměru nejméně zalidněné byty nalezneme ve správním obvodu Pardubice, Ústí nad Orlicí a Vysoké Mýto.

Jediný správní obvod, ve kterém **průměrná obytná plocha na osobu** překročila 20 m², bylo Holicko. Bytový fond tohoto regionu byl tedy v roce 2001 charakteristický nejen nejvyšší průměrnou obytnou plochou a nejvyšším počtem obytných místností na byt, ale i nejvyšší průměrnou obytnou plochou na osobu v kraji. Na poslední místo se v hodnotách všech tří jmenovaných ukazatelů zařadilo Českořtebovsko.

Tab. 2.4.1.2 Vybrané charakteristiky bytového fondu v roce 2001

Zdroj: SLDB 2001

	Trvale obydlené byty	z toho právní důvod užívání bytu (%)		Obytná plocha v m ² na 1 byt	Počet obytných místností (8 m ² a více) na 1 byt	Trvale obydlené byty vybavené (%)				
		byt ve vlastním domě nebo v osob. vlastnictví	byt nájemní			vodovodem	připojením na plyn ze sítě	koupelnou nebo sprchovým koutem v bytě	splachovacím záchodem v bytě	ústředním nebo etážovým topením
Pardubický kraj	182 943	57,7	19,4	51,9	2,81	98,6	58,7	95,1	92,7	81,5
v tom správní obvody:										
Česká Třebová	7 078	42,0	33,7	47,4	2,59	99,4	67,7	94,9	92,5	80,5
Hlinsko	7 500	70,7	10,4	55,4	2,94	97,5	33,3	93,4	88,6	79,6
Holice	5 489	69,2	13,9	59,9	3,20	98,4	51,7	94,8	91,0	78,1
Chrudim	28 939	68,7	11,2	55,5	2,97	97,9	60,4	94,2	91,5	79,3
Králíky	3 203	54,9	32,9	51,8	2,71	98,6	52,3	91,7	87,8	75,4
Lanškroun	7 407	59,3	16,7	52,6	2,86	98,7	52,2	94,9	92,4	80,5
Litomyšl	8 891	72,9	11,1	56,6	2,96	98,6	45,2	94,3	90,0	78,7
Moravská Třebová	9 610	61,7	17,7	52,1	2,80	98,8	50,4	94,9	93,4	79,1
Pardubice	46 365	43,0	28,1	48,2	2,71	98,9	82,1	97,3	96,3	87,6
Polička	6 896	62,9	16,7	51,3	2,69	98,4	24,3	94,2	91,8	79,7
Přelouč	8 623	68,2	16,7	53,5	2,94	97,9	61,5	95,1	92,9	76,1
Svitavy	11 354	60,5	19,5	50,0	2,68	98,9	64,3	92,9	89,7	84,0
Ústí nad Orlicí	9 862	53,1	19,2	49,2	2,68	98,9	47,9	94,4	92,3	80,9
Vysoké Mýto	11 711	59,6	15,0	52,0	2,77	98,4	58,8	94,7	92,2	80,2
Žamberk	10 015	57,8	18,7	53,3	2,83	99,0	15,1	94,8	91,5	75,6

Znatelné zlepšení je zřejmé v oblasti **technické vybavenosti trvale obydlených domů**, a to nejen díky budování nové infrastruktury (plynofikace, kanalizační sítě), ale i v důsledku postupné obměny domovního fondu. Řada starších objektů mění svůj účel využití (neslouží již k trvalému bydlení, ale např. k rekreaci), domy nezpůsobilé k bydlení jsou rekonstruovány či nahrazeny v rámci nové výstavby. Kvalitu bytového fondu z hlediska technické vybavenosti lze **souhrnně charakterizovat** na základě rozdělení bytů podle způsobu vytápění a rozsahu základního příslušenství do čtyř **kategorí**¹⁾. V průměru lépe technicky vybavené jsou bytové domy, nejhůře pak zejména starší rodinné domy. Tato skutečnost se v návaznosti na strukturu bytového fondu odráží v odlišné úrovni vybavenosti bytů mezi správními obvody v kraji. Nejvyšší podíl bytů I. kategorie byl v roce 2001 typický pro bytový fond na Pardubicku (94,1 %) a Českořtebovsku (87,9 %). Byty II. kategorie měly ve srovnání s ostatními správními obvody v kraji nadprůměrný podíl na Králicku (18,4 %), Poličsku (16,9 %) a Moravskořtebovsku (15,4 %). Procentně nejvíce nejhůře vybavených bytů se nacházelo na území Hlinecka (7,7 % bytů III. a IV. kategorie ve správním obvodu), Králicka (7,1 %) či Litomyšlska (6,7 %).

Prezentované poznatky o domovním a bytovém fondu získané díky sčítání lidu, domů a bytů lze doplnit o údaje zjištěné z **Registru sčítacích obvodů a budov**, který spravuje ČSÚ. Tento registr, obsahující v územní hierarchii evidenci všech budov včetně jejich částí s přidělenými popisnými nebo evidenčními čísly,

¹⁾ **I. kategorie** zahrnuje byty s úplným základním příslušenstvím, ve kterých jsou všechny obytné místnosti přímo vytápěny ústředním vytápěním. **II. kategorie** zahrnuje byty se základním příslušenstvím bez ústředního vytápění nebo byty s částečným základním příslušenstvím a s ústředním vytápěním. **III. kategorie** zahrnuje byty s částečným základním příslušenstvím bez ústředního vytápění nebo byty bez základního příslušenství s ústředním vytápěním. **IV. kategorie** zahrnuje byty bez základního příslušenství i ústředního topení.

je průběžně aktualizován nejen na základě sčítání lidu, ale i z dalších zdrojů (výkazy stavebních úřadů, data katastru nemovitostí, šetření na obcích atd.). Podle stavu k **31. 12. 2005** bylo v tomto registru v Pardubickém kraji celkem 120,7 tis. budov s byty a 22,6 tis. budov bez bytů.

Výše uvedené informace o struktuře existujícího domovního a bytového fondu lze pro získání komplexního pohledu rozšířit také o údaje týkající se charakteru a rozsahu bytové výstavby v posledních letech či průměrných cen bytů a domů (blíže viz předchozí kapitola 2.3 Ekonomický vývoj, podkapitola 2.3.4 Stavebnictví).

2.4.2 Ekonomická aktivita

Ekonomickou aktivitu obyvatelstva můžeme v podrobném územním detailu charakterizovat s využitím dat ze sčítání lidu. Do skupiny ekonomicky aktivního obyvatelstva se podle metodiky sčítání řadí nejen zaměstnané osoby (v postavení zaměstnanců, zaměstnavatelů či samostatně činných), ale také pracující důchodci, pracující studenti a učni, ženy na mateřské dovolené a nezaměstnaní.

Tab. 2.4.2.1 Míra ekonomické aktivity v letech 1991 a 2001

Zdroj: Sčítání lidu, domů a bytů

	Míra ekonomické aktivity												Index ekonomického zatížení		
	celkem		rozdíl 2001 - 1991 (procentní body)	z toho				z toho ve věku							
				muži		ženy		15 - 29 let		30 - 49 let		50 - 59 let			
	1991	2001	1991	2001	1991	2001	1991	2001	1991	2001	1991	2001	1991	2001	
Pardubický kraj	67,0	60,5	-6,5	73,0	68,9	61,5	52,5	70,1	61,4	97,2	92,3	73,1	68,9	64,8	61,2
v tom správní obvody:															
Česká Třebová	67,9	61,3	-6,6	74,5	69,9	61,8	53,3	70,8	60,8	97,5	93,7	73,5	69,9	63,0	59,7
Hlinsko	66,7	58,1	-8,7	72,8	67,0	61,0	49,5	72,8	60,7	96,1	92,0	74,2	64,1	68,4	67,9
Holice	65,1	59,8	-5,4	71,6	69,6	59,2	50,6	70,3	63,5	97,5	91,7	74,5	68,1	68,2	62,3
Chrudim	65,8	59,3	-6,6	72,1	67,8	60,0	51,2	70,6	60,7	96,8	91,7	72,0	66,5	68,2	63,8
Králíky	70,5	60,0	-10,5	76,5	69,1	65,0	51,5	74,4	60,7	97,0	90,0	76,8	63,8	65,4	63,3
Lanškroun	67,3	62,7	-4,6	73,5	71,7	61,5	54,2	70,8	64,0	96,7	92,3	70,6	70,5	66,9	57,8
Litomyšl	65,0	59,9	-5,1	71,8	69,0	58,7	51,2	69,4	59,4	97,4	93,5	70,9	68,2	69,1	65,2
Moravská Třebová	67,3	60,4	-6,9	73,3	69,3	61,6	52,0	70,6	61,6	97,4	92,7	70,8	66,3	66,4	61,7
Pardubice	68,5	61,3	-7,2	74,0	69,0	63,5	54,2	68,9	61,2	97,6	92,5	74,9	73,1	58,3	57,9
Polička	65,5	58,8	-6,7	70,9	66,6	60,3	51,3	69,5	59,6	97,1	92,1	69,9	64,1	67,6	66,1
Přelouč	65,5	60,8	-4,7	72,7	70,1	58,9	51,8	70,3	63,0	97,2	92,9	70,3	69,8	67,9	59,7
Svitavy	66,9	60,9	-6,0	73,5	69,4	61,0	52,9	69,4	63,0	97,0	91,9	70,5	64,6	63,3	57,1
Ústí nad Orlicí	67,6	61,1	-6,5	73,2	69,2	62,5	53,4	70,7	62,7	97,8	93,3	74,5	70,6	63,9	61,4
Vysoké Mýto	66,3	60,9	-5,3	72,4	70,1	60,6	52,4	68,8	63,1	97,3	93,0	75,0	71,3	67,2	63,2
Žamberk	67,8	60,8	-6,9	72,4	68,8	63,3	53,1	70,6	59,4	97,2	91,3	74,4	68,1	70,2	62,6

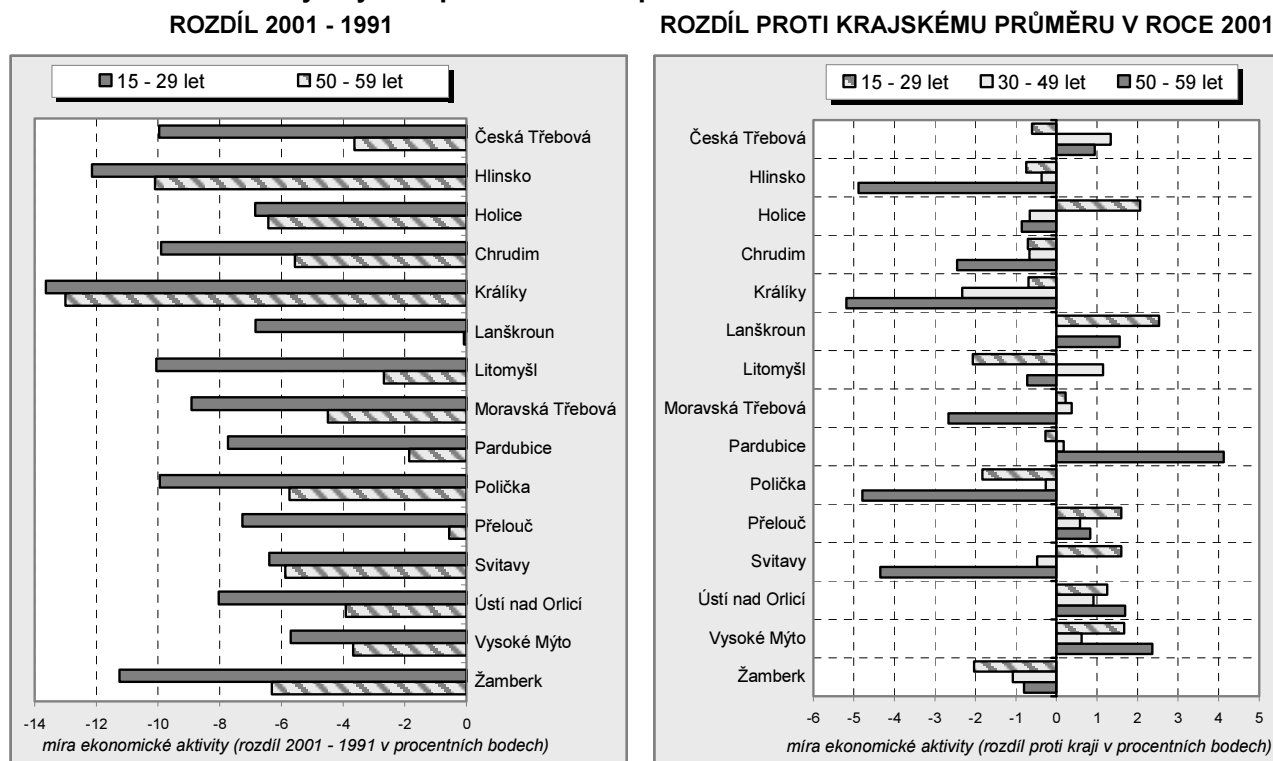
V průběhu 90. let byl v Pardubickém kraji zaznamenán pokles **míry ekonomické aktivity** (vyjádřené podílem počtu ekonomicky aktivních na obyvatelstvu 15letém a starším) o 6,5 procentního bodu na 60,5 % v roce 2001. V uvedeném období se vlivem restrukturalizace zhoršuje situace na trhu práce, omezována je ekonomická aktivita důchodců. Do věku ekonomické aktivity navíc v této době vstupují silné populační ročníky narozené v polovině 70. let. Řada mladých lidí využívá možnosti studovat a odkládá vstup do pracovního procesu. Pokles míry ekonomické aktivity se projevil mezi posledními sčítáními ve všech správních obvodech Pardubického kraje, avšak s rozdílnou intenzitou – danou zejména odvětvovou diverzifikací zaměstnanosti, atraktivitou území pro investory, ale i věkovou skladbou obyvatel. V největším rozsahu klesla hodnota tohoto ukazatele na Králicku, nejméně se snížila na Lanškrounsku.

Rozdílné možnosti uplatnění mužů a žen v daném regionu se odráží v odlišných hodnotách **míry ekonomické aktivity podle pohlaví**. Obecně nižší míra ekonomické aktivity žen oproti mužům je dána dřívějším odchodem žen do důchodu i omezením ekonomické aktivity v době mateřské dovolené. Nejvyšší míra ekonomické aktivity u mužů je typická pro Lanškrounsko, Přeloučsko a Vysokomýtsko; u žen dosahují nadprůměrných hodnot správní obvody Lanškroun, Pardubice a Ústí nad Orlicí. Nejvyšší rozdíl mezi mírou ekonomické aktivity mužů a žen nacházíme v roce 2001 na Holicku (téměř o 20 procentních bodů), nejmenší rozdíl byl charakteristický pro Pardubicko (rozdíl téměř 15 procentních bodů).

Z následujícího grafu je patrná klesající **míra ekonomické aktivity** nejen u **osob v předdůchodovém věku**, ale zejména její pokles u **mladých obyvatel** do třiceti let. Ekonomická aktivita mladých se snížila v největším rozsahu na Králícku, Hlinecku a Žambersku. Jestliže na Lanškrounsku a Přeloučsku se u osob ve věku 50 – 59 let míra ekonomické aktivity v průběhu 90. let téměř nezměnila, na Králícku a Hlinecku byl u této skupiny obyvatel zaznamenán pokles v rozsahu třinácti, resp. deseti procentních bodů.

Ve **srovnání s krajským průměrem** je ekonomická aktivita osob ve věku 50 – 59 let nejvyšší na Pardubicku (o 4 procentní body). Příznivější situace na trhu práce spojená s lepšími možnostmi uplatnění (zejména díky krajskému městu) se v tomto regionu odráží i v nadprůměrné ekonomické aktivitě důchodců. Jestliže v roce 2001 tvořili pracující důchodci na Pardubicku 4 % ekonomicky aktivního obyvatelstva, v ostatních správních obvodech nepřesáhl tento podíl hodnotu tří procent. Rozdíly v míře ekonomické aktivity u osob do 30 let mezi jednotlivými SO ORP nejsou tak výrazné jako u osob v předdůchodovém věku. Nejvyšší ekonomická aktivita mladých byla v roce 2001 typická pro Lanškrounsko a Holicko (viz následující graf).

Míra ekonomické aktivity obyvatel podle věku ve správních obvodech ORP

Vzájemný poměr počtu osob ve věku 0 – 14 let a 65 a více let na počtu všech ekonomicky aktivních je dokumentován v tabulce 2.4.2.1 na předchozí straně v podobě **indexu ekonomického zatížení**. Snížení hodnoty uvedeného ukazatele v průběhu 90. let (v kraji o 3,6 procentního bodu na 61,2 % v roce 2001) je především důsledkem klesajícího počtu dětí v populaci vlivem nízké porodnosti. Jestliže mezi sčítáními došlo k nárůstu počtu osob pětadesátiletých a starších o 11 %, u dětí do 14 let byl zaznamenán pokles o 22 %. Nejvyšší ekonomická zátěž obyvatelstva byla v roce 2001 charakteristická pro správní obvody Hlinsko, Polička a Litomyšl – tedy regiony s nadprůměrným zastoupením dětské složky populace. Hlinecko se spolu s Pardubickem vyznačují nejmenší změnou hodnoty indexu v letech 1991 – 2001 (pokles o 0,4 procentního bodu). Na druhé straně Lanškrounsko (jediný SO ORP s nárůstem počtu ekonomicky aktivních osob mezi sčítáními) zaznamenalo snížení ekonomické zátěže v největším rozsahu mezi SO ORP v kraji (o 9 procentních bodů). V souvislosti s posuny silných populačních ročníků do vyššího věku lze však v budoucnu očekávat značný růst ekonomické zátěže obyvatelstva.

Jak již bylo zmíněno v úvodu této kapitoly, na změny v ekonomické aktivitě obyvatelstva má vliv míra specializace daného regionu na určité **odvětví** zaměstnanosti. Specifický pohled na diference mezi SO ORP z hlediska odvětvové struktury poskytuje následující tabulka, která obsahuje hodnoty **indexů lokalizace** vypočtené na základě dat sčítání lidu. Uvedený index za jednotlivé správní obvody vyjadřuje podíl zaměstnaných v daném odvětví v SO ORP na zaměstnaných v daném odvětví v kraji dělený podílem ekonomicky aktivních v SO ORP na ekonomicky aktivních v kraji. Obdobně je pak konstruován index lokalizace za kraj, v tomto případě však ve vztahu k ČR. Díky indexu lokalizace lze tedy hodnotit disproporci zastoupení jednotlivých regionů ve sledovaných odvětvích ve srovnání v krajském průměrem. Hodnota indexu lokalizace rovna jedné signalizuje proporcionální zastoupení odvětví k počtu ekonomicky aktivních,

hodnota > 1 znamená nadproporcionální zastoupení odvětví ve srovnání s průměrem kraje, hodnota < 1 představuje naopak odvětvovou podproporcionálnost.

Nejvyšší meziregionální rozdíly indexů lokalizace v kraji ze všech tří základních sektorů ekonomické činnosti vykazuje **primární sektor** (tj. odvětví zemědělství, myslivosti a rybolovu). V roce 2001 bylo toto odvětví vysoce nadproporcionální na Litomyšlsku, index lokalizace zde dosáhl hodnoty dokonce 2,377. Relativně vysoké zastoupení primárního sektoru dále charakterizuje Poličsko, Žamberko a Holicko. Na druhé straně nejnižší lokalizaci zaměstnanosti v zemědělství se vyznačuje Českořebovsko a Pardubicko.

Rozhodující složku **sekundárního sektoru** tvoří průmysl, který byl v roce 2001 nadproporcionálně zastoupen především na Lanškrounsku a Hlinecku. Do odvětví stavebnictví bylo lokalizováno relativně nejvíce zaměstnaných ve správním obvodu Chrudim. Pokud jde o **terciární sektor** (tj. služby tržní i netržní povahy), byla hodnota indexu lokalizace > 1 a tedy nadproporcionálnost zaznamenána pouze na Pardubicku, Českořebovsku a Orlickoústecku. Zatímco ve správním obvodu Pardubice a Ústí nad Orlicí tvoří rozhodující složku zaměstnanosti v rámci terciárního sektoru vzdělávání, zdravotnictví (v Tab. 2.4.2.2 označeno jako kategorie M, N) a obchod, na Českořebovsku převažuje odvětví dopravy.

Oproti roku 1991 klesla hodnota indexu lokalizace v zemědělství celkem v osmi správních obvodech, Přeloučsko a Hlinecko přitom zaznamenalo pokles indexu pod hodnotu 1. V největším rozsahu naopak vzrostla míra lokalizace u odvětví zemědělství na Litomyšlsku. Na Lanškrounsku byla v 90. letech nejvíce ze všech SO ORP v kraji posílena lokalizace průmyslu. Pod hodnotu 1 se dostal index lokalizace u průmyslu na Chrudimsku, na druhé straně ve stavebnictví lze v tomto regionu sledovat rostoucí trend. V terciárním sektoru se zvýšil index lokalizace zejména na Králícku, čímž se tento správní obvod ještě více přiblížil krajskému průměru. Lze předpokládat, že v daném regionu docházelo k přesunu pracovních sil z některých útlumových průmyslových odvětví (textilní výroba) do oblasti služeb.

Tab. 2.4.2.2 Indexy lokalizace v letech 1991 a 2001

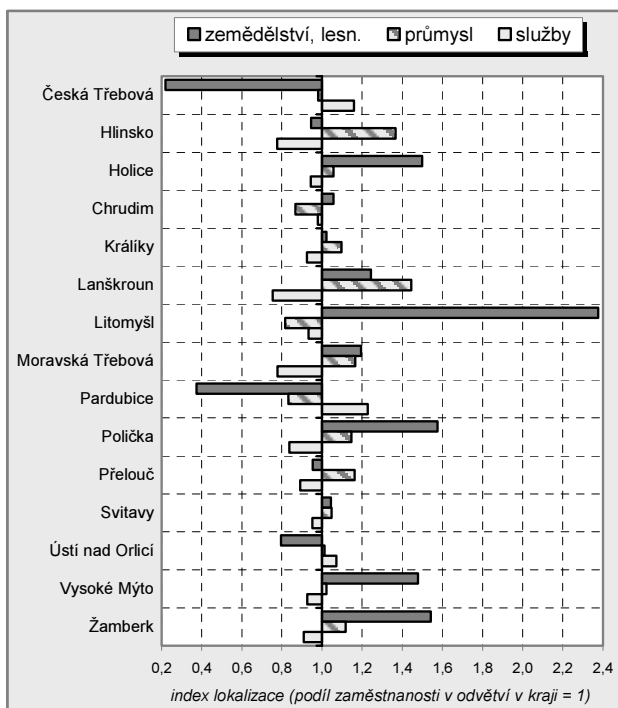
Zdroj: Sčítání lidu, domů a bytů

	Index ekonomicky aktivních obyvatel celkem 2001/1991	Index lokalizace odvětví (sektor) ekonomické činnosti										Kvadratická odchylka indexů lokalizace sektorů	
		prim. sektor		sekundární sektor				terciární sektor					
		1991	2001	průmysl		stavebnictví		celkem		z toho M,N			
				1991	2001	1991	2001	1991	2001	1991	2001		
Pardubický kraj	95,6	1,264	1,430	1,083	1,155	0,861	1,039	0,875	0,916	0,850	0,958	0,112	0,218
v tom správní obvody:													
Česká Třebová	95,4	0,398	0,221	0,838	0,981	0,501	0,485	1,527	1,160	0,868	0,899	0,916	0,898
Hlinsko	89,5	1,083	0,945	1,246	1,366	0,608	0,942	0,757	0,776	0,626	0,688	0,279	0,191
Holice	96,7	1,352	1,500	0,985	1,057	1,136	1,115	0,846	0,945	0,813	0,843	0,166	0,270
Chrudim	95,3	1,037	1,056	1,048	0,868	0,900	1,152	0,948	0,979	1,057	1,103	0,016	0,044
Králíky	91,0	1,147	1,022	1,152	1,098	0,757	0,865	0,811	0,925	0,983	0,988	0,140	0,034
Lanškroun	100,8	1,357	1,244	1,247	1,445	0,614	0,805	0,642	0,754	0,694	0,735	0,466	0,356
Litomyšl	98,4	1,990	2,377	0,709	0,816	1,095	1,131	0,905	0,932	1,102	1,201	1,083	1,950
Moravská Třebová	95,0	1,396	1,194	1,029	1,166	0,921	1,013	0,818	0,777	1,091	0,982	0,197	0,115
Pardubice	93,6	0,408	0,374	0,953	0,833	1,425	1,048	1,220	1,227	1,124	1,054	0,581	0,474
Polička	95,0	1,566	1,575	1,013	1,147	0,752	0,867	0,797	0,837	0,999	1,105	0,423	0,397
Přelouč	97,6	1,111	0,955	1,176	1,162	0,769	1,025	0,796	0,891	0,718	0,735	0,138	0,041
Svitavy	96,2	1,142	1,045	0,962	1,048	1,023	1,005	0,981	0,952	1,006	0,974	0,023	0,007
Ústí nad Orlicí	95,7	0,780	0,797	0,957	1,013	0,768	0,844	1,184	1,072	1,117	1,192	0,138	0,071
Vysoké Mýto	99,6	1,411	1,479	0,904	1,021	1,014	0,993	0,937	0,927	1,078	0,988	0,182	0,236
Žamberk	99,0	1,247	1,541	1,020	1,118	0,882	0,980	0,897	0,910	0,869	0,926	0,086	0,316

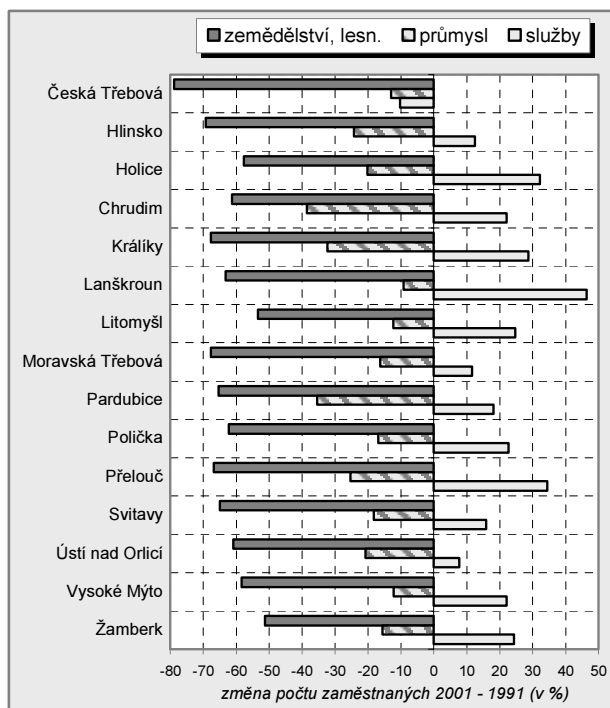
Pro možnost **celkového porovnání** regionů navzájem byla použita metoda součtu **kvadratických odchylek indexů lokalizace** za jednotlivá odvětví od optimální hodnoty (= 1). Zpracovaný výsledek pak vyjadřuje celkovou disproporci zastoupení jednotlivých regionů ve sledovaných odvětvích od podílu ekonomicky aktivních obyvatel regionů na celém území. Čím je hodnota kvadratické odchylky v daném regionu vyšší, tím větší je celková disproporce zaměstnanosti ve sledovaných odvětvích. Ideální hodnota odchylky vyjadřující celkovou proporcionalitu je rovna 0,0. Nejbližší této hodnotě byl v roce 2001 správní obvod Svítavy (v roce 1991 Chrudimsko). Nejvyšší celková disproporce charakterizovala při obou sčítáních Litomyšlsko (nejen díky nadprůměrné lokalizaci v zemědělství, ale i stavebnictví, školství a zdravotnictví).

Ekonomická aktivita ve vybraných odvětvích ekonomické činnosti ve správních obvodech ORP

INDEX LOKALIZACE V ROCE 2001

ZMĚNA POČTU ZAMĚSTNANÝCH 2001 - 1991

Výše uvedené změny v hodnotách indexů lokalizace souvisí především se **změnami v počtu zaměstnaných** dle odvětví. V posledním intercenzálním období došlo k úbytku počtu zaměstnaných v **zemědělství** v kraji o 62 %, přičemž pokles zaměstnanosti v tomto odvětví se projevil ve všech správních obvodech. Nejvyšší relativní úbytek počtu zaměstnaných v primárním sektoru zaznamenalo Českořebovsko (viz předchozí graf), naopak na Žamberku a Litomyšlsku se projevil nejnižší relativní úbytek. Právě díky nižšímu relativnímu poklesu počtu zaměstnaných v zemědělství oproti ostatním regionům v kraji si Litomyšlsko udrželo, resp. posílilo nadproporcionální postavení v tomto odvětví (viz vývoj indexu lokalizace).

Tab. 2.4.2.3 Zaměstnanost podle sektoru a odvětví ekonomické činnosti v roce 2001

Zdroj: SLDB 2001

	Zaměstnané osoby celkem	z toho s uvedeným odvětvím ekonomické činnosti									
		celkem	z toho odvětví (sektor) ekonomické činnosti (%)								
			primární sektor	sekundární sektor			terciární sektor				
				A,B	C,D,E	F	G	H	I	L	M,N
Pardubický kraj	235 411	227 894	14 879	80 249	20 991	24 476	7 516	17 148	13 759	25 970	22 906
podíl odvětví (%)	x	96,8	6,5	35,2	9,2	10,7	3,3	7,5	6,0	11,4	10,1
v tom správní obvody (absolutně, podíl odvětví v %):											
Česká Třebová	8 907	8 561	1,5	35,5	4,6	9,5	3,3	21,9	4,4	10,5	8,8
Hlinsko	9 788	9 382	6,1	47,6	8,6	10,7	2,7	6,2	3,7	7,8	6,6
Holice	7 344	7 151	9,5	35,9	9,9	12,6	3,4	6,0	5,1	9,3	8,4
Chrudim	36 382	34 550	7,2	31,8	11,0	10,4	3,1	7,1	7,0	13,1	9,3
Králíky	4 116	4 039	6,8	39,2	8,1	8,2	4,9	6,4	8,2	11,4	6,8
Lanškroun	10 645	10 362	7,9	49,2	7,2	8,9	2,9	5,2	3,0	8,1	7,7
Litomyšl	11 798	11 484	15,5	28,6	10,4	10,2	3,2	6,2	4,0	13,6	8,3
Moravská Třebová	12 224	11 863	8,1	42,6	9,7	8,5	2,8	4,8	5,2	11,6	6,7
Pardubice	58 773	56 920	2,4	28,9	9,5	12,9	3,9	7,9	7,6	11,8	15,2
Polička	8 654	8 407	10,3	40,5	8,0	9,3	2,8	4,9	4,7	12,6	6,7
Přelouč	11 397	11 053	6,2	40,8	9,4	10,3	3,2	7,5	5,3	8,4	8,9
Svitavy	14 650	14 392	6,8	37,0	9,3	10,6	2,6	6,2	7,1	11,1	9,2
Ústí nad Orlicí	12 553	12 253	5,1	35,2	7,7	9,9	3,2	7,7	8,1	13,4	9,6
Vysoké Mýto	14 754	14 410	9,6	35,9	9,1	10,1	3,0	8,1	3,9	11,2	9,0
Žamberk	13 426	13 067	9,8	38,2	8,8	9,6	3,5	7,8	5,2	10,2	6,9

Základní kategorie odvětvové klasifikace použité v tab. 2.4.2.3, tab. 2.4.2.4 a tab. 2.4.2.5:

A + B	zemědělství, myslivost, lesnictví, rybolov a chov ryb	I	doprava, skladování a spoje
C,D,E	průmysl celkem	L	veřejná správa a obrana, sociální zabezp.
F	stavebnictví	M	vzdělávání
G	obchod, opravy motor. vozidel a výrobků pro osobní potřebu a převážně pro domácnost	N	zdravotní a sociální péče; veterinární činnosti
H	ubytování a stravování	ostatní	finanční zprostředkování; činnosti v oblasti nemovitosti a pronájmu; ostatní veřejné, sociální a osobní služby

Rovněž odvětví **průmyslu** zaznamenalo mezi posledními sčítáními úbytek pracovních sil, a to zejména v důsledku restrukturalizace tohoto odvětví spojené s omezením výroby či zánikem některých podniků. Úbytek počtu zaměstnaných se stejně jako u zemědělství projevil ve všech správních obvodech – nejvíce na Chrudimsku, Pardubicku a Králicku. Procentně nejméně se snížil počet zaměstnaných v průmyslu na Lanškrounsku, což se zde zároveň odrazilo na posílení lokalizace tohoto odvětví. Podrobnější struktura ekonomicky aktivního obyvatelstva v SO ORP dle jednotlivých subkategorií zpracovatelského průmyslu je uvedena v kapitole 2.3.3. Průmysl.

Kromě Českotřebovska se zvýšil v letech 1991 – 2001 počet zaměstnaných ve **službách** (tržních i netržních) ve všech správních obvodech v kraji, relativně nejvíce pak na Lanškrounsku. Snížení zaměstnanosti v terciárním sektoru ve správním obvodu Česká Třebová souvisí především s úbytkem počtu zaměstnaných v odvětví dopravy, které je v tomto regionu přesto stále velmi významné. To dokládají i údaje uvedené v tabulce 2.4.2.3 na předchozí straně, která obsahuje procentní podíly zaměstnaných osob dle odvětví v roce 2001 včetně podrobnějšího pohledu na vybrané subkategorie **terciárního sektoru**.

Díky údajům ze sčítání lidu můžeme z hlediska odvětví analyzovat v územním detailu také **dojížděku za prací**. Vysoké **kladné saldo dojížděky** (tj. kladný rozdíl počtu dojíždějících a vyjíždějících) v roce 2001 charakterizovalo pouze Pardubicko a dále Lanškrounsko. Zatímco do SO ORP Pardubice, resp. do krajského města směřují zaměstnaní z jiných regionů (hlavně z Chrudimska, Přeloučska, Holicka či Královéhradecka) do odvětví průmyslu, stavebnictví i služeb, na Lanškrounsku souvisí příliv pracovníků především s rozvojem průmyslové výroby ve firmě AVX.

Nejvyšší **záporné saldo dojížděky** na Chrudimsku (zejména u odvětví průmyslu a obchodu) souvisí s již zmiňovaným pohybem pracujících do blízkých Pardubic. Více než dvoutisícová převaha počtu vyjíždějících nad dojíždějícími je typická pro Přeloučsko a Holicko. Pracující z Přeloučska využívají možnosti cestovat za prací nejen do Pardubic, ale i do hlavního města či na Kolínsko. Obyvatelé z Holicka nacházejí pracovní uplatnění i v ne příliš vzdáleném Hradci Králové či Vysokém Mýtě.

Tab. 2.4.2.4 Saldo dojížděky za prací podle odvětví ekonomické činnosti v roce 2001

Zdroj: SLDB 2001

	Rozdíl mezi dojíždějícími zaměstnanými v SO ORP a vyjíždějícími	z toho s uvedeným odvětvím ekonomické činnosti									
		celkem	z toho odvětví (sektor) ekonomické činnosti								
			primární sektor	sekundární sektor	terciární sektor						
					A,B	C,D,E	F	G	H	I	L
Pardubický kraj	-6 640	-6 503	-119	465	-1 224	-1 040	-521	-747	-805	-772	-1 740
v tom správní obvody:											
Česká Třebová	29	49	-43	70	-44	1	-24	565	-175	-176	-125
Hlinsko	-1 054	-1 025	-65	-166	-227	-61	-38	-132	-137	-105	-94
Holice	-2 018	-1 997	-45	-476	-299	-288	-41	-224	-198	-121	-305
Chrudim	-3 208	-3 040	12	-1 117	-385	-423	-75	-387	-81	-74	-510
Králíky	-633	-626	-34	-247	-104	-33	-14	-54	-55	-14	-71
Lanškroun	2 326	2 287	-6	2 689	-41	-33	5	-112	-97	-60	-58
Litomyšl	-1 083	-1 057	95	-326	-99	-100	-44	-219	-113	-61	-190
Moravská Třebová	-1 329	-1 308	-70	-413	-220	-107	-45	-138	-146	-38	-131
Pardubice	4 885	4 725	39	1 298	832	408	-96	943	711	152	438
Polička	-755	-740	-77	-121	-58	-63	-7	-86	-101	-122	-105
Přelouč	-2 029	-2 015	-34	-324	-303	-268	-61	-275	-244	-131	-375
Svitavy	-1 120	-1 115	93	-860	-179	12	-20	-216	32	28	-5
Ústí nad Orlicí	-109	-88	-80	-271	-24	-3	-11	-229	230	249	51
Vysoké Mýto	-92	-111	70	547	-54	-30	-10	-153	-170	-172	-139
Žamberk	-450	-442	26	182	-19	-52	-40	-30	-261	-127	-121

Odvětvová specializace jednotlivých regionů navíc ve spojitosti s dojíždkou za prací se odráží v počtu **obsazených pracovních míst**, který je vypočten jako součet počtu zaměstnaných bydlících v daném SO ORP a salda dojížděky.

Tab. 2.4.2.5 Obsazená pracovní místa podle odvětví ekonomické činnosti v roce 2001

Zdroj: SLDB 2001

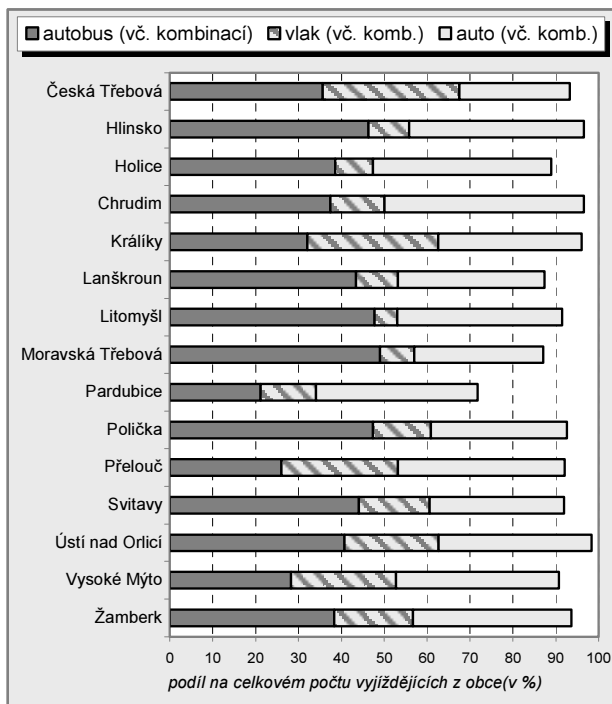
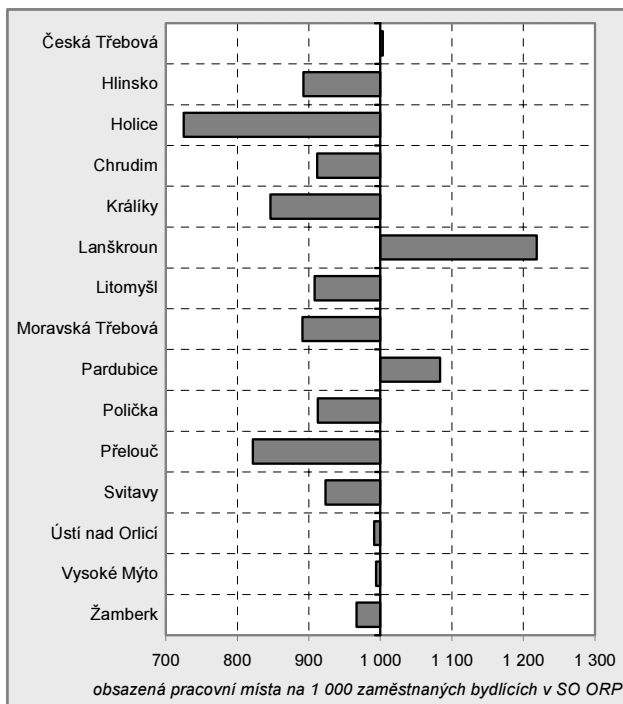
	Pracovní místa celkem	z toho s uvedeným odvětvím ekonomické činnosti									
		celkem	z toho odvětví (sektor) ekonomické činnosti (%)								
			primární sektor	sekundární sektor			terciární sektor				
				A,B	C,D,E	F	G	H	I	L	M,N
Pardubický kraj	228 771	221 391	14 760	80 714	19 767	23 436	6 995	16 401	12 954	25 198	21 166
podíl odvětví (%)	x	96,8	6,7	36,5	8,9	10,6	3,2	7,4	5,9	11,4	9,6
v tom správní obvody (absolutně, podíl odvětví v %):											
Česká Třebová	8 936	8 610	1,0	36,1	4,1	9,5	3,0	28,3	2,4	8,4	7,3
Hlinsko	8 734	8 357	6,1	51,5	6,9	11,3	2,6	5,4	2,6	7,5	6,3
Holice	5 326	5 154	12,2	40,6	8,0	11,9	3,9	4,0	3,3	10,5	5,7
Chrudim	33 174	31 510	7,9	31,3	10,9	10,0	3,2	6,5	7,4	14,1	8,6
Králíky	3 483	3 413	7,0	39,1	6,5	8,8	5,4	6,0	8,1	13,1	5,9
Lanškroun	12 971	12 649	6,4	61,6	5,5	7,0	2,4	3,4	1,7	6,2	5,8
Litomyšl	10 715	10 427	17,9	28,4	10,5	10,3	3,2	4,7	3,3	14,4	7,3
Moravská Třebová	10 895	10 555	8,4	44,0	8,8	8,6	2,7	4,0	4,5	12,7	6,2
Pardubice	63 658	61 645	2,3	28,8	10,1	12,6	3,4	8,8	8,1	11,2	14,7
Polička	7 899	7 667	10,3	42,8	8,0	9,4	3,0	4,3	3,9	12,3	6,0
Přelouč	9 368	9 038	7,2	46,3	8,2	9,6	3,3	6,2	3,8	8,8	6,7
Svitavy	13 530	13 277	8,1	33,7	8,7	11,6	2,7	5,1	7,9	12,3	10,0
Ústí nad Orlicí	12 444	12 165	4,5	33,3	7,5	10,0	3,2	5,8	10,1	15,6	10,1
Vysoké Mýto	14 662	14 299	10,2	40,0	8,8	9,9	3,0	7,1	2,7	10,1	8,1
Žamberk	12 976	12 625	10,3	41,0	8,9	9,5	3,3	7,9	3,3	9,6	6,2

Vysoké kladné saldo dojížděky do SO ORP Lanškroun se odráží v maximální hodnotě počtu obsazených pracovních míst připadajících na 1 000 zaměstnaných bydlících v tomto regionu. V roce 2001 zde na každých 1 000 zaměstnaných připadalo 1 219 pracovních míst, přičemž na Pardubicku byl tento počet o 135 pracovních míst nižší. Naproti tomu na Holicku připadalo na každých 1 000 bydlících zaměstnaných pouze 725 pracovních míst.

Dojíždka za prací ve správních obvodech ORP v roce 2001

OBSAZENÁ PRACOVNÍ MÍSTA

VYJÍŽDĚJÍCÍ Z OBCE PODLE DOPRAVNÍHO PROSTŘEDKU

Z hlediska odvětví byl v roce 2001 nejvyšší počet obsazených pracovních míst na 1 000 bydlících zaměstnaných v daném odvětví charakteristický pro sekundární sektor na Lanškrounsku (1 453). U odvětví průmyslu a stavebnictví se kladné saldo dojížděky odrazilo v mírné převaze obsazených pracovních míst nad počtem zaměstnaných ještě na Pardubicku, Vysokomýtsku a Žamberku. V primárním sektoru zaznamenalo nejvyšší počet obsazených míst na 1 000 zaměstnaných Svitavsko (1 094) a Litomyšlsko (1 054). V oblasti služeb převyšoval počet obsazených pracovních míst celkový počet bydlících zaměstnaných pouze na Pardubicku, Českotřebovsku a Orlickoústecku.

Průměrná doba denní vyjížděky z obcí za prací se v roce 2001 v kraji pohybovala kolem 30 minut. Nejdéle přitom do zaměstnání dojížděli pracující z obcí na Králícku (34 min.), Pardubicku (33 min.) a Holicku (33 min.), nejkratší doba denní dojížděky charakterizovala Lanškrounsko (26 min.), Litomyšlsko (27 min.) a Moravskotřebovsko (29 min.).

Relativně nejvyšší význam veřejné dopravy u denní dojížděky za prací byl v roce 2001 zjištěn v SO ORP Česká Třebová (67,5 %), Ústí nad Orlicí (62,7 %) a Králíky (62,6 %). Tento ukazatel byl vypočten jako podíl obyvatel využívajících k denní dopravě do zaměstnání autobus, vlak (včetně kombinací s jinými dopravními prostředky) nebo MHD z celkového počtu osob denně dojíždějících do práce. Jednalo se přitom o denní dojížděku přes hranice obce (tedy bez ohledu na pohyb obyvatel do zaměstnání uvnitř jednotlivých obcí). Především díky významnému zastoupení dopravy osobními automobily byl relativní význam veřejné dopravy na Pardubicku (41,8 %), Holicku (47,4 %) a Chrudimsku (50,5 %) nejnižší.

V oblasti ekonomické aktivity obyvatelstva a zejména pak u dojížděky za prací je třeba vzít v úvahu její další změny po sčítání lidu, které proběhlo již před šesti lety. Na změny v intenzitě a směru dojížděky i využívání dopravních prostředků působí řada vlivů: vznik či zánik nových podniků, rozvoj výroby či její útlum u významných zaměstnavatelů v regionu, zájem zahraničních investorů, reformy v oblasti státní správy (např. zánik okresních úřadů k 1. 1. 2003 a s ním spojený přesun zaměstnanců do obcí s rozšířenou působností), rozvoj bytové výstavby a s ní související stěhování obyvatelstva, zlepšování možností dopravy, budování rychlostních silnic, obchvatů měst atd.

2.4.3 Nezaměstnanost

Pardubický kraj sice v celorepublikovém měřítku nepatří mezi regiony nejvíce postižené nezaměstnaností, uvnitř kraje jsou však v situaci na trhu práce značné rozdíly. K analýze nezaměstnanosti v podrobném územním detailu jsou využívány údaje MPSV, míra nezaměstnanosti za obce a tedy i SO ORP (a pro srovnatelnost v níže uvedených tabulkách i za kraj) je počítána jako podíl aktuálního počtu registrovaných uchazečů o zaměstnání na počtu ekonomicky aktivních obyvatel dle sčítání lidu 2001.

Tab. 2.4.3.1 Nezaměstnanost k 31. 12. 2005

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

	Uchazeči o zaměstnání celkem	z toho uchazeči (%)						Míra nezaměstnanosti (%) ¹⁾	
		dosažitelní	ve věku		s délkou evidence		ženy	uchazeči o zaměstnání	
			do 24 let	50 a více let	do 6 měsíců	nad 12 měsíců		celkem	dosažitelní
Pardubický kraj (absolutně)	22 782	21 691	4 260	5 964	11 116	8 087	11 727	8,91	8,48
podíl uchazečů (%)	x	95,2	18,7	26,2	48,8	35,5	51,5	x	x
v tom správní obvody:									
Česká Třebová	1 000	92,2	19,1	28,7	41,9	40,1	45,4	10,13	9,34
Hlinsko	866	89,6	22,9	24,2	59,0	27,4	49,3	8,31	7,45
Holice	512	94,5	18,4	30,9	54,1	28,1	54,5	6,61	6,25
Chrudim	3 858	94,3	20,4	24,3	54,3	31,5	51,7	9,56	9,02
Králíky	627	95,4	17,7	27,4	49,4	30,0	56,9	13,65	13,02
Lanškroun	863	95,5	20,2	23,6	54,0	27,7	50,5	7,68	7,33
Litomyšl	1 263	95,8	19,1	24,1	44,7	40,9	53,4	9,84	9,43
Moravská Třebová	2 267	97,3	17,2	26,5	42,9	44,2	47,6	16,40	15,96
Pardubice	4 203	95,9	17,9	28,0	50,5	31,0	51,7	6,69	6,41
Polička	750	95,3	21,3	23,5	54,5	33,2	54,1	7,93	7,56
Přelouč	1 033	97,1	16,0	32,5	49,5	37,8	54,4	8,35	8,11
Svitavy	2 160	96,9	16,9	26,6	39,4	45,2	50,7	13,33	12,91
Ústí nad Orlicí	1 098	94,0	18,9	25,2	47,3	35,9	48,9	8,08	7,60
Vysoké Mýto	1 269	94,9	18,1	22,9	47,2	38,0	54,2	7,86	7,46
Žamberk	1 013	94,4	19,1	25,5	48,5	34,5	55,7	7,12	6,72

¹⁾ míra nezaměstnanosti je počítána na počet ekonomicky aktivních podle SLDB k 1. 3. 2001

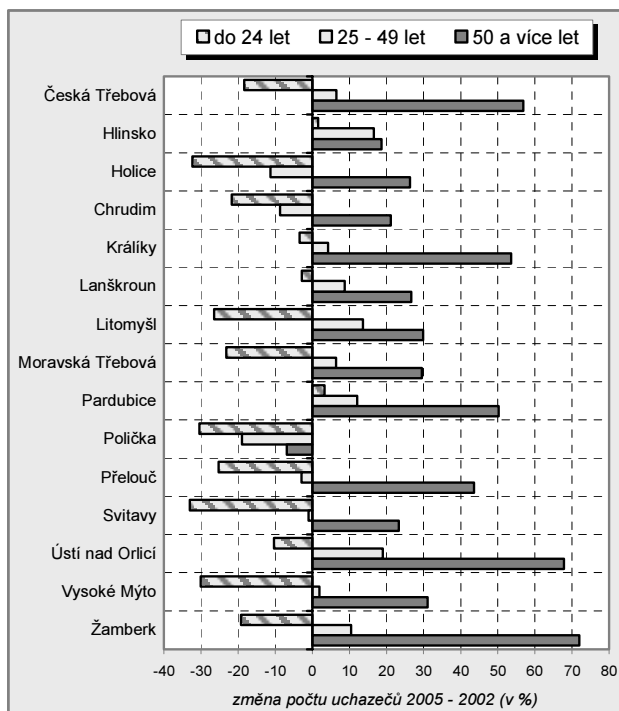
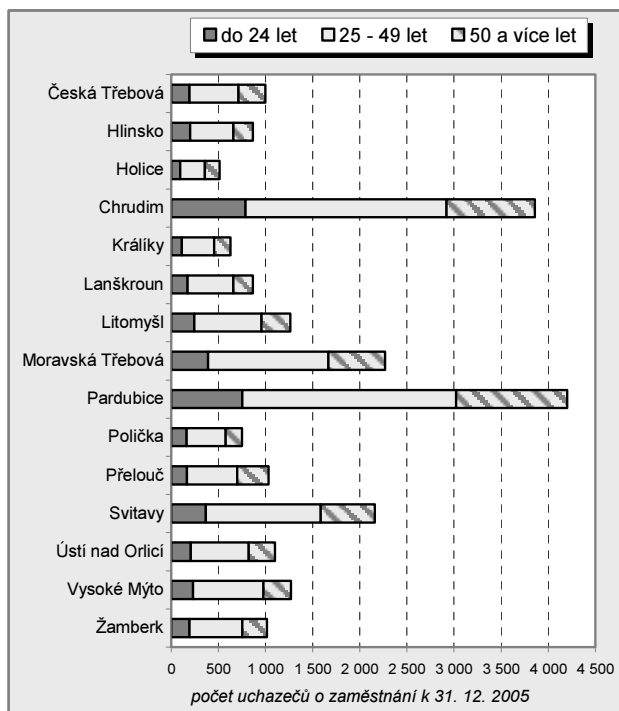
Při srovnávání vývoje míry nezaměstnanosti v čase byl v tabulkách, grafech i kartogramech v příloze využit její výpočet z celkového počtu uchazečů. V předchozí tabulce je navíc uvedena i míra nezaměstnanosti vypočtená podle metodiky MPSV zavedené od 1. 7. 2004, tj. z počtu **dosažitelných uchazečů**. Jedná se o uchazeče o zaměstnání, kteří mohou bezprostředně nastoupit do zaměstnání při nabídce vhodného pracovního místa. Za dosažitelné se přitom nepovažují uchazeči ve vazbě či výkonu trestu, v pracovní neschopnosti, v rekvalifikaci, vykonávající krátkodobé zaměstnání, pobírající peněžitou pomoc v mateřství nebo podporu v nezaměstnanosti po dobu mateřské dovolené. Zastoupení dosažitelných uchazečů na všech uchazečích o zaměstnání se ke konci roku 2005 v kraji pohybovalo od 89,6 % na Hlinecku po 97,3 % na Moravskotřebovsku.

Po období růstu **celkového počtu uchazečů** o zaměstnání v kraji v letech 2000 – 2004 (v průměru o 5,2 % ročně) bylo zaznamenáno ke konci roku 2005 ve srovnání s předchozím rokem o 1 617 uchazečů méně. Obdobný trend se přitom projevil ve většině správních obvodů v kraji, přičemž na Poličsku počet uchazečů začal klesat již od roku 2003, na Přeloučsku a Svitavsku se snižoval od roku 2004. I přes zlepšení situace na trhu práce byl celkový počet uchazečů v kraji na konci roku 2005 ve srovnání s rokem 2000 o 14,5 % vyšší (pokles pod úroveň roku 2000 nastal až v roce 2006). Maximální procentní navýšení počtu uchazečů ve sledovaném období charakterizuje Lanškrounsko (o 55,2 %) a Holicko (53,8 %). Zaměstnanost ve správním obvodu Lanškroun přitom významně ovlivňuje průmyslová firma AVX (jeden z nejvýznamnějších zaměstnavatelů v celém kraji s velkými výkyvy v počtu zaměstnávaných osob). Nižší počet uchazečů ve srovnání s rokem 2000 zaznamenaly pouze správní obvody Polička, Chrudim a Vysoké Mýto.

Jedním z nejdůležitějších faktorů, který ovlivňuje možnosti uplatnění na trhu práce je spolu s úrovní vzdělanosti **věk uchazeče**. Mezi nejrizikovější skupiny z hlediska nezaměstnanosti v tomto ohledu patří nejmladší uchazeči do 24 let (často s nedostatečnou praxí) a dále méně flexibilní osoby v předdůchodovém věku. Mezi všemi uchazeči v kraji zaujímají tyto dvě rizikové kategorie v úhrnu téměř polovinu.

Ve změnách věkové struktury uchazečů se odrážejí mimo jiné i posuny více či méně silných populačních ročníků do vyššího věku. Z následujícího grafu je patrné, že v letech 2002 – 2005 (za rok 2000 nejsou údaje za SO ORP k dispozici) došlo k procentnímu poklesu počtu **uchazečů do 24 let** ve všech správních obvodech kraje kromě Pardubicka a Hlinecka. V největším rozsahu klesl počet nejmladších uchazečů na Svitavsku a Holicku (u obou správních obvodů o třetinu). Počet uchazečů **padesátiletých a starších** se od roku 2002 naopak ve všech regionech kraje (kromě Poličska) zvýšil, nejvíce přitom vzrostl na Žambersku (o 72 %) a Orlickoústecku (o 68 %). Všechny uvedené změny se odrazily také v zastoupení jednotlivých věkových skupin uchazečů na jejich celkovém počtu v daném regionu (blíže viz tab. 2.4.3.1 a 2.4.3.2).

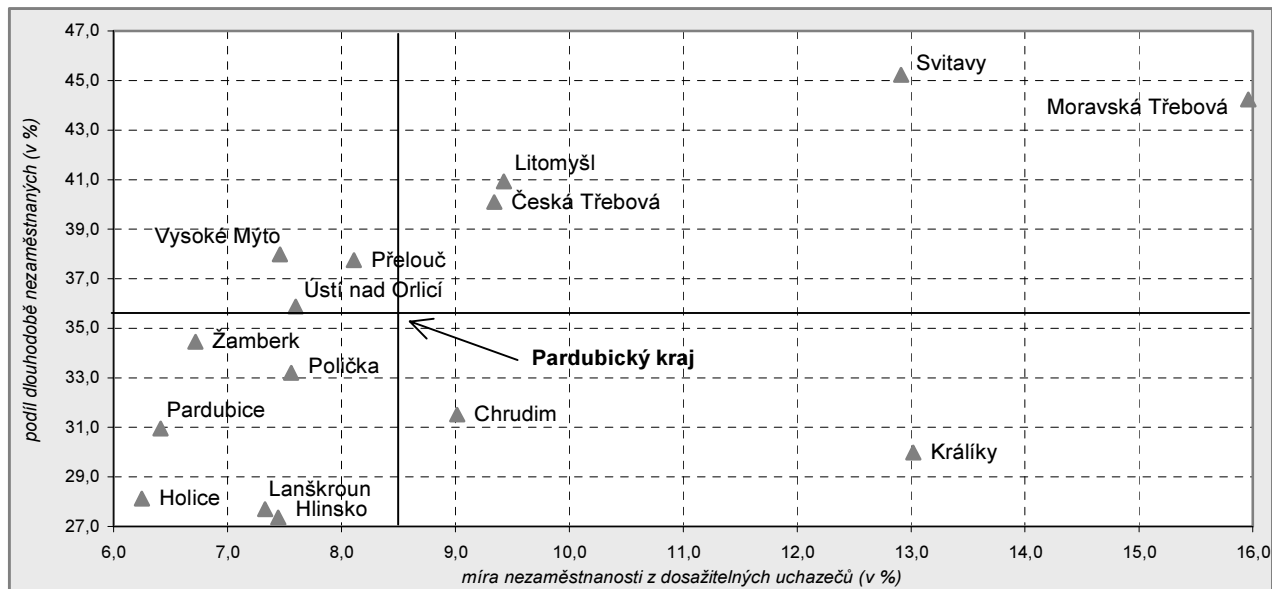
Uchazeči o zaměstnání podle věku ve správních obvodech ORP k 31. 12.

Přetrvávajícím problémem je **dlouhodobá nezaměstnanost**. Nejvyšší zastoupení uchazečů registrovaných v evidenci úřadů práce po dobu **delší než jeden rok** přitom charakterizuje regiony s vysokou nezaměstnaností – tedy Svitavsko (45,2 % všech uchazečů ke konci roku 2005) a Moravskotřebovsko

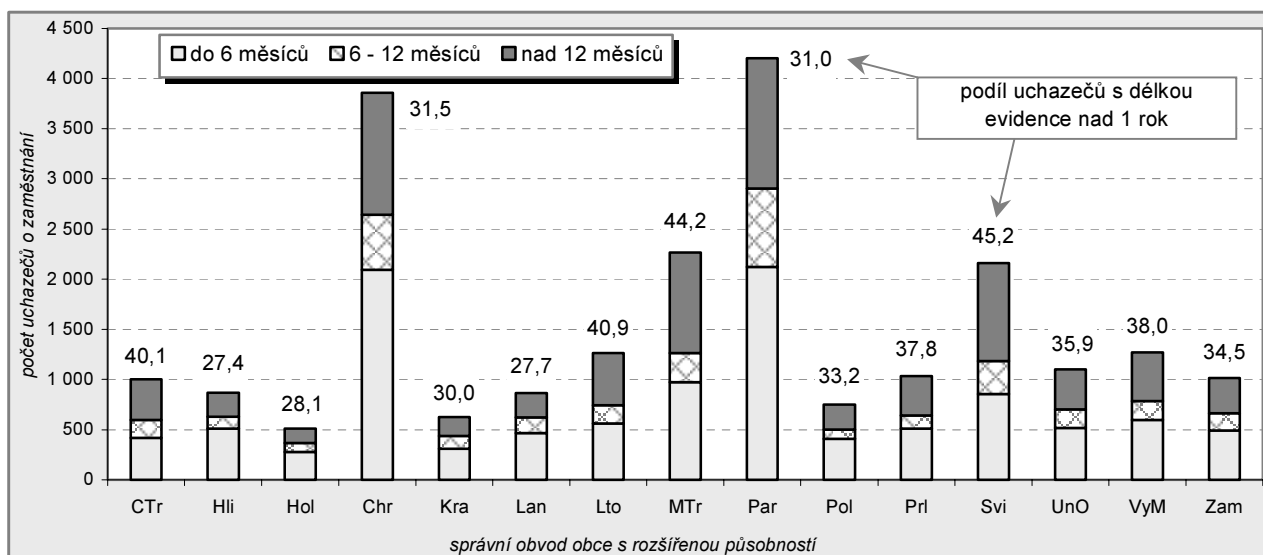
(44,2 %). Nejpříznivější situace je v tomto ohledu ve správním obvodu obcí s rozšířenou působností Hlinsko, Lanškroun a Holice (27 – 28 %). Krajský průměr v roce 2005 činil 35,5 % a ve srovnání s rokem 2002 byl o 3,9 procentního bodu vyšší. Také z grafického znázornění je patrná vzájemná vazba mezi podílem uchazečů v evidenci nad jeden rok a mírou nezaměstnanosti. Specifické postavení zde zaujímá Králícko, které – ač je postižené jednou z nejvyšších nezaměstnaností v kraji – v zastoupení dlouhodobě nezaměstnaných průměru kraje zdaleka nedosahuje.

Míra nezaměstnanosti a podíl dlouhodobě nezaměstnaných v SO ORP k 31. 12. 2005

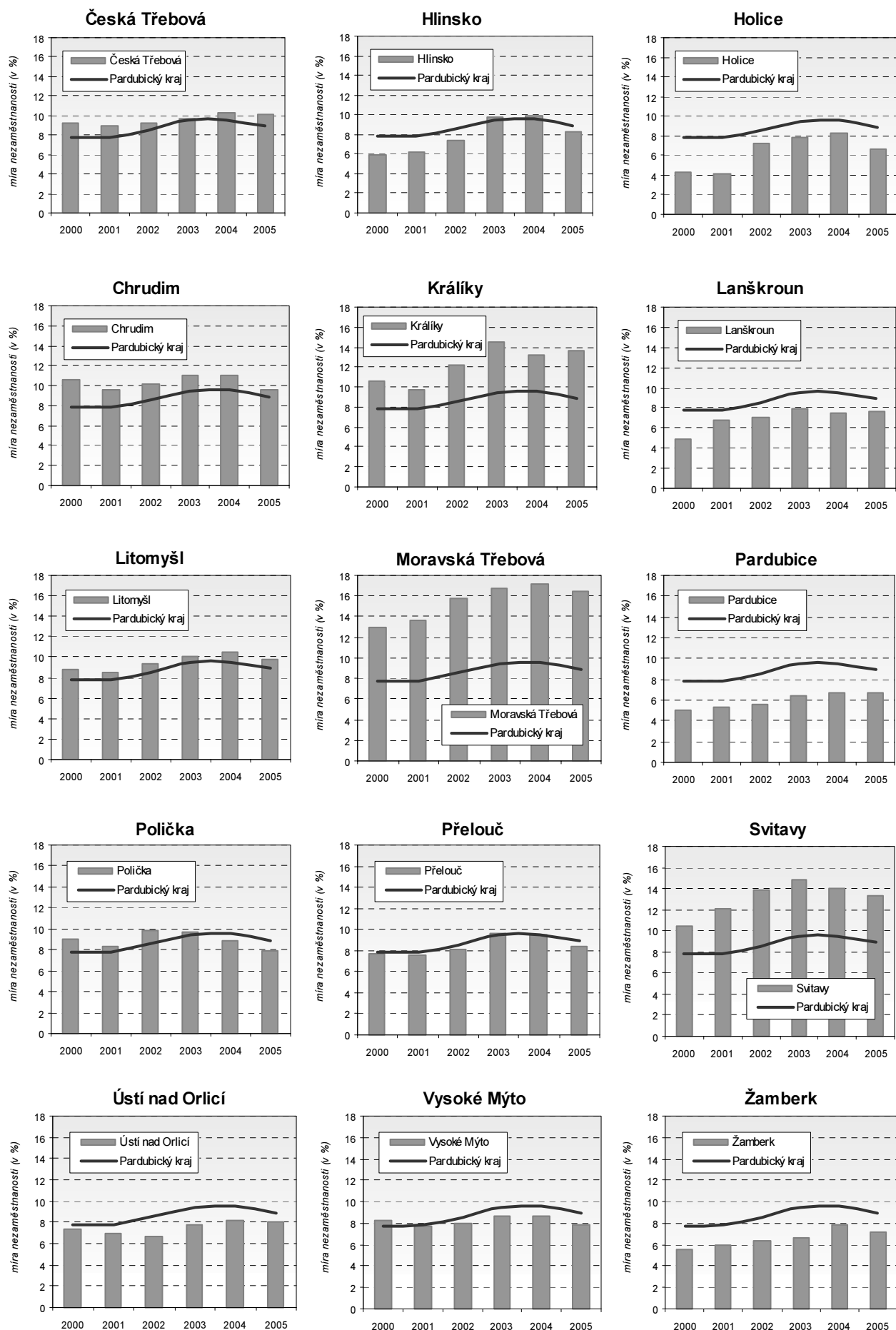
Oproti roku 2002 byl na konci roku 2005 počet uchazečů o zaměstnání v evidenci nad jeden rok v kraji o 17 % vyšší. Kromě Poličska a Chrudimska se počet dlouhodobě nezaměstnaných zvýšil ve všech správních obvodech kraje, procentně nejvíce na Holicku, Pardubicku a Žambersku. Přestože na Holicku vzrostlo zastoupení uchazečů v evidenci nad jeden rok na všech uchazečích ve sledovaném období o 14,8 procentního bodu (tj. nejvíce v kraji), stále zůstává podíl dlouhodobě nezaměstnaných v tomto regionu (jak již bylo uvedeno výše) jedním z nejnižších.

Uchazeči o zaměstnání podle délky evidence ve správních obvodech ORP k 31. 12. 2005

Výše popsaný vývoj celkového počtu uchazečů o zaměstnání v čase se přímo odráží ve **vývoji míry nezaměstnanosti** ve správních obvodech, tj. v podílu počtu uchazečů na počtu ekonomicky aktivních (jmenovatel zlomku převzatý ze sčítání lidu 2001 totiž zůstává konstantní). Na konci roku 2005 činila míra nezaměstnanosti v kraji vypočtená z celkového počtu nezaměstnaných 8,91 %, tj. o 1,13 procentního bodu více oproti roku 2000 a zároveň o 0,63 bodu méně oproti roku 2004 (příznivý vývoj pak pokračoval i v roce 2006). Vývoj míry nezaměstnanosti ve správních obvodech v jednotlivých sledovaných letech a ve srovnání s krajským průměrem je patrný z následujících grafů (se stejným měřítkem osy y pro lepší srovnatelnost).

Míra nezaměstnanosti ve správních obvodech ORP v letech 2000 – 2005 (stav k 31. 12.)

Nejvíce v kraji – v rozsahu 3,0 až 3,5 procentního bodu – vzrostla míra nezaměstnanosti v letech 2000 až 2005 na Moravskotřebovsku, Králicku a Svitavsku, tedy v regionech zároveň postižených nejvyšší nezaměstnaností. Nižší míra nezaměstnanosti v roce 2005 ve srovnání s výchozím rokem byla zaznamenána pouze na Chrudimsku, Poličsku a Vysokomýtsku.

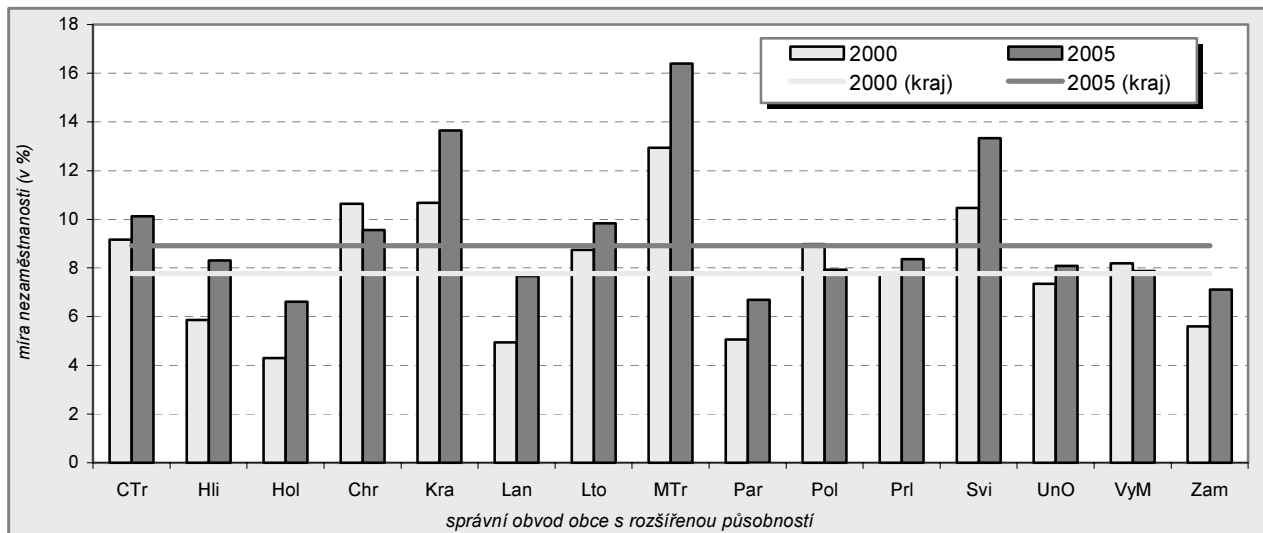
Tab. 2.4.3.2 Vývoj nezaměstnanosti v letech 2000 – 2005 (k 31. 12.)

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

	Index počtu uchazečů o zaměstnání (%) rok 2005 k roku		Rozdíl podílů z celkového počtu uchazečů 2005 - 2002 (procentní body)					Rozdíl míry nezaměstnanosti (procentní body) rok 2005 k roku	
			osoby ve věku		osoby s délkou evidence		ženy		
	2000	2002	do 24 let	50 a více let	do 6 měsíců	nad 12 měsíců		2000	2002
Pardubický kraj	114,5	104,2	-5,2	5,9	-1,2	3,9	0,3	1,13	0,36
v tom správní obvody:									
Česká Třebová	110,6	110,3	-6,7	8,5	2,6	-1,7	-6,6	0,97	0,94
Hlinsko	142,0	113,2	-2,6	1,1	0,8	4,1	0,3	2,46	0,97
Holice	153,8	91,9	-6,6	8,4	-16,8	14,8	1,0	2,31	-0,58
Chrudim	89,9	93,7	-4,0	5,5	4,9	-1,1	0,2	-1,07	-0,64
Králíky	128,0	112,6	-2,9	7,3	-4,6	5,0	4,2	2,98	1,52
Lanškroun	155,2	109,8	-2,6	3,2	-7,3	5,0	-1,3	2,73	0,68
Litomyšl	112,6	105,8	-8,4	4,5	-2,2	5,4	-0,3	1,10	0,54
Moravská Třebová	126,8	104,4	-6,2	5,1	0,4	5,8	2,6	3,47	0,69
Pardubice	132,0	118,7	-2,7	5,9	-7,5	7,7	-0,4	1,62	1,05
Polička	88,2	80,6	-3,4	3,1	6,9	0,6	0,5	-1,06	-1,90
Přelouč	107,8	103,0	-6,1	9,2	-6,7	9,4	2,9	0,61	0,24
Svitavy	127,4	96,3	-7,4	5,8	-1,3	4,0	3,4	2,87	-0,51
Ústí nad Orlicí	110,0	120,4	-6,5	7,1	2,6	-0,2	-2,4	0,74	1,37
Vysoké Mýto	96,0	98,8	-7,5	5,7	0,6	2,7	-1,3	-0,33	-0,10
Žamberk	127,4	112,8	-7,6	8,8	-2,9	6,3	-0,6	1,53	0,81

Přestože Holice zaznamenalo v letech 2000 – 2005 jeden z nejvyšších procentních nárůstů počtu uchazečů o zaměstnání a tím i míry nezaměstnanosti, zůstává zde její hodnota ke konci roku 2005 na nejnižší úrovni v kraji: 6,25 %; spočteno z počtu dosažitelných uchazečů. Pod hranici sedmi procent se držela míra nezaměstnanosti ještě na Pardubicku (6,41 %) a Žambersku (6,72 %). Na druhé straně v regionech s dlouhodobě nejhorší situací na trhu práce se míra nezaměstnanosti z dosažitelných uchazečů dostala nad hranici dvanácti procent: 15,96 % na Moravskotřebovsku (14. nejvyšší hodnota mezi všemi 206 SO ORP v ČR); 13,02 % na Králicku a 12,91 % na Svitavsku. Králicko přitom bylo (v rámci skupiny území s vysoce nadprůměrnou nezaměstnaností) spolu s celým okresem Svítavy (ze skupiny hospodářsky slabých území) zařazeno mezi **regiony se soustředěnou podporou státu** na období 2007 – 2013. Nejvyšší míra nezaměstnanosti **žen** v kraji charakterizovala v roce 2005 Králicko (17,11 % při krajském průměru 9,72 %), nejvyšší nezaměstnanost **mužů** byla na Moravskotřebovsku (15,07 % při krajském průměru 7,48 %).

Míra nezaměstnanosti ve správních obvodech ORP k 31. 12. (z uchazečů celkem)

2.4.4 Školství, zdravotnictví, sociální péče

Počet žáků **mateřských a základních škol** je přímo ovlivněn demografickým vývojem daného správního obvodu. Zatímco počet žáků základních škol ve sledovaném období v souladu s delším trendem klesal, u mateřských škol se již projevilo zvýšení porodnosti z několika posledních let. Nejvyšší počet žáků **mateřských škol** na 1 000 obyvatel ve školním roce 2004/2005 zaznamenal správní obvod ORP Lanškroun (35 dětí na 1 000 obyvatel), Moravská Třebová a Žamberk, nejnižší správní obvod Česká Třebová (25 dětí na 1 000 obyvatel), Hlinsko a Přelouč. Nejvíce dětí v mateřských školách od školního roku 2000/2001 přibýlo na Lanškrounsku (přibližně o desetinu), desetina dětí v mateřských školách naopak ubyla ve stejném období na Králicku. V Pardubickém kraji připadlo průměrně 23 dětí na třídu v mateřské škole a jeden učitel se věnoval průměrně 12 žákům. Tyto počty se mezi jednotlivými správními obvody výrazněji nelišily.

Tab. 2.4.4.1 Žáci mateřských a základních škol

	Mateřské školy		Základní školy (1. - 5. ročník)		Základní školy (1. - 9. ročník)	
	2000/2001	2004/2005	2000/2001	2004/2005	2000/2001	2004/2005
Pardubický kraj	14 757	15 120	4 265	3 528	49 298	43 716
v tom správní obvody:						
Česká Třebová	470	481	124	110	1 952	1 680
Hlinsko	576	566	195	151	2 129	1 857
Holice	472	520	197	107	1 402	1 325
Chrudim	2 256	2 342	432	375	8 655	7 528
Králíky	320	288	58	44	1 006	810
Lanškroun	699	771	287	228	2 130	1 974
Litomyšl	862	860	265	253	2 772	2 556
Moravská Třebová	945	911	187	150	2 782	2 475
Pardubice	3 212	3 338	456	453	11 458	9 925
Polička	649	639	318	226	1 854	1 729
Přelouč	604	640	208	162	2 090	1 821
Svitavy	932	920	172	154	3 067	2 712
Ústí nad Orlicí	871	876	359	278	2 582	2 363
Vysoké Mýto	987	1 020	454	403	2 656	2 469
Žamberk	902	948	553	434	2 763	2 492

Počet žáků **základních škol** v Pardubickém kraji mezi školními roky 2000/2001 a 2004/2005 poklesl téměř o 12 %; k nejrychlejšímu úbytku žáků došlo na Králicku (téměř o 20 %) a k nejpomalejšímu na Litomyšlsku (o 8 %). Ve školním roce 2004/2005 bylo nejvíce žáků základních škol na 1 000 obyvatel na Litomyšlsku (108 dětí), Žambersku a Lanškrounsku, nejméně pak na Přeloučsku (84 žáků na 1 000 obyvatel), Pardubicku a Vysokomyštsku. V kraji připadlo ve stejném roce průměrně 94 žáků ZŠ na 1 000 obyvatel.

Ve školním roce 2004/2005 navštěvovalo 7,5 % žáků v kraji základní školy, které poskytují vzdělání pouze na prvním stupni (1. – 5. třída). Relativně nejvíce dětí navštěvovalo tento typ škol ve správním obvodu Žamberk (téměř 15 %), Vysoké Mýto a Polička, nejmenší podíl žáků těchto škol byl zaznamenán na Pardubicku (4 %), Chrudimsku a Králicku. Ve stejném školním roce připadlo v kraji na jednu třídu základní školy 21 žáků (ve školách pouze s prvním stupněm 14 žáků). Největší průměrný počet žáků ve třídě byl zaznamenán ve správním obvodu Česká Třebová (24 dětí), Pardubice a Vysoké Mýto, nejmenší pak ve správních obvodech Králíky (19 žáků), Lanškroun a Polička. V kraji se průměrně věnoval jeden učitel 15 žákům (na školách bez druhého stupně 9 žákům).

Pro síť **středních škol** je charakteristické, že ji nelze posuzovat v příliš velkém územním detailu. Mnoho žáků dojíždí do škol v jiné části kraje či republiky v závislosti na specializaci a dostupnosti škol. V následující části bude zohledněna především dostupnost středních škol pro žáky ve správních obvodech ORP v kraji. Střední školství se poměrně dynamicky rozvíjí už od počátku 90. let. Roste poptávka po kvalitnějším středoškolském vzdělání a školy nabízejí široké spektrum oborů. Počet studentů gymnázií a středních odborných škol v posledních letech rostl, zatímco zájem o učební obory stagnoval a byl ve srovnání s počátkem 90. let poměrně malý.

Ve školním roce 2004/2005 navštěvovalo **gymnázia** v Pardubickém kraji v přepočtu 14 studentů na 1 000 obyvatel, z toho nejvíce na Moravskotřebovsku (26 studentů na 1 000 obyvatel), na Holicku a Králicku. Nejméně studentů gymnázií na 1 000 obyvatel zaznamenaly správní obvody Vysoké Mýto (11), Svítavy a překvapivě i Pardubice, kde je však poskytováno všeobecné střední vzdělání téměř pětina studentů v kraji. Počet studentů gymnázií se v kraji zvýšil oproti školnímu roku 2000/2001 o 13 % na 7 268 studentů, z toho nejvíce na Chrudimsku (o 34 %).

Střední odborné školy studovalo v roce 2004/2005 v Pardubickém kraji 11 669 studentů, což představovalo oproti školnímu roku 2000/2001 zvýšení o 18 %, které bylo mezi správními obvody značně nerovnoměrné (např. na Moravskotřebovsku vzrostl počet studentů SOŠ na více než dvojnásobek vlivem zařazení školy Ministerstva obrany). V kraji navštěvovalo střední odborné školy v přepočtu 23 studentů na 1 000 obyvatel, nejvíce na Litomyšlsku (42 studentů na 1 000 obyvatel), Pardubicku a Vysokomýtsku. Ve třech správních obvodech žádná střední odborná škola nesídí (Hlinsko, Králíky a Přelouč).

Střední odborná učiliště poskytovala na území Pardubického kraje ve školním roce 2004/2005 vzdělání 8 936 učňům, což bylo přibližně stejně jako o čtyři roky dříve. Na 1 000 obyvatel v kraji připadalo téměř 18 učňů, nejvíce na Poličsku (38 učňů na 1 000 obyvatel), Přeloučsku a Žambersku, nejméně naopak ve správním obvodu ORP Litomyšl, Moravská Třebová a Hlinsko. Zatímco celkový počet učňů v kraji se ve sledovaném období nezměnil, mezi jednotlivými správními obvody došlo ke značným přesunům. Na Holicku vzrostl počet učňů o 41 %, o třetinu shodně na Králícku a Litomyšlsku; k největšímu poklesu počtu žáků učilišť došlo ve správním obvodu Hlinsko, Vysoké Mýto (v obou případech o 16 %) a Lanškroun (o 9 %).

V Pardubickém kraji působilo ve školním roce 2004/2005 celkem 10 **vyšších odborných škol** se 1 435 studenty, u jejichž počtu byl zaznamenán mírný nárůst (o 4 % oproti roku 2000/2001). Nejvíce studentů navštěvuje vyšší odborné školy na Pardubicku, Litomyšlsku a Česko-třebovsku. V devíti správních obvodech se žádná vyšší odborná škola nenachází.

Tab. 2.4.4.2 Studenti středních škol

	Střední odborná učiliště		Gymnázia		Střední odborné školy	
	2000/2001	2004/2005	2000/2001	2004/2005	2000/2001	2004/2005
Pardubický kraj	8 931	8 936	6 428	7 268	9 916	11 669
v tom správní obvody:						
Česká Třebová	372	401	341	353	695	550
Hlinsko	245	206	316	357	-	-
Holice	209	295	288	354	131	113
Chrudim	1 084	1 129	713	957	1 887	1 797
Králíky	161	217	179	188	-	-
Lanškroun	417	380	324	346	483	476
Litomyšl	117	156	319	352	825	1 086
Moravská Třebová	220	228	631	707	270	602
Pardubice	2 189	2 058	1 150	1 390	2 877	4 181
Políčka	720	735	336	343	165	136
Přelouč	732	738	325	337	-	-
Svitavy	291	310	368	361	490	495
Ústí nad Orlicí	574	602	345	362	713	817
Vysoké Mýto	918	773	353	357	1 090	1 090
Žamberk	682	708	440	504	290	326

Síť **zdravotnických zařízení** sestává z nemocnic, odborných léčebných ústavů, samostatných ordinací lékařů (praktických pro dospělé, pro děti a dorost, stomatologů, gynekologů a specialistů), lékáren a výdejen a dalších zdravotnických zařízení. V roce 2005 působilo v kraji 10 nemocnic, 7 odborných léčebných ústavů (z toho 3 léčebny pro dlouhodobě nemocné), 221 ostatních samostatných zdravotnických zařízení a 117 lékáren a výdejen. Na území kraje pracovalo 1 691 lékařů (z toho převážná většina v nestátních zařízeních) a 4 383 zdravotnických pracovníků nelékařů s odbornou způsobilostí.

V Pardubickém kraji působilo v roce 2005 v přepočteném počtu 237 **praktických lékařů pro dospělé**, z nichž každý provedl denně průměrně 47 vyšetření či ošetření pacientů. Počet registrovaných pacientů na 1 lékaře v kraji dosáhl ve stejném roce 1 649 osob. Nejlepší dostupnost lékařské péče měli dospělí pacienti ve správním obvodu s krajským městem (1 507 pacientů na lékaře), dále ve správním obvodu ORP Moravská Třebová a Králíky, nejhůře na tom z hlediska počtu pacientů na lékaře byli obyvatelé Svitavska (2 079 pacientů na lékaře), Poličska a Lanškrounska.

V roce 2005 ordinovalo v kraji 104 **praktických lékařů pro děti a dorost**, kteří v průměru denně vyšetřili či ošetřili 30 pacientů. Na jednoho lékaře pro děti a dorost připadlo v kraji 975 pacientů, z toho nejméně na Holicku (810 pacientů na lékaře), Králícku a Přeloučsku a nejvíce na Česko-třebovsku (1 157 pacientů na lékaře), Svitavsku a Vysokomýtsku.

Přepočtený počet **praktických zubních lékařů** dosáhl v roce 2005 v kraji 280 osob; ti denně ošetřili průměrně 16 pacientů. V kraji bylo u 1 stomatologa registrováno průměrně 1 933 pacientů, nejméně na Přeloučsku (1 544 osob), Česko-třebovsku a Chrudimsku a nejvíce ve správních obvodech Litomyšl (2 652 pacientů), Králíky a Hlinsko.

Tab. 2.4.4.3 Praktičtí lékaři v roce 2005¹⁾

Zdroj: ÚZIS

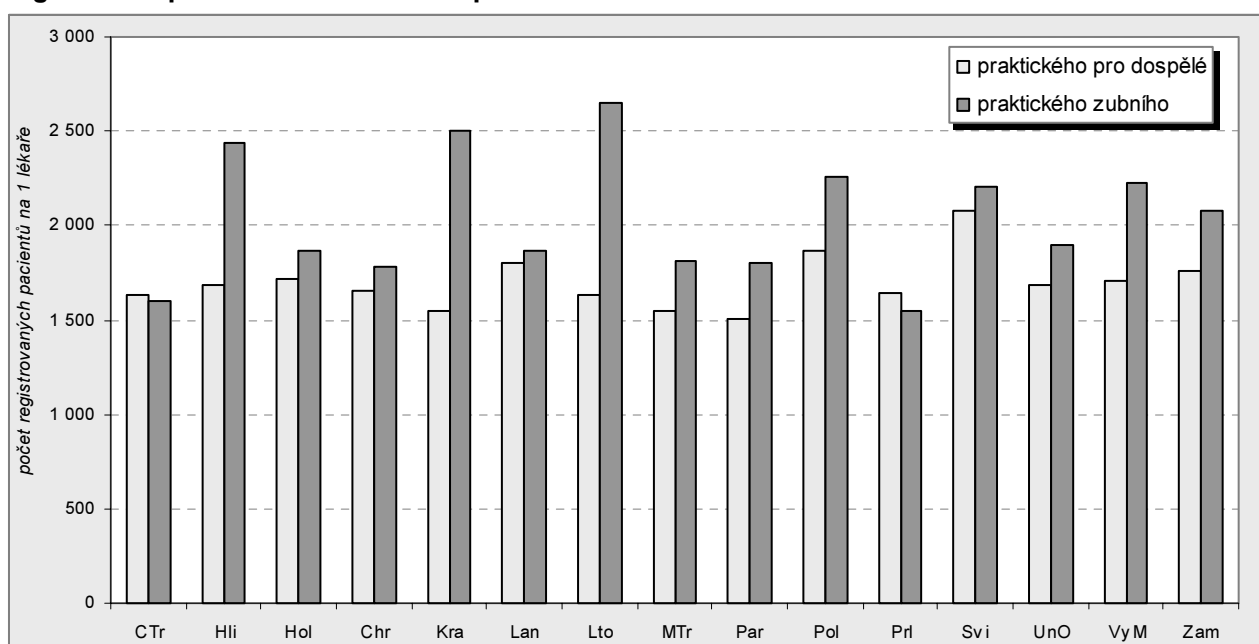
	Praktičtí lékaři pro dospělé		Praktičtí lékaři pro děti a dorost		Praktičtí zubní lékaři		Praktičtí ženští lékaři	
	lékaři vč. smluvních	registrovaní pacienti na 1 lékaře	lékaři vč. smluvních	registrovaní pacienti na 1 lékaře	lékaři vč. smluvních	registrovaní pacienti na 1 lékaře	lékaři vč. smluvních	registrovaní pacienti na 1 lékaře ¹⁾
Pardubický kraj	237	1 649	104	975	280	1 933	45	4 032
v tom správní obvody:								
Česká Třebová	10	1 638	3	1 157	14	1 600	2	3 816
Hlinsko	10	1 686	4	933	9	2 435	3	3 669
Holice	7	1 714	3	810	8	1 864	1	4 958
Chrudim	38	1 653	17	981	45	1 776	7	3 320
Králiky	5	1 553	2	869	4	2 504	1	2 950
Lanškroun	8	1 798	4	1 035	12	1 863	.	.
Litomyšl	12	1 632	7	983	15	2 652	3	3 784
Moravská Třebová	14	1 553	7	915	13	1 811	1	5 119
Pardubice	65	1 507	23	963	79	1 804	12	4 366
Polička	8	1 871	5	929	10	2 262	1	3 281
Přelouč	11	1 647	5	874	14	1 544	2	4 519
Svitavy	11	2 079	6	1 078	16	2 205	2	4 376
Ústí nad Orlicí	12	1 681	5	1 024	15	1 902	.	.
Vysoké Mýto	15	1 708	5	1 059	13	2 225	4	3 333
Žamberk	12	1 757	7	963	13	2 082	3	5 067

¹⁾ přepočtený počet (součet úvazků)

¹⁾ část žen je registrována i u ženských lékařů - specialistů

V roce 2005 dále v kraji ordinovalo v přepočteném počtu 45 **praktických ženských lékařů**, kteří průměrně vyšetřili 43 pacientek za den. U jednoho gynekologa bylo registrováno průměrně 4 032 žen, z toho nejméně na Králicku (2 950 pacientek), Poličsku a Chrudimsku a nejvíce ve správních obvodech ORP Moravská Třebová (5 119 pacientek na lékaře), Žamberk a Holice. Praktičtí ženští lékaři ze správních obvodů Lanškroun a Ústí nad Orlicí nedali souhlas k publikování údajů.

Počet praktických a odborných lékařů se v posledních letech v Pardubickém kraji příliš neměnil, v přepočteném počtu vždy jen o několik málo lékařů za rok. Následující graf znázorňuje dostupnost praktického lékaře pro dospělé a praktického zubního lékaře ve správních obvodech ORP v Pardubickém kraji.

Registrovaní pacienti na 1 lékaře ve správních obvodech ORP v roce 2005

Údaje o **pracovní neschopnosti** pro nemoc a úraz nejsou k dispozici v územním členění podle SO ORP. Největší procento pracovní neschopnosti bylo v roce 2005 zaznamenáno v okrese Chrudim (7,3 %) a Ústí nad Orlicí (7,2 %), nejmenší v okrese Pardubice (5,6 %). Přibližně devět desetin nově hlášených případů pracovní neschopnosti v kraji je z důvodu nemoci, 4 % připadají na pracovní a 6 % na ostatní úrazy.

Tab. 2.4.4.4 Pracovní neschopnost pro nemoc a úraz v roce 2005

	Průměrný počet osob nemocensky pojištěných	Nově hlášené případy pracovní neschopnosti		Kalendářní dny pracovní neschopnosti	Průměrná doba trvání 1 případu pracovní neschopnosti (kalendářní dny)	Průměrné procento pracovní neschopnosti
		celkem	na 100 nemocensky pojištěných			
Pardubický kraj	202 638	142 810	70,48	4 801 164	33,6	6,491
v tom okresy:						
Chrudim	33 537	25 371	75,65	893 847	35,2	7,302
Pardubice	75 554	50 727	67,14	1 557 824	30,7	5,649
Svitavy	35 498	23 707	66,78	822 973	34,7	6,352
Ústí nad Orlicí	58 049	43 005	74,08	1 526 520	35,5	7,205

V oblasti **sociální péče** lze na úrovni správních obvodů ORP sledovat pouze počty zařízení tuto péči poskytujících a jejich kapacitu. Rozmístění těchto zařízení je v kraji nerovnoměrné, spádovost mnohdy značně přesahuje hranice jednotlivých správních obvodů.

V roce 2004 působilo v Pardubickém kraji 16 **domovů důchodců** s 2 033 místy (o 12 % více než v roce 2000). V kraji průměrně připadla na 1 000 obyvatel 4 místa v domově důchodců, z toho nejvíce na Králicku (16 míst), Přeloučsku a Moravskotřebovsku; v 5 správních obvodech žádný domov důchodců v roce 2004 nesídlil.

V posledních letech byly intenzivně budovány **domy s pečovatelskou službou**, jejichž počet se v letech 2000 – 2004 zvýšil ze 40 na 73 a počet bytů v nich vzrostl o 88 % na 2 023 bytů v roce 2004. Na 1 000 obyvatel připadly v roce 2004 průměrně 4 byty (v roce 2000 pouze 2). Nejvíce bytů v domech s pečovatelskou službou na obyvatele zaznamenal v roce 2004 správní obvod Česká Třebová (8 bytů), Holic a Polička, nejméně Moravská Třebová (1 byt na 1 000 obyvatel), Lanškroun a Svítavy.

Ostatní zařízení sociální péče zahrnují domovy – penziony pro důchodce, dětské domovy, ústavy sociální péče pro mládež, ústavy sociální péče pro dospělé a další zařízení sociální péče. V roce 2004 fungovalo takových zařízení v kraji 35 (30 v roce 2000), počet míst v nich se ve sledovaném období nepatrně snížil na 2 178 v roce 2004. V kraji průměrně připadla na 1 000 obyvatel 4 místa v zařízeních sociální péče, z toho nejvíce na Svitavsku (11 míst), Lanškrounsku a Poličsku; ve správních obvodech ORP Hlinsko, Holic a Králíky v roce 2004 žádné podobné zařízení nepůsobilo.

Tab. 2.4.4.5 Zařízení sociální péče k 31. 12.

	Zařízení sociální péče						Místa v zařízeních sociální péče (bez domů s pečovatelskou službou)		Byty v domech s pečovatelskou službou	
	domovy důchodců		domy s pečovatelskou službou		ostatní zařízení sociální péče ¹⁾		2000	2004	2000	2004
	2000	2004	2000	2004	2000	2004				
Pardubický kraj	14	16	40	73	30	35	4 028	4 211	1 074	2 023
v tom správní obvody:										
Česká Třebová	1	1	2	3	-	1	i.d.	i.d.	i.d.	151
Hlinsko	-	-	3	4	-	-	-	-	62	91
Holic	-	-	3	5	-	-	-	-	62	118
Chrudim	3	4	11	15	7	6	846	924	178	347
Králíky	1	1	1	2	1	-	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.
Lanškroun	-	-	3	3	3	3	228	206	33	37
Litomyšl	2	2	-	4	2	2	240	248	-	137
Moravská Třebová	1	1	-	2	1	1	i.d.	i.d.	-	i.d.
Pardubice	1	1	7	10	5	6	645	664	344	464
Polička	-	1	1	2	2	2	i.d.	184	i.d.	i.d.
Přelouč	2	1	2	4	1	1	365	i.d.	i.d.	108
Svitavy	-	-	-	4	2	7	i.d.	338	-	64
Ústí nad Orlicí	2	2	3	7	2	3	316	314	96	131
Vysoké Mýto	1	2	2	4	2	1	256	256	i.d.	137
Žamberk	-	-	2	4	2	2	i.d.	i.d.	i.d.	88

¹⁾ zahrnují: domovy - penziony pro důchodce, dětské domovy, ústavy sociální péče pro mládež, ústavy sociální péče pro dospělé a ostatní zařízení sociální péče

V roce 2005 bylo občanům Pardubického kraje vyplaceno 1,7 mld. Kč **dávek státní sociální podpory**, z toho 36 % pokrylo přídavek na dítě, 15 % sociální příplatek, 7 % příspěvek na bydlení, 37 % rodičovský příspěvek, 1 % dávky péstounské péče, 3 % porodné a 2 % pohřebné. V přepočtu na obyvatele bylo v kraji vyplaceno celkem 3 397 Kč dávek, nejvíce v okrese Svitavy (3 697 Kč na obyvatele) a nejméně v okrese Pardubice (2 907 Kč na obyvatele).

Tab. 2.4.4.6 Vyplacené dávky státní sociální podpory v roce 2005¹⁾

v tis. Kč

	Celkem	z toho dávky				
		přídavek na dítě	sociální příplatek	příspěvek na bydlení	rodičovský příspěvek	pěstounská péče
Pardubický kraj	1 717 139	619 969	255 499	117 470	633 265	22 280
v tom okresy:						
Chrudim	373 991	137 823	57 233	27 728	131 777	5 125
Pardubice	465 842	165 014	59 335	24 768	188 931	6 362
Svitavy	376 485	136 648	61 692	28 338	130 240	6 099
Ústí nad Orlicí	500 821	180 484	77 238	36 637	182 317	4 695

¹⁾ včetně zpětně vyplacených dávek

Vyplacené **přídavky na děti** dosáhly v kraji v roce 2005 celkové výše 620 mil. Kč, což představovalo v přepočtu na obyvatele kraje 1 226 Kč (1 342 Kč v okrese Svitavy a 1 030 Kč v okrese Pardubice). Průměrná výše jednoho přídavku na děti činila 517 Kč a mezi okresy se, stejně jako u většiny ostatních dávek, příliš nelišila. **Rodičovský příspěvek** byl vyplacen v celkové výši 633 mil. Kč a v přepočtu na obyvatele dosáhl nejvyšší hodnoty v orlickoústeckém okrese (1 314 Kč) a nejnižší v pardubickém okrese (1 179 Kč), přičemž průměr kraje byl 1 253 Kč na obyvatele a 3 608 Kč na dávku.

Sociální příplatek obdrželi občané v celkové výši 255 mil. Kč (v kraji 505 Kč na obyvatele, 1 204 Kč na dávku), nejčastěji ve svitavském okrese (606 Kč na obyvatele) a nejméně často v okrese Pardubice (370 Kč na obyvatele). **Příspěvek na bydlení** byl vyplacen v celkové výši 117 mil. Kč (232 Kč na obyvatele kraje, 753 Kč na dávku). Téměř tři čtvrtiny dávek **pěstounské péče**, vyplacených v celkové výši 22 mil. Kč, byly určeny na potřeby dítěte, zbývající část pokrývala především odměnu pěstouna.

2.4.5 Kriminalita

Počet **zjištěných trestných činů** v Pardubickém kraji stejně jako v celé republice v posledních letech postupně klesal; v roce 2005 bylo v kraji evidováno 10 288 trestných činů, tj. téměř o 13 % méně než v roce 2000. V následující části se zaměříme na strukturu trestných činů v roce 2005 podle druhu, pachatele, objasnenosti ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností. Data pochází z evidence služeben Policie České republiky.

Při prostorovém srovnání intenzity trestné činnosti je třeba zohlednit nejen počet bydlících obyvatel, ale i obyvatel dojíždějících za prací či do škol, tj. obvykle přítomných (faktických) obyvatel. Průměrný počet **zjištěných trestných činů na 1 000 faktických obyvatel** dosáhl v roce 2005 v Pardubickém kraji 19,6 případů. S nejvyšší intenzitou kriminality se potýká Přeloučsko (29 trestných činů na 1 000 obvykle přítomných obyvatel), Pardubicko a Vysokomýtsko, s nejnižší pak správní obvod ORP Žamberk (11 případů na 1 000 faktických obyvatel), Hlinsko a Lanškroun.

Mezi správními obvody existují rozdíly nejen v intenzitě kriminality, ale i ve **struktuře** páchaných **trestných činů**. Zjištěné případy spadají nejčastěji do kategorie majetkových trestných činů (62 % z celkového počtu zjištěných trestných činů), z toho 38 % představují krádeže prosté a 19 % krádeže vloupáním. Necelých 16 % z celkového počtu případů tvoří hospodářské činy, násilné a mravnostní pak více než 6 %.

Nejvyšší podíl **majetkových trestných činů** byl v roce 2005 zjištěn na Českotřebovsku (70 %), Chrudimsku a Holicku, nejnižší ve správních obvodech Králíky (48 %), Svitavy a Polička. Procento zjištěných **hospodářských trestných činů** bylo nejvyšší ve správních obvodech Svitavy (25 %), Litomyšl a Pardubice, nejnižší podíl případů tohoto druhu vykázalo Holicko (9 %), Přeloučsko a Chrudimsko. Nejvyšší podíl **násilných a mravnostních trestných činů** byl evidován na Poličsku (11 %), Králicku a Žamberku, nejnižší pak na Lanškrounsku (4 %), Chrudimsku a Pardubicku.

Průměrná **hmotná škoda** způsobená při spáchání 1 trestného činu dosáhla v roce 2005 v kraji výše 49 026 Kč. Nejvyšší škody byly evidovány na Chrudimsku (78,5 tis. Kč na 1 případ), Litomyšlsku a Svitavsku, nejnižší na Lanškrounsku (21 tis. Kč), Českotřebovsku a Přeloučsku.

Struktura pachatelů objasněných trestných činů se v různých částech kraje rovněž značně lišila. V roce 2005 byla v kraji spáchána plná čtvrtina trestných činů **recidivisty**, nejvíce ve správních obvodech Žamberk

(32 %), Přelouč a Králíky a nejméně na Hlinecku (17 %), Chrudimsku a Holicku. **Mladiství** spáchali 4 % trestných činů v kraji; na Králicku bylo mladistvých pachatelů však 12 % a naopak ve správním obvodu Svitavy jen 2 %.

Tab. 2.4.5.1 Kriminalita v roce 2005^{*)}

Zdroj: Policejní prezidium ČR

	Zjištěné trestné činy na 1 000 faktických obyvatel ¹⁾				Podíl pachatelů (%)		Hmotná škoda na 1 trestný čin (Kč)
	celkem	násilné a mravnostní	majetkové	hospodářské	recidivistů	mladistvých	
Pardubický kraj	19,6	1,3	12,2	3,1	25,2	3,9	49 026
v tom správní obvody:							
Česká Třebová	14,4	1,1	10,0	1,7	27,1	6,1	21 543
Hlinsko	12,1	1,1	7,6	1,5	16,8	6,1	33 269
Holice	17,8	1,6	11,9	1,6	20,5	3,7	50 353
Chrudim	18,2	0,9	12,2	2,1	17,0	3,3	78 522
Králíky	14,2	1,6	6,9	2,4	29,8	11,7	51 065
Lanškroun	13,7	0,5	8,8	1,9	28,6	4,5	20 998
Litomyšl	17,1	1,2	9,2	3,9	27,7	2,6	63 494
Moravská Třebová	16,4	1,4	9,3	2,0	24,2	2,4	29 596
Pardubice	27,5	1,4	17,5	5,3	28,2	2,9	52 083
Polička	15,2	1,7	8,1	2,3	22,7	5,6	47 609
Přelouč	28,6	2,4	18,2	3,1	31,2	6,2	23 418
Svitavy	19,0	1,2	9,6	4,7	20,9	2,2	61 855
Ústí nad Orlicí	16,9	1,0	9,9	2,9	23,3	4,6	32 773
Vysoké Mýto	19,1	1,2	12,2	2,5	26,0	6,3	34 375
Žamberk	11,3	1,1	7,0	1,3	31,6	5,1	30 298

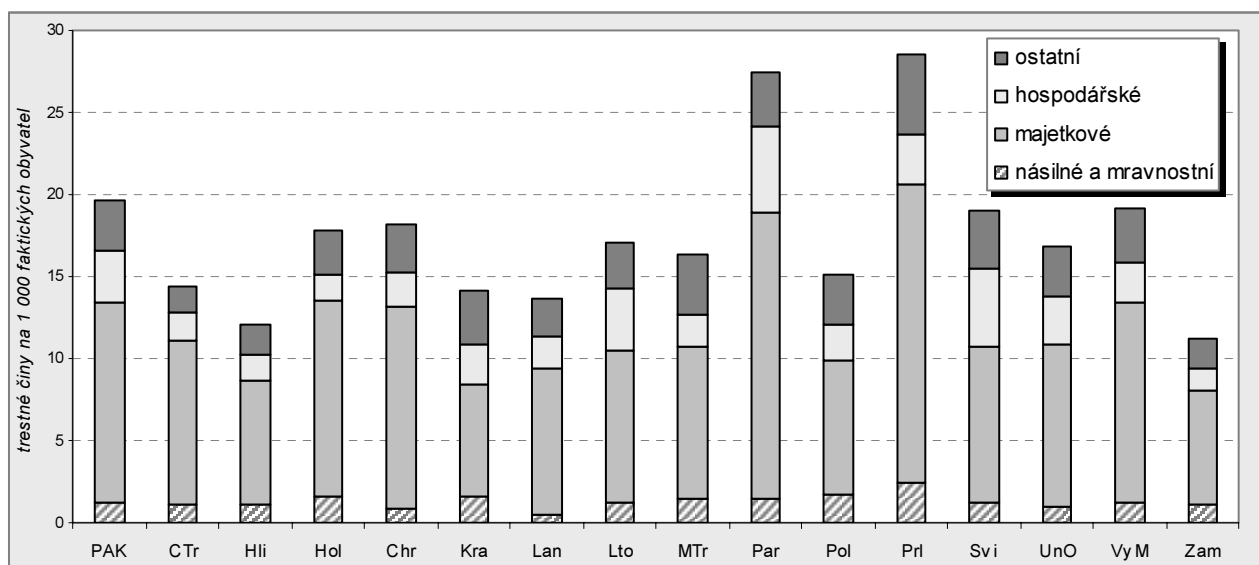
^{*)} sumarizace za správní obvody z dat služeben PČR

¹⁾ odhad počtu skutečně přítomného obyvatelstva (nejen bydlící osoby)

Objasněnost trestných činů závisela především na druhu trestné činnosti a lišila se významně i mezi jednotlivými správními obvody. Podíl objasněných prostých krádeží dosáhl v roce 2005 v kraji 28 %, nejuspěšnější byli policisté ve správním obvodu Králíky (41 %) a nejméně úspěšní byli policisté na Holicku (20 %). Podobně tomu bylo u krádeží vloupáním (v kraji 29 %, na Lanškrounsku 42 % a na Holicku 17 %). Objasněnost hospodářských trestných činů dosáhla v kraji 64 % (ve správním obvodu Svitavy 79 % a ve správním obvodu Pardubice 57 %). Největší podíl objasněných případů násilných a mravnostních zaznamenali policisté na Králicku (99 %) a nejmenší na Českotřebovsku (60 %), přičemž průměr v kraji představoval 84 % objasněných násilných a mravnostních trestných činů.

Následující graf uvádí přehled zjištěných trestných činů podle druhu v přepočtu na 1 000 faktických (obvykle přítomných) obyvatel v Pardubickém kraji a v jednotlivých správních obvodech.

Zjištěné trestné činy na 1 000 faktických obyvatel ve správních obvodech ORP v roce 2005

2.4.6 Volby

Samostatnou kapitolu věnovanou sociálnímu vývoji uzavírá pohled na změny a meziregionální rozdíly ve volební účasti a výsledcích voleb, které proběhly v letech 2000 – 2006 (vzhledem k odlišné územní organizaci, resp. specifickému postavení nejsou předmětem této analýzy volby do Senátu Parlamentu ČR, Referendum o přistoupení ČR k EU, ani volby do Evropského parlamentu, které se ve sledovaném období rovněž konaly).

Údaje o volební účasti dokumentují, že v České republice přikládají občané největší význam **volbám do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR**. Při posledních volbách, které proběhly ve dnech 2. – 3. 6. 2006, byla v kraji zaznamenána o 6,3 procentního bodu vyšší účast voličů ve srovnání s předchozími volbami (14. – 15. 6. 2002). Mezi správními obvody ORP v kraji se dlouhodobě projevuje nejvyšší účast při volbách do PSP ČR na Litomyšlsku (72,1 % v roce 2006) a Žambersku (70,6 %). Na druhé straně přetrvávající nejnižší přízeň voličů zaznamenává Králicko, Moravskotřebovsko a Svitavsko (62 – 64 % v roce 2006).

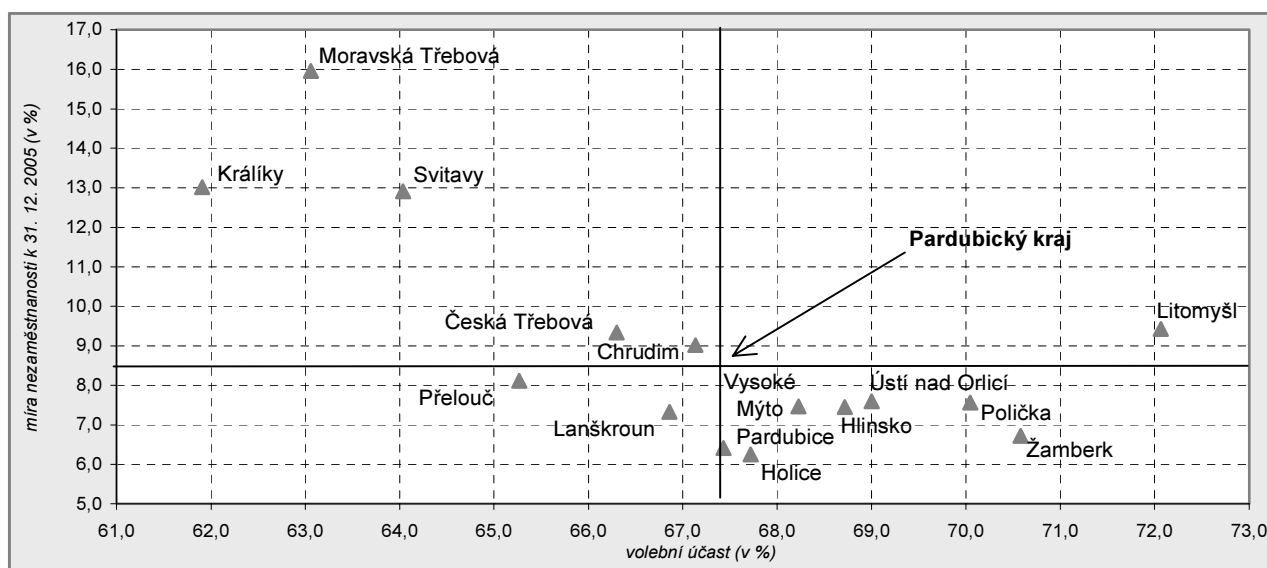
Tab. 2.4.6.1 Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR

	Účast voličů (%)		Podíl hlasů pro vybrané volební strany z celkového počtu hlasů (%)									
			ODS		ČSSD		KSČM		KDU-ČSL ¹⁾		SZ	
	2002	2006	2002	2006	2002	2006	2002	2006	2002	2006	2002	2006
Pardubický kraj	61,1	67,4	22,9	33,3	29,5	33,0	17,4	12,4	16,8	8,8	2,1	6,3
v tom správní obvody:												
Česká Třebová	60,9	66,3	23,3	32,9	37,2	40,5	13,4	9,4	13,9	6,4	1,8	5,5
Hlinsko	63,1	68,7	17,8	27,5	26,6	33,9	20,6	14,6	25,0	14,3	1,2	4,5
Holice	61,0	67,7	24,6	34,4	29,0	32,5	17,1	12,1	15,0	8,8	1,8	6,4
Chrudim	61,3	67,1	22,1	32,1	28,3	32,1	19,8	14,7	16,1	8,1	1,7	6,6
Králíky	59,2	61,9	18,1	26,3	28,8	35,4	25,7	16,9	13,4	8,7	2,0	5,2
Lanškroun	60,8	66,9	22,8	32,0	27,9	34,3	14,7	10,6	19,3	10,9	2,4	6,1
Litomyšl	64,2	72,1	19,8	30,0	24,6	28,5	12,0	9,5	28,7	18,9	2,3	6,6
Moravská Třebová	58,2	63,1	15,6	23,2	34,7	39,9	25,2	18,5	11,8	8,0	1,9	4,9
Pardubice	60,8	67,4	27,5	39,4	30,9	31,7	16,3	11,2	13,6	4,4	1,8	6,6
Polička	62,3	70,0	22,5	31,2	28,8	32,4	15,6	10,7	20,7	14,3	3,2	5,3
Přelouč	60,0	65,3	21,0	32,2	30,9	34,6	21,6	15,4	11,8	4,3	2,3	6,5
Svitavy	57,4	64,0	17,8	27,1	32,6	38,5	23,4	16,2	12,0	7,3	4,2	5,4
Ústí nad Orlicí	61,6	69,0	24,2	34,4	28,1	31,8	14,0	10,5	18,7	11,2	1,7	6,2
Vysoké Mýto	61,5	68,2	24,8	34,3	27,2	31,7	14,0	9,4	19,5	10,0	2,5	7,6
Žamberk	65,6	70,6	23,1	35,6	24,9	27,6	11,5	8,6	22,9	13,9	2,1	7,1

¹⁾ v roce 2002 koalice KDU-ČSL, US-DEU

Zajímavé srovnání nabízí grafické znázornění polohy jednotlivých správních obvodů z hlediska **volební účasti a míry nezaměstnanosti**. Vidíme zde zřetelnou nepřímou závislost mezi hodnotami obou ukazatelů. Vysoká nezaměstnanost a s ní spojená sociální nejistota obyvatel v SO ORP Moravská Třebová, Králíky a Svítavy tlumí zájem potenciálních voličů spolurozhodovat o politickém dění.

Účast voličů ve volbách do PSP ČR 2006 a míra nezaměstnanosti ve správních obvodech ORP

Ve srovnání s volbami do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR v roce 2002 byl o čtyři roky později zaznamenán významný nárůst **podílu hlasů** pro ODS; v Pardubickém kraji představoval více než 10 procentních bodů. V menším rozsahu (o 3,5 procentního bodu) pak vzrostl podíl hlasů pro ČSSD, posílení zaznamenala i Strana zelených. Naopak propad se projevil u podílu hlasů pro KSČM (o 5 procentních bodů), ještě hůře však dopadla KDU-ČSL (pokles o 8 procentních bodů).

Stejně jako v jiných částech republiky je i v Pardubickém kraji typický nejvyšší podíl příznivců **ODS** pro velká města. V podílu hlasů pro tuto parlamentní stranu tedy dlouhodobě drží prvenství pardubický správní obvod. Nejvyšší zastoupení příznivců **ČSSD** oproti ostatním regionům v kraji charakterizuje Českotřebovsko. Preference voličů na Moravskotřebovsku, Králicku a Svitavsku jsou do značné míry ovlivněny výše zmiňovanou sociální nestabilitou v těchto regionech. Proto se zde podíl hlasů pro **KSČM** ve srovnání s ostatními SO ORP v kraji udržuje dlouhodobě na nejvyšší úrovni. Vysoká religiozita obyvatel se odráží v nejvyšším podílu hlasů pro **KDU-ČSL** oproti ostatním správním obvodům na Litomyšlsku, Hlinceku a Poličsku, zatímco relativně nejvíce příznivců **Strany zelených** žije na Vysokomýtsku a Žamberku.

Volby do zastupitelstev obcí provází, na rozdíl od voleb do PSP ČR, poněkud nižší a mírně klesající zájem voličů. Při posledních komunálních volbách, které se konaly ve dnech 20. – 21. 10. 2006, byla v kraji ve srovnání s předchozími volbami (1. – 2. 11. 2002) zaznamenána o 1,6 procentního bodu nižší voličská účast. V regionálním srovnání je typická nejvyšší účast voličů u komunálních voleb – stejně jako u voleb parlamentních – na Žamberku, Litomyšlsku a Poličsku (více než 58 % v roce 2006). Nejnižší zájem voličů o komunální volby však charakterizuje správní obvody s vysokým podílem městského obyvatelstva – tedy Pardubicko (43 % v roce 2006), Svitavsko a Českotřebovsko (shodně 48 %).

Tab. 2.4.6.2 Volby do zastupitelstev obcí a městských obvodů

	Účast voličů (%)		Podíl hlasů pro vybrané volební strany z celkového počtu hlasů (%)											
			ODS		ČSSD		KSČM		KDU-ČSL		NK ¹⁾		SNK ²⁾	
	2002	2006	2002	2006	2002	2006	2002	2006	2002	2006	2002	2006	2002	2006
Pardubický kraj	52,3	50,7	22,2	26,2	13,2	14,0	12,5	9,9	9,8	7,3	2,8	2,3	15,4	16,3
v tom správní obvody:														
Česká Třebová	49,2	48,2	16,5	15,7	16,1	14,5	10,0	6,8	10,8	6,5	x	0,9	16,4	11,5
Hlinsko	57,9	57,0	13,5	19,5	12,5	13,0	15,2	11,1	21,0	20,8	0,4	0,1	16,5	21,3
Holice	52,4	52,5	18,8	27,2	19,7	19,4	7,6	6,6	19,7	15,6	1,0	1,1	26,8	27,5
Chrudim	55,3	52,0	18,7	22,5	14,1	13,5	13,8	11,6	9,1	8,0	3,7	3,4	13,4	14,5
Králíky	56,6	51,3	19,2	23,1	10,3	9,9	16,8	13,5	13,8	14,1	x	x	20,7	21,2
Lanškroun	56,0	52,4	15,3	20,0	9,5	12,1	8,1	6,5	21,2	16,5	3,3	1,9	17,6	36,0
Litomyšl	59,4	59,7	9,9	15,5	6,4	9,1	4,6	4,4	26,6	19,1	1,7	1,7	37,5	30,1
Moravská Třebová	54,1	51,3	12,6	16,0	15,4	21,1	17,5	15,4	10,9	7,0	8,6	7,1	22,8	15,5
Pardubice	42,8	42,9	32,5	36,3	15,5	16,2	14,5	11,0	5,7	0,5	1,3	0,9	3,7	4,4
Polička	60,4	58,0	19,9	29,3	11,4	11,6	8,2	7,8	16,4	16,6	2,4	2,3	28,7	20,0
Přelouč	56,6	51,5	12,9	19,2	9,5	9,4	9,9	9,4	1,5	7,2	11,5	9,1	33,4	33,7
Svitavy	48,0	47,6	8,0	13,0	13,2	16,0	15,1	13,3	7,3	7,6	1,9	0,9	25,3	22,6
Ústí nad Orlicí	54,4	51,4	17,9	20,3	11,6	12,8	10,6	9,5	12,2	13,3	1,6	1,6	23,6	40,4
Vysoké Mýto	54,5	52,5	20,6	23,8	10,9	10,8	8,2	6,7	5,7	12,2	8,7	7,2	15,5	10,2
Žamberk	63,2	60,9	13,2	13,6	1,8	2,8	8,4	4,0	14,3	13,9	4,4	4,4	39,5	50,3

¹⁾ Nezávislí kandidáti

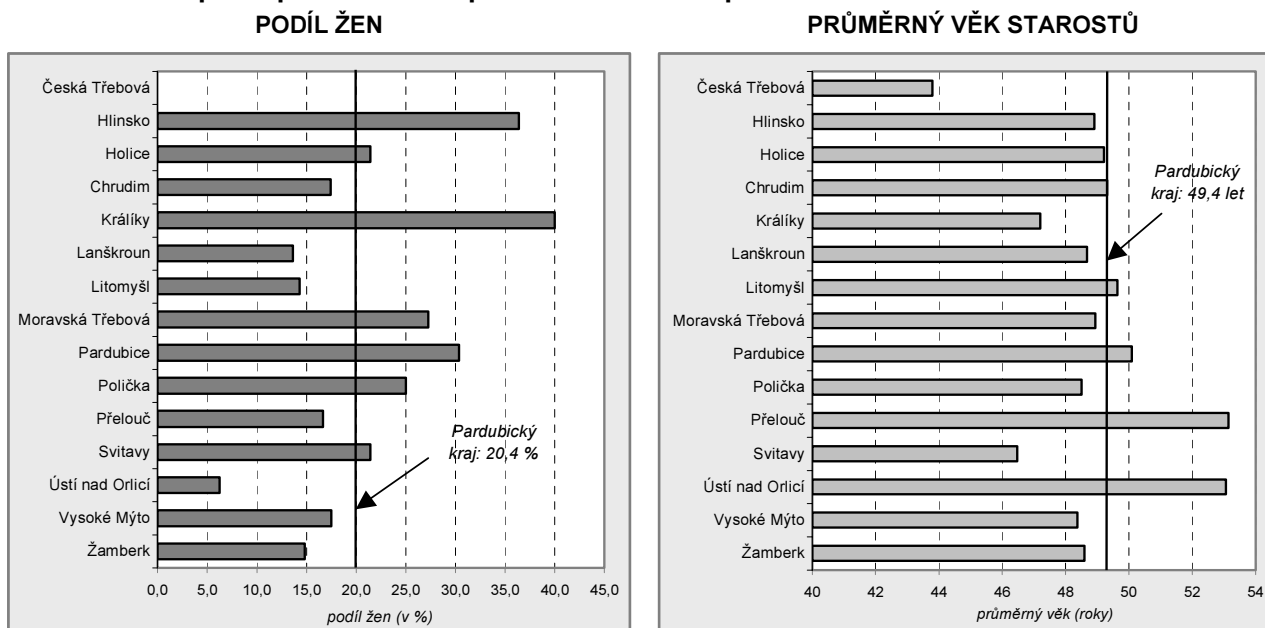
²⁾ Sdružení nezávislých kandidátů

Rozložení politických sil v komunální politice je poněkud odlišné od politiky parlamentní. Významné zastoupení v obecních zastupitelstvech mají kromě tradičních politických stran také nejrůznější **sdružení nezávislých kandidátů** (SNK) i **jednotliví nezávislí kandidáti**. V úhrnu všichni tito nezávislí obdrželi v roce 2006 v Pardubickém kraji 18,6 % celkového počtu voličských hlasů. Nejvyšší podíl hlasů pro SNK mezi správními obvody přitom zaznamenalo Žamberko (50,3 %) a Orlickoústecko (40,4 %). Zatímco na Králicku jednotliví nezávislí kandidáti (NK) ve sledovaném období na kandidátních listinách vůbec nefigurovali, na Přeloučsku v roce 2006 obdrželi 9,1 % všech hlasů v tomto regionu, tj. nejvíce v kraji.

Vzájemným propojením registru kandidátů spravovaným ČSÚ a seznamu starostů získaným od Odboru organizačního a právního Krajského úřadu Pardubice byly získány údaje o **věkové struktuře a zastoupení žen mezi starosty** v kraji po komunálních volbách v roce 2006. Jestliže mezi **kandidáty** ve volbách do zastupitelstev obcí a městských obvodů v kraji v roce 2006 byly ženy zastoupeny 29,9 % (o 3 procentní body více oproti roku 2002) a mezi **zvolenými zastupiteli** 26,7 %, **podíl žen-starostek** činí 20,4 %. Ve funkci starosty stojí ženy nejčastěji na Králicku (40,0 %), naopak na Českotřebovsku je zastoupení žen nulové. Extrémní hodnoty v těchto regionech však do jisté míry souvisejí s velmi malým počtem spádových obcí.

Česko-třebovsko se zároveň vyznačuje nejnižším průměrným věkem starostů v kraji (43,8 let), naopak na Přeloučsku a Orlickoústecku působí nejstarší starostové (v průměru 53,1 let u obou správních obvodů).

Starostové obcí podle pohlaví a věku po volbách do zastupitelstev obcí v SO ORP v roce 2006

V návaznosti na územně-správní reformu proběhly dne 12. 11. 2000 historicky první **volby do zastupitelstev krajů** České republiky. Vzhledem k poměrně krátké tradici se tyto volby vyznačují relativně nízkou účastí voličů, navíc s klesající tendencí. Při posledních volbách, které se konaly ve dnech 5. – 6. 11. 2004, byla v kraji zaznamenána o 3,9 procentního bodu nižší voličská účast oproti předchozím volbám. Nejvyšší účast voličů provázela v roce 2004 opět Litomyšlsko a Žamberko (u obou regionů přibližně 37 %), třetí nejvyšší účast zaznamenalo Orlickoústecko (35 %). Naopak na Moravskotřebovsku, Králicku, Svitavsku a Přeloučsku nedosáhla účast voličů ani 30 %.

Tab. 2.4.6.3 Volby do zastupitelstva Pardubického kraje

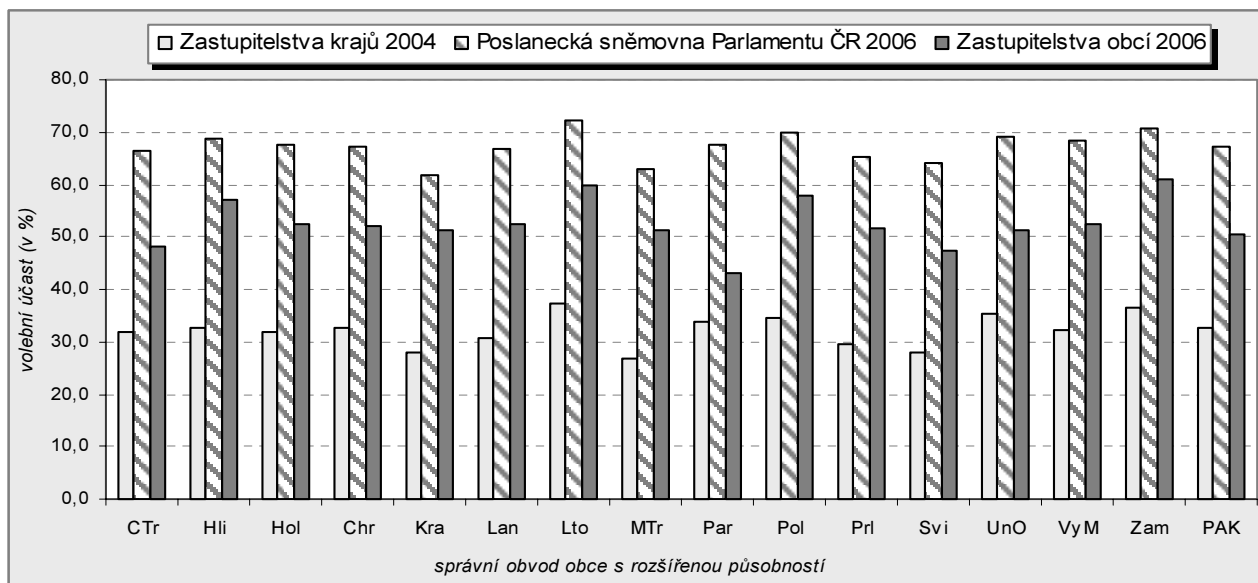
	Účast voličů (%)		Podíl hlasů pro vybrané volební strany z celkového počtu hlasů (%)							
	2000	2004	ODS		ČSSD		KSČM		KOAL_PAR ¹⁾	
			2000	2004	2000	2004	2000	2004	2000	2004
Pardubický kraj	36,5	32,6	24,5	34,5	13,4	13,2	17,5	17,3	29,4	22,8
v tom správní obvody:										
Česká Třebová	33,1	32,0	22,5	34,1	17,1	18,7	11,9	12,8	29,9	27,5
Hlinsko	39,5	32,4	18,8	29,5	11,8	12,1	18,6	22,4	41,6	26,4
Holice	33,2	31,9	23,6	36,2	20,0	22,0	16,9	14,8	23,1	14,1
Chrudim	40,0	32,6	23,2	33,4	12,1	13,6	19,7	20,6	28,9	17,3
Králíky	30,3	27,9	16,6	28,2	13,1	12,9	25,4	21,2	31,5	28,4
Lanškroun	32,7	30,5	22,7	35,1	14,0	14,0	13,7	13,6	38,3	30,0
Litomyšl	41,2	37,1	15,8	27,7	9,7	8,5	10,6	11,3	55,3	46,4
Moravská Třebová	28,8	26,8	15,5	26,6	15,5	17,3	27,2	27,7	23,1	18,8
Pardubice	37,6	34,0	31,5	39,8	14,5	12,7	17,9	16,5	20,5	16,8
Polička	35,1	34,5	20,5	37,6	17,3	11,2	14,8	14,8	36,8	26,9
Přelouč	32,0	29,5	26,0	34,2	14,6	12,5	22,5	22,4	18,0	11,6
Svitavy	33,9	28,0	17,4	24,5	19,0	16,1	22,7	22,2	19,7	27,6
Ústí nad Orlicí	36,1	35,3	26,0	35,4	10,0	13,3	14,3	14,1	27,6	23,9
Vysoké Mýto	38,1	32,4	34,8	38,4	9,3	11,6	13,5	14,3	28,1	23,6
Žamberk	37,5	36,6	16,9	33,6	8,4	9,3	12,5	12,0	52,8	35,2

¹⁾ v roce 2000 Čtyřkoalice (KDU-ČSL, ODA, DEU, US); v roce 2004 Koalice pro Pardubický kraj (KDU-ČSL, US-DEU)

Jestliže **podíl hlasů** pro ODS ve volbách do zastupitelstva Pardubického kraje mezi roky 2000 – 2004 vzrostl o 10 procentních bodů, podíl hlasů pro ČSSD i KSČM zůstal téměř stejný. Strana KDU-ČSL spolu s US-DEU zastoupená v roce 2004 v Koalici pro Pardubický kraj se na celkovém počtu hlasů v kraji podílela 22,8 %, tj. o 6,6 procentních bodů méně oproti podílu hlasů pro Čtyřkoalici (s obdobným složením) před

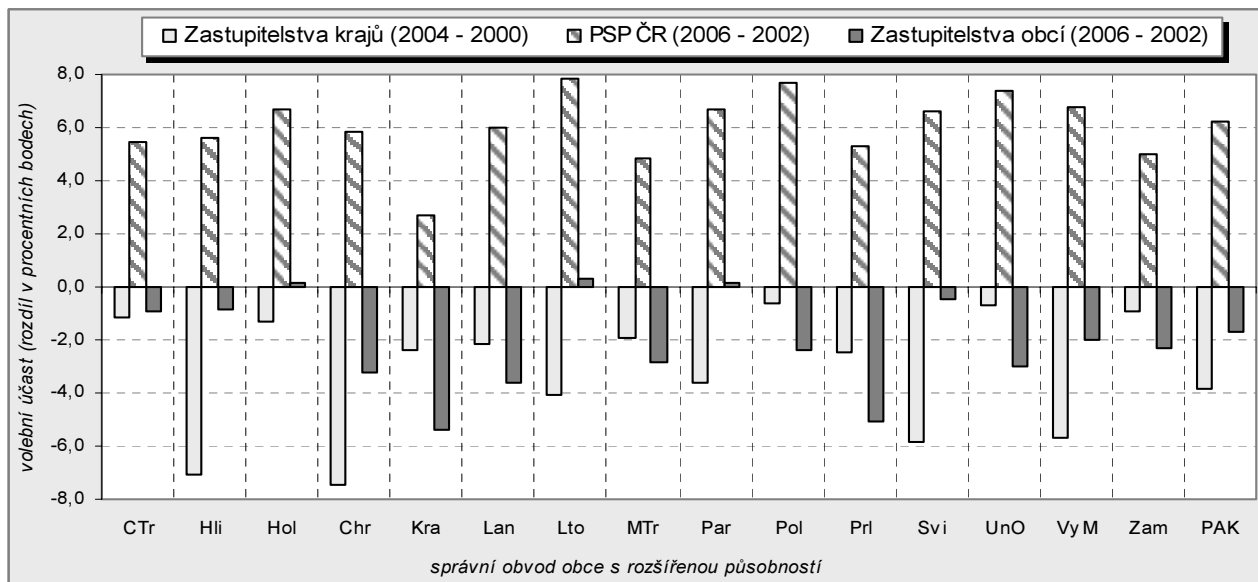
čtyřmi lety. Nejsilněji byla ODS zastoupena tradičně na Pardubicku (téměř 40 % z celkového počtu odevzdaných hlasů v tomto regionu v roce 2004), Holicko se oproti ostatním správním obvodům vyznačovalo silně nadprůměrným podílem hlasů pro ČSSD (22,0 %). KSČM měla relativně nejvíce příznivců na Moravskotřebovsku (27,7 % hlasů) a Koalice pro Pardubický kraj na Litomyšlsku (46,4 % hlasů).

Účast voličů ve volbách ve správních obvodech ORP v letech 2004 a 2006

Z předchozího grafu je zřejmý výše popsaný **rozdílný zájem voličů o účast v různých typech voleb**. Jestliže při volbách do zastupitelstva Pardubického kraje v roce 2004 dosáhla voličská účast 32,6 %, voleb do zastupitelstev obcí v roce 2006 se v kraji účastnilo 50,7 % potenciálních voličů a voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR 67,4 % voličů.

Změna účasti voličů ve volbách ve správních obvodech ORP v letech 2000 – 2006

Jednoznačný **nárůst voličského zájmu** ve všech správních obvodech se projevilo pouze v případě **voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR** (viz předchozí graf). V největším rozsahu (téměř o 8 procentních bodů) přitom vzrostla účast voličů na Litomyšlsku a Poličsku. Kromě správních obvodů Litomyšl, Pardubice a Holice bylo zaznamenáno **snížení účasti voličů ve volbách do zastupitelstev obcí** ve všech SO ORP v kraji, nejvíce pak na Králícku a Přeloučsku (o více než 5 procentních bodů). **Pokles zájmu voličů** ve všech správních obvodech se projevilo **u voleb do zastupitelstva Pardubického kraje**. Na Poličsku a Orlickoústecku bylo snížení volební účasti relativně malé, naproti tomu Chrudimsko a Hlinecko zaznamenalo pokles přibližně o 7 procentních bodů. Je zřejmé, že zájem občanů o účast ve volbách závisí nejen na celkovém politickém klimatu v zemi (zejména v předvolebním období), ale i na sociální a ekonomické situaci v daném regionu a mnoha dalších faktorech.

2.5 Životní prostředí, infrastruktura, poloha, dostupnost

2.5.1 Životní prostředí

Rozsáhlá problematika životního prostředí neoplývá příliš statistickými daty v regionálním členění. Strukturu pozemků podle správních obvodů ORP doplňují další údaje ze zdrojů mimo ČSÚ. Některá data (investice na ochranu životního prostředí, emise, vodovody a kanalizace) jsou k dispozici pouze v členění podle okresů.

Rozdíly ve **struktuře pozemků** jsou podmíněny odlišnými fyzicko-geografickými podmínkami v jednotlivých správních obvodech ORP. Zatímco největší podíl zemědělské půdy je na Vysokomýtsku a Litomyšlsku, lesní půda je nejvíce zastoupena na Českořebovsku a Králicku, tedy ve správních obvodech s nejnižším podílem zemědělské půdy. Nejvyšší podíl vodních ploch je na Pardubicku zásluhou sítě rybníků v okolí Lázní Bohdaneč, toku Labe včetně mrtvých ramen a zatopených písňů poblíž krajského města. Nadprůměrné zastoupení mají vodní plochy též na Přeloučsku a Hlinecku. Rekreační využití mají přehradní nádrže Seč a Pastviny. Na vodní plochy je chudé Českořebovsko, Králicko a Litomyšlsko. Českořebovsko má spolu s Pardubickem nejvyšší podíl zastavěných a ostatních ploch, sloužících pro hospodářskou činnost včetně dopravy. Více než 10 % zastavěných a ostatních ploch má ještě Přeloučsko, zatímco na Holicku je podíl těchto ploch téměř o polovinu nižší.

Tab. 2.5.1.1 Pozemky podle druhu k 31. 12. 2005

	Výměra půdy celkem (ha)	v tom (%)					Ekologická stabilita krajiny ¹⁾	Podíl půdy zařazené do LFA ²⁾ (%)
		zemědělská půda	lesní pozemky	vodní plochy	zastavěné plochy	ostatní plochy		
Pardubický kraj	451 846	60,5	29,5	1,4	1,6	7,1	0,89	43,6
v tom správní obvody:								
Česká Třebová	7 969	41,6	45,5	0,5	2,0	10,4	1,68	19,1
Hlinsko	24 658	54,1	35,5	1,8	1,2	7,4	1,44	93,1
Holice	21 364	53,1	39,8	1,5	1,5	4,1	1,19	-
Chrudim	74 605	63,5	26,3	1,4	1,9	6,9	0,71	31,3
Králíky	15 862	49,0	43,5	0,5	1,0	5,9	2,47	100,0
Lanškroun	27 515	61,2	31,6	0,7	1,1	5,5	1,09	56,1
Litomyšl	33 711	69,2	23,3	0,5	1,2	5,8	0,58	19,9
Moravská Třebová	41 726	55,1	37,4	0,8	1,1	5,7	1,05	38,9
Pardubice	40 923	67,2	13,2	3,5	3,2	12,8	0,36	-
Polička	27 264	59,7	31,9	0,7	1,1	6,6	1,13	100,0
Přelouč	25 721	54,7	32,1	2,7	1,8	8,6	0,84	6,9
Svitavy	35 158	60,8	30,6	0,9	1,2	6,4	0,86	69,9
Ústí nad Orlicí	19 050	58,5	32,7	0,8	1,4	6,5	1,34	67,7
Vysoké Mýto	28 186	70,4	19,5	1,8	1,8	6,5	0,59	0,6
Žamberk	28 132	60,3	30,9	1,1	1,3	6,5	1,39	100,0

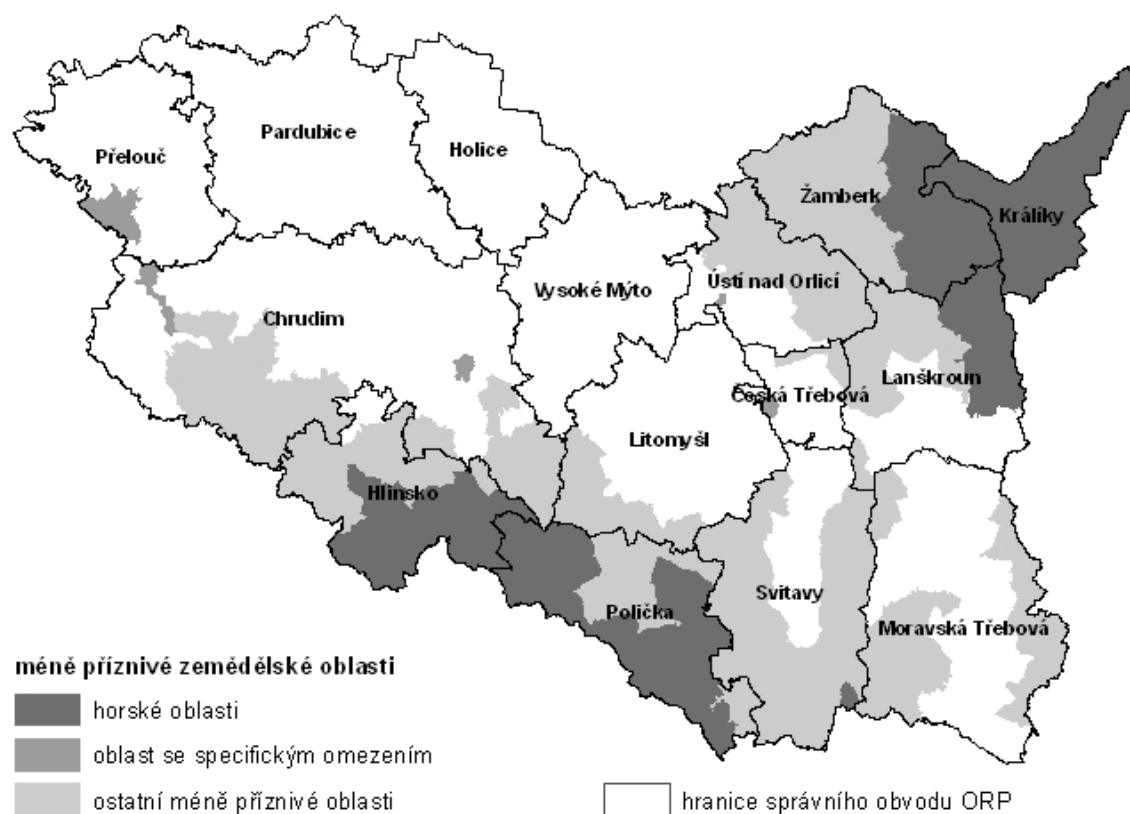
¹⁾ poměr ekologicky pozitivně a negativně využívaných ploch (ukazatel I4 v kap. 4.1)

²⁾ LFA = méně příznivé zemědělské oblasti

Ekologická stabilita krajiny byla zařazena mezi ukazatele pro multikriteriální hodnocení postavení správních obvodů v rámci kraje vzhledem k tomu, že porovnává rozlohu ploch ekologicky pozitivně využívaných (sady, zahrady, louky a pastviny, lesní pozemky a vodní plochy) s plochami ekologicky negativně využívanými (orná půda, zastavěné a ostatní plochy). Podle očekávání má výrazně nejpříznivější ekologickou stabilitu Králicko. S velkým odstupem se za něj řadí Českořebovsko s vysokým podílem zahrad (malý správní obvod s vysokým podílem městského obyvatelstva) a lesních pozemků, převážně v členitém terénu, který se nehodí pro zemědělskou činnost. Třetí místo patří Hlinecku zásluhou vysokého podílu luk a pastvin. K ekologicky nestabilním územím se řadí Pardubicko, Litomyšlsko a Vysokomýtsko.

Jiný pohled poskytuje hodnocení území z hlediska podmínek pro zemědělskou činnost. Podle nařízení vlády č. 241/2004 jsou zvýhodněni zemědělci hospodařící v **méně příznivých oblastech (LFA)** formou vyrovnávacího příspěvku na travní porosty. **Horské oblasti** jsou pro účely výše uvedeného zvýhodnění definovány jako území nad 600 m nadmořské výšky, případně s vysokou svažítostí v nadmořské výšce 500 až 599 m. Tyto plochy jsou na Králicku, Hlinecku, Poličsku, Žambersku a Lanškrounsku. **Ostatní méně příznivé oblasti** jsou vymezeny na základě socio-demografických charakteristik (nízká hustota zalidnění a vysoký podíl zaměstnanosti v zemědělství). Takováto území jsou ve většině správních obvodů v kraji s výjimkou Holicka, Pardubicka, Přeloučska a Vysokomýtska. Poměrně malý rozsah mají v kraji **specifické oblasti**, které jsou definovány jako území s vysokou svažítostí terénu na 50 % katastrálního území. Tyto plochy jsou pouze na jihozápadě Přeloučska a na severozápadě Chrudimska.

Méně příznivé zemědělské oblasti (LFA) v Pardubickém kraji

Vyrovňovací příspěvek mohou dostávat podle nařízení vlády č. 510/2005 zemědělci hospodařící v oblastech s ekologickým omezením (I. zóna NP, CHKO a paťací oblasti).

Tab. 2.5.1.2 Porostní plochy lesů podle subkategorií k 31. 12. 2005

Zdroj: Ústav pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem

hektary

	Les ochranný	z toho mimořádně nepříznivé stanoviště	Les zvláštního určení	z toho						
				pásma ochrany vodních zdrojů I. stupně	území nár. parků a nár. přírodních rezervací	1. zóny CHKO, přírodní rezervace, přírodní památky	příměst. a rekreač. lesy	lesy se zvýšenou ochrannou funkcí	lesy významné pro uchování biodiverzity	uznané obory a samostat. bažantnice
Pardubický kraj	2 135,7	1 588,0	12 442,1	228,4	1 130,9	1 526,8	609,4	294,9	4 433,5	1 138,7
v tom správní obvody:										
Česká Třebová	1,1	1,1	589,9	-	-	-	-	-	-	-
Hlinsko	-	-	217,6	24,6	-	77,4	-	-	115,6	-
Holice	-	-	2 142,6	2,6	-	183,7	2,5	-	1 774,0	-
Chrudim	385,9	385,9	2 187,2	1,5	262,2	764,7	87,2	-	50,2	918,5
Králupy	583,1	57,0	1 131,7	5,3	605,6	-	-	195,8	324,3	-
Lanškroun	86,6	86,6	1 100,8	-	16,8	-	-	-	619,5	-
Litomyšl	1,2	1,2	801,7	-	211,4	53,0	-	-	492,6	-
Moravská Třebová	820,5	820,5	886,2	20,2	-	12,0	24,6	10,3	819,2	-
Pardubice	-	-	1 323,2	44,8	1,4	58,0	449,4	-	-	44,9
Polička	-	-	320,2	0,5	-	38,6	-	77,7	-	-
Přelouč	2,7	2,7	82,8	-	-	61,1	12,2	-	-	-
Svitavy	0,4	0,4	435,7	129,1	26,9	-	33,4	10,5	3,4	-
Ústí nad Orlicí	114,1	114,1	326,5	-	-	-	-	-	-	-
Vysoké Mýto	6,1	6,1	344,8	-	1,0	195,4	-	0,7	147,7	-
Žamberk	134,1	112,5	551,4	-	5,8	82,9	-	-	87,1	175,2

Z hlediska lesních pozemků je 2 136 ha porostních ploch v Pardubickém kraji zařazeno jako **les ochranný**, rostoucí především na mimořádně nepříznivých stanovištích. Největší mimořádně nepříznivá stanoviště jsou na Moravskotřebovsku a Chrudimsku. Vysokohorské lesy mají na Králicku rozlohu 522 ha a na Žambersku 22 ha. V nejvyšších polohách Králicka je též 4,5 ha klečového pásma. **Lesy zvláštního určení** mají největší rozlohu na Chrudimsku (hlavně obory, bažantnice a 1. zóny CHKO), Holicku (lesy významné pro uchování biodiverzity) a Pardubicku (550 ha v ochranném pásmu léčivých a minerálních vod a 449 ha příměstských a rekreačních lesů). Největší plochy lesů v pásmu ochrany vodních zdrojů 1. stupně jsou na Svitavsku (jímací území Březovského vodovodu zásobujícího Brno). Největší plochy lesa na území národních přírodních rezervací jsou na Králicku (Králický Sněžník).

Tab. 2.5.1.3 Chráněná území k 31. 12. 2005^{*)}

Zdroj: Agentura ochrany přírody a krajiny (<http://drusop.nature.cz>), vlastní dopočty a odhady ČSÚ

	Velkoplošná chráněná území		Maloplošná chráněná území				Chráněná území celkem (bez překryvů MCHÚ ³⁾ a VCHÚ)	
	počet ¹⁾	výměra (v ha)	počet ¹⁾	výměra (v ha)		výměra (v ha)	% celk. rozlohy SO ORP	
				celkem	v tom na území VCHÚ ²⁾ mimo VCHÚ ²⁾			
Pardubický kraj	3	39 249	97	5 217	1 077	4 140	43 389	9,60
v tom správní obvody:								
Česká Třebová	-	-	-	-	-	-	-	-
Hlinsko	2	16 083	16	339	339	-	16 083	65,23
Holice	-	-	8	237	-	237	237	1,11
Chrudim	1	15 705	24	1 402	636	766	16 471	22,08
Králíky	-	-	1	1 236	-	1 236	1 236	7,79
Lanškroun	-	-	5	97	-	97	97	0,35
Litomyšl	-	-	2	257	-	257	257	0,76
Moravská Třebová	-	-	4	404	-	404	404	0,97
Pardubice	-	-	8	306	-	306	306	0,75
Polička	1	6 884	5	24	20	4	6 888	25,26
Přelouč	-	-	8	141	-	141	141	0,55
Svitavy	-	-	2	134	-	134	134	0,38
Ústí nad Orlicí	-	-	1	9	-	9	9	0,05
Vysoké Mýto	-	-	9	512	-	512	512	1,82
Žamberk	1	577	7	118	82	36	613	2,18

^{*)} výměry území byly odhadnuty s použitím GIS, mohou se lišit od jinde uvedených

¹⁾ včetně území zasahujících do jiného obvodu ORP (kraje), součty SO ORP nemusí přesně odpovídat hodnotě za kraj

²⁾ VCHÚ = velkoplošná chráněná území (chráněné krajinné oblasti a národní parky)

³⁾ MCHÚ = maloplošná chráněná území (národní přírodní památky, národní přír. rezervace, přírodní památky a přír. rezervace)

Chráněná území jsou v Pardubickém kraji na ploše 43 389 ha, což představuje 9,6 % rozlohy kraje (po odečtení překryvů maloplošných území, která jsou uvnitř velkoplošných území). Ochrana přírody se vztahuje na dvě třetiny území Hlinecka, čtvrtinu území Poličska, téměř čtvrtinu Chrudimska a překvapivě jen 8 % rozlohy Králicka.

Na území kraje nezasahuje žádný národní park. Chráněné krajinné oblasti (CHKO), které jsou jediným zástupcem **velkoplošných chráněných území** v kraji, jsou tři: Železné hory (leží na území 30 obcí na Chrudimsku, 5 obcí na Hlinecku a třetina území leží v kraji Vysočina), Žďárské vrchy (17 obcí na Hlinecku, 8 obcí na Poličsku a více než dvě třetiny rozlohy v kraji Vysočina) a Orlické hory (části tří obcí na Žambersku a 97 % rozlohy CHKO leží v Královéhradeckém kraji).

Maloplošná chráněná území jsou v kraji ve všech správních obvodech ORP s výjimkou Českořebovska (dvě přírodní rezervace však leží těsně za hranicemi tohoto správního obvodu). Naproti tomu největší rozsah maloplošných chráněných území je na Králicku, kde leží na území obce Dolní Morava tři čtvrtiny národní přírodní rezervace Králický Sněžník. Druhé největší maloplošné chráněné území – přírodní rezervace Maštale (rozlehlé skalní město tvořené kvádrovými pískovci) – leží na území 4 obcí na Chrudimsku a 2 obcí na Litomyšlsku. K rozsáhlejší chráněným územím patří též národní přírodní rezervace Lichnice – Kaňkovec u Třemošnice na Chrudimsku a Bohdanečský rybník na Pardubicku. Menší rozlohu mají dvě národní přírodní památky v kraji – Semínský přesyp (písečná duna) na Přeloučsku a rybníček Šejval u Radhoště na Vysokomýtsku.

Tab. 2.5.1.4 Maloplošná chráněná území k 31. 12. 2005¹⁾

Zdroj: Agentura ochrany přírody a krajiny (<http://drusop.nature.cz>), vlastní dopočty a odhady CSU

	Maloplošná chráněná území (MCHÚ)		v tom podle kategorií							
			národní přírodní památka		národní přírodní rezervace		přírodní památka		přírodní rezervace	
	počet ¹⁾	výměra (v ha)	počet ¹⁾	výměra (v ha)	počet ¹⁾	výměra (v ha)	počet ¹⁾	výměra (v ha)	počet ¹⁾	výměra (v ha)
Pardubický kraj	97	5 217	2	2,7	3	1 829,9	53	674,7	39	2 709,3
v tom správní obvody:										
Česká Třebová	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hlinsko	16	339	-	-	-	-	12	166,6	4	172,8
Holice	8	237	-	-	-	-	3	6,3	5	230,9
Chrudim	24	1 402	-	-	1	345,5	14	95,4	9	960,9
Králíky	1	1 236	-	-	1	1 235,6	-	-	-	-
Lanškroun	5	97	-	-	-	-	2	29,4	3	67,1
Litomyšl	2	257	-	-	-	-	1	30,7	1	226,6
Moravská Třebová	4	404	-	-	-	-	2	47,5	2	356,9
Pardubice	8	306	-	-	1	248,9	5	18,8	2	38,6
Polička	5	24	-	-	-	-	3	11,6	2	12,2
Přelouč	8	141	1	0,3	-	-	4	49,9	3	90,9
Svitavy	2	134	-	-	-	-	-	-	2	133,9
Ústí nad Orlicí	1	9	-	-	-	-	-	-	1	9,2
Vysoké Mýto	9	512	1	2,3	-	-	3	190,2	5	319,7
Žamberk	7	118	-	-	-	-	4	28,3	3	89,6

¹⁾ výměry území byly odhadnuty s použitím GIS, mohou se lišit od jinde uvedených

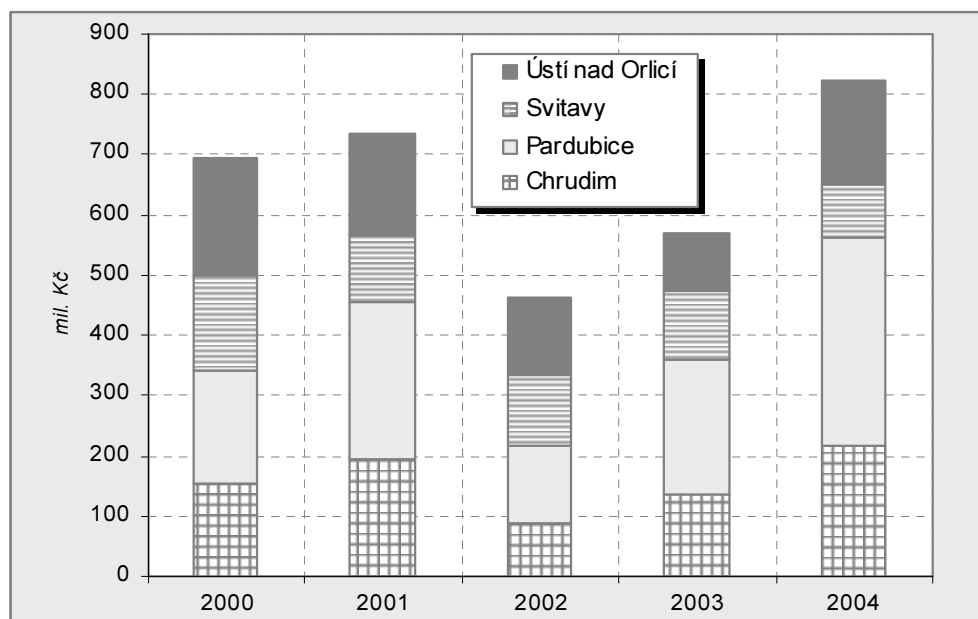
¹⁾ včetně území zasahujících do jiného obvodu ORP (kraje), součty SO ORP nemusí přesně odpovídat hodnotě za kraj

Z dalších chráněných území lze uvést nadregionální biocentra (ptačí oblasti) na Holicku a Pardubicku, nadregionální biokoridory, z nichž 2 nejvýznamnější v západovýchodním směru procházejí při hranici kraje, v severojižním směru zaujímá největší biokoridor část území Orlickoústecka, Českořebovska, Svitavska a Moravskotřebovska.

Údaje o vynaložených prostředcích na ochranu životního prostředí jsou k dispozici v regionálním členění do úrovně okresů s určitým zpožděním. V době zpracování publikace nebyly k dispozici údaje za rok 2005.

Neinvestiční náklady na ochranu životního prostředí činily v roce 2004 v Pardubickém kraji 940 mil. Kč, z toho připadala téměř polovina na okres Pardubice, 22 % připadlo na okres Svítavy, 20 % na okres Ústí nad Orlicí a pouze 9 % na okres Chrudim. Nadprůměrný podíl v pardubickém okrese je důsledkem vyšších výdajů vynaložených na nakládání s odpadními vodami, ve svitavském okrese na nakládání s odpady.

Investice na ochranu životního prostředí podle okresů

Investice na ochranu životního prostředí se v 90. letech 20. století týkaly zejména odsiřování tepelných elektráren, proto směřovaly v Pardubickém kraji hlavně do okresu Pardubice. Původně v roce 1997 vedly k tomu, že větší prostředky byly vkládány do protipovodňových opatření. Růst investic na ochranu životního prostředí v roce 2004 se týkal zejména okresu Pardubice, a to v oblasti nakládání s odpadními vodami.

Z celkového objemu vynaložených **investic na ochranu životního prostředí** v kraji za 5 let směřovalo 35 % prostředků do okresu Pardubice, 24 % do okresu Chrudim, následovaly okresy Ústí nad Orlicí (23 %) a Svitavy (18 %). Největší část prostředků byla vynaložena na kanalizace a čistírny odpadních vod (hlavně v okresech Pardubice a Ústí nad Orlicí). Na ochranu klimatu (protipovodňová opatření) bylo nejvíce peněz určeno v okrese Svitavy.

Tab. 2.5.1.5 Náklady na pořízené investice na ochranu životního prostředí v letech 2000 – 2004

v tis. Kč b.c.

	Náklady na pořízené investice celkem	v tom			
		ochrana ovzduší a klimatu	nakládání s odpadními vodami	nakládání s odpady	ostatní investice na ochranu životního prostředí
Pardubický kraj	3 284 459	928 788	1 582 251	454 127	319 293
v tom okresy:					
Chrudim	787 220	269 219	386 307	80 881	50 813
Pardubice	1 146 046	196 774	563 732	207 192	178 348
Svitavy	589 080	280 195	183 179	67 930	57 776
Ústí nad Orlicí	762 113	182 600	449 033	98 124	32 356

Znečištění ovzduší je monitorováno sítí měřících stanic (imise) a plošné hodnocení emisí probíhá podle jednotlivých skupin producentů znečištění (REZZO 1 – 4), přitom v regionálním členění jsou publikovány údaje bez mobilních zdrojů (REZZO 1 – 3).

U většiny hlavních znečišťujících látek je republikový průměr emisí překročen v rámci kraje nejvíce v okrese Pardubice. V přepočtu na 1 km² byly v roce 2004 tuhé emise vyšší o 54 %, u oxidu siřičitého a oxidů dusíku byl republikový průměr překročen pětinásobně. Ostatní okresy jsou hluboko pod republikovým průměrem s výjimkou tuhých emisí v okresech Chrudim a Ústí nad Orlicí, kde jsou měrné emise tuhých látek na úrovni republikového průměru.

Tab. 2.5.1.6 Měrné emise oxidu siřičitého a oxidů dusíku REZZO 1 – 3

t/km²/rok

	oxid siřičitý						oxidy dusíku					
	2000	2001	2002	2003	2004	Index 2004/2000 (%)	2000	2001	2002	2003	2004	Index 2004/2000 (%)
Pardubický kraj	4,19	4,66	4,06	4,73	3,67	87,6	3,12	3,19	3,09	3,30	2,85	91,4
v tom okresy:												
Chrudim	1,09	1,11	0,93	0,85	0,92	85,0	0,86	0,73	0,74	0,73	1,25	145,2
Pardubice	16,34	19,12	17,07	20,52	15,05	92,1	13,30	13,82	13,32	14,45	11,61	87,3
Svitavy	1,04	0,91	0,74	0,79	0,80	76,5	0,63	0,63	0,63	0,61	0,58	91,8
Ústí nad Orlicí	1,49	1,35	0,97	0,95	0,93	62,7	0,42	0,41	0,41	0,39	0,38	92,5

Z hlediska **imisí** se na základě měření jeví největším problémem v kraji překročení imisních limitů suspendovaných částic frakce PM₁₀, především na stanicích v Pardubicích – Dukle. Je-li maximální tolerovaný počet 35 překročení limitní hodnoty 50 mikrogramů na m³/24 hodin za rok, zde byla 36. naměřená hodnota v roce 2005 celkem 65 µg/m³. Limit byl překročen i v Ústí nad Orlicí (55 µg/m³) a ve Svitavách byla zjištěna hraniční hodnota 50 µg/m³. Z dat publikovaných ve Statistické ročence životního prostředí ČR 2006 (tab. B1.2.21) vyplývá, že výše uvedené imisní limity byly překročeny téměř na celém území správních obvodů ORP Pardubice, Holic a Přelouč, dvou třetinách rozlohy Vysokomytska, více než polovině Chrudimska a jen na malých plochách ostatních správních obvodů v okrese Ústí nad Orlicí a Svitavy.

Ročenka ukazuje též překročení maximálních denních osmihodinových klouzavých průměrů cílových limitů **ozonu** (120 µg/m³ k 1. lednu 2010, maximálně tolerováno 25 překročení za rok) na Hlinecku, části Poličska a Chrudimska, částečně i na Pardubicku. V Pardubicích – Rosicích bylo za tříleté období 2003 – 2005 zjištěno v průměru ročně 48 překročení cílového limitu, ve Svatouchu 35 překročení.

Hospodaření s vodou a nakládání s odpadními vodami bylo podrobně zjišťováno za rok 2001, v dalších letech nejsou regionálně členěná data k dispozici. Z Cenzu veřejných vodovodů a kanalizací 2002 vyplývá, že veřejný vodovod neměla desetina obcí v kraji, v okrese Chrudim jich bylo dokonce 17 %. Podíl obyvatel zásobovaných vodou z veřejného vodovodu byl zde pouze 82,8 %, zatímco krajský průměr byl 91,7 % a nejvyšší podíl 96,1 % byl zjištěn v okrese Svitavy. Nejvyšší specifická potřeba vody byla v domácnostech v okrese Ústí nad Orlicí a Pardubice. Nejnižší specifická potřeba v okrese Chrudim souvisí s vyšším podílem osob zásobovaných vodou z neveřejných zdrojů.

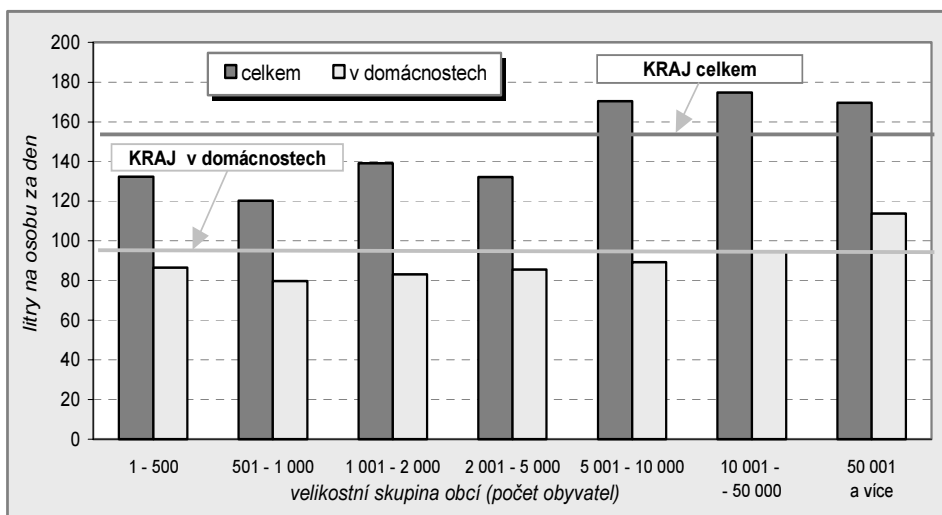
Tab. 2.5.1.7 Vyrobená voda, odpadní vody a jejich čištění za rok 2001

Zdroj : Cenzus veřejných vodovodů a kanalizací ČR 2002

	Voda (tis. m ³)			Specifická potřeba vody na obyvatele v domácnosti na 1 den (l)	Vypouštěné odp. vody do kanal. (tis. m ³)	Čištěné odp. vody bez srážkových (tis. m ³)	Podíl čištěných odpadních vod (%)	Podíl obyv. v domech napoj. na veřej. kanal. s ČOV (%)
	vyrobená pitná	fakturovaná celkem	z toho domácnostem					
Pardubický kraj	33 421	26 183	15 769	92,9	30 813	26 806	87,0	58,3
v tom okresy:								
Chrudim	6 300	3 987	2 467	77,6	5 612	4 311	76,8	53,4
Pardubice	8 599	8 090	5 483	99,6	9 428	7 714	81,8	70,9
Svitavy	8 281	5 790	3 088	86,0	7 159	6 871	96,0	49,7
Ústí nad Orlicí	10 241	8 317	4 731	100,7	8 613	7 909	91,8	53,7

V domech napojených na veřejnou kanalizaci žily koncem roku 2001 dvě třetiny obyvatel kraje (od té doby se jejich podíl zvýšil o 2 procentní body). Nejvyšší podíl byl zjištěn v okrese Pardubice (78 %), nejvíce zaostávalo napojování obytných domů v okrese Svítavy (pouze 55 %). Podíl obyvatel v domech s kanalizací napojenou na čistírnu odpadních vod byl 58,3 %. V okrese Pardubice přesahoval tento podíl 70 %, zatímco v okrese Svítavy nedosahoval ani 50 %. Z celkového objemu vypouštěných odpadních vod byl podprůměrný podíl čištěn v okresech Chrudim a Pardubice. V pardubickém okrese byla příčinou nedostatečná čistící kapacita (v roce 2001 již byla plně využita).

Specifická potřeba vody na obyvatele podle velikostních skupin obcí v roce 2001

S výjimkou nejmenších obcí lze konstatovat, že s rostoucí velikostí obce roste i specifická potřeba vody v domácnostech. V malých obcích má vliv na vyšší spotřebu vody to, že součástí řady domácností je domácí hospodářství. Nároky na vodu rostou s péčí o hospodářská zvířata. Největší specifická potřeba vody ve městech s 5 – 50 tisíci obyvateli je ovlivněna lokalizací průmyslu.

Data za celkovou **produkci odpadů** nejsou po roce 2000 k dispozici v členění do úrovně okresů v souvislé časové řadě. V roce 2000 bylo v kraji produkováno 1,1 mil. tun odpadů (podle ISO2 na www.vuv.cz). Po změně metodiky bylo v kraji v roce 2005 produkováno též 1,1 mil. tun, avšak v odlišné struktuře. Snížil se objem vykazovaného odpadu z energetiky (z 0,56 mil. tun na 0,01 mil. tun). V porovnání s rokem 2000 vzrostl v roce 2005 objem odpadů produkovaných průmyslem i objem komunálního odpadu (ze 132 tis. tun v roce 2000 na 176 tis. tun v roce 2005). Data za roky 2002 – 2005 jsou k dispozici až do úrovně SO ORP na internetových stránkách Centra pro hospodaření s odpady <http://ceho.vuv.cz> podle druhu odpadu a způsobu nakládání s ním v rámci Informačního systému odpadového hospodářství (ISOH).

Podnikového odpadu bylo v roce 2005 vyprodukováno v kraji 361 tis. tun, z toho připadalo 20 tis. tun na nebezpečný odpad. Podniky v okrese Pardubice vyprodukovaly 49 % z objemu odpadu v kraji, následoval okres Chrudim (19 %), a Ústí nad Orlicí (17 %). Nejvyšší podíl nebezpečného odpadu v kraji pochází z okresu Ústí nad Orlicí (33 %).

Evidovaná skládka na ukládání nebezpečných odpadů je v kraji jediná (Rybitví), 9 skládek slouží k ukládání inertního (stavebního) odpadu a 9 k ukládání ostatního odpadu (podle databáze Výzkumného ústavu vodohospodářského). Skládky inertního odpadu jsou lokalizovány především na Pardubicku (3) a Chrudimsku (3), po jedné skládce je na Žambersku, Vysokomyštsku a Litomyšlsku. Největší volná kapacita je na skládkách v Běstovicích (Vysokomyštsko) a Dlouhoňovicích (Žambersko). Skládky pro ostatní, především komunální odpad, jsou po kraji rozptýleny rovnoměrněji. V databázi ostatních skládek není žádná uvedena na Holicku, Králícku, Litomyšlsku, Pardubicku a Svítavsku. Největší volnou kapacitu má skládka ve Chvaleticích (Přeloučsko), která slouží pro severozápadní část kraje.

2.5.2 Infrastruktura

Vybavenost obcí je do značné míry ovlivněna velikostní strukturou obcí v jednotlivých správních obvodech. Z tohoto pohledu není překvapením nižší vybavenost na Vysokomýtsku, pro které je typický vysoký podíl malých obcí. Ve většině správních obvodů jsou všechny obce vybaveny veřejným **vodovodem**. Výjimku tvoří Hlinecko, Chrudimsko, Pardubicko a Vysokomýtsko, kde nebyl v roce 2005 veřejný vodovod k dispozici ve více než desetině obcí. Nejmenší vybavenost **kanalizací s napojením na čistírnu odpadních vod** mají obce na Hlinecku, Svitavsku, kde v roce 2005 započaly práce na ČOV v Brněnci, na kterou by měly být po roce 2006 napojeny i okolní obce. V letech 2000 – 2005 se napojení obcí na kanalizaci s ČOV zlepšilo především na Lanškrounsku, Přeloučsku a Pardubicku.

Rychlým tempem pokračovala po roce 2000 **plynofikace** obcí. Všechny obce jsou napojeny na plyn na Holicku a téměř všechny na Pardubicku a Přeloučsku. Více než polovina obcí zůstává bez rozvodu plynu na Králicku a Žambersku.

Autobusová zastávka je ve většině obcí či v jejich bezprostřední blízkosti. Dálkové autobusové spoje zastavují ve 24 % obcí, nejvíce na Králicku a Orlickoústecku. Nejméně dálkových spojů zastavuje v obcích Přeloučska a Vysokomýtska. Železnice vede do všech správních obvodů ORP v kraji. Více než čtvrtina obcí má **železniční zastávku**, přitom na Králicku je zastávka ve čtyřech a na Českořtebovsku ve třech obcích z pěti. Nejmenší podíl obcí se železniční zastávkou je na Litomyšlsku a Pardubicku.

Tab. 2.5.2.1 Technická infrastruktura

	Podíl obcí vybavených (%)							
	kanalizací s napojením na ČOV			plynem ze sítě			zastávkou dálkové dopravy	železniční zastávkou
	2000	2005	rozdíl 2005 - 2000 (proc. body)	2000	2005	rozdíl 2005 - 2000 (proc. body)	2004	2004
Pardubický kraj	22,1	26,3	4,2	55,5	78,8	23,2	23,9	25,9
v tom správní obvody:								
Česká Třebová	40,0	40,0	0,0	40,0	60,0	20,0	40,0	60,0
Hlinsko	9,1	9,1	0,0	18,2	90,9	72,7	31,8	27,3
Holice	21,4	28,6	7,1	71,4	100,0	28,6	28,6	21,4
Chrudim	19,8	22,1	2,3	66,3	86,0	19,8	23,3	27,9
Králíky	60,0	60,0	0,0	40,0	40,0	0,0	80,0	80,0
Lanškroun	31,8	45,5	13,6	36,4	59,1	22,7	22,7	36,4
Litomyšl	17,1	17,1	0,0	40,0	74,3	34,3	25,7	11,4
Moravská Třebová	27,3	27,3	0,0	33,3	51,5	18,2	39,4	33,3
Pardubice	36,8	45,6	8,8	94,7	98,2	3,5	12,3	12,3
Polička	10,0	10,0	0,0	30,0	80,0	50,0	35,0	35,0
Přelouč	19,0	28,6	9,5	76,2	97,6	21,4	9,5	19,0
Svitavy	10,7	10,7	0,0	53,6	64,3	10,7	21,4	25,0
Ústí nad Orlicí	12,5	12,5	0,0	43,8	62,5	18,8	43,8	43,8
Vysoké Mýto	7,5	15,0	7,5	60,0	82,5	22,5	10,0	25,0
Žamberk	40,7	48,1	7,4	18,5	48,1	29,6	33,3	29,6

Poštovní úřad je v 38 % obcí v kraji. Podíl obcí s poštou je nejvyšší na Králicku, kde ji mají k dispozici obyvatelé čtyř pětina obcí. Ve více než polovině obcí je pošta umístěna na Orlickoústecku a Žambersku. Nejnižší vybavenost poštou je na Pardubicku (23 % obcí), Vysokomýtsku (25 %) a Přeloučsku (26 %), tedy ve správních obvodech s rozdrobenou sídelní strukturou.

Z jednotlivých typů **školských zařízení** má nejvíce obcí mateřskou školu. Tu mají více než tři čtvrtiny obcí na Českořtebovsku a Králicku. V méně než 40 % obcí je mateřská škola na Přeloučsku, Vysokomýtsku a Chrudimsku. Základní škola je ve 40 % obcí kraje, přitom v 19 % obcí je úplná základní škola s 1. – 9. ročníkem, zatímco ve 22 % obcí je základní škola pouze s 1. – 5. ročníkem. Jestliže je základní škola ve čtyřech pětina obcí na Českořtebovsku a Králicku, na Přeloučsku nemá školu 76 % obcí. Nejnižší vybavenost úplnou základní školou je na Vysokomýtsku, kde jsou základní školy s 1. – 9. ročníkem pouze ve dvou městech. V každém správním obvodě v kraji je alespoň jedno střední odborné učiliště a alespoň 1 gymnázium. Střední odborné školy nejsou pouze ve správních obvodech Hlinsko, Králíky a Přelouč.

Jedno z nejrozšířenějších **kulturních zařízení**, které je ve čtyřech pětina obcí v kraji, jsou veřejné knihovny. Všechny obce mají knihovnu na Českořtebovsku, Holicku, Králicku a Poličsku. Více než čtvrtina obcí nemá knihovnu na Pardubicku, Chrudimsku a Přeloučsku.

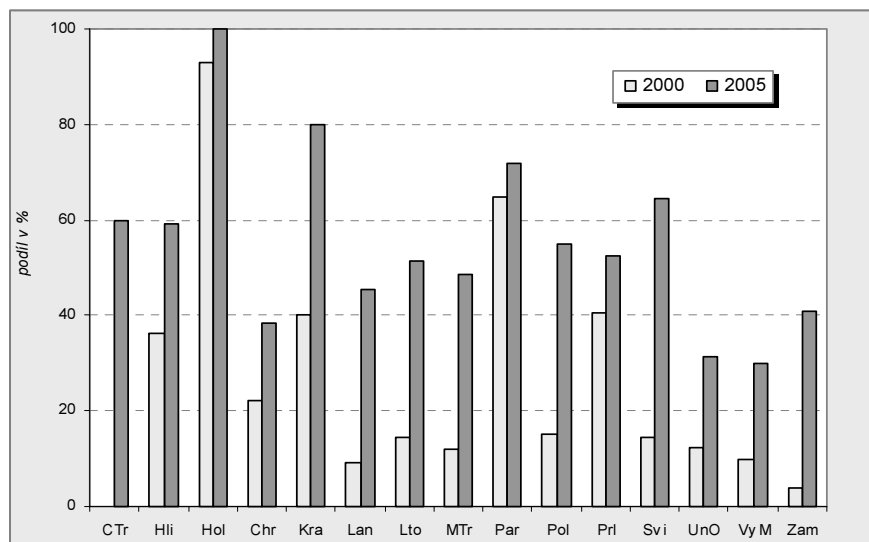
Hřiště jsou nejrozšířenějším **tělovýchovným zařízením**, dostupným téměř ve třech čtvrtinách obcí. Alespoň jedno má každá obec na Holicku a Králícku, nejnižší vybavenost obcí je na Moravskotřebovsku, Pardubicku a Chrudimsku. Tělocvičnu mají všechny obce na Česko-třebovsku, přitom méně než třetina obcí na Vysokomýtsku a Přeloučsku.

Tab. 2.5.2.2 Vybavenost obcí v roce 2005

	Podíl obcí správního obvodu ORP se zařízením v obci (%)									
	mateřská škola	základní škola		knihovna	hřiště, stadion	tělocvična	samostatná ordinace praktického lékaře včetně detašovaných pracovišť			
		1. - 5. ročník	1. - 9. ročník				pro dospělé	pro děti	stomatologa	gynekologa
Pardubický kraj	48,9	22,3	19,0	77,9	71,0	46,0	21,2	18,4	17,7	8,4
v tom správní obvody:										
Česká Třebová	80,0	60,0	20,0	100,0	80,0	100,0	40,0	40,0	20,0	20,0
Hlinsko	40,9	18,2	22,7	77,3	68,2	40,9	22,7	18,2	13,6	13,6
Holice	57,1	21,4	28,6	100,0	100,0	85,7	35,7	28,6	28,6	7,1
Chrudim	38,4	12,8	19,8	62,8	64,0	39,5	22,1	16,3	17,4	15,1
Králíky	80,0	40,0	40,0	100,0	100,0	80,0	60,0	60,0	60,0	40,0
Lanškroun	68,2	36,4	27,3	77,3	81,8	72,7	27,3	27,3	22,7	4,5
Litomyšl	54,3	20,0	20,0	94,3	85,7	42,9	22,9	25,7	20,0	5,7
Moravská Třebová	51,5	12,1	24,2	84,8	60,6	39,4	18,2	15,2	15,2	6,1
Pardubice	43,9	17,5	12,3	63,2	61,4	35,1	17,5	14,0	17,5	7,0
Polička	70,0	40,0	20,0	100,0	75,0	55,0	40,0	35,0	30,0	10,0
Přelouč	31,0	11,9	11,9	66,7	66,7	28,6	11,9	9,5	9,5	2,4
Svitavy	53,6	17,9	28,6	82,1	75,0	42,9	28,6	25,0	21,4	3,6
Ústí nad Orlicí	68,8	50,0	31,3	87,5	81,3	75,0	25,0	18,8	25,0	6,3
Vysoké Mýto	37,5	27,5	5,0	80,0	65,0	32,5	7,5	7,5	7,5	2,5
Žamberk	70,4	44,4	18,5	96,3	81,5	74,1	14,8	14,8	14,8	11,1

Územní rozdíly jsou patrné i ve vybavenosti obcí **zdravotnickými zařízeními**. Nejvyšší vybavenost je v nejmenších správních obvodech ORP Česká Třebová a Králíky, nejnižší v sídelně rozdrobených správních obvodech Přelouč a Vysoké Mýto.

Obce se schválenou územně plánovací dokumentací podle SO ORP

Pro rozvoj území je nezbytné, aby měly obce schválený územní plán či urbanistickou studii. V tomto směru byl zaznamenán v letech 2000 – 2005 v Pardubickém kraji značný pokrok. Na Česko-třebovsku proces schvalování proběhl v 60 % obcí, na Svitavsku v polovině obcí. Všechny obce na Holicku mají již územně plánovací dokumentaci schválenou, naproti tomu ve správních obvodech ORP Ústí nad Orlicí a Vysoké Mýto nebyla koncem roku 2005 schválena plánovací dokumentace ve dvou třetinách obcí.

Zdroj: Ústav územního rozvoje Brno

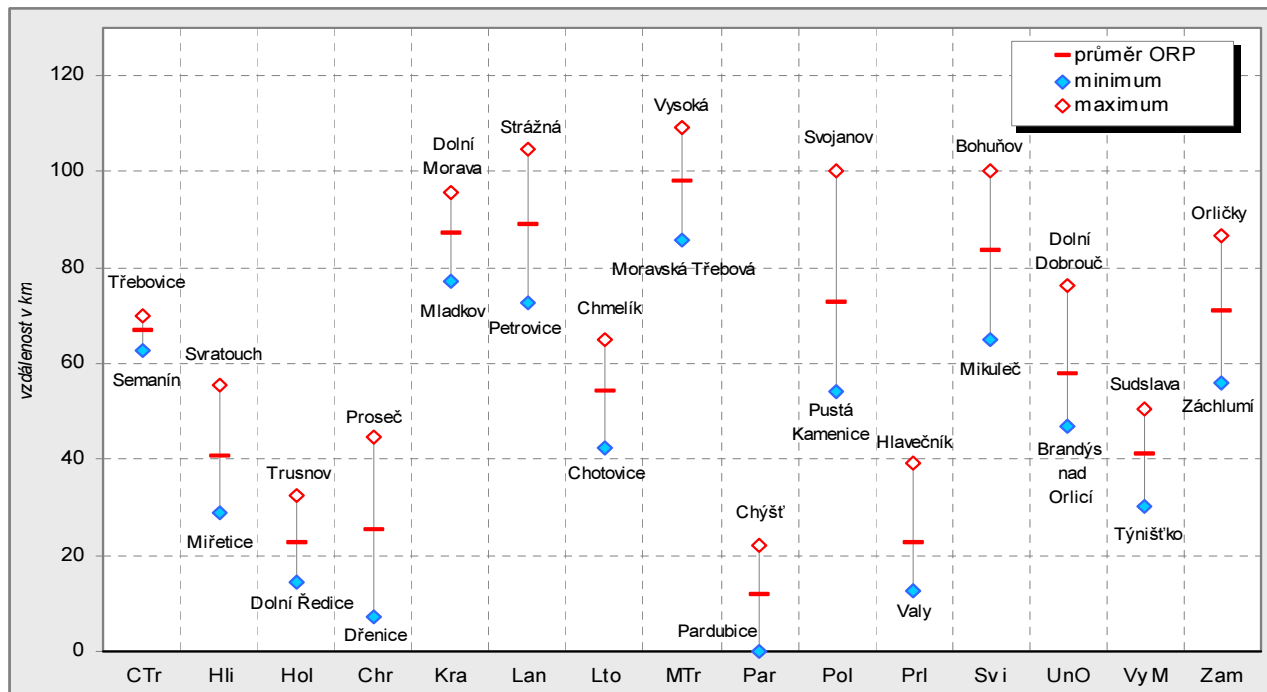
2.5.3 Dopravní dostupnost, poloha vzhledem k rozvojovým osám a oblastem

Protáhlý tvar kraje ve směru východ – západ a excentrická poloha krajského města vedou k územním rozdílům z hlediska **dopravní dostupnosti krajského města**, které lze považovat nejen za správní centrum kraje, ale i za jeho hospodářské jádro. Velká vzdálenost od centra má tedy především vliv na ekonomické prostředí odlehlých oblastí kraje. Obce nejvzdálenějšího správního obvodu – Moravskotřebovsko – jsou od Pardubic vzdáleny v průměru téměř 100 km, přitom největší silniční vzdálenost má obec Vysoká (107 km).

Z Vysoké trvá cesta osobním automobilem do krajského města více než 2 hodiny. Druhým nejvzdálenějším správním obvodem je Lanškrounsko a na 3. místo se řadí Králicko. Také několik obcí na Svitavsku a Poličsku je od Pardubic vzdáleno více než 100 km. Problematice časové dostupnosti krajského města a sídelních měst správních obvodů ORP se ve vztahu k míře nezaměstnanosti formou tabulek a kartogramů věnuje kapitola 3. Funkční regiony.

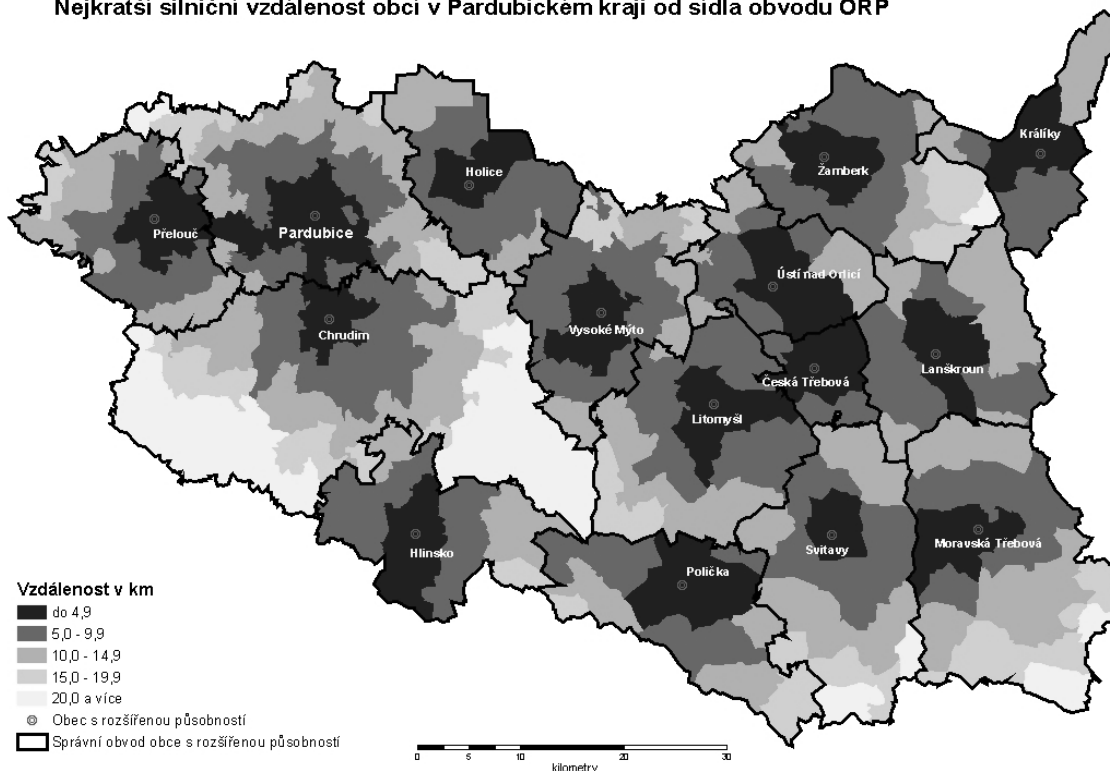
Silniční vzdálenost obcí od krajského města Pardubice podle správních obvodů ORP

Zdroj: www.mapy.cz

Rozdílná velikost správních obvodů ORP vede k tomu, že zatímco na Českořebovsku není žádná obec od sídelního města správního obvodu dál než 10 km, na Chrudimsku je třetina obcí dál než 20 km od Chrudimi.

Nejkratší silniční vzdálenost obcí v Pardubickém kraji od sídla obvodu ORP

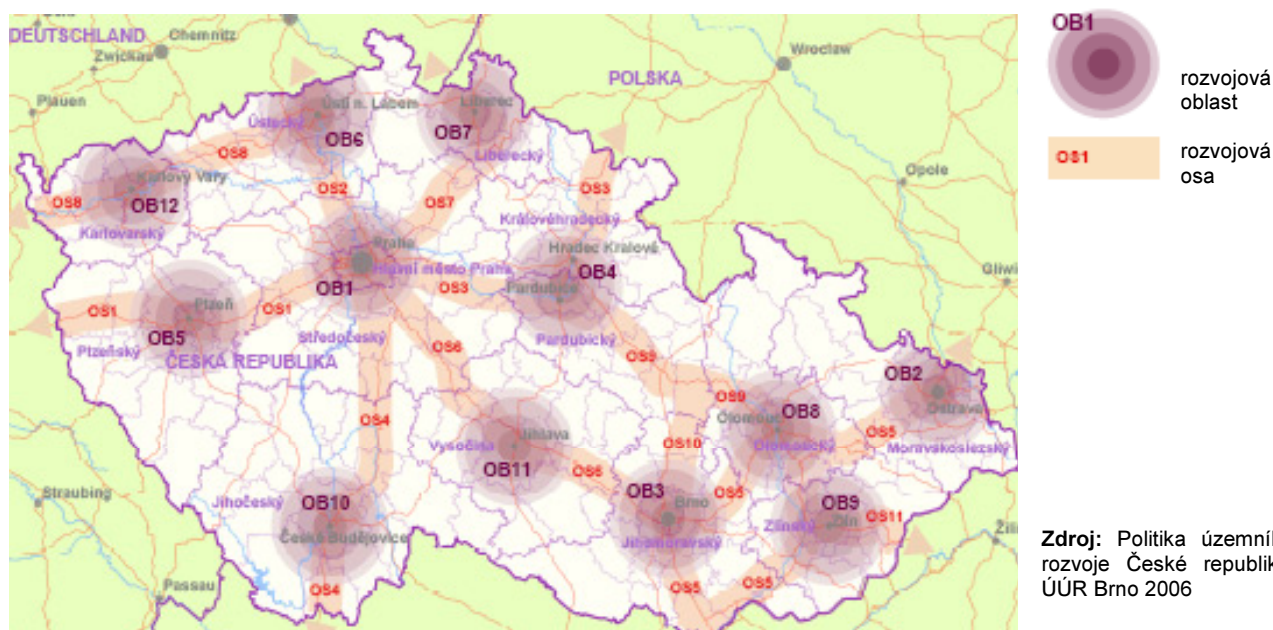

Průměrná vzdálenost do sídla správního obvodu ORP Chrudim je 12 km (vážený průměr, kde váhou je počet obyvatel v obci, pro obyvatele Chrudimi byla pro výpočet stanovena vzdálenost 1 km), na Moravskotřebovsku a Žambersku je průměrná vzdálenost sídla ORP 8 km. Skupina středně velkých správních obvodů má průměrnou vzdálenost sídla obvodu ORP 6 km (Litomyšlsko, Poličsko, Přeloučsko, Svitavsko a Vysokomýtsko). Průměrná vzdálenost ostatních sídel obvodů ORP je 4 – 5 km, výjimku tvoří Česká Třebová, kde průměrná vzdálenost v rámci správního obvodu nedosahuje 2 km.

Část území kraje leží v jedné z 12 **rozvojových oblastí**, vymezených v dokumentu „Politika územního rozvoje České republiky“. Zatímco v ostatních případech mají rozvojové oblasti svůj název podle jednoho města, v případě Pardubického kraje tvoří jádro oblasti krajská města dvou sousedních krajů – Hradec Králové a Pardubice. V uvedených 12 urbanizačních centrech se koncentruje významná část ekonomického potenciálu republiky a lze v nich pozorovat nejrychlejší hospodářský růst, který je však doprovázen i řadou negativních jevů. Centra se potýkají s nevyhovující dopravní infrastrukturou, poškozením životního prostředí a mají problémy s využitím opuštěných průmyslových a vojenských areálů (brownfields). Rozvojová oblast OB4 nezahrnuje v Pardubickém kraji jen vlastní město Pardubice, ale zahrnuje celé správní obvody ORP okresu Pardubice a severní polovinu Chrudimska. Významným rozvojovým faktorem je nejen budoucí křížení dálnice D11 s rychlostní komunikací R35, ale i připravovaná výstavba přístavu Pardubice s napojením na 1. tranzitní železniční koridor.

Větší část Pardubického kraje leží přímo na **rozvojových osách mezinárodního významu** (těch je podle „Politiky územního rozvoje České republiky“ celkem 11), či v jejich blízkosti. Pardubickým krajem prochází osa OS3 od západu na východ podél železničního koridoru, resp. silnic evropského významu územím správního obvodu ORP Přelouč a Pardubice. Správním obvodem ORP Pardubice, Holice, Vysoké Mýto, Litomyšl, Ústí nad Orlicí, Česká Třebová a Lanškroun prochází osa OS9 a od severu k jihu v linii 1. železničního koridoru na Svitavsku a připravované rychlostní silnice R43 na Moravskotřebovsku (osa OS10).

Rozvojové osy a oblasti

Kromě rozvojového potenciálu, u kterého je uplatňováno především investiční hledisko, lze polohu správních obvodů hodnotit i z hlediska **urbanizačního potenciálu**, který je vázán na osídlení a aktivity obyvatelstva. Na rozdíl od rozvojových oblastí, do kterých patří jen severozápadní část kraje, lze urbanizační oblast vymezit i ve východní polovině kraje správními obvody Litomyšl, Svitavy, Česká Třebová a Ústí nad Orlicí. Největší města těchto oblastí navíc spojují urbanizační osy.

Na základě **vyhodnocení polohy správních obvodů** ORP vzhledem k rozvojovým a urbanizačním osám a oblastem (ukazatel I8 v kapitole 4.1; jde o vícekritériální hodnocení, které metodicky navrhl a zpracoval Bc. Kamenický z ČSÚ Praha), má po Pardubicku nejlepší předpoklady rozvoje Přeloučsko, Holicko a Vysokomýtsko. Mezi 205 správními obvody ORP v ČR se Pardubice řadí na 12. místo, Přelouč na 31. a Holice na 51. místo. Nejméně příznivou polohu má Poličsko (197. místo z 205), Hlinecko (175. místo), Žambersko a Králicko.

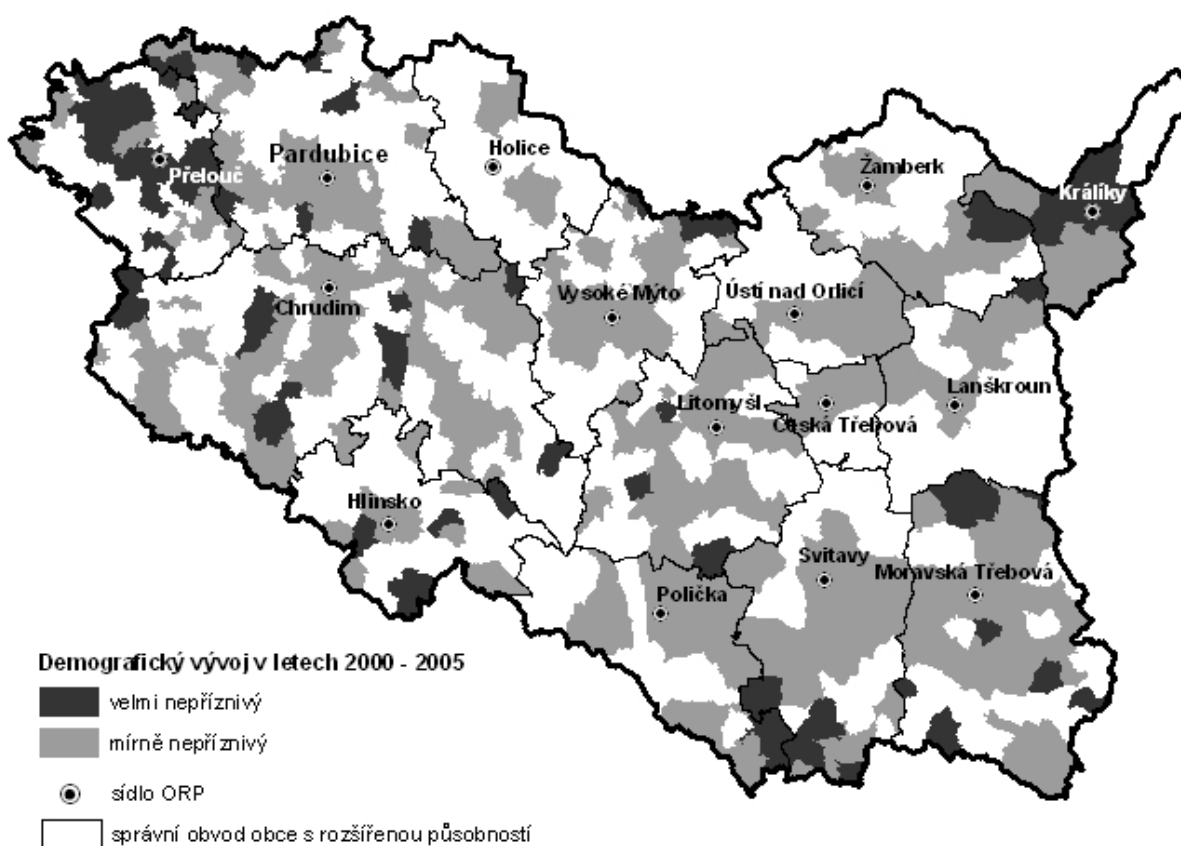
3. Hodnocení regionálních rozdílů podle funkčních regionů

Kromě tradičního hodnocení regionálních rozdílů území větších než obec v administrativních hranicích okresů či správních obvodů ORP je možné k dané problematice přistoupit i pomocí jiného vymezení. Několik funkčních regionů bylo na území Pardubického kraje vytvořeno na základě nepříznivého demografického vývoje, dojíždky za prací, potenciálu cestovního ruchu, popřípadě časové dostupnosti krajského města či sídla obvodu ORP. Jejich vymezení a souvislostem s některými podstatnými charakteristikami se věnují následující subkapitoly především formou kartogramů a tabulek.

3.1 Území s nepříznivým demografickým vývojem

Na základě vývoje ukazatelů **počet obyvatel, index stáří a podíl obyvatel ve věku 65 a více let za období 2000 – 2005** byly v kraji vymezeny oblasti s velmi nepříznivým a mírně nepříznivým demografickým vývojem.

Území s nepříznivým demografickým vývojem v letech 2000 - 2005

Území s nepříznivým demografickým vývojem zaujímá polovinu rozlohy kraje, na které žijí dvě třetiny jeho obyvatel. Uvedená disproporce je vyvolána tím, že mezi území s mírně nepříznivým vývojem se řadí i většina sídelních měst správních obvodů ORP. Výjimku tvoří Holice s příznivým demografickým vývojem, Přelouč a Králupy s velmi nepříznivým demografickým vývojem.

V porovnání s ostatními územími (v následující tabulce označena jako obce s příznivým demografickým vývojem) je na územích s nepříznivým demografickým vývojem patrný výrazný úbytek obyvatel stěhováním, podprůměrný podíl dětí do 14 let a nadprůměrný podíl osob ve věku 65 let a více. V obcích s příznivým demografickým vývojem se ke konci roku 2005 děti do 14 let na celkové populaci podílely 16,1 %, zatímco osoby ve věku 65 let a více 13,6 %. Na území s mírně nepříznivým vývojem byl podíl osob starších než 65 let 14,8 % a dětí ve věku 0 – 14 let 15,0 %. V obcích s velmi nepříznivým demografickým vývojem byl podíl osob ve věku 65 let a více celkem 16,4 % a podíl dětské složky populace byl 14,5 %. Tím v této skupině obcí překročil index stáří (počet osob ve věku 65 let a více na 100 dětí do 14 let) hodnotu 100.

Tab. 3.1.1 Vybrané charakteristiky funkčních regionů vymezených na základě demografického vývoje

	Počet obcí	Podíl (%)		Přírůstek (úbytek) na 1 000 obyv. 2001 - 2005		Index stáří	Míra nezaměstnanosti k 31.12.2005	Dokončené byty na 1 000 obyv. 2001 - 2005
		na rozloze kraje	na počtu obyvatel	přirozený	stěhováním			
Obce s demografickým vývojem								
příznivým	251	49,2	28,8	-6,1	47,2	84,4	9,29	19,9
mírně nepříznivým	147	41,2	65,6	-3,9	-15,3	98,7	8,69	12,0
velmi nepříznivým	54	9,6	5,7	-11,8	-45,4	113,0	9,61	7,3

V obcích s velmi nepříznivým demografickým vývojem byla intenzita bytové výstavby v letech 2001 – 2005 téměř třikrát nižší než na územích s příznivým demografickým vývojem. U míry nezaměstnanosti nejsou patrné tak výrazné rozdíly. Nejnižší nezaměstnanost byla v roce 2005 zaznamenána v oblastech s mírně nepříznivým demografickým vývojem vzhledem k tomu, že se do této skupiny obcí zařadila i města Pardubice, Letohrad, Choceň, Lanškroun, Žamberk a Ústí nad Orlicí, kde je nezaměstnanost podprůměrná.

3.2 Pracovní mikroregiony

Největší pozornost mezi funkčními regiony je věnována pracovním regionům. Ty byly v celé republice vymezeny na základě dat o dojížděcí za prací, získaných zpracováním výsledků sčítání lidu 2001. Metodice tvorby pracovních mikroregionů byla věnována kapitola 2.8 analýzy Dojížděčka za prací a do škol, kterou vydala Krajská reprezentace ČSÚ Pardubice v roce 2004. V analýze jsou uvedena kritéria pro vytvoření samostatných pracovních mikroregionů a subregionů, základní údaje o nich a formou tabulek a kartogramů je vyjádřena intenzita spjatosti jádra mikroregionu s jeho zázemím. Na kartogramu jsou znázorněny i mezikrajské přesahy pracovních mikroregionů. V případě Pardubického kraje několik obcí na sever od Pardubic mělo spádovost z hlediska dojížděčky za prací do Královéhradeckého kraje, naproti tomu Jimramovsko z kraje Vysočina mělo spádovost na Poličsko a Velké Opatovice a okolí z Jihomoravského kraje bylo zařazeno do mikroregionu Jevíčko.

Tab. 3.2.1 Srovnání základních charakteristik správních obvodů obcí s rozšířenou působností a pracovních mikroregionů

Správní obvody obcí s rozšířenou působností (ORP) vymezené k 1. 1. 2003	Rozloha (v km ²)	Počet obcí	Počet obyvatel	Pracovní mikroregiony podle dojížděčky za prací v roce 2001	Rozloha (v km ²)	Počet obcí	Počet obyvatel
Celkem	4 520	453	508 281	Celkem	4 528	457	509 176
CHRUDIM	746	86	82 110	CHRUDIM	643	75	72 532
Hlinsko	247	22	21 824	Skuteč	108	9	9 787
PARDUBICE	409	57	120 979	Hlinsko	229	22	20 270
Přelouč	257	42	24 199	PARDUBICE	484	70	123 841
Holice	214	14	15 480	Přelouč	207	30	21 123
SVITAVY	352	28	31 844	Holice	111	7	10 584
Litomyšl	337	35	26 219	SVITAVY	374	30	32 581
Políčka	273	20	19 603	Litomyšl	286	28	23 053
Moravská Třebová	417	33	27 776	Políčka	296	24	20 747
ÚSTÍ NAD ORLICÍ	191	16	26 793	Moravská Třebová	234	15	18 296
Česká Třebová	80	5	19 446	Jevíčko	170	18	12 366
Lanškroun	275	22	21 750	ÚSTÍ NAD ORLICÍ	273	23	37 151
Žamberk	281	27	28 742	Česká Třebová	104	9	21 027
Králíky	159	5	9 500	Lanškroun	306	22	23 278
Vysoké Mýto	282	41	32 016	Žamberk	137	12	12 073
				Jablonné nad Orlicí	239	14	16 466
				Vysoké Mýto	201	28	20 183
				Choceň	126	21	13 818

Všechna data se vztahují k datu sčítání lidu, domů a bytů 2001.

Velkými písmeny jsou uvedena centra, která do konce roku 2002 plnila funkci okresních měst, obyčejným písmem jsou znázorněna centra, která jsou od roku 2003 obcemi III. stupně (ORP), kurzívou pak centra plnící funkce obce II. stupně (POU).

Na rozdíl od 15 správních obvodů obcí s rozšířenou působností bylo v kraji vymezeno 18 pracovních mikroregionů. Tři správní obvody se rozčlenily – z Chrudimska se vyčlenilo Skutečsko, z Moravskotřebovska Jevíčko a z Vysokomýtska Choceňsko. I mezi pracovními mikroregiony zůstává největší z hlediska rozlohy Chrudimsko, počtem pracovních míst je nejvýznamnější Pardubicko. Jeho velikost je větší v porovnání

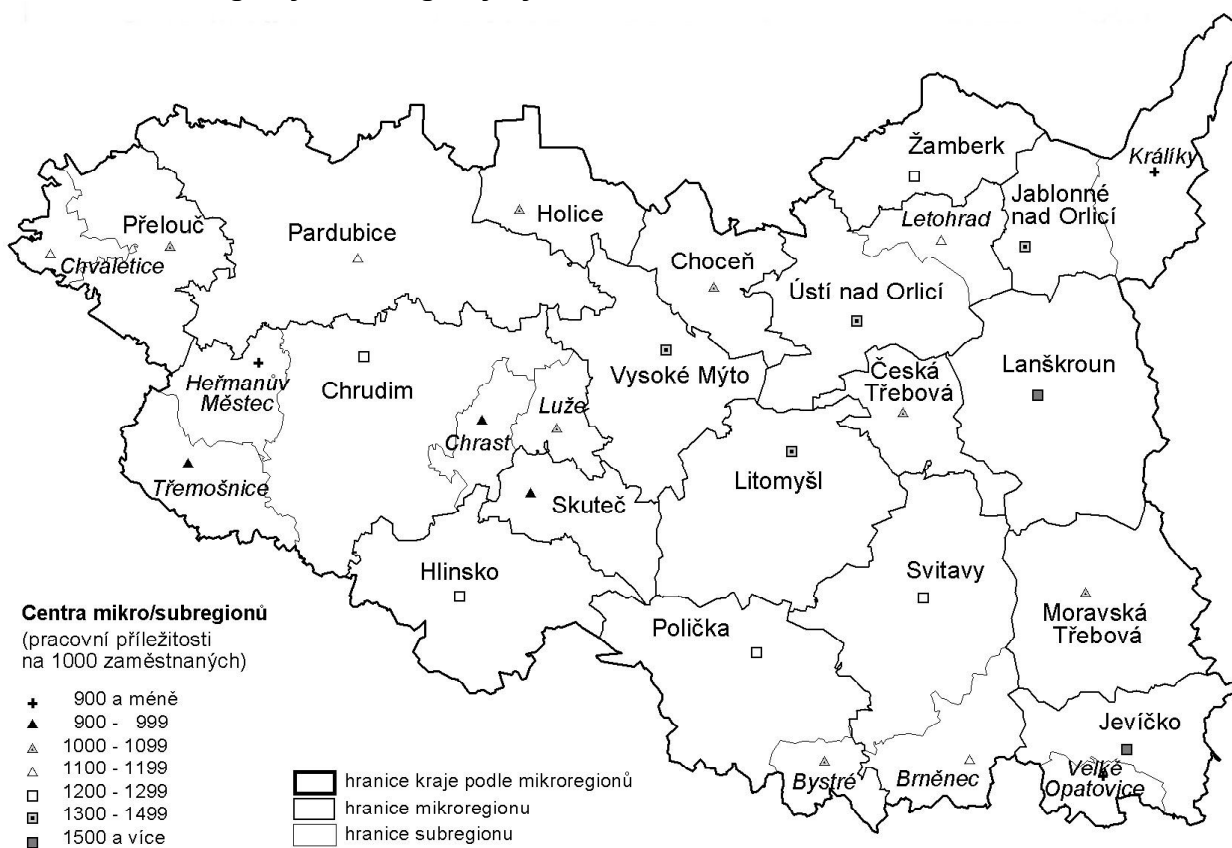
s vymezením správních obvodů ORP, neboť část obcí správního obvodu ORP Holice a Přelouč má z hlediska dojíždky za práci výraznou vazbu na Pardubice. Správní obvod ORP Králíky je součástí pracovního mikroregionu Jablonné nad Orlicí.

V největším pracovním mikroregionu Chrudim tvoří spádové území center dojíždky nižšího řádu čtyři **subregiony**: Heřmanův Městec, Chrast, Luže a Třemošnice. Svůj subregion má na Orlickoústecku Letohrad, na Přeloučsku Chvaletice, na Jablonecku Králíky, na Poličsku Bystré, na Svitavsku Brněnec a na Jevíčsku tvoří subregion obce z Jihomoravského kraje z okolí Velkých Opatovic.

Vymezení pracovních regionů nelze považovat za konečné. Hospodářský vývoj po roce 1989 některé regiony posílil a jiné, založené na velké zaměstnanosti v textilním a kožedělném průmyslu, naproti tomu oslabil. Projevilo se to především u mikroregionu Skuteč, u kterého až data ze sčítání lidu 2011 ukáží, zda se nestane Skutečsko pouze subregionem Chrudimska. Podobný osud může potkat i Jevíčsko v souvislosti s omezováním zaměstnanosti u největších průmyslových firem (kovovýroba a dřevozpracující průmysl). Čas také ukáže opodstatněnost některých subregionů.

Obdobně jako nové výrobní kapacity v Laškronech rozšířily v 90. letech pracovní mikroregion na úkor Moravskotřebovska, může i zahájení výroby v automobilce TPCA Kolín a u jejich subdodavatelů rozšířit kolínský pracovní mikroregion na Přeloučsko.

Pracovní mikroregiony a subregiony vymezené na základě dat SLDB 2001

Následující tabulky porovnávají pracovní mikroregiony nejen z pohledu zaměstnanosti, ale využívají pro charakterizování jednotlivých mikroregionů i agregace dalších údajů, které jsou dostupné za jednotlivé obce. Z tabulek je patrné, že nelze jednoznačně určit, které pracovní mikroregiony se vyvíjejí příznivě, protože jejich vymezení vycházelo ze situace v roce 2001. Od té doby došlo k určitým změnám na trhu práce, které ovlivnily situaci v pracovním regionu. Např. v roce 2001 v pracovním mikroregionu Lanškrounsko převažoval počet pracovníků dojíždějících za prací do mikroregionu nad vyjíždějícími o 1 910 osob (druhé nejvyšší kladné saldo dojíždky za prací po mikroregionu Pardubice), v roce 2005 však byla v lanškrounském mikroregionu nadprůměrná míra nezaměstnanosti. Sezónní výkyvy v zaměstnanosti u největšího lanškrounského zaměstnavatele způsobily druhý nejvyšší růst míry nezaměstnanosti ze všech pracovních mikroregionů v kraji po mikroregionu Moravská Třebová. Oproti konci roku 2000 se zvýšila na Lanškrounsku míra nezaměstnanosti o 3,1 procentního bodu a na Moravskotřebovsku o 3,2 procentního bodu při celokrajském zvýšení o 1,1 procentního bodu).

Bytová výstavba byla nejintenzivnější v holickém pracovním mikroregionu, kde výrazně převažuje vyjíždka za prací nad dojíždkou. Intenzivní bytová výstavba na Lanškrounsku (především v bytových domech) souvisela s vysokou poptávkou po pracovní síle počátkem nového tisíciletí. Výstavba rodinných domů byla nejvýraznější v mikroregionu Žamberk a Litomyšl.

Tab. 3.2.2 Pardubický pracovní region a jeho mikroregiony v roce 2005

	Rozloha			Podíl orné půdy na zemědělské (%)	Dokončené byty na 1 000 obyv. 2001 - 2005		Daňové příjmy obcí (Kč/obyv.)	Míra investování obcí (%)
	celkem (km ²)	podíl (%)			na 1000 obyvatel	podíl (%) v rod.domech		
		zemědělská půda	lesní pozemky					
Pracovní region	4 528	60,6	29,5	73,1	13,6	42,6	8 169	28,7
v tom mikroregiony:								
Česká Třebová	104	45,8	42,8	60,6	9,6	21,0	8 130	29,0
Hlinsko	229	54,7	35,1	60,2	6,4	32,0	7 456	39,0
Holice	111	44,2	48,2	69,7	34,8	38,8	7 212	33,9
Choceň	126	58,8	31,0	72,1	11,1	40,8	7 315	21,3
Chrudim	643	63,2	26,5	79,9	13,2	42,4	7 615	23,7
Jablonné nad Orlicí	239	49,8	42,5	47,4	11,1	44,8	7 019	27,4
Jevíčko	170	51,8	40,3	76,5	11,0	50,7	8 139	28,6
Lanškroun	306	63,3	29,5	70,5	26,7	24,9	7 499	45,5
Litomyšl	286	68,4	23,9	81,6	9,7	77,7	8 626	26,7
Moravská Třebová	234	56,4	36,1	76,9	8,7	67,3	7 955	26,0
Pardubice	484	69,7	13,0	85,5	15,6	43,7	9 281	26,9
Polička	296	59,9	31,7	64,7	10,6	41,1	7 737	33,2
Přelouč	162	50,1	38,6	78,5	7,5	50,9	8 702	20,4
Skuteč	108	59,1	30,9	64,3	19,3	50,0	6 613	39,1
Svitavy	419	59,6	30,2	75,2	12,1	26,7	8 244	30,8
Ústí nad Orlicí	273	60,1	31,3	60,8	11,5	54,8	7 640	21,0
Vysoké Mýto	201	75,4	15,4	80,8	16,1	42,5	8 528	28,0
Žamberk	137	62,8	27,9	55,6	7,4	77,8	7 654	28,7

Podle očekávání byly nejvyšší daňové příjmy na obyvatele v pardubickém pracovním mikroregionu vzhledem k systému přerozdělování daní v závislosti na velikosti obce. Nejnižší příjmy byly v mikroregionech bez větších měst (Jablonné nad Orlicí, Skuteč). Nejvyšší míra investování byla v mikroregionech s podprůměrnými příjmy (lanškrounský, skutečský a hlínecký mikroregion).

Tab. 3.2.3 Sídelní struktura a obyvatelstvo Pardubického pracovního regionu k 31. 12. 2005

	Zkratka ČSÚ	Počet obcí	Obyvatelstvo					Index stáří	Průměr na 1 obec		Počet obyvatel na 1 km ²
			celkem	podíl (%)					rozloha (km ²)	obyvatelstvo	
				žen	0 - 14 let	15 - 64 let	65 a více let				
Pracovní region	PAPR	456	506 343	51,0	15,3	70,2	14,5	95,4	9,9	1 110	111,8
v tom mikroregiony:											
Česká Třebová	CTr	9	20 575	50,9	15,5	70,7	13,8	89,0	11,6	2 286	197,0
Hlinsko	Hli	22	19 968	50,5	15,8	68,9	15,4	97,2	10,4	908	87,4
Holice	Hol	7	10 854	51,6	14,7	70,1	15,2	103,0	15,8	1 551	98,0
Choceň	Chn	21	13 745	51,0	15,6	69,1	15,3	98,1	6,0	655	109,2
Chrudim	Chr	75	72 177	50,8	15,2	70,2	14,6	96,2	8,6	962	112,3
Jablonné nad Orlicí	JnO	14	16 109	50,6	16,7	70,2	13,1	78,3	17,1	1 151	67,4
Jevíčko	Jev	18	12 247	50,2	16,2	70,2	13,7	84,5	9,4	680	72,0
Lanškroun	Lan	22	23 346	50,5	16,3	71,0	12,7	77,9	13,9	1 061	76,4
Litomyšl	Lto	28	23 028	50,7	16,6	69,6	13,8	83,3	10,2	822	80,5
Moravská Třebová	MTr	15	17 972	50,7	15,4	71,1	13,4	87,3	15,6	1 198	76,6
Pardubice	Par	70	123 683	51,6	13,9	70,2	15,9	114,6	6,9	1 767	255,5
Polička	Pol	24	20 493	50,5	16,0	69,2	14,8	92,6	12,3	854	69,2
Přelouč	Prl	22	14 521	50,9	14,0	70,3	15,7	111,4	7,4	660	89,6
Skuteč	Sku	9	9 741	50,7	16,8	68,5	14,7	87,9	11,9	1 082	90,6
Svitavy	Svi	38	38 384	50,8	15,1	71,6	13,3	88,3	11,0	1 010	91,6
Ústí nad Orlicí	UnO	23	36 967	50,6	15,9	70,1	14,0	88,3	11,9	1 607	135,6
Vysoké Mýto	VyM	27	20 403	51,2	16,6	69,4	13,9	83,7	7,5	756	101,3
Žamberk	Zam	12	12 130	50,4	16,2	70,9	12,9	79,4	11,4	1 011	88,5

Mikroregiony Lanškroun, Jablonné nad Orlicí a Žamberk mají nejnižší hodnoty indexu stáří, což dává do budoucna tamním zaměstnavatelům příslib stabilizace nabídky pracovní síly z místních zdrojů. Naproti tomu vysoký index stáří v mikroregionu Pardubice, Přelouč a Chrudim upozorňuje na to, že nabídka pracovní síly zde bude klesat a bude ji třeba doplňovat dojíždějícími za prací z větší vzdálenosti, případně ze zahraničí.

Tab. 3.2.4 Pracovní místa v Pardubickém pracovním regionu podle SLDB 2001

	Pracovní místa v pracovním regionu							Saldo dojížděky
	celkem	z toho se zjištěným odvětvím	z toho podíl (%)				na 1 000 zaměst. bydlících v regionu	
			zeměděl. a lesnictví	průmysl	stavebnictví	služby		
Pracovní region	228 677	221 341	6,7	36,3	9,1	47,9	971	-6 731
v tom mikroregiony:								
Česká Třebová	9 181	8 846	1,6	35,6	4,2	58,6	954	-440
Hlinsko	8 417	8 046	6,4	51,1	7,1	35,4	926	-673
Holice	4 008	3 882	8,9	43,7	8,2	39,2	795	-1 032
Choceň	5 662	5 482	13,5	40,5	8,1	37,9	883	-747
Chrudim	29 517	28 048	8,1	28,8	11,3	51,8	914	-2 767
Jablonné nad Orlicí	6 700	6 494	7,3	47,7	6,4	38,6	902	-732
Jevíčko	5 143	5 032	7,8	46,1	15,6	30,5	941	-323
Lanškroun	13 194	12 869	6,9	61,0	5,6	26,5	1 169	1 910
Litomyšl	9 920	9 646	16,4	29,7	10,4	43,4	951	-511
Moravská Třebová	6 855	6 611	8,4	39,8	8,5	43,3	847	-1 234
Pardubice	63 880	61 836	2,7	28,5	10,1	58,7	1 066	3 927
Polička	8 338	8 100	10,8	43,5	7,9	37,8	917	-757
Přelouč	5 840	5 631	7,2	43,9	6,6	42,3	814	-1 337
Skuteč	3 617	3 441	5,9	51,8	7,9	34,4	861	-584
Svitavy	16 426	16 097	7,8	36,6	8,9	46,7	926	-1 315
Ústí nad Orlicí	17 087	16 680	5,9	35,2	8,0	50,9	992	-140
Vysoké Mýto	9 432	9 238	9,5	38,6	9,2	42,6	1 024	224
Žamberk	5 460	5 362	13,5	30,4	10,5	45,6	965	-200

Tab. 3.2.5 Nezaměstnanost v Pardubickém pracovním regionu k 31. 12. 2005

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

	Uchazeči o zaměstnání	Podíl z celkového počtu uchazečů (%)						Míra nezaměstnanosti (%) ¹⁾	
		dosažitelných	osob ve věku		osob s délkou evidence		žen	uchazeči o zaměstnání	
			do 24 let	50 a více let	do 6 měsíců	nad 12 měsíců		celkem	dosažitelní
Pracovní region	22 882	95,2	18,6	26,1	48,7	35,6	51,4	8,947	8,521
v tom mikroregiony:									
Česká Třebová	1 068	92,1	19,2	29,0	42,9	39,3	46,0	10,037	9,247
Hlinsko	822	88,9	22,3	24,5	58,6	28,1	49,4	8,503	7,562
Holice	354	94,4	19,8	26,8	52,8	30,2	52,8	6,648	6,272
Choceň	480	94,0	17,5	23,1	53,8	31,0	55,8	6,904	6,487
Chrudim	3 409	94,3	20,2	24,2	52,2	33,1	52,7	9,511	8,964
Jablonné nad Orlicí	865	95,3	18,7	26,9	50,3	29,2	57,2	10,756	10,246
Jevíčko	663	97,3	16,4	29,1	44,2	43,9	50,7	11,241	10,936
Lanškroun	1 113	96,2	20,1	23,9	52,7	30,4	48,4	9,238	8,889
Litomyšl	1 110	96,0	18,7	24,3	45,0	40,6	53,0	9,754	9,367
Moravská Třebová	1 524	96,9	16,8	25,7	42,6	44,0	47,6	16,529	16,009
Pardubice	4 358	96,1	17,6	28,8	50,3	31,1	52,1	6,792	6,524
Polička	807	95,9	20,8	22,7	53,2	34,9	53,7	8,107	7,776
Přelouč	892	96,9	16,3	32,0	49,1	38,6	54,0	8,248	7,989
Skuteč	425	95,3	22,8	23,3	74,1	15,1	42,6	9,294	8,856
Svitavy	2 191	96,8	16,9	26,5	39,8	44,9	50,8	13,260	12,837
Ústí nad Orlicí	1 450	94,1	19,9	24,6	46,8	37,2	49,3	7,838	7,373
Vysoké Mýto	884	95,4	18,4	22,7	43,3	42,0	53,6	8,737	8,332
Žamberk	467	94,4	15,6	25,7	46,7	35,1	57,2	7,665	7,238

¹⁾ míra nezaměstnanosti je vypočtena jako podíl registrovaných uchazečů o zaměstnání celkem (od roku 2005 pouze dosažitelných) a obyvatel ekonomicky aktivních (podle sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001)

Příčinou vyšší míry nezaměstnanosti mikroregionu Lanškroun oproti lanškrounskému správnímu obvodu ORP je, že součástí lanškrounského mikroregionu jsou 4 obce ze severní části SO ORP Moravská Třebová, ve kterých převažovala v roce 2001 vyjížďka za prací do Lanškrouna. V těchto obcích po roce 2000 výrazně vzrostla míra nezaměstnanosti a koncem roku 2005 ve všech obcích překračovala 20 %.

Tab. 3.2.6 Vývoj nezaměstnanosti v Pardubickém pracovním regionu v letech 2000 – 2005 (k 31. 12.)

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

	Index počtu uchazečů o zaměstnání (%) rok 2005 k roku		Rozdíl podílů z celkového počtu uchazečů 2005 - 2002 (procentní body)					Rozdíl míry nezaměstnanosti (procentní body) rok 2005 k roku	
			osob ve věku		osob s délkou evidence		žen	2000	2002
	2000	2002	do 24 let	50 a více let	do 6 měsíců	nad 12 měsíců			
Pracovní region	114,3	104,0	-5,3	5,8	-1,2	3,9	0,3	1,12	0,34
v tom mikroregiony:									
Česká Třebová	112,4	112,3	-6,4	8,9	2,6	-1,8	-6,6	1,11	1,10
Hlinsko	147,8	120,0	-2,7	1,7	1,4	3,9	-0,1	2,75	1,42
Holice	144,5	94,1	-4,2	2,9	-20,6	17,7	1,2	2,05	-0,41
Choceň	105,0	104,6	-9,3	2,0	1,9	4,2	-1,5	0,33	0,30
Chrudim	88,4	92,8	-4,2	4,9	3,7	-0,2	0,7	-1,25	-0,74
Jablonné nad Orlicí	137,7	114,9	-4,4	6,9	-4,0	4,8	3,0	2,95	1,39
Jevíčko	127,3	94,3	-7,0	6,9	-0,5	9,0	3,2	2,41	-0,68
Lanškroun	150,2	112,3	-2,5	3,8	-2,7	2,6	-1,0	3,09	1,01
Litomyšl	108,2	103,3	-9,3	4,4	-1,5	4,6	-0,4	0,74	0,31
Moravská Třebová	124,2	103,5	-7,1	4,5	-1,6	6,5	2,9	3,22	0,56
Pardubice	131,3	116,6	-3,1	6,5	-7,6	8,0	-0,1	1,62	0,97
Polička	88,6	85,6	-3,9	2,8	6,8	1,9	-0,3	-1,04	-1,37
Přelouč	109,4	101,9	-5,8	8,6	-6,3	9,4	3,2	0,71	0,16
Skuteč	102,7	97,3	-3,0	7,0	12,3	-5,8	-4,8	0,24	-0,26
Svitavy	126,9	95,3	-7,2	5,9	-1,6	4,2	3,5	2,81	-0,66
Ústí nad Orlicí	116,6	120,3	-6,3	6,7	1,9	2,6	-2,8	1,11	1,32
Vysoké Mýto	93,2	96,1	-5,9	7,5	-1,3	2,5	-1,5	-0,64	-0,36
Žamberk	109,9	104,9	-9,5	10,4	-5,9	6,4	2,8	0,69	0,36

Tabulka 3.2.6 porovnává vývoj nezaměstnanosti v pracovních mikroregionech za dvě časová období. Za rok 2000 jsou k dispozici pouze data za celkovou míru nezaměstnanosti, zatímco od roku 2002 jsou publikovány i údaje o počtu nezaměstnaných v obcích podle věku a délky nezaměstnanosti.

Změny ve struktuře nezaměstnaných z hlediska věku nebyly v období 2002 – 2005 stejně výrazné ve všech pracovních mikroregionech. Nejvýrazněji se snížil podíl mladých uchazečů o práci do 24 let v mikroregionech Žamberk, Choceň a Litomyšl. Nejvyšší zvýšení podílu uchazečů o práci nad 50 let byl zaznamenán v mikroregionech Žamberk, Česká Třebová a Přelouč. V holickém mikroregionu souvisí pokles míry nezaměstnanosti v letech 2002 – 2005 s tím, že ubylo krátkodobě nezaměstnaných osob, zatímco počet dlouhodobě nezaměstnaných (déle než 1 rok) vzrostl. Nejvyšší podíl nezaměstnaných déle než 12 měsíců byl v roce 2005 v mikroregionu Svítavy, Moravská Třebová a Jevíčko.

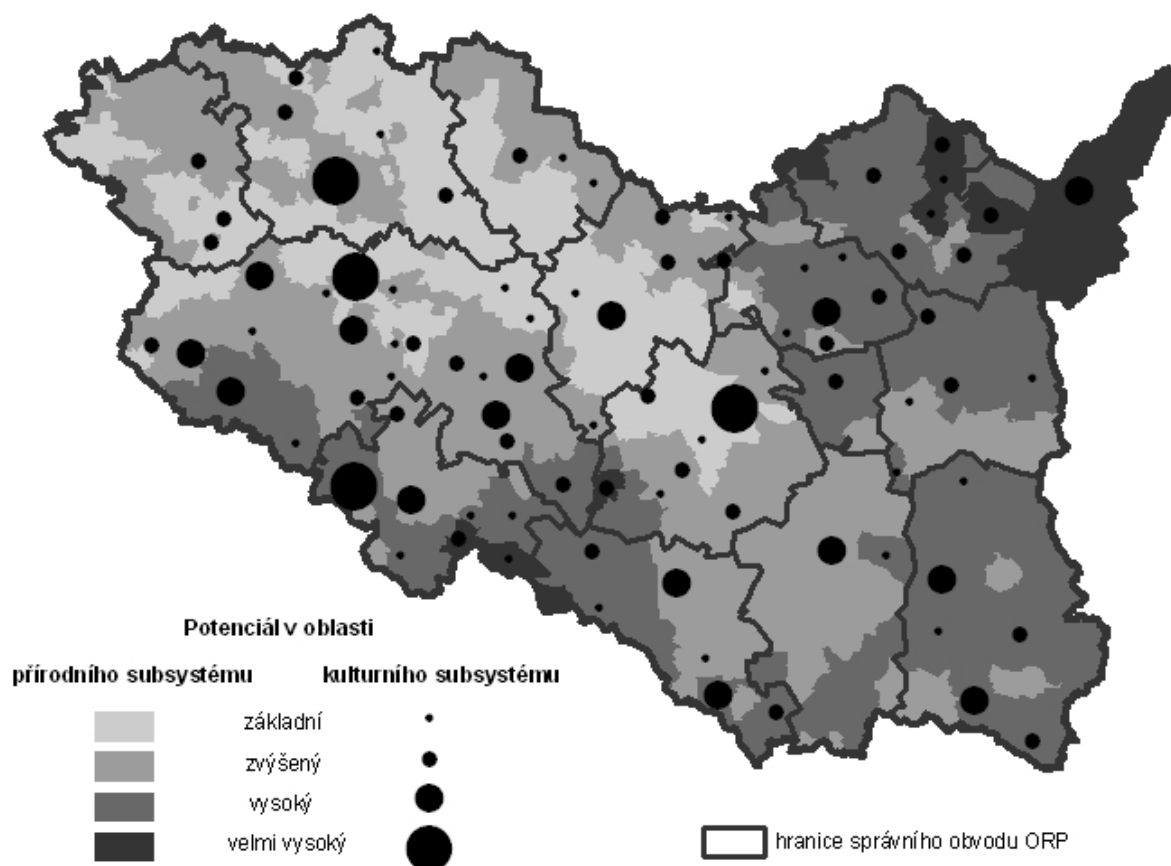
3.3 Potenciál cestovního ruchu

Studie „Potenciál cestovního ruchu“, kterou zpracoval Ústav územního rozvoje Brno, vycházela z ohodnocení jednotlivých obcí s ohledem na využití území pro cestovní ruch z různých hledisek v rozčlenění na 2 subsystémy. **Přírodní subsystém** hodnotil přírodní pozoruhodnosti (včetně pozorování vodních ptáků), vhodnost krajiny pro turistiku (pěší, na kole, na lyžích, na koních, vodní a agroturistiku), pro rekreaci (u vody, na horách, v lese) i sport (sjezdové lyžování, horolezectví, závěsné létání, sportovní lov, rybolov). **Kulturní subsystém** zahrnoval kromě kulturně historických památek, skanzenů a muzeí též lázeňskou funkci, pořádání kongresů, kulturních, sportovních a církevních akcí, veletrhů a produkci místních produktů atraktivních pro cestovní ruch.

Následující kartogram zobrazuje potenciál přírodního subsystému vybarvením území obcí; intenzita kulturního subsystému je zobrazena velikostí kroužků v jednotlivých obcích. Zatímco není v kraji obec, která by neměla alespoň základní úroveň přírodního potenciálu, je v kraji 361 obcí (80 %) bez kulturního potenciálu. Obce s velmi vysokým přírodním potenciálem jsou koncentrovány na severovýchodě kraje v oblasti Králického Sněžníku a Orlických hor. Druhá oblast na jihozápadní hranici kraje je součástí Chráněné krajinné oblasti Žďárské vrchy na Českomoravské vrchovině. Velmi vysoký kulturní potenciál mají pouze města Pardubice, Chrudim, Litomyšl a obec Vysočina (soubor lidových staveb Veselý Kopec).

Potenciál cestovního ruchu v Pardubickém kraji

Zdroj: Ústav územního rozvoje Brno 2001

Z tabulky 3.3.1 je patrné, že velmi vysoký **celkový potenciál cestovního ruchu** má 24 obcí kraje a ve většině z nich je ubytovací zařízení sloužící cestovnímu ruchu. Rozlohou srovnatelné území 125 obcí má pouze základní potenciál. Pouze 5 obcí na tomto území má ubytovací zařízení. Dvě třetiny lůžek v obcích se základním potenciálem jsou v bezprostřední blízkosti krajského města (dostupné městskou hromadnou dopravou) a vylepšují nabídku levnějšího ubytování pro hosty krajského města. Tabulka ukazuje, že nabídka ubytovacích kapacit koresponduje s vhodností území pro využití v cestovním ruchu, více než polovina zařízení i lůžek je soustředěna na území s velmi vysokým potenciálem cestovního ruchu.

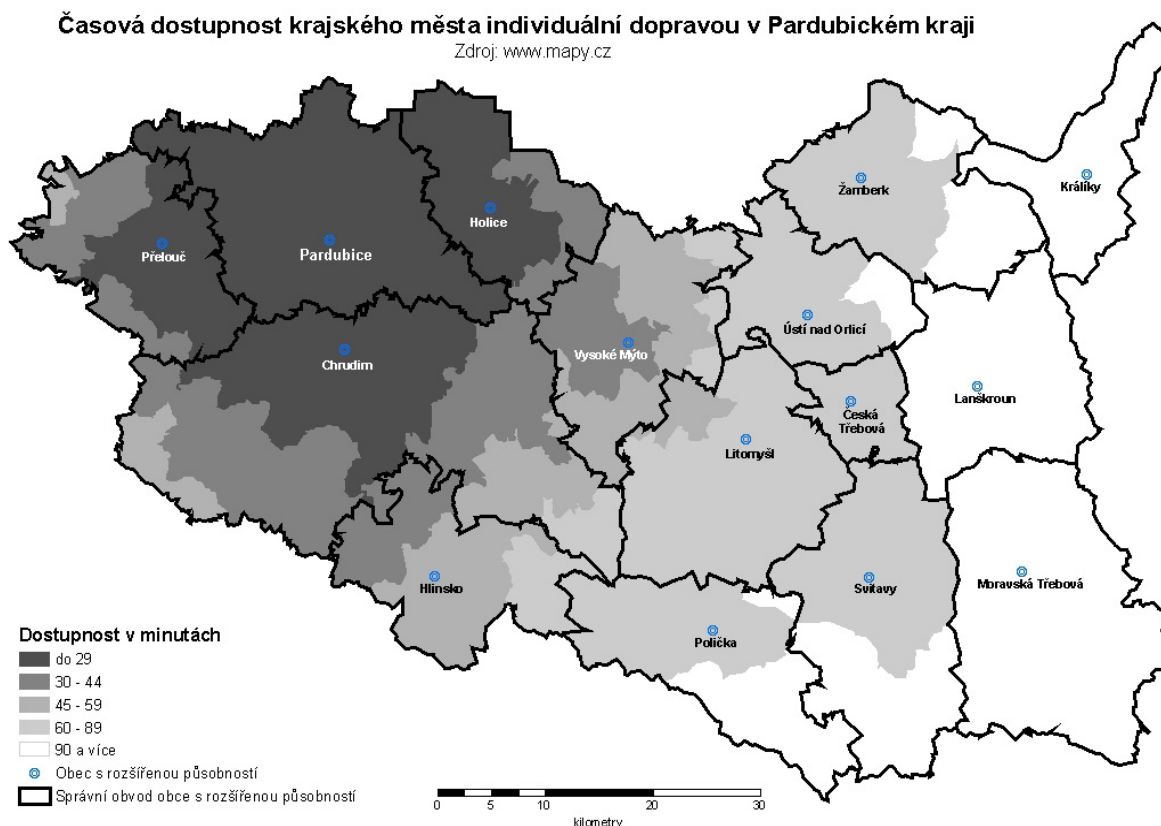
Tab. 3.3.1 Ubytovací zařízení v roce 2005 podle potenciálu cestovního ruchu Pardubického kraje

Zdroj: Ústav územního rozvoje Brno, ČSÚ

	Počet obcí				Počet ubytovacích zařízení	Podíl na počtu ubyt. zařiz. (%)	Počet lůžek	Podíl na počtu lůžek (%)
	celkem	podíl na rozloze (%)	s ubytovacím zařízením	v %				
Pardubický kraj	452	100,0	91	20,1	278	100,0	15 569	100,0
v tom s potenciálem cestovního ruchu:								
velmi vysokým	24	14,4	22	91,7	146	52,5	7 938	51,0
vysokým	131	38,7	48	36,6	108	38,8	6 556	42,1
zvýšeným	172	31,2	16	9,3	19	6,8	758	4,9
základním	125	15,7	5	4,0	5	1,8	317	2,0

3.4 Časová dostupnost krajského města individuální dopravou

Data získaná z internetového serveru www.mapy.cz umožnila přiřadit každé obci průměrnou dobu, za kterou lze dojet osobním automobilem do krajského města. Následně bylo území kraje rozděleno podle časové dostupnosti krajského města. Zatímco obyvatelé 28 % obcí kraje do Pardubic dojedou během půl hodiny a z 29 % obcí to trvá 30 – 59 minut, z pětiny obcí trvá cesta do krajského města déle než 1,5 hodiny.

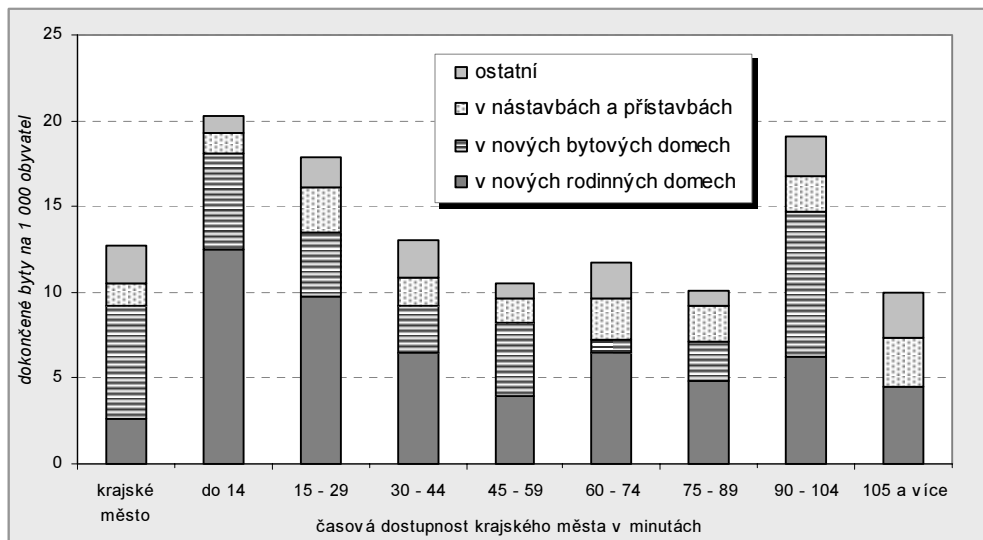

Následující tabulka ukazuje jednoznačnou souvislost mezi časovou dostupností krajského města a mírou nezaměstnanosti. U nezaměstnanosti žen je specifická situace v tom, že ve skupině obcí s časovou dostupností Pardubic 60 – 89 minut je míra nezaměstnanosti nižší než u obcí s dostupností 30 – 59 minut. Příčinou je to, že ženy v průměru dojíždějí za prací na kratší vzdálenost než muži (ať již z rodinných důvodů či proto, že se za méně placenou práci „nevplátí“ z ekonomických důvodů dojíždět na větší vzdálenost), a proto jich méně vyjíždí do Pardubic z obcí, ze kterých trvá cesta déle než 30 minut. Kromě toho má časovou dostupnost 60 – 89 minut řada větších měst (Litomyšl, Svitavy, Česká Třebová, Ústí nad Orlicí, Žamberk), ve kterých nachází pracovní uplatnění ženy v odvětví netržních služeb (školství, zdravotnictví, sociální péče apod.). Mezi obcemi vzdálenými 30 – 59 minut je naproti tomu jediné větší město – Vysoké Mýto. Větší mobilita mladých lidí vede k tomu, že mezi nezaměstnanými v obcích, které jsou vzdáleny více než 90 minut, je podprůměrný podíl mladých lidí do 24 let. Tato skutečnost částečně ovlivňuje i nižší podíl dlouhodobě nezaměstnaných v nejvzdálenější skupině obcí. Jestliže v obcích vzdálených méně než 30 minut od Pardubic je podíl na počtu nezaměstnaných nižší než podíl na počtu obyvatel, u obcí vzdálenějších než 1 hodinu cesty je tomu naopak.

Tab. 3.4.1 Nezaměstnanost k 31. 12. 2005 podle časové dostupnosti Pardubic individuální dopravou

	Počet obcí	Míra registrované nezaměstnanosti v %			Podíl na počtu nezaměstnaných (%)			Podíl na počtu obyvatel kraje (%)	Podíl na počtu nezaměst. v kraji (%)
		celkem	muži	ženy	věk do 24 let	věk 50 let a více	nezam. déle než 1 rok		
Krajské město	1	6,41	5,79	7,12	18,3	27,6	30,5	17,4	13,4
Časová dostupnost krajského města (min.)									
do 29	126	8,07	6,83	9,60	18,6	27,8	32,8	21,9	19,5
30 - 59	131	9,14	7,82	10,85	19,6	24,4	33,4	18,2	18,2
60 - 89	98	9,38	8,37	10,63	19,1	25,6	39,3	26,2	27,5
90 a více	96	11,90	10,49	13,68	17,8	26,0	38,1	16,3	21,5

Dokončené byty na 1 000 obyvatel v letech 2001 – 2005 v obcích Pardubického kraje podle časové dostupnosti krajského města individuální dopravou

Z grafu je patrná souvislost intenzity bytové výstavby a časové dostupnosti krajského města. Výrazně vystupuje koncentrace výstavby bytů v nových rodinných domech v bezprostřední blízkosti krajského města a soustředění výstavby bytů v nových bytových domech do krajského města a do obcí vzdálených 90 – 104 minut (zahrnující větší města viz výše).

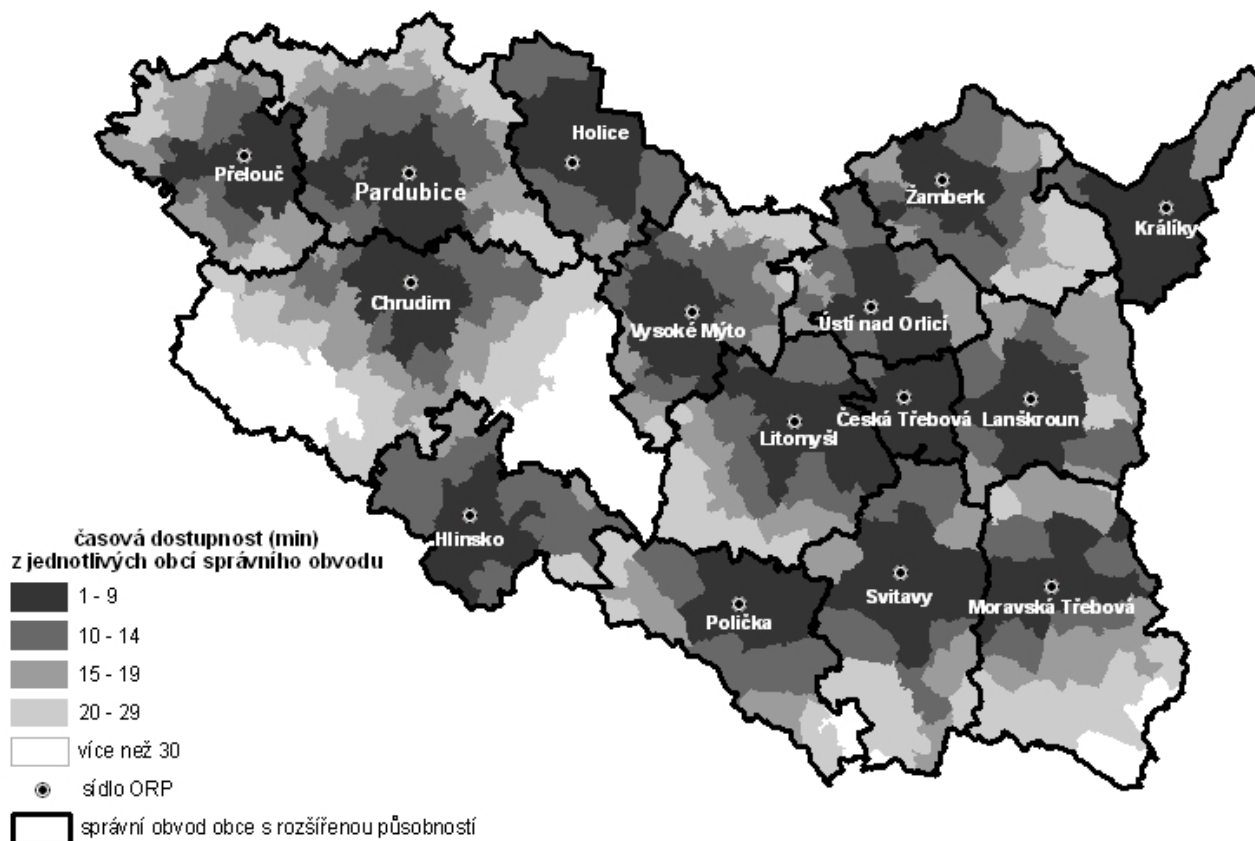
Byty v nástavbách a přístavbách vznikaly nejčastěji v nejvzdálenějších obcích.

3.5 Časová dostupnost sídla správního obvodu ORP individuální dopravou

Z obdobného zdroje jako časová dostupnost krajského města byla zpracována i dostupnost sídel správních obvodů ORP z obcí v rámci jejich správního obvodu. Přimo v sídlech správních obvodů ORP žije téměř polovina obyvatel kraje. Dalších 28 % obyvatel má do správního centra méně než 15 minut cesty osobním automobilem. Naproti tomu trvá obyvatelům 61 obcí cesta do sídla správního obvodu déle než 30 minut.

Časová dostupnost sídel obvodů ORP v Pardubickém kraji individuální dopravou

Zdroj: www.mapy.cz

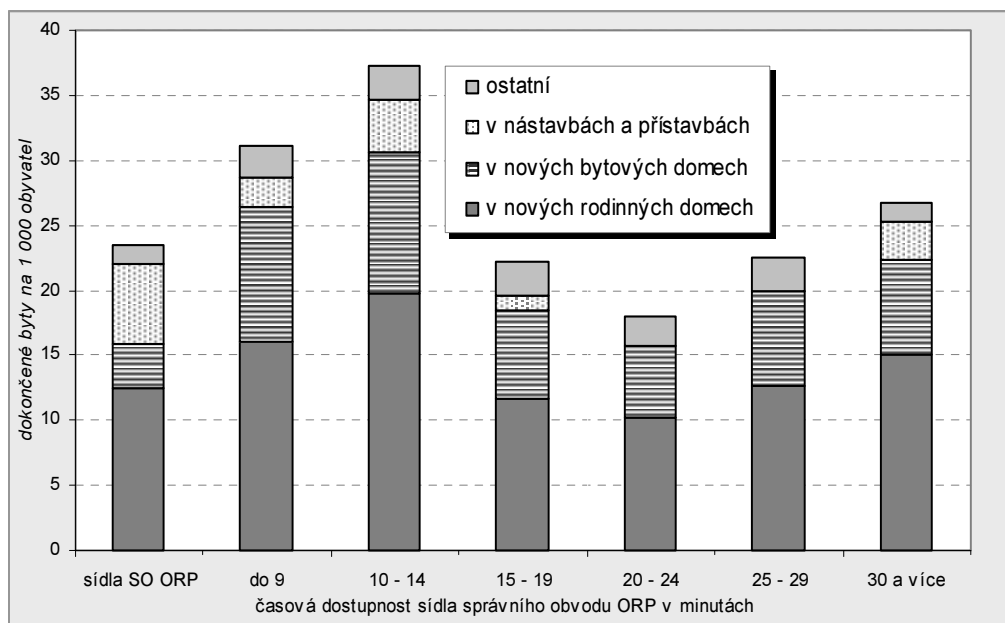

Tab. 3.5.1 Nezaměstnanost k 31. 12. 2005 podle časové dostupnosti sídla správního obvodu ORP individuální dopravou

	Počet obcí	Míra registrované nezaměstnanosti v %			Podíl na počtu nezaměstnaných (%)			Podíl na počtu obyvatel kraje (%)	Podíl na počtu nezaměst. v kraji (%)
		celkem	muži	ženy	věk do 24 let	věk 50 let a více	nezam. déle než 1 rok		
Sídlo správního obvodu	15	8,18	7,36	9,14	19,4	25,7	36,6	49,2	47,2
Časová dostupnost sídla správního obvodu (min.)									
do 9	96	9,74	8,42	11,46	17,5	27,4	34,7	11,6	12,3
10 - 14	110	9,12	7,83	10,79	18,3	27,5	34,3	16,1	15,6
15 - 19	94	9,51	7,78	11,80	16,8	25,7	34,6	9,7	10,0
20 - 29	75	10,17	8,71	12,10	19,0	26,0	35,5	6,0	6,7
30 a více	61	10,61	9,42	12,18	19,3	25,4	34,0	7,4	8,3

V porovnání s časovou dostupností krajského města nemá vzdálenost od sídla správního obvodu tak těsnou vazbu na míru nezaměstnanosti. U mužů byla koncem roku 2005 nejnižší průměrná míra nezaměstnanosti v obcích mimo sídlo správního obvodu ve vzdálenosti 15 – 19 minut a následovaly obce s časovou dostupností 10 – 14 minut a obce vzdálené do 10 minut od centra. U žen byla zjištěna nejnižší průměrná míra nezaměstnanosti u obcí s časovou dostupností 10 – 14 minut. Příčinou je sídelní struktura, větší sídla (s větší nabídkou pracovních příležitostí) jsou od sebe často vzdálena 10 – 15 km, čemuž podle kvality komunikací odpovídá časová dostupnost 15 – 19, popř. 10 – 14 minut. Vliv má i to, že ženy na rozdíl od mužů častěji cestují za prací veřejnou dopravou, což je při cestách na větší vzdálenost obtížnější (nižší frekvence spojů, někdy i nutnost přestupu mezi dopravními prostředky).

Dokončené byty na 1 000 obyvatel v letech 2001 – 2005 v obcích Pardubického kraje podle časové dostupnosti sídla SO ORP individuální dopravou

V obcích s dostupností sídla SO ORP 10 – 14 minut byla kromě nižší míry nezaměstnanosti zjištěna i nejvyšší intenzita bytové výstavby. Přispěla k tomu intenzivní výstavba rodinných domů v zázemí Pardubic (Sezemice, Srch, Lázně Bohdaneč) i dalších center (Letohrad, Choceň, Heřmanův Městec). Byty v bytových domech se intenzivně stavěly v Horním Jelení a Březové nad Svitavou.

Na vysoké intenzitě výstavby bytů v bytových domech v obcích s časovou dostupností sídel správních obvodů ORP do 9 minut se podílely Slatiňany u Chrudimi a Rudoltice u Lanškrouna.

Vyšší intenzitu bytové výstavby v letech 2001 – 2005 než sídla správních obvodů ORP měly v průměru obce vzdálené od příslušného sídla správního obvodu více než 30 minut. Přispěla k tomu výstavba bytů v Proseči, Luži, Skutči a v Ronově nad Doubravou.

Bylo by možné hledat další souvislosti mezi dostupností krajského města či sídla správního obvodu ORP a dalšími ukazateli, ale to je již nad rámec této publikace. Záměrem bylo ukázat možnosti hodnocení z méně tradičních pohledů než je územní srovnání v administrativních hranicích či srovnání podle velikostních skupin obcí.

4. Syntetické hodnocení regionálních rozdílů

4.1 Souhrnné postavení správních obvodů ORP v kraji (multikriteriální hodnocení)

4.1.1 Cíl kapitoly

Kapitola „Souhrnné postavení správních obvodů ORP v kraji“ se zabývá kvantifikací postavení správních obvodů obcí s rozšířenou působností v rámci daného kraje, a to ve **čtyřech oblastech**:

- **demografické prostředí, sídelní struktura (D)**
- **sociální prostředí (S)**
- **ekonomické prostředí (E)**
- **infrastruktura, poloha, dostupnost a životní prostředí (I).**

Cílem kapitoly je prostřednictvím souhrnných ukazatelů za jednotlivé správní obvody odpovědět na následující **otázky**:

- Která území kraje se významně liší od průměru kraje, existují v kraji výrazně problémové (zaostávající) oblasti?
- V jakých tematických oblastech byly zjištěny největší vnitrokrajské rozdíly?
- Změnilo se postavení jednotlivých obvodů ORP v posledních letech?

4.1.2 Výběr ukazatelů

V rámci kvantifikace postavení správních obvodů ORP v rámci kraje bylo posuzováno celkem **52 ukazatelů** rozříděných do výše uvedených **čtyř okruhů**. Pokud to bylo možné, byl pro posouzení postavení správního obvodu použit průměr dat za roky 2001 – 2005, dále byla využita jedinečná data např. ze sčítání lidu, domů a bytů a z nepravidelných šetření. Využity byly do značné míry i zdroje jiné než ČSÚ. Před samotným hodnocením byly vyloučeny další navržené ukazatele, u nichž korelační koeficient²⁾ v absolutní hodnotě přesáhl hodnotu 0,8 (stejný jev by mohl mít při ponechání závislých ukazatelů v souhrnném ukazateli několikanásobnou váhu).

Ukazatele byly vybírány na základě těchto principů:

- **úplnost a reprezentativnost**: co nejlepší pokrytí všech důležitých oblastí života obyvatel regionu analyzovaných v předchozích kapitolách publikace s důrazem na ty ukazatele, které charakterizují významné jevy a vykazují signifikantní regionální rozdíly
- **proporčnost** v rámci všech čtyř tematických oblastí
- **měřitelnost a náklady**: při výběru bylo přihlédnuto ke schopnosti kvantifikovat daný jev v optimální časové i finanční dostupnosti
- **jedinečnost** v rámci stejné tematické skupiny: pro tyto účely byla využita korelační analýza
- **správnost**: smyslem principu je zařadit pouze ty ukazatele, které nejsou zatíženy výraznějšími chybami, jež by upřednostňovaly některý z regionů oproti jiným; při konstrukci některých ukazatelů byly použity i odhady
- **srovnatelnost**: ukazatele byly konstruovány tak, aby co nejvíce eliminovaly odlišnou velikost jednotlivých obvodů ORP (výměra, počet obyvatel), popř. rozdílné věkové složení obyvatel (standardizace)
- **vypovídací schopnost**: data jsou posuzována v určitém kontextu; byly vybrány takové ukazatele, u kterých lze stanovit v daném tematickém okruhu směr působení (optimum) a které jsou interpretovatelné.

Seznam ukazatelů použitých v porovnání vnitroregionálních rozdílů na úrovni správních obvodů ORP s vysvětlivkami je uveden na konci kapitoly.

²⁾ podle vzorce
$$r_{xy} = \frac{n \sum x_i y_i - \sum x_i \sum y_i}{\sqrt{n \sum x_i^2 - (\sum x_i)^2} \cdot \sqrt{n \sum y_i^2 - (\sum y_i)^2}}$$
; byla použita funkce MS Excel =CORREL(pole1;pole2)

4.1.3 Postup hodnocení stavu v letech 2001 – 2005

Pro **hodnocení postavení jednotlivých správních obvodů ORP v rámci kraje** ve sledovaném období byl vypočten syntetický ukazatel za každý správní obvod a každý ze čtyř sledovaných okruhů. Souhrnný ukazatel je konstruován jako **vážený průměr** hodnocení vyjádřených školní **známkou od 1 do 5** za jednotlivé ukazatele v rámci okruhu s tím, že hodnocení jsou u každého ukazatele přiřazována na základě rozdělení dat do **5 stejných intervalů** mezi maximální a minimální hodnotou (variační rozpětí) s přihlédnutím ke směru působení ukazatele.

U každého ukazatele bylo nutné stanovit **optimum**, které souvisí se **směrem působení** ukazatele v rámci tematické skupiny. U ukazatelů působících na danou oblast pozitivně (v tab. 4.1.5.1 označené znaménkem plus) bylo jako optimum stanoveno maximum – známku „1“ tedy dostaly hodnoty blízké se maximu. Naopak u ukazatelů s negativním směrem působení, u nichž platí „čím více, tím hůře“, bylo optimum minimum a známka „1“ byla přiřazena intervalu s nejnižšími hodnotami.

Váhy ukazatelů byly stanoveny **metodou párového srovnání**, a to na dvou úrovních (expertní metoda). Na úrovni ČSÚ se stanovení vah zúčastnilo více než 50 pracovníků krajských správ a ústředí a dále bylo využito zkušeností 31 externích odborníků. Každý zpracovatel vyplnil pro každý okruh ukazatelů tabulky preferencí (2 = důležitější ukazatel, 1 = stejně důležitý nebo nelze určit, 0 = méně důležitý ukazatel). Tato subjektivní hodnocení byla zprůměrována v rámci obou skupin zpracovatelů (pracovníků ČSÚ a externistů) a následně i za obě skupiny posuzovatelů. Průměrné preference byly zaokrouhleny na 2 desetinná místa, tj. došlo ke zjemnění určení důležitosti (např. 1,35 = „o něco důležitější“ ukazatel). Váhy ukazatelů byly stanoveny jako podíl součtu preferencí pro daný ukazatel k součtu všech preferencí v daném okruhu ukazatelů.

Ukázka vyplnění zpracovatelem

	I1	I2	I3	I4	I5	I6	I7	I8	I9	I10	Σb _i
I1		0	1	1	1	1	2	2	2	1	11
I2	2		1	1	1	1	2	2	2	1	13
I3	1	1		0	0	0	1	1	1	1	6
I4	1	1	2		2	1	2	2	2	2	15
I5	1	1	2	0		1	2	1	2	1	11
I6	1	1	2	1	1		2	1	1	1	11
I7	0	0	1	0	0	0		0	2	2	5
I8	0	0	1	0	1	1	2		1	1	7
I9	0	0	1	0	0	1	0	1		0	3
I10	1	1	1	0	1	1	0	1	2		8

Výsledná tabulka preferencí za oblast

	I1	I2	I3	I4	I5	I6	I7	I8	I9	I10	Σb _i	Váhy
I1		0,62	1,39	0,86	1,30	0,81	1,22	1,22	1,11	1,14	9,66	0,107
I2	1,38		1,47	1,16	1,48	1,01	1,32	1,41	1,35	1,26	11,85	0,132
I3	0,61	0,53		0,69	1,05	0,71	0,90	0,92	0,93	0,91	7,24	0,080
I4	1,14	0,84	1,31		1,41	1,14	1,21	1,26	1,17	1,21	10,68	0,119
I5	0,70	0,52	0,95	0,59		0,57	0,83	0,88	0,89	0,86	6,79	0,075
I6	1,19	0,99	1,29	0,86	1,43		1,27	1,31	1,25	1,27	10,86	0,121
I7	0,78	0,68	1,10	0,79	1,17	0,73		1,10	1,27	1,23	8,85	0,098
I8	0,78	0,59	1,08	0,74	1,12	0,69	0,90		1,09	0,97	7,97	0,089
I9	0,89	0,65	1,07	0,83	1,11	0,75	0,73	0,91		0,75	7,68	0,085
I10	0,86	0,74	1,09	0,79	1,14	0,73	0,77	1,03	1,25		8,42	0,094

Souhrnný ukazatel byl vypočten jako vážený průměr jednotlivých známek v rámci daného okruhu za všechny správní obvody ORP v kraji. Hodnocení postavení správních obvodů ORP v rámci kraje je přehledně zpracováno v tab. 4.1.5.1. Využití školních známek umožňuje uživateli udělat si rychlý obrázek o postavení správního obvodu v rámci kraje v dané oblasti (syntetický ukazatel – vážený průměr známek) či u konkrétního ukazatele (jednotlivé známky). O rovnoměrnosti rozdílů vypovídá četnost jednotlivých známek, ať už průměrných za celou oblast či za jednotlivé ukazatele.

4.1.4 Postup hodnocení vývoje vnitroregionálních rozdílů

Posuzování **vývoje** postavení správních obvodů ORP uvnitř kraje bylo obtížné z důvodu absence zdrojů dat u velkého počtu ukazatelů a také různých období, za která byla data získána. Proto byl vývoj postavení správních obvodů zjišťován pouze u jednotlivých ukazatelů a nebyl konstruován souhrnný ukazatel změny.

Pro posouzení vývoje byla použita data z období let 1996 – 2000 (při porovnání s průměrem let 2001 – 2005) nebo z počátku 90. let (tam, kde to bylo možné a účelné). V ostatních případech byla využita nejstarší dostupná data. V tab. 4.1.5.2 je uvedena známka za běžné období a základní období, kromě toho je vyčíslen rozdíl pořadí daného ukazatele v porovnávaných obdobích mezi správními obvody v kraji. Z tabulky je tedy patrné, na jaké úrovni se hodnota ukazatele v daném správním obvodu ve sledovaných letech pohybovala a také to, k jakému zlepšení/zhoršení oproti ostatním správním obvodům v kraji došlo.

4.1.5 Postavení SO ORP v letech 2001 – 2005 a změna tohoto postavení v čase

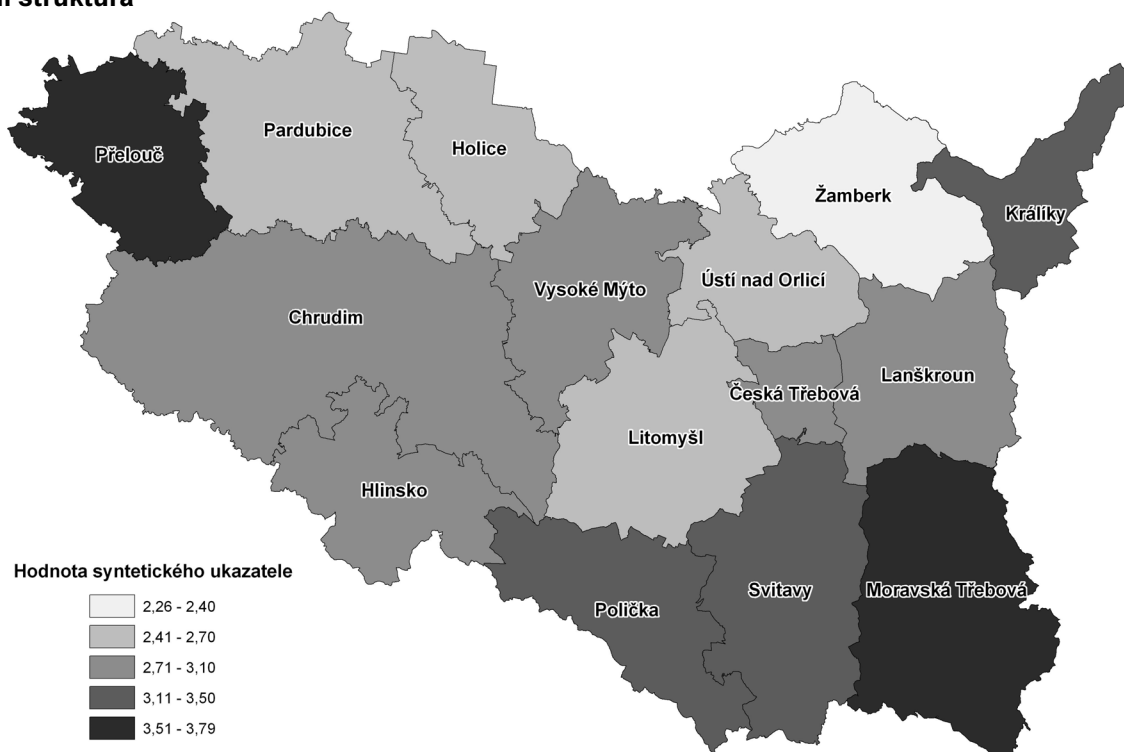
DEMOGRAFICKÉ PROSTŘEDÍ, SÍDLNÍ STRUKTURA

V souhrnném hodnocení demografické oblasti a sídelní struktury byla vypočtena nejlepší vážená průměrná známka u správního obvodu ORP Žamberk (2,26), dále Litomyšl (2,54) a Pardubice (2,59). K dobrému postavení Žamberska přispěla zejména příznivá věková struktura (ukazatel index stáří), nízká úmrtnost, vysoká míra účasti na sekundárním a terciárním vzdělávání, poměrně vysoká plodnost a nízká sociálně-demografická nestabilita. Obdobné ukazatele přispěly i k dobrému výsledku Litomyšlska. Pardubicko přirozeně dominuje hustotou zalidnění, vysokou úrovní vzdělanosti a nízkou úmrtností, z hlediska věkové struktury však tento správní obvod zaznamenal vůbec nejhorší výsledek v kraji. Nadprůměrného postavení z demografického hlediska dosáhly dále správní obvody Ústí nad Orlicí, Holice, Česká Třebová, Lanškroun a Chrudim.

Jako nejproblematictější se v oblasti demografie a sídelní struktury ve sledovaném období jeví postavení správního obvodu ORP Moravská Třebová (vážená průměrná známka 3,79), Přelouč (3,70) a Svitavy (3,42). Postavení Moravskotřebovska bylo negativně ovlivněno zejména nízkou hustotou zalidnění, nízkou úrovní vzdělanosti obyvatelstva i mírou účasti na vzdělávání, relativně nízkou porodností, vyšší úmrtností a vysokou sociálně-demografickou nestabilitou. Postavení Přeloučska určuje zejména nepříznivá věková struktura, nízká plodnost, nízká míra účasti na vzdělávání, ale také ukazatele sídelní struktury, kde se odráží rozdrobenost (vůbec největší mezi SO ORP) a nízká hustota zalidnění. Svitavsko je poznamenáno nízkou účastí na sekundárním a terciárním vzdělávání, nízkou hustotou zalidnění, relativně vysokou sociálně-demografickou nestabilitou, ale také mezi správními obvody nejvyšší úmrtností na novotvary.

Při komplexním pohledu na území kraje je patrné, že z hlediska demografie a sídelní struktury je nejproblematictější postavení na jihovýchodě kraje, naopak nejlépe je na tom oblast orlickoústeckého okresu (s výjimkou severního cípu – Králícka). Výsledné vážené průměrné známky za jednotlivé správní obvody a známky u všech ukazatelů jsou uvedeny v tab. 4.1.5.1.

Postavení správních obvodů ORP Pardubického kraje v letech 2001 – 2005: demografické prostředí, sídelní struktura

Vývoj postavení správních obvodů ORP v čase nebyl rovnoměrný ani z hlediska prostorového, ani věcného. K největším posunům došlo u úhrnné plodnosti, kde si nejvíce polepšilo Orlickoústecko a Česko-třebovsko a naopak ke značnému zhoršení oproti ostatním správním obvodům došlo u Litomyšlska a Moravskotřebovska. V případě migrační atraktivity pro mladé bylo zaznamenáno největší relativní zlepšení u Svitavska a Orlickoústecka, ke zhoršení naopak u Litomyšlska. V případě ostatních ukazatelů nedošlo u jednotlivých SO ORP k tak výrazným posunům, aby významně změnily postavení těchto správních obvodů vůči ostatním v kraji. Posun ve známkách i v pořadí SO ORP v čase je uveden v tabulce 4.1.5.2.

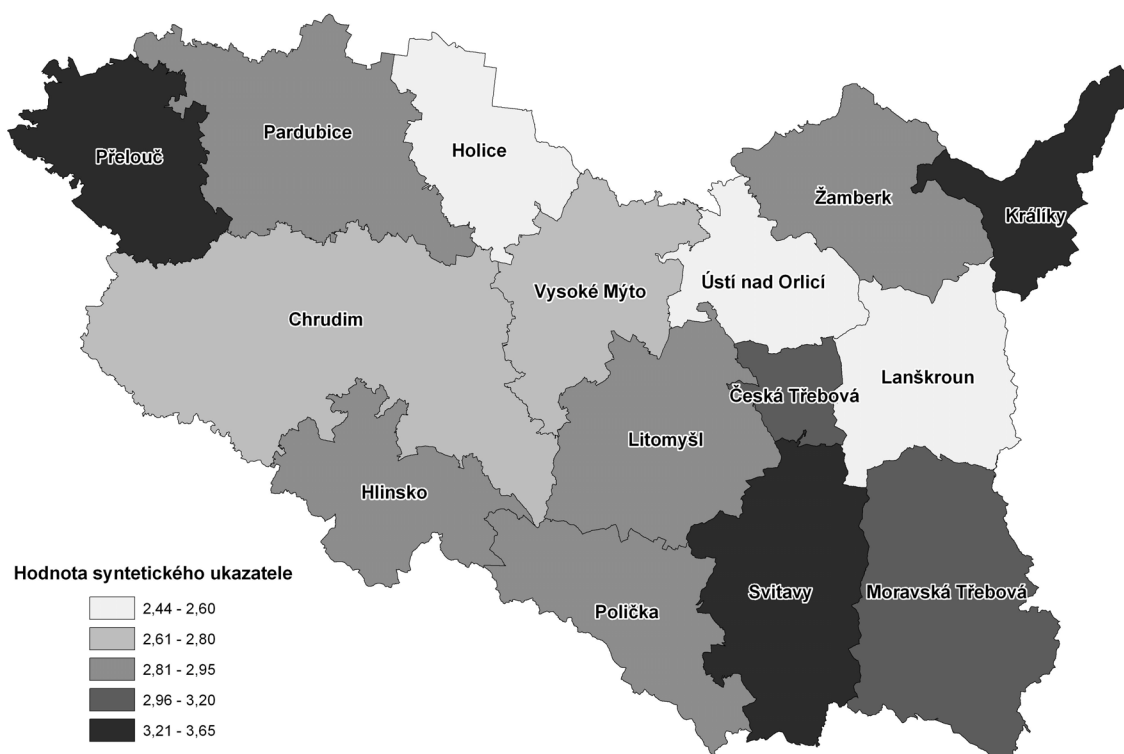
SOCIÁLNÍ PROSTŘEDÍ

V sociální oblasti dominovaly mezi správními obvody ORP Holice (vážená průměrná známka 2,44), Ústí nad Orlicí (2,54) a Lanškroun (2,56). Holicko vyniklo nejnižší mírou nezaměstnanosti a také v porovnání s ostatními správními obvody velmi dobrými výsledky u ukazatelů týkajících se bytové výstavby. Nadprůměrných výsledků dosáhlo Holicko mj. i u ukazatelů z oblasti zdravotnictví, školství a kriminality. K relativně dobrému sociálnímu postavení Orlickoústecka přispěly příznivé výsledky u ukazatelů v oblasti nezaměstnanosti a zdravotnictví, obdobně jako u Lanškrounska, které dosáhlo nadprůměrných výsledků navíc i u školství. Nadprůměrného souhrnného hodnocení v sociální oblasti dosáhly dále správní obvody Vysoké Mýto, Chrudim, Žamberk a Pardubice.

Jako sociálně nejslabší se na základě výsledků souhrnného hodnocení jeví správní obvod Králíky (průměrná známka 3,65), Svitavy (3,35) a Přelouč (3,28). Králícko je postiženo vysokou nezaměstnaností a zaostává mj. ve všech ukazatelích souvisejících s bydlením a bytovou výstavbou. Nepříznivé postavení Svitavska ovlivňuje špatná kvalita bytového fondu a nízká intenzita privátní bytové výstavby, ale také nedostatečně rozvinuté zdravotnictví. Přeloučsko je negativně ovlivněno největší kriminalitou mezi správními obvody v kraji a také nízkou intenzitou bytové výstavby.

V celkovém pohledu na postavení správních obvodů ORP Pardubického kraje v sociální oblasti se jeví jako nejproblématictější území v jihovýchodní části kraje – tedy okres Svitavy, spolu s Králíckem, ale překvapivě také Přeloučsko, které leží v těsné blízkosti správního obvodu se sídlem v krajském městě. V tab. 4.1.5.1 jsou uvedeny výsledky za každý správní obvod v podobě vážené průměrné známky za celou sociální oblast a známek u jednotlivých ukazatelů.

Postavení správních obvodů ORP Pardubického kraje v letech 2001 – 2005: sociální prostředí

V několika správních obvodech ORP došlo v čase k poměrně výrazné změně postavení u některých ukazatelů sociální oblasti. U nezaměstnanosti si nejvíce polepšilo Poličsko, Chrudimsko a Vysokomýtsko, o výraznějším zhoršení postavení mezi správními obvody v Pardubickém kraji se však u žádného správního obvodu hovořit nedá. Postavení mladých lidí na trhu práce se relativně nejvíce zlepšilo na Vysokomýtsku, Litomyšlsku a Žambersku a zhoršilo na Lanškrounsku. Podíl osob nad 50 let na nezaměstnaných se v čase vyvíjel nejpříznivěji na Hlinecku, Lanškrounsku a Poličsku, nejméně příznivě na Žambersku a Českotřebovsku. Ostatní ukazatele buď nebyly v časové řadě dostupné nebo u nich nedošlo k větším relativním změnám postavení správních obvodů (maximálně o jeden stupeň). Tabulka 4.1.5.2 uvádí u jednotlivých ukazatelů sociální oblasti posun ve známkách i v pořadí správních obvodů v kraji.

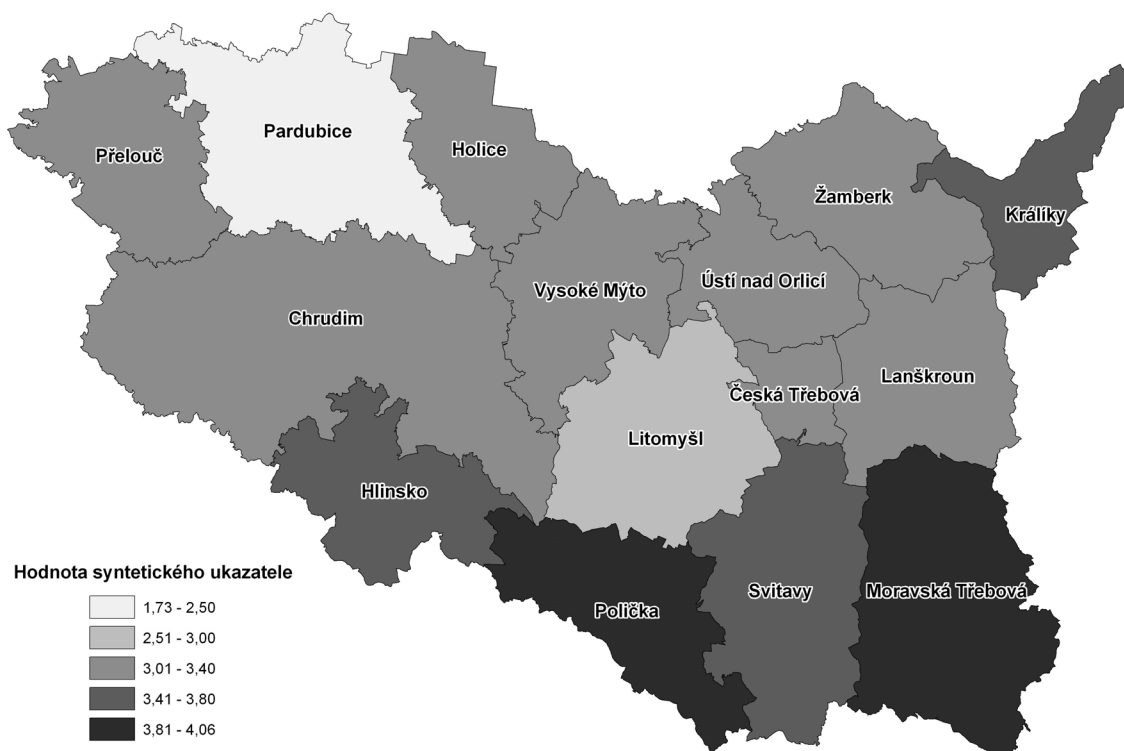
EKONOMICKÉ PROSTŘEDÍ

Ze souhrnného hodnocení ekonomického postavení vyšel nejlépe s velkým odstupem správní obvod Pardubice (vážená průměrná známka 1,73), dále Litomyšl (2,91) a Ústí nad Orlicí (3,18). Pardubicko vyniklo téměř ve všech ukazatelích s výjimkou podílu kapitálových výdajů obcí a ukazatelů týkajících se cestovního ruchu. Litomyšlsko se oproti ostatním SO ORP vyznačuje nejvíce diverzifikovanou odvětvovou strukturou, nejvyšší průměrnou mzdou v průmyslu, dobrou bonitou zemědělské půdy, příznivou hodnotou indexu lokalizace ve stavebnictví, ale i relativně vysokou intenzitou podnikatelské aktivity. Orlickoústecko má rovněž diverzifikovanou odvětvovou strukturu a dosáhlo nadprůměrného hodnocení v ukazatelích odrážejících sílu terciárního sektoru a vliv zahraničního kapitálu. Ekonomické postavení SO ORP lze hodnotit jako nadprůměrné ještě v případě správních obvodů Vysoké Mýto, Přelouč, Chrudim, Lanškroun a Žamberk.

Jako ekonomicky nejslabší se na základě souhrnného hodnocení jeví správní obvod Moravská Třebová (průměrná známka 4,06), dále Polička (3,83), Králíky a Hlinsko (oba shodně 3,78). Moravskotřebovsko je podprůměrné, popř. průměrné ve většině ukazatelů s výjimkou indexu lokalizace ve stavebnictví a bonity zemědělské půdy, ve kterých tento správní obvod dosáhl mírně nadprůměrného výsledku. Výsledek Poličska ovlivnila zejména nízká míra zaměstnanosti osob v předdůchodovém věku a nepříznivá ekonomická struktura, obdobně tomu bylo u Hlinska. Králícko vlivem charakteru svého území vyniká v ukazatelích cestovního ruchu, avšak v ostatních ukazatelích (zejména týkajících se průmyslu a zemědělství) značně zaostává za průměrem kraje.

V ekonomické oblasti byly rozdíly mezi průměrnými známkami jednotlivých správních obvodů Pardubického kraje největší, s rozpětím od 1,73 do 4,06 (tedy o více než 2 stupně). V komplexnějším územním pohledu je patrné, že ekonomicky problematické oblasti jsou ty, které leží dále od krajského města (s výjimkou Litomyšlska). Výsledné vážené průměrné známky za jednotlivé správní obvody v ekonomické oblasti a známky u všech ekonomických ukazatelů jsou uvedeny v tab. 4.1.5.1.

Postavení správních obvodů ORP Pardubického kraje v letech 2001 – 2005: ekonomické prostředí

Pro posouzení ekonomického vývoje v čase byla k dispozici data pouze za čtyři ukazatele. U míry zaměstnanosti osob ve věku 55 – 64 let došlo k největšímu zlepšení postavení u Litomyšlska a Přeloučska, k dramatickému zhoršení naopak u Králícka a Hlinska. Lanškrounsko zaznamenalo největší posun k lepšímu u ukazatele komplexně funkční velikosti regionu. V případě indexu lokalizace ve stavebnictví si nejvíce polepšilo Chrudimsko, Hlinsko a Přeloučsko. Kapacity hromadných ubytovacích zařízení se v čase neměnily natolik, aby zapříčinily výraznou změnu postavení některého správního obvodu. Vývoj známek v čase a posun pořadí u ekonomických ukazatelů je uveden v tab. 4.1.5.2.

INFRASTRUKTURA, POLOHA, DOSTUPNOST, ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

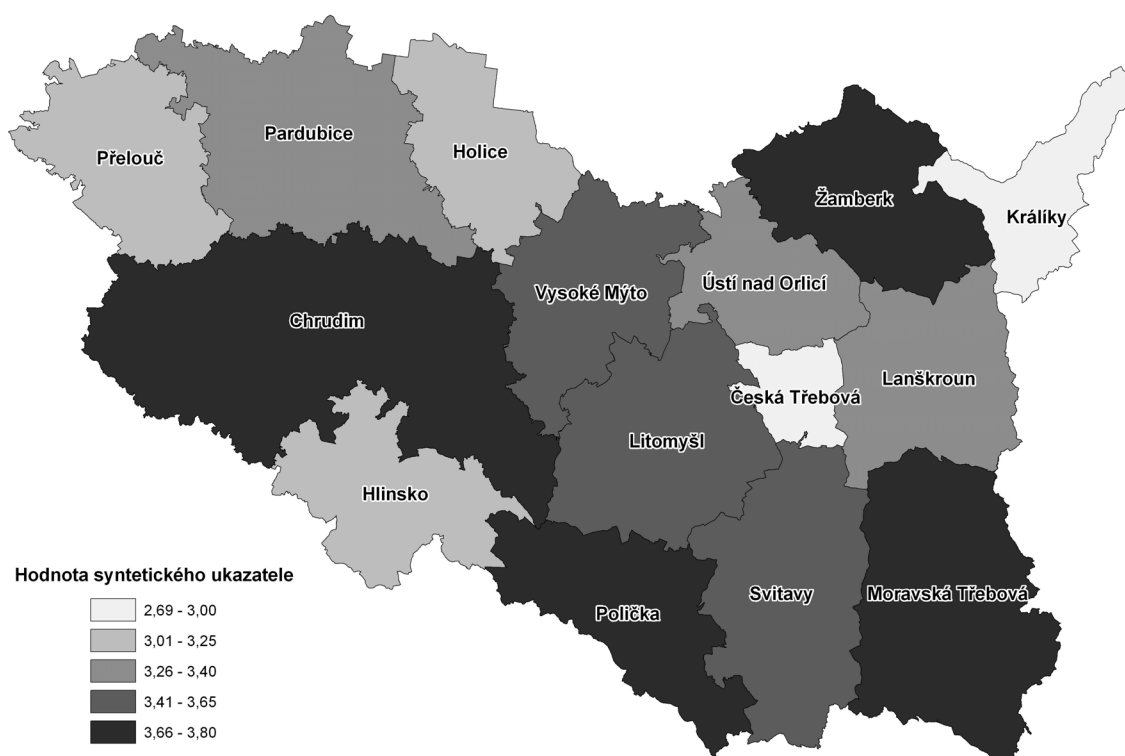
Oblast nazvaná „infrastruktura, poloha, dostupnost, životní prostředí“ je svým způsobem specifická. Od předešlých oblastí se liší pestrostí ukazatelů, které popisují různé aspekty života ve správním obvodu a v některých případech působí i protisměrně. Ke společnému hodnocení tohoto na první pohled nesourodého bloku dat vedl nedostatek ukazatelů za oblast životního prostředí a infrastruktury, ale i snaha o vyvážení kladů a záporů vyplývajících z geografického charakteru jednotlivých správních obvodů.

V souhrnném pohledu na tuto oblast dosáhl nejlepšího hodnocení správní obvod Králíky (vážená průměrná známka 2,69), Česká Třebová (2,78) a Přelouč (3,03). V postavení Králicka se odrazila především příznivá ekologická stabilita krajiny, ale také malá rozloha správního obvodu, která se projevila v ukazatelích infrastruktury a dostupnosti sídla správního obvodu a vyvážila i odlehlost tohoto území a časovou náročnost dojížděky do zaměstnání. Poměrně rozvinutá infrastruktura a dobrá dopravní dostupnost je charakteristická i pro nejmenší správní obvod – Českořebovsko. Přeloučsko těží zejména ze své výhodné polohy. Nadprůměrného hodnocení této široké oblasti bylo dosaženo i ve správních obvodech Holic, Hlinsko, Pardubice, Lanškroun a Ústí nad Orlicí.

Nejhorší souhrnný výsledek v oblasti infrastruktury, polohy, dostupnosti a životního prostředí zaznamenal správní obvod Polička (průměrná známka 3,80), Chrudim (3,77) a Moravská Třebová (3,74). Poličsko bylo hodnoceno jako výrazně podprůměrné ve většině ukazatelů s výjimkou relativního významu veřejné dopravy a dostupnosti sídla správního obvodu. Chrudimsko je negativně ovlivněno svou velkou rozlohou, která se odráží v ukazatelích infrastruktury a dopravní dostupnosti sídla správního obvodu. Moravskotřebovsko je poznamenáno svou odlehlostí a poměrně velkou rozlohou.

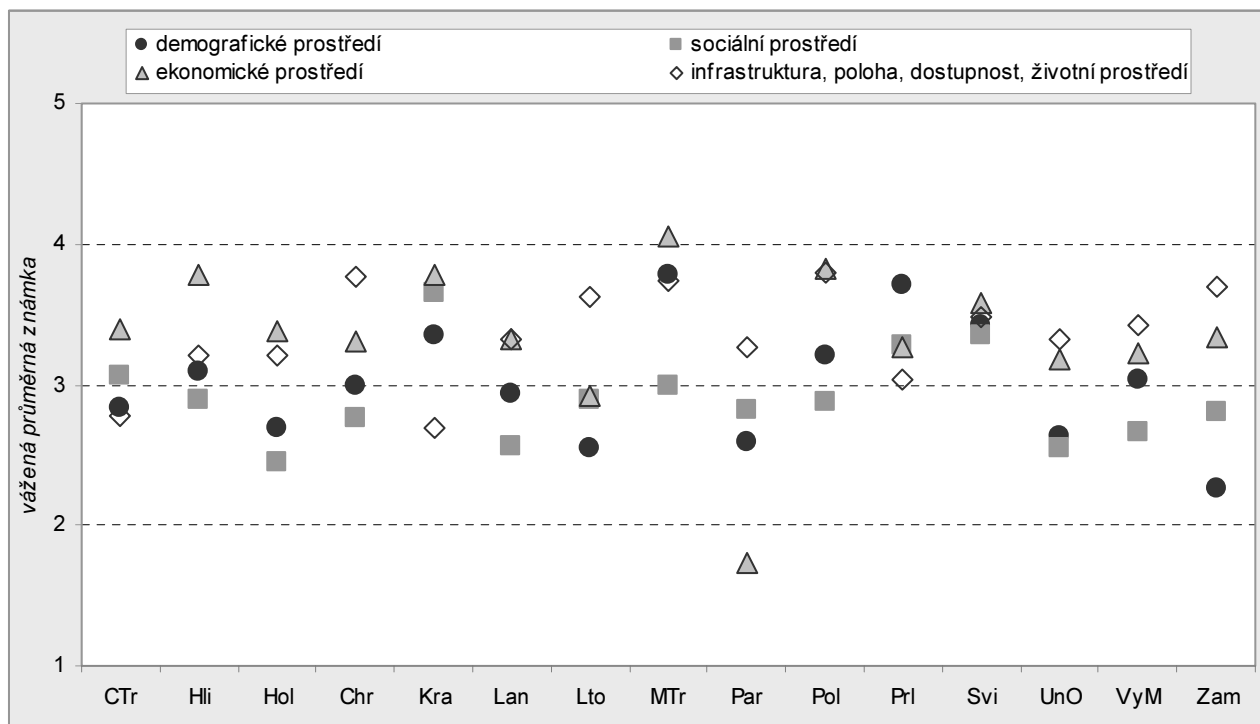
Pohled na rozdíly uvnitř kraje v této oblasti signalizuje, že hodnocení je výsledkem především geografických podmínek jednotlivých správních obvodů, ať už ovlivňujících životní prostředí (přírodní podmínky) či infrastrukturu a dostupnost (velikost správního obvodu a jeho poloha). V tab. 4.1.5.1. jsou uvedeny výsledné vážené průměrné známky za jednotlivé správní obvody v oblasti infrastruktury, polohy, dostupnosti a životního prostředí a také známky u všech jednotlivých ukazatelů této oblasti.

Postavení správních obvodů ORP Pardubického kraje v letech 2001 – 2005: infrastruktura, poloha, dostupnost, životní prostředí

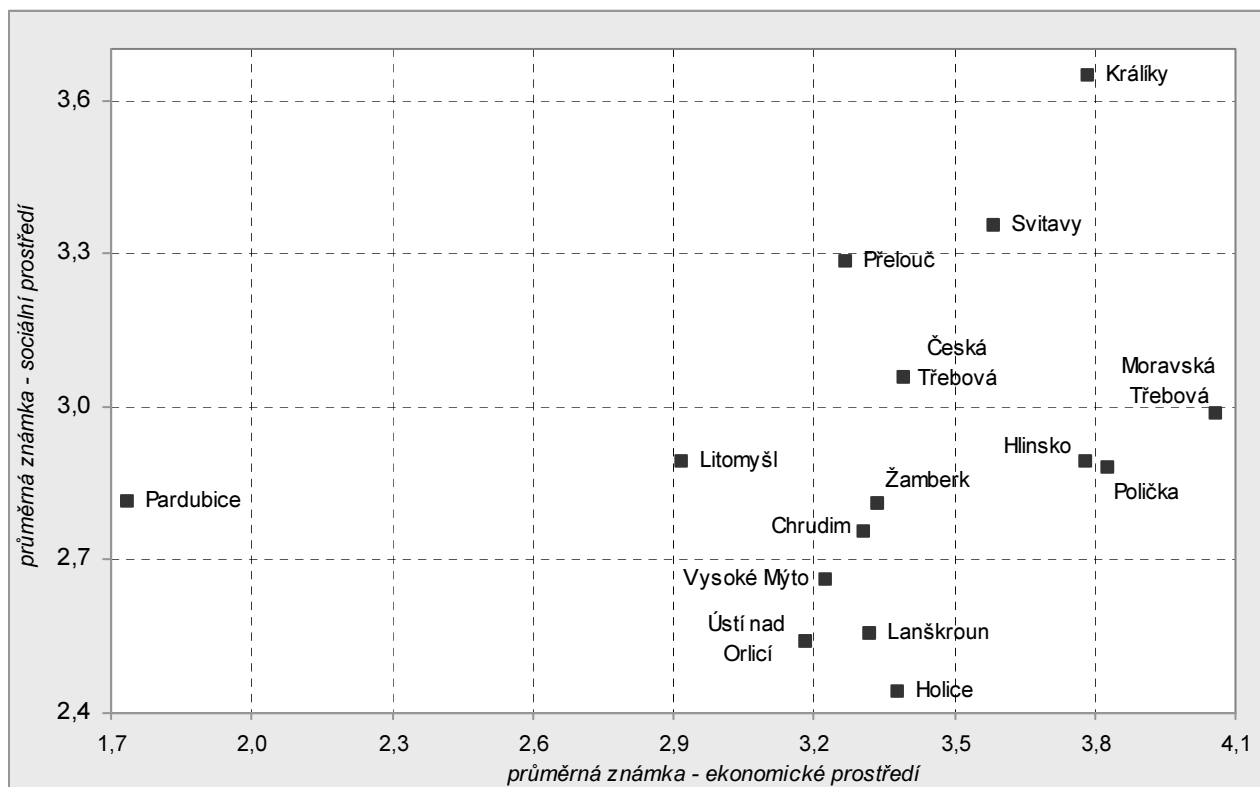
Následující graf shrnuje předešlé části a znázorňuje jednotlivé vážené průměrné známky za každý správní obvod. Z grafu je na první pohled patrné, ve které oblasti správní obvod vyniká a nebo naopak zaostává. Ukazuje, že v některých správních obvodech je pozice ve všech okruzích vyrovnaná (Svitavy), zatímco v jiných jsou velké rozdíly (Pardubice, Žamberk).

Souhrnné hodnocení správních obvodů ORP

V dalším grafu je znázorněno souhrnné hodnocení správních obvodů v ekonomickém a sociálním prostředí. Graficky je zde vyjádřena větší či menší těsnost provázanosti ekonomické a sociální oblasti.

Postavení správních obvodů ORP v ekonomickém a sociálním prostředí

Tab. 4.1.5.1 Postavení správních obvodů ORP v letech 2001 - 2005¹⁾

Okruh, ukazatel		Období	Směr pús.	Váha	Česká Třebová	Hlinsko	Holice
DEMOGRAFICKÉ PROSTŘEDÍ, SIDELNÍ STRUKTURA		průměrná známka			2,84	3,10	2,69
		pořadí			6	10	5
D1	Úhrnná plodnost	2001-2005	+	0,093	2	1	3
D2	Standardizovaný index úmrtnosti na nemoci oběhové soustavy	2001-2005	-	0,063	2	2	2
D3	Standardizovaný index úmrtnosti na novotvary	2001-2005	-	0,059	3	2	3
D4	Migrační atraktivita pro mladé (20 - 34 let)	2001-2005	+	0,104	4	4	1
D5	Migrační atraktivita pro starší osoby (55 - 74 let)	2001-2005	+	0,065	4	4	1
D6	Index stáří	2005	-	0,106	2	3	3
D7	Souhrnný ukazatel vzdělanosti obyvatel ve věku 25 - 64 let	2001	+	0,102	3	4	3
D8	Míra účasti na sekundárním a terciárním vzdělávání	2001	+	0,087	3	2	5
D9	Souhrnný ukazatel sociálně-demografické nestability	2001-2005	+	0,097	5	2	1
D10	Podíl cizinců na obyvatelstvu	2005	+	0,053	3	5	4
D11	Hustota zalidnění	2005	+	0,074	2	5	5
D12	Index sídelní rozdrobenosti	2005	-	0,063	1	4	2
D13	Počet částí obcí na 1 obec	2005	-	0,032	1	3	2
SOCIÁLNÍ PROSTŘEDÍ		průměrná známka			3,06	2,89	2,44
		pořadí			12	9	1
S1	Míra nezaměstnanosti	31.12.2005	-	0,116	2	1	1
S2	Podíl nezaměstnaných žen	31.12.2005	-	0,081	1	2	4
S3	Podíl osob do 25 let na počtu nezaměstnaných	31.12.2005	-	0,094	3	5	2
S4	Podíl osob nad 50 let na počtu nezaměstnaných	31.12.2005	-	0,085	4	1	5
S5	Bytová potřeba	2001	+	0,077	4	4	5
S6	Intenzita „privátní“ bytové výstavby	2001-2005	+	0,069	5	5	1
S7	Intenzita „veřejné“ bytové výstavby	2001-2005	+	0,065	5	4	1
S8	Podíl substandardního bydlení	2001	-	0,049	2	5	3
S9	Obytná plocha bytu na 1 osobu v m2	2001	+	0,054	5	3	1
S10	Volební účast při volbách do PSP ČR	2006	+	0,036	3	3	2
S11	Počet registrovaných pacientů na 1 praktického lékaře pro dospělé	2005	-	0,061	2	2	2
S12	Počet registrovaných pacientů na 1 praktického zubního lékaře	2005	-	0,051	1	5	2
S13	Počet žáků na 1 třídu (1. - 9. ročník)	2004	-	0,049	5	3	3
S14	Zjištěné trestné činy na 1 000 faktických obyvatel	2005	-	0,066	1	1	2
S15	Podíl trestných činů spáchaných recidivisty	2005	-	0,047	4	1	2
EKONOMICKÉ PROSTŘEDÍ		průměrná známka			3,39	3,78	3,38
		pořadí			10	12	9
E1	Míra zaměstnanosti ve věku 55-64 let	2001	+	0,067	4	5	3
E2	Komplexně funkční velikost regionu	2001	+	0,082	2	5	5
E3	Intenzita podnikatelské aktivity (na ekonomicky aktivní)	2001	+	0,093	5	2	1
E4	Podíl zaměstnanců v podnicích pod zahraniční kontrolou na zaměstnancích v průmyslových podnicích nad 20 zaměstnanců	2005	+	0,047	5	2	1
E5	Daňové příjmy obcí na 1 obyvatele	2003-2005	+	0,089	3	5	5
E6	Podíl kapitálových výdajů obcí	2003-2005	+	0,075	3	2	3
E7	Index progresivity ekonomické struktury	2001	+	0,083	2	5	4
E8	Míra odvětvové specializace ekonomické struktury	2001	-	0,075	3	5	2
E9	Produktivita práce v průmyslu	2005	+	0,085	5	4	5
E10	Průměrná hrubá měsíční mzda v průmyslu	2005	+	0,083	2	4	4
E11	Index lokalizace ve stavebnictví	2001	+	0,046	5	2	1
E12	Bonita zemědělské půdy	2002	+	0,051	3	4	2
E13	Potenciál cestovního ruchu	2002	+	0,073	2	2	5
E14	Kapacity hromadných ubytovacích zařízení	2005	+	0,052	5	5	4
INFRASTRUKTURA, POLOHA, DOSTUPNOST, ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ		průměrná známka			2,78	3,21	3,20
		pořadí			2	5	4
I1	Podíl obyvatel bydlících v domech s přípojkou na plyn ze sítě	2001	+	0,107	2	4	3
I2	Podíl obcí připojených na veřejnou kanalizaci s ČOV	2004	+	0,132	3	5	4
I3	Podíl obcí se schválenou územně plánovací dokumentací	2005	+	0,080	3	3	1
I4	Ekologická stabilita krajiny	2005	+	0,119	2	3	4
I5	Podíl výměry chráněných území na celkové výměře	2005	+	0,075	5	1	5
I6	Relativní význam veřejné dopravy	2001	+	0,121	1	3	4
I7	Průměrná doba denní vyjížďky za prací z obce bydliště	2001	-	0,098	5	2	5
I8	Poloha SO ORP vůči rozvojovým a urbanizačním osám a oblastem	2005	+	0,089	3	5	2
I9	Dostupnost krajského města individuální dopravou	2005	-	0,085	4	3	1
I10	Dostupnost sídla ORP individuální dopravou	2005	-	0,094	1	2	2

¹⁾ hodnoceno stupnicí školních známek; u okruhu uveden vážený průměr

Chrudim	Králíky	Lanškroun	Litomyšl	Moravská Třebová	Pardubice	Polička	Přelouč	Svitavy	Ústí nad Orlicí	Vysoké Mýto	Žamberk
3,00	3,35	2,93	2,54	3,79	2,59	3,21	3,70	3,42	2,64	3,03	2,26
8	12	7	2	15	3	11	14	13	4	9	1
2	1	3	3	4	5	3	5	3	1	3	2
2	5	2	2	3	1	1	2	2	3	2	1
4	2	1	2	4	1	5	2	5	2	2	1
4	5	3	4	4	2	4	3	3	3	3	4
3	2	4	3	3	5	4	3	5	4	4	3
3	1	1	2	2	5	2	5	2	3	2	1
3	5	3	2	4	1	3	3	3	2	2	3
2	3	5	1	4	2	3	5	5	4	5	1
3	5	3	2	5	4	2	4	4	3	3	2
3	4	3	1	5	2	5	2	4	2	4	1
4	5	5	5	5	1	5	5	5	4	4	5
3	1	3	4	4	1	4	5	2	1	4	3
3	5	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
2,76	3,65	2,56	2,89	2,99	2,81	2,88	3,28	3,35	2,54	2,66	2,81
5	15	3	10	11	7	8	13	14	2	4	6
2	4	1	2	5	1	1	1	4	1	1	1
3	5	3	4	1	3	4	4	3	2	4	5
4	2	4	3	1	2	4	1	1	3	2	3
1	3	1	1	2	3	1	5	2	2	1	2
4	4	4	2	5	3	1	5	5	2	1	1
4	5	3	3	4	3	4	4	5	3	4	3
4	5	1	5	5	5	4	5	3	5	4	5
3	5	3	5	3	1	4	3	4	3	3	3
2	5	5	3	4	4	5	3	5	4	3	4
3	5	3	1	5	3	1	4	4	2	2	1
2	1	3	2	1	1	4	2	5	2	2	3
2	5	2	5	2	2	4	1	3	2	4	3
3	1	2	3	2	4	3	3	2	4	5	4
3	1	1	2	2	5	2	5	3	2	3	1
1	5	4	4	3	4	3	5	2	3	4	5
3,31	3,78	3,32	2,91	4,06	1,73	3,83	3,27	3,58	3,18	3,22	3,34
6	13	7	2	15	1	14	5	11	3	4	8
4	5	2	4	5	1	5	3	5	3	3	2
4	5	2	4	5	1	5	5	3	2	3	4
2	3	3	2	5	1	3	1	4	3	3	2
4	4	1	3	3	1	2	1	4	1	2	3
5	5	4	3	3	1	4	3	3	4	3	5
4	4	1	4	4	4	3	4	3	5	4	4
3	3	5	4	5	1	5	4	3	2	4	4
1	3	5	1	4	1	3	3	2	2	2	2
5	5	5	4	5	1	4	5	5	5	4	5
3	5	4	1	4	2	4	3	4	3	3	3
1	3	3	1	2	1	3	1	2	3	2	2
1	5	4	1	2	1	5	1	3	3	1	5
4	1	3	4	3	4	3	5	4	3	5	2
4	1	3	4	5	5	4	5	5	5	5	3
3,77	2,69	3,32	3,62	3,74	3,26	3,80	3,03	3,48	3,33	3,43	3,69
14	1	7	11	13	6	15	3	10	8	9	12
2	3	3	3	3	1	5	2	2	3	2	5
5	1	3	5	4	3	5	4	5	5	5	3
5	2	4	4	4	3	4	4	3	5	5	5
5	1	4	5	4	5	4	4	4	3	5	3
4	5	5	5	5	5	4	5	5	5	5	5
4	1	3	3	3	5	2	3	2	1	3	3
3	5	1	1	2	5	3	4	4	3	2	2
3	5	4	4	4	1	5	1	3	3	3	5
1	5	5	3	5	1	4	1	5	4	2	4
5	1	2	3	4	3	2	2	2	2	2	3

Tab. 4.1.5.2 Vývoj dostupných ukazatelů v čase¹⁾

Okruh, ukazatel		Období	Česká Třebová	Hlinsko	Holice	Chrudim
DEMOGRAFICKÉ PROSTŘEDÍ, SÍDELNÍ STRUKTURA						
D1	Úhrnná plodnost	2001-2005 1996-2000 <i>rozdíl pořadí</i>	2 4 -8	1 2 0	3 5 -3	2 3 -2
D2	Standardizovaný index úmrtnosti na nemoci oběhové soustavy	2001-2005 1996-2000 <i>rozdíl pořadí</i>	2 2 0	2 2 6	2 1 6	2 2 -2
D3	Standardizovaný index úmrtnosti na novotvary	2001-2005 1996-2000 <i>rozdíl pořadí</i>	3 3 2	2 1 4	3 1 6	4 3 1
D4	Migrační atraktivita pro mladé (20 - 34 let)	2001-2005 1996-2000 <i>rozdíl pořadí</i>	4 4 3	4 5 3	1 1 0	4 4 5
D5	Migrační atraktivita pro starší osoby (55 - 74 let)	2001-2005 1996-2000 <i>rozdíl pořadí</i>	4 4 -5	4 4 0	1 2 -3	3 2 2
D6	Index stáří	2005 1996 <i>rozdíl pořadí</i>	2 2 2	3 3 3	3 5 -4	3 3 1
D9	Souhrnný ukazatel sociálně-demografické nestability	2001-2005 1996-2000 <i>rozdíl pořadí</i>	5 5 2	2 2 -4	1 1 0	3 3 -1
D12	Index sídelní rozdrobenosti	2005 1996 <i>rozdíl pořadí</i>	1 1 0	4 4 0	2 3 -1	3 3 1
D13	Počet částí obcí na 1 obec	2005 1991 <i>rozdíl pořadí</i>	1 3 -4	3 3 0	2 2 2	3 3 0
SOCIÁLNÍ PROSTŘEDÍ						
S1	Míra nezaměstnanosti	31.12.2005 31.12.2000 <i>rozdíl pořadí</i>	2 3 1	1 1 3	1 1 0	2 4 -3
S2	Podíl nezaměstnaných žen	31.12.2005 31.12.2002 <i>rozdíl pořadí</i>	1 4 -7	2 2 1	4 4 2	3 3 3
S3	Podíl osob do 25 let na počtu nezaměstnaných	31.12.2005 31.12.2002 <i>rozdíl pořadí</i>	3 4 -2	5 4 4	2 4 -2	4 3 6
S4	Podíl osob nad 50 let na počtu nezaměstnaných	31.12.2005 31.12.2002 <i>rozdíl pořadí</i>	4 3 6	1 5 -9	5 5 1	1 2 2
S5	Bytová potřeba	2001 1991 <i>rozdíl pořadí</i>	4 1 5	4 5 -8	5 4 0	4 4 -4
S10	Volební účast při volbách do PSP ČR	2006 2002 <i>rozdíl pořadí</i>	3 3 0	3 2 8	2 3 -3	3 3 0
S13	Počet žáků na 1 třídu (1. - 9. ročník)	2004 2000 <i>rozdíl pořadí</i>	5 5 0	3 3 -2	3 2 3	3 3 2
EKONOMICKÉ PROSTŘEDÍ						
E1	Míra zaměstnanosti ve věku 55-64 let	2001 1991 <i>rozdíl pořadí</i>	4 4 0	5 1 12	3 3 0	4 4 1
E2	Komplexně funkční velikost regionu	2001 1991 <i>rozdíl pořadí</i>	2 1 1	5 5 1	5 4 6	4 4 2
E11	Index lokalizace ve stavebnictví	2001 1991 <i>rozdíl pořadí</i>	5 5 0	2 5 -4	1 2 1	1 3 -6
E14	Kapacity hromadných ubytovacích zařízení	2005 2000 <i>rozdíl pořadí</i>	5 5 0	5 5 -2	4 4 0	4 3 1

¹⁾ hodnoceno stupnicí školních známek; u rozdílu pořadí mezi SO ORP představuje záporná hodnota zlepšení

Králiky	Lanškroun	Litomyšl	Moravská Třebová	Pardubice	Polička	Přelouč	Svitavy	Ústí nad Orlicí	Vysoké Mýto	Žamberk
1	3	3	4	5	3	5	3	1	3	2
2	3	1	2	5	2	3	4	4	1	2
-2	1	8	6	-1	2	5	0	-10	5	-1
5	2	2	3	1	1	2	2	3	2	1
5	1	1	2	2	1	3	2	2	2	1
0	4	1	1	-6	0	-4	-2	1	-3	-2
2	1	2	4	1	5	2	5	2	2	1
4	2	3	5	2	4	1	5	2	3	1
-4	-3	-4	-1	-4	2	7	0	-1	-4	-1
5	3	4	4	2	4	3	3	3	3	4
5	4	3	5	3	5	4	5	5	3	5
0	-2	5	1	-2	-5	0	-7	-5	1	3
2	4	3	3	5	4	3	5	4	4	3
1	4	4	4	5	3	1	5	3	3	3
1	0	-3	-6	0	3	2	0	7	4	-2
1	1	2	2	5	2	5	2	3	2	1
1	2	3	2	4	2	5	3	3	4	2
0	-1	-4	2	2	2	0	-2	1	-3	1
5	3	2	5	4	2	4	4	3	3	2
4	3	1	5	4	1	5	5	3	2	2
5	1	1	-2	-1	2	-2	-2	0	1	0
1	3	4	4	1	4	5	2	1	4	3
1	4	5	4	1	4	5	3	2	5	4
0	-2	0	1	0	1	0	1	0	0	-1
5	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
5	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
0	-2	0	-2	2	2	0	0	2	0	0
4	1	2	5	1	1	1	4	1	1	1
4	1	3	5	1	3	2	4	2	3	1
0	2	2	0	-1	-4	2	1	1	-3	-1
5	3	4	1	3	4	4	3	2	4	5
4	4	4	1	4	4	3	2	3	5	5
5	-2	-4	1	-2	-2	6	4	-1	-3	-1
2	4	3	1	2	4	1	1	3	2	3
1	2	5	3	1	4	2	3	4	4	5
2	8	-5	-2	4	6	-2	-4	-2	-6	-5
3	1	1	2	3	1	5	2	2	1	2
3	3	3	4	5	3	5	4	2	1	1
5	-6	-1	-2	0	-6	0	0	4	-1	7
4	4	2	5	3	1	5	5	2	1	1
2	4	2	1	3	1	4	1	1	1	1
1	0	-4	11	-4	-2	1	11	-2	-5	0
5	3	1	5	3	1	4	4	2	2	1
4	3	1	5	3	2	4	5	3	3	1
2	0	-1	0	-3	-1	0	-2	-1	0	1
1	2	3	2	4	3	3	2	4	5	4
1	2	3	1	4	2	2	1	3	5	4
0	-4	-5	2	0	3	-1	0	2	0	0
5	2	4	5	1	5	3	5	3	3	2
1	5	5	4	2	5	5	5	2	2	3
12	-9	-6	5	-3	1	-7	-3	-1	2	-4
5	2	4	5	1	5	5	3	2	3	4
4	5	4	5	2	5	5	4	2	4	4
4	-11	-1	2	-1	-4	0	2	0	0	-1
3	3	1	2	1	3	1	2	3	2	2
4	5	2	3	1	4	4	3	4	3	3
1	1	-1	0	3	-1	-4	3	3	3	1
1	3	4	5	5	4	5	5	5	5	3
1	3	4	4	5	4	5	5	5	5	3
0	-1	0	0	0	0	1	1	-2	2	0

4.1.6 Seznam ukazatelů použitých pro souhrnné hodnocení postavení správních obvodů obcí s rozšířenou působností

Okruh DEMOGRAFICKÉ PROSTŘEDÍ, SÍDLENÍ STRUKTURA

- D1 Úhrnná plodnost** (součet měr plodnosti jednotlivých věkových skupin žen; průměry jsou vypočteny z narozených dětí ženám příslušného věku za 5 let a sečtených stavů žen příslušného věku, tedy vážený průměr)
- D2 Standardizovaný index úmrtnosti na nemoci oběhové soustavy** (podíl skutečného a teoretického počtu zemřelých na danou příčinu; teoretický počet zemřelých je výslednicí aplikací věkově specifických měr úmrtnosti na danou příčinu v ČR na věkovou strukturu příslušného ORP)
- D3 Standardizovaný index úmrtnosti na novotvary** (podíl skutečného a teoretického počtu zemřelých na danou příčinu; teoretický počet zemřelých je výslednicí aplikací věkově specifických měr úmrtnosti na danou příčinu v ČR na věkovou strukturu příslušného ORP)
- D4 Migrační atraktivita pro mladé** (saldo vnitřního stěhování osob ve věku 20 – 34 let na 10 000 obyvatel celkem)
- D5 Migrační atraktivita pro starší osoby** (saldo vnitřního stěhování osob ve věku 55 – 74 let na 10 000 obyvatel celkem)
- D6 Index stáří** (počet obyvatel ve věku 65 a více let na 100 obyvatel ve věku 0 – 14 let)
- D7 Souhrnný ukazatel vzdělanosti obyvatel ve věku 25 – 64 let** (vážený součet podílů obyvatel nad 15 let s dosaženým stupněm vzdělání: ZŠ, vyučen, SŠ s maturitou, VOŠ a VŠ; váhy zohledňují počet let školní docházky, kterých je standardně potřeba k dosažení daného stupně vzdělání; zdroj: SLDB)
- D8 Míra účasti na sekundárním a terciárním vzdělávání** (procento studujících osob ve věku 15 – 29 z celkové populace příslušného věku; zdroj: SLDB)
- D9 Souhrnný index sociálně-demografické nestability** (souhrnný ukazatel zahrnující: podíl rodáků žijících v SO ORP, migrační přírůstek, podíl neúplných rodin, podíl dětí narozených matkám mladším 20 let, potratový index, podíl umělých přerušení těhotenství žen mladších 20 let na všech UPT, rozvodovost, podíl obyvatel se základním vzděláním a bez vzdělání)
- D10 Podíl cizinců na obyvatelstvu**
- D11 Hustota zalidnění** (počet bydlících obyvatel na km²)
- D12 Index sídelní rozdrobenosti** (vážený součet podílů obyvatel žijících v nejmenších obcích, obce do 200 obyvatel /váha 3/, obce 200 – 499 /váha 2/, obce 500 – 999 /váha 1/)
- D13 Počet částí obcí na 1 obec**

Okruh SOCIÁLNÍ PROSTŘEDÍ

- S1 Míra nezaměstnanosti** (procento nezaměstnaných registrovaných na úřadech práce z celkové pracovní síly)
- S2 Podíl nezaměstnaných žen** (procento žen z celkového počtu uchazečů o zaměstnání)
- S3 Podíl osob do 25 let na počtu nezaměstnaných**
- S4 Podíl osob nad 50 let na počtu nezaměstnaných**
- S5 Bytová potřeba** (trvale obydlené byty na 100 cenzových domácností; zdroj: SLDB)
- S6 Intenzita „privátní“ bytové výstavby** (dokončené byty stavěné soukromou osobou na 1 000 obyvatel)
- S7 Intenzita „veřejné“ bytové výstavby** (dokončené byty stavěné obcí či státem na 1 000 obyvatel)
- S8 Podíl substandardního bydlení** (procento bytů III. + IV. kategorie z celkového počtu trvale obydlených bytů; zdroj: SLDB)
- S9 Obytná plocha na 1 osobu v m²** (zdroj: SLDB)
- S10 Volební účast při volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR** (procento vydaných obálek z celkového počtu registrovaných voličů)
- S11 Počet registrovaných pacientů na 1 praktického lékaře pro dospělé** (zdroj: ÚZIS)
- S12 Počet registrovaných pacientů na 1 praktického zubního lékaře** (zdroj: ÚZIS)
- S13 Počet žáků na 1 třídu ZŠ (1. – 9. ročník)**
- S14 Zjištěné trestné činy na 1 000 faktických obyvatel** (v počtu obyvatel byl zohledněn obvykle přítomný počet osob vzhledem k dojížděcí za prací a do škol; zdroj: PČR)
- S15 Podíl trestných činů spáchaných recidivisty** (zdroj: PČR)

Okruh EKONOMICKÉ PROSTŘEDÍ

- E1 Míra zaměstnanosti ve věku 55 – 64 let** (procento zaměstnaných osob ve věku 55 – 64 let z celkového počtu obyvatel příslušného věku; zdroj: SLDB)
- E2 Komplexně funkční velikost regionu** (vážený průměr počtu obyvatel /váha 1/, pracovních míst celkem /2/ a pracovních míst ve službách /3/ na obyvatele; zdroj: SLDB)
- E3 Intenzita podnikatelské aktivity** (procento samostatně činných vč. zaměstnavatelů z celkového počtu ekonomicky aktivních obyvatel; zdroj: SLDB)
- E4 Podíl zaměstnanců v podnicích pod zahraniční kontrolou na zaměstnancích v průmyslových podnicích nad 20 zaměstnanců**
- E5 Daňové příjmy obcí na 1 obyvatele**
- E6 Podíl kapitálových výdajů obcí**
- E7 Index progresivity ekonomické struktury** (vážený součet podílu jednotlivých sektorů na celkové zaměstnanosti bydlícího obyvatelstva – primární /váha 1/, sekundární /2/, služby – OKEČ G – I /3/, služby – OKEČ J – O /váha 4/; zdroj: SLDB)
- E8 Míra odvětvové specializace ekonomické struktury** (variační koeficient podílů jednotlivých odvětví (oddíly OKEČ) na celkové zaměstnanosti bydlícího obyvatelstva; zdroj: SLDB)
- E9 Produktivita práce v průmyslu**
- E10 Průměrná hrubá měsíční mzda v průmyslu**
- E11 Index lokalizace ve stavebnictví** (podíl zaměstnaných ve stavebnictví v ORP na zaměstnaných ve stavebnictví v kraji dělený podílem ekonomicky aktivních v ORP na ekonomicky aktivních v kraji; zdroj: SLDB)
- E12 Bonita zemědělské půdy** (průměrná úřední cena zemědělské půdy počítaná jako vážený průměr cen v jednotlivých katastrech, vahou je výměra zemědělské půdy; zdroj: vyhláška MF ČR)
- E13 Potenciál cestovního ruchu** (Průměrný potenciál území vypočtený jako vážený průměr hodnot příslušných obcí, vahou je výměra obce. Průměrný potenciál je vážený ukazatel, expertní metodou byl ohodnocen potenciál území pro dílčí složky cestovního ruchu – přírodní, kulturní aj.; zdroj: Ústav územního rozvoje Brno)
- E14 Kapacity hromadných ubytovacích zařízení** (počet lůžek v hromadných ubytovacích zařízeních na 1 000 obyvatel)

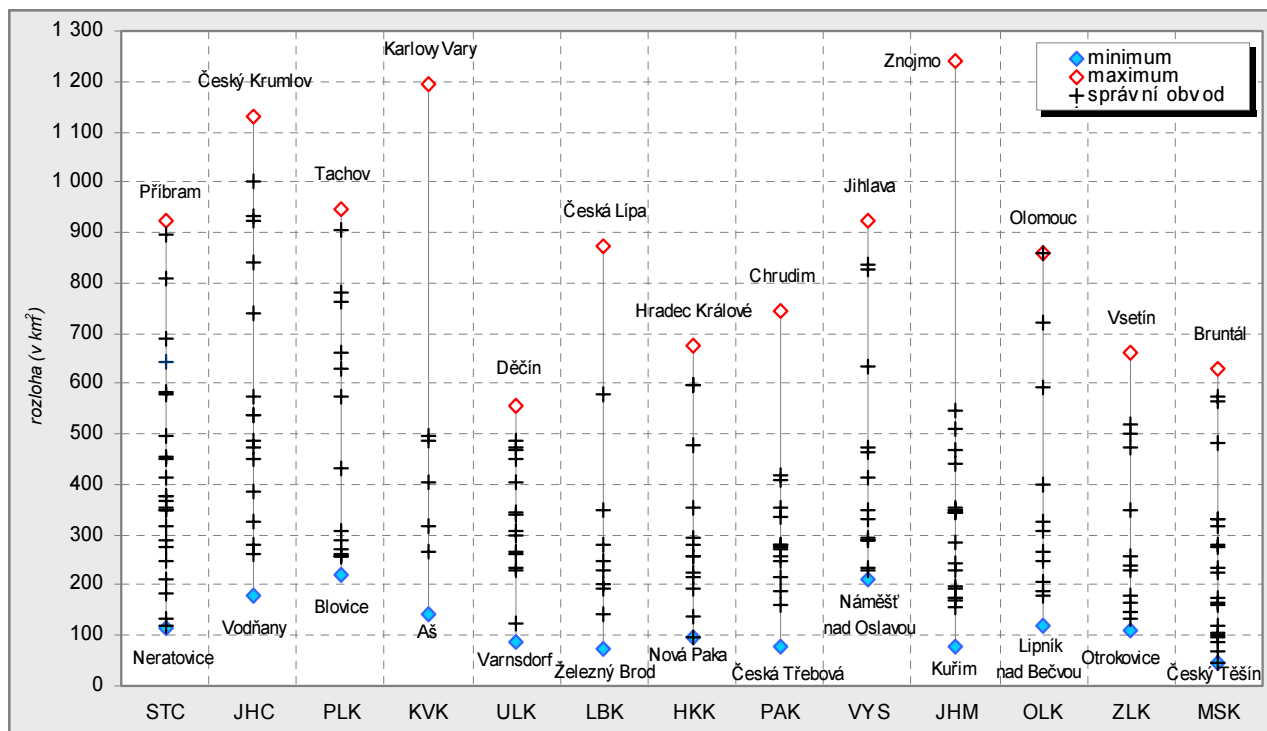
Okruh INFRASTRUKTURA, POLOHA, DOSTUPNOST, ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

- I1 Podíl obyvatel bydlících v domech s přípojkou na plyn ze sítě** (zdroj: SLDB)
- I2 Podíl obcí připojených na veřejnou kanalizaci s ČOV**
- I3 Podíl obcí se schválenou územně plánovací dokumentací** (územní plán obce, urbanistická studie)
- I4 Ekologická stabilita krajiny** (poměr ekologicky pozitivně využívaných ploch k ekologicky negativně využívaným; pozitivně využívané = lesy, sady, zahrady, vinice, chmelnice, louky a pastviny a vodní plochy, negativně využívané = orná půdy, zastavěné plochy, ostatní plochy, např. dopravní, těžba aj.)
- I5 Podíl výměry chráněných území na celkové výměře**
- I6 Relativní význam veřejné dopravy** (podíl obyvatel využívajících k denní dopravě do zaměstnání nějaký druh veřejné dopravy z celkového počtu osob denně dojíždějících za prací; zdroj: SLDB)
- I7 Průměrná doba denní vyjížděky za prací z obce bydlíště** (zdroj: SLDB)
- I8 Poloha správního obvodu ORP vůči rozvojovým a urbanizačním osám a oblastem** (Syntetický ukazatel vycházející z počtu bodů přidělených na základě přítomnosti rozvojových os a oblastí a urbanizačních os a oblastí a jejich významu – regionální, nadregionální, mezinárodní. Rozvojový potenciál představují území s intenzivním současným i budoucím využitím. Souvisí s koncentrací obyvatelstva, ekonomických a kulturních aktivit. Urbanizační potenciál je více vázán na osídlení a aktivity obyvatelstva.)
- I9 Dostupnost krajského města individuální dopravou** (průměrná doba cesty automobilem z obcí SO ORP do krajského města; zdroj: www.mapy.cz)
- I10 Dostupnost sídla ORP individuální dopravou** (průměrná doba cesty automobilem z obcí SO ORP do sídelního města ORP; zdroj: www.mapy.cz)

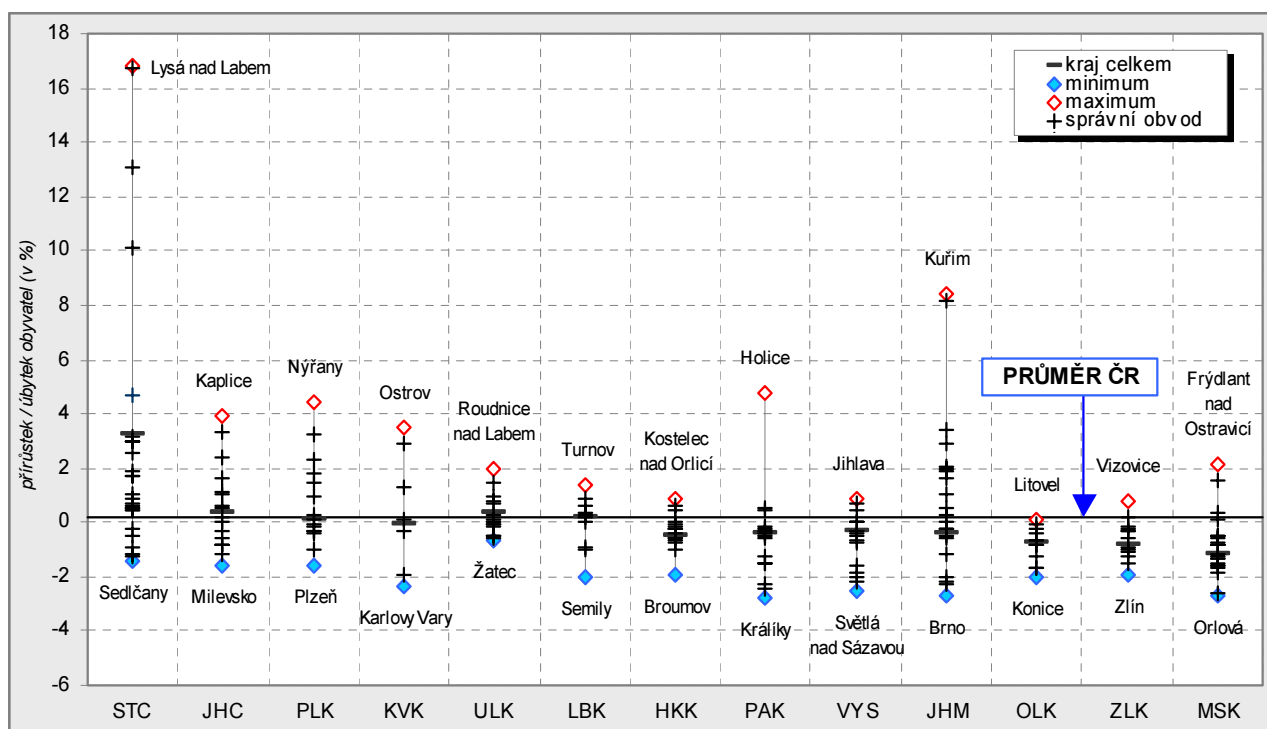
4.2 Vnitrokrajské rozdíly v celorepublikovém pohledu

Územní rozdíly mezi správními obvody ORP nejsou ve všech krajích stejné. Následující kapitola porovnává v grafické podobě rozdíly vybraných ukazatelů mezi správními obvody jednotlivých krajů. Správní obvod s nejvyšší a nejnižší hodnotou je pojmenován, rozložení křížků na svislici ukazuje na to, zda jsou v jednotlivých krajích průměrné hodnoty daného ukazatele rozptýleny či koncentrovány. Soubor grafů je doplněn o grafy porovnávající závislost mezi vybranými ukazateli podle jednotlivých správních obvodů v rámci NUTS 2 – Severovýchod.

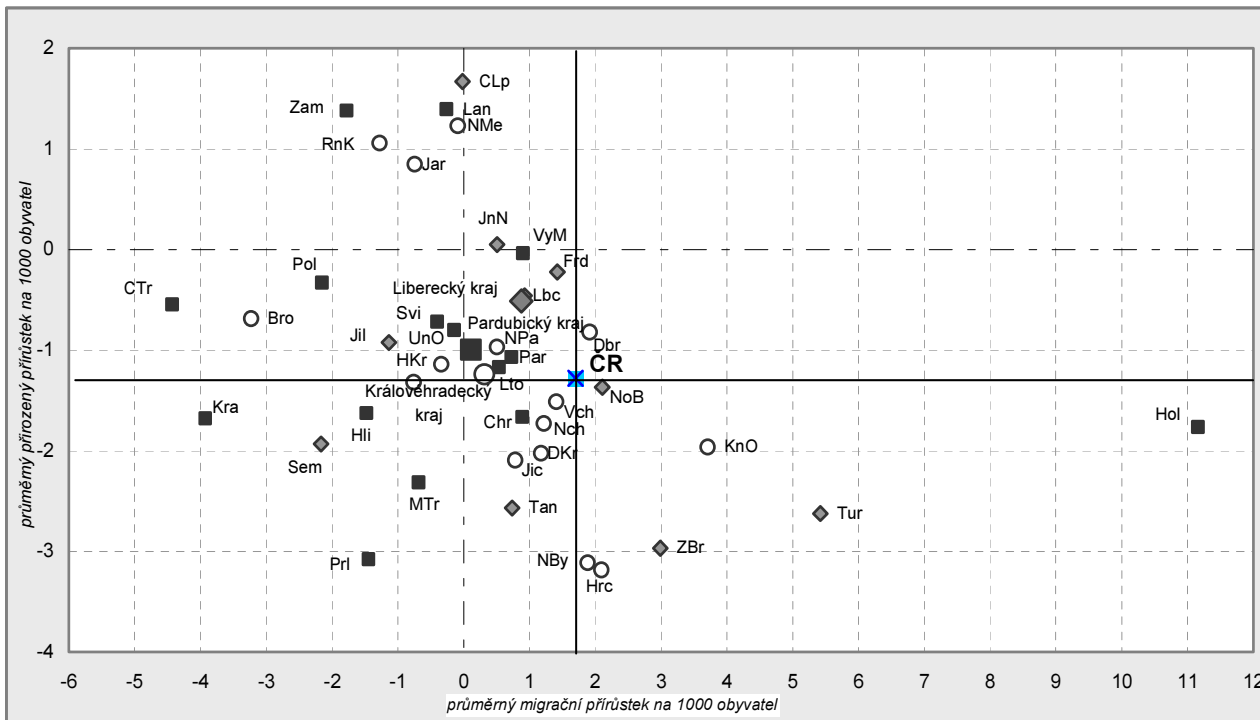
Rozloha podle správních obvodů ORP k 31. 12. 2005

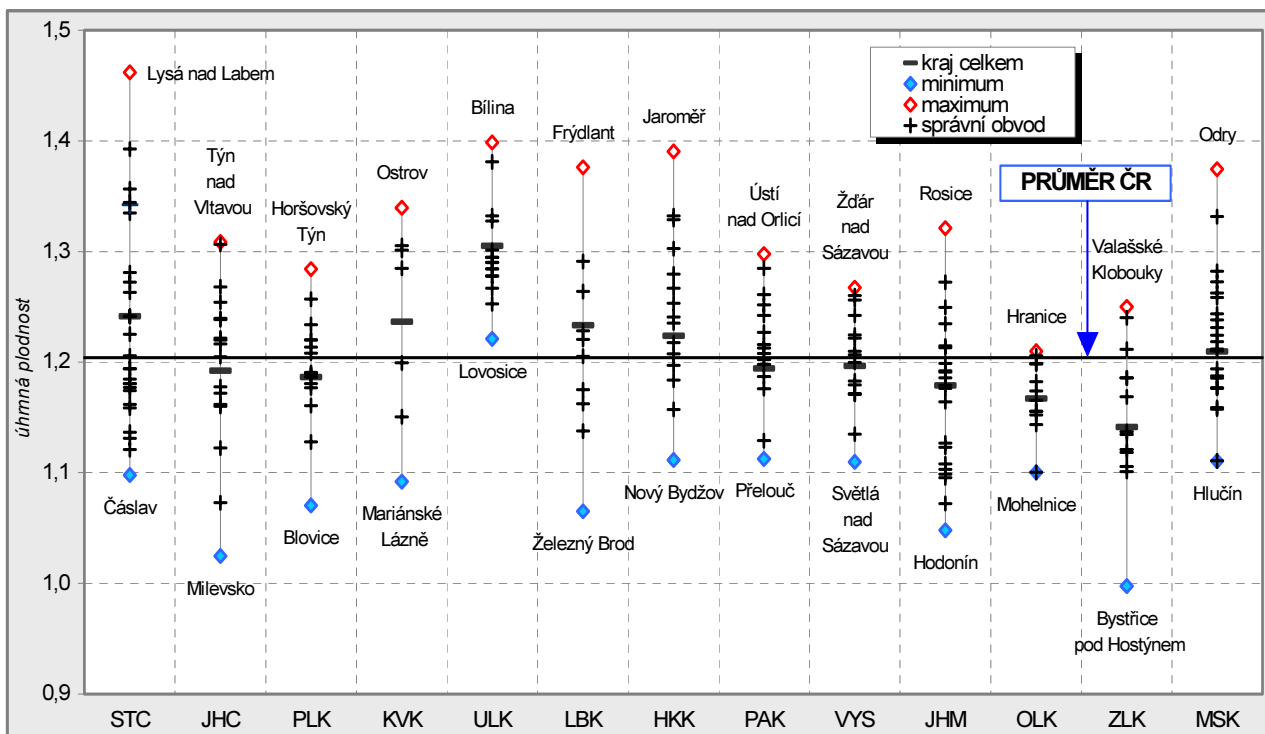
Relativní přírůstek obyvatel v letech 2000 – 2005 podle správních obvodů ORP

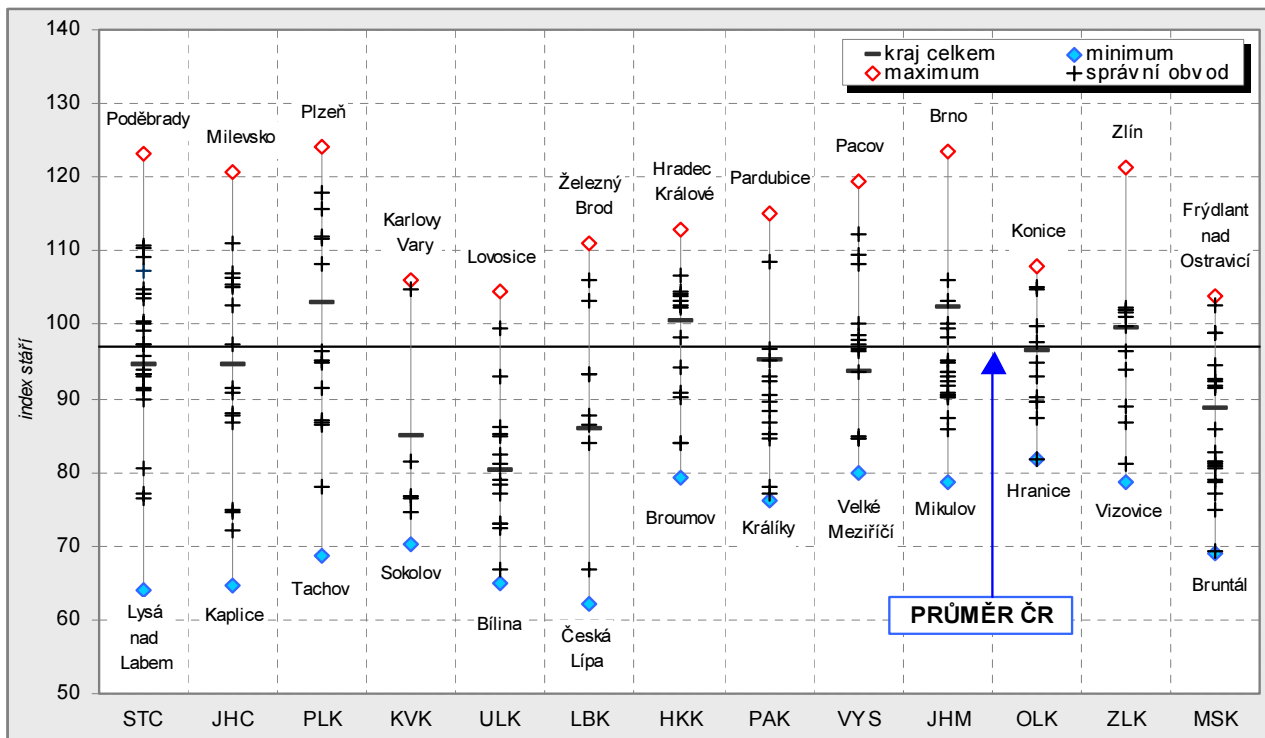
Průměrný přirozený a migrační přírůstek v letech 2001 – 2005 ve správních obvodech ORP regionu NUTS 2 – Severovýchod

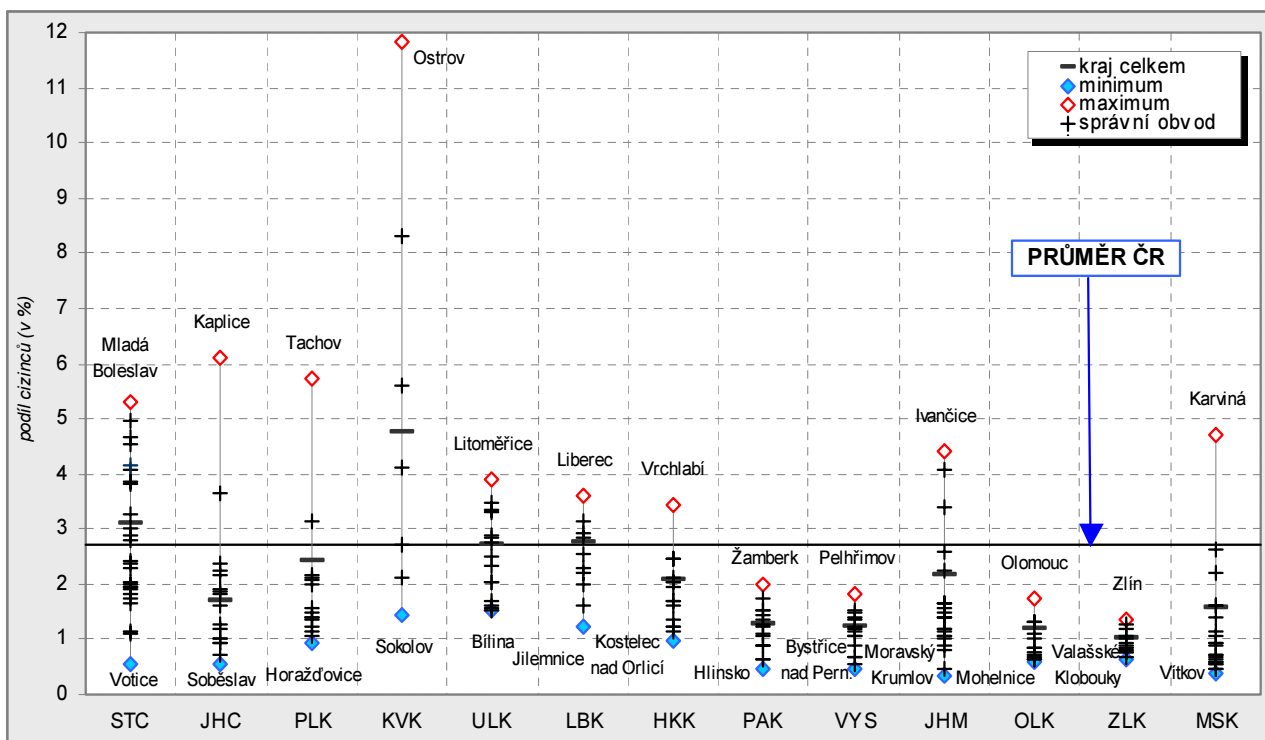
Úhrnná plodnost v letech 2001 – 2005 podle správních obvodů ORP

Index stáří v roce 2005 podle správních obvodů ORP

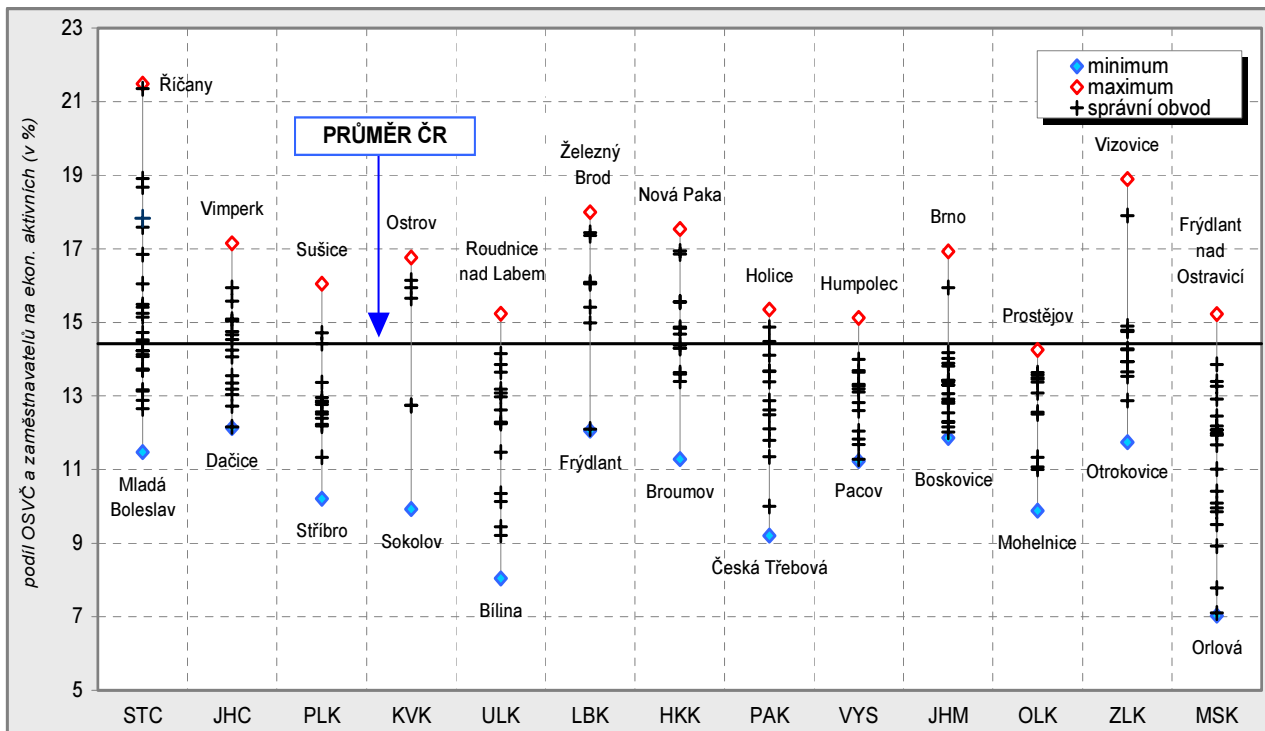

Podíl cizinců na obyvatelstvu v roce 2005 podle správních obvodů ORP

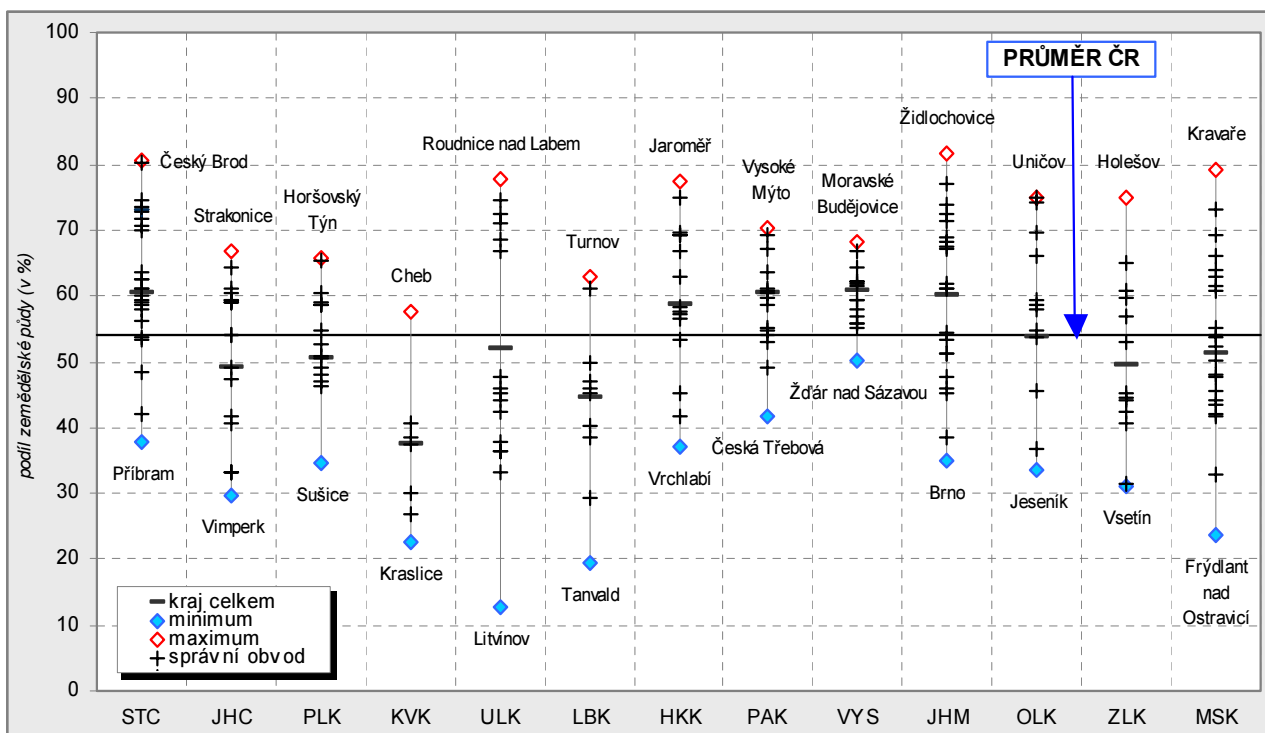

Intenzita podnikatelské aktivity podle správních obvodů ORP

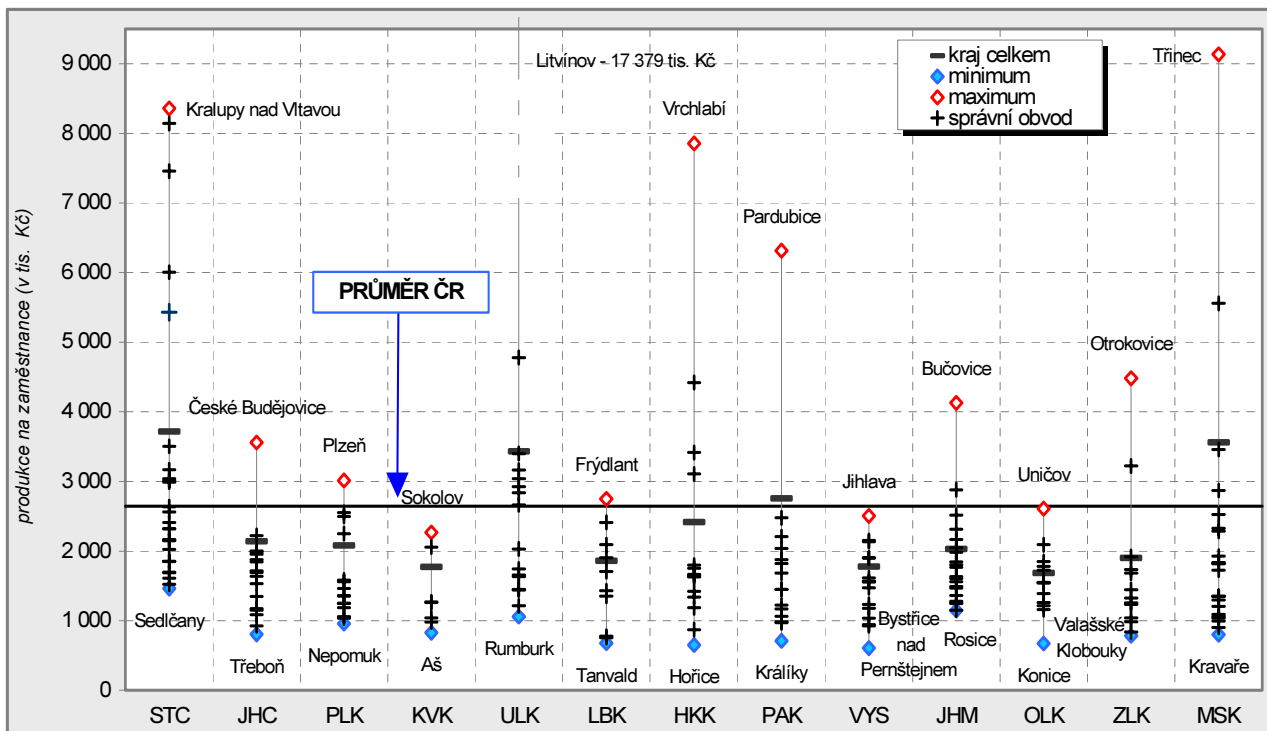
Zdroj: SLDB 2001

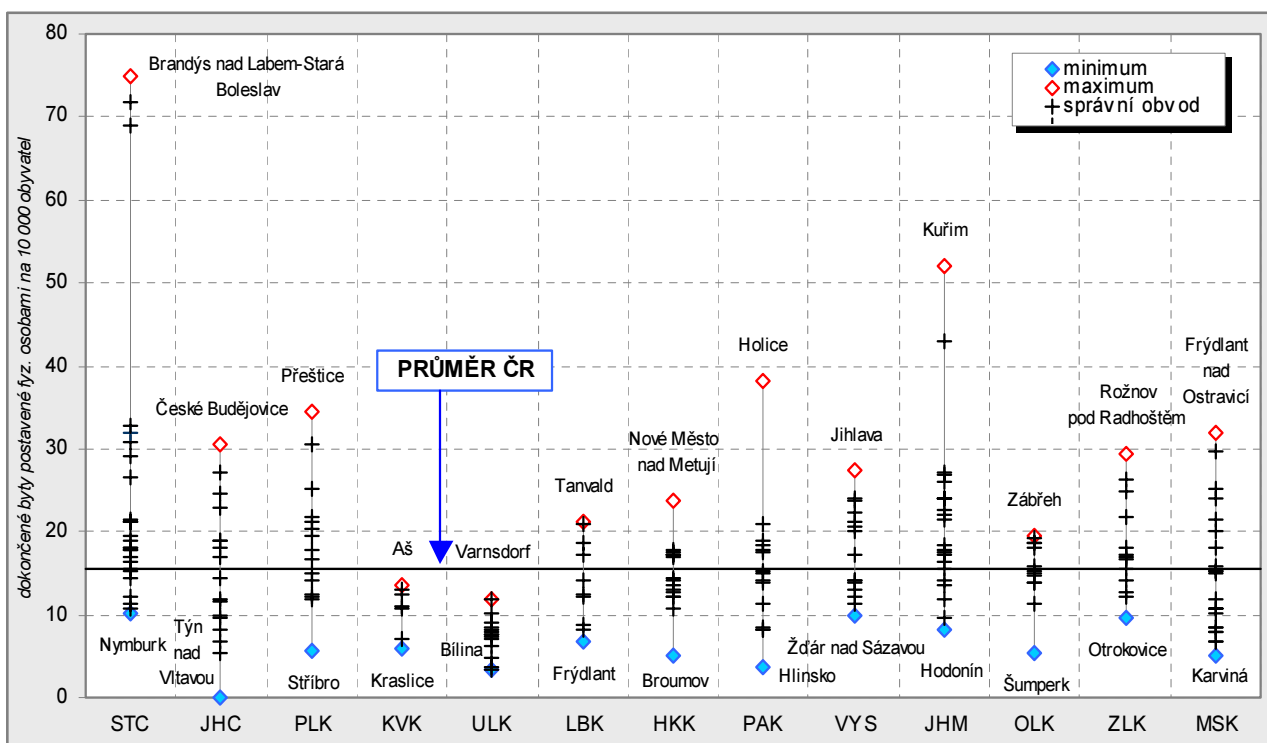
Podíl zemědělské půdy na celkové výměře správního obvodu ORP v roce 2005

Produkce na zaměstnance v průmyslových podnicích s 20 a více zaměstnanci v roce 2005 podle správních obvodů ORP

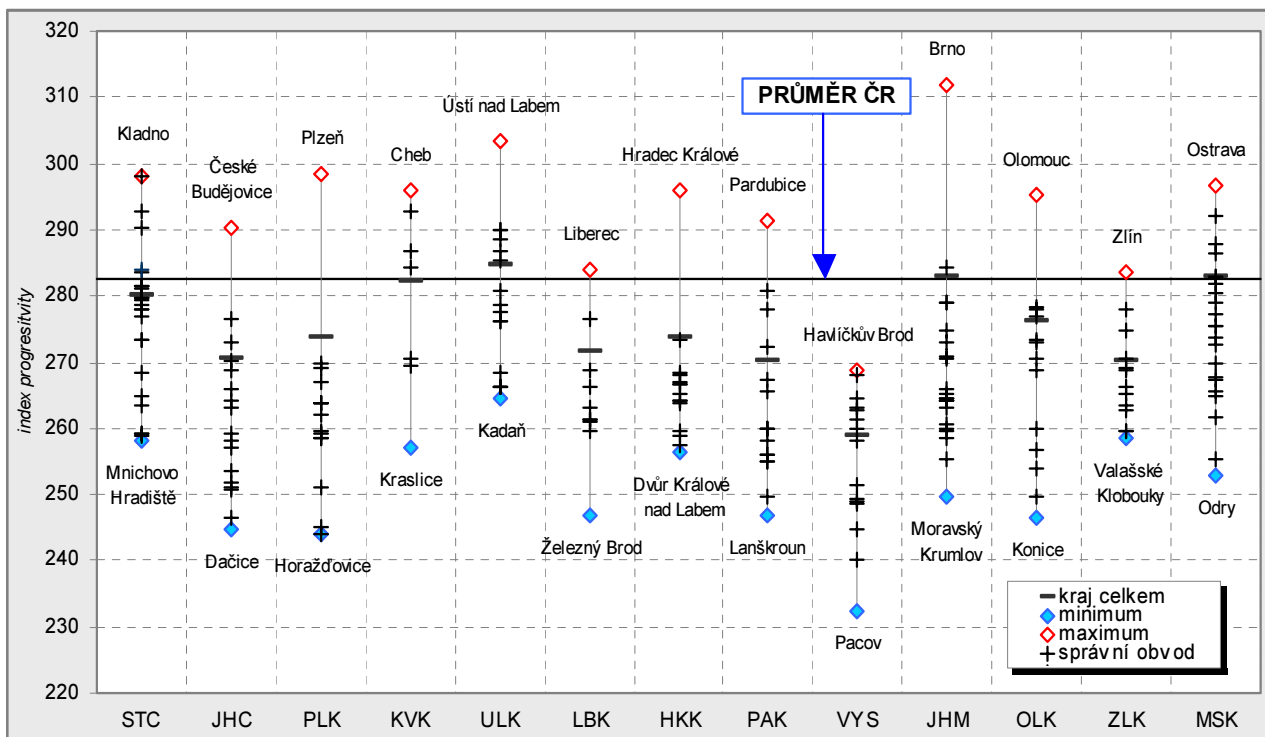

Intenzita privátní bytové výstavby v letech 2001 – 2005 podle správních obvodů ORP

Index progresivity ekonomické struktury podle správních obvodů ORP

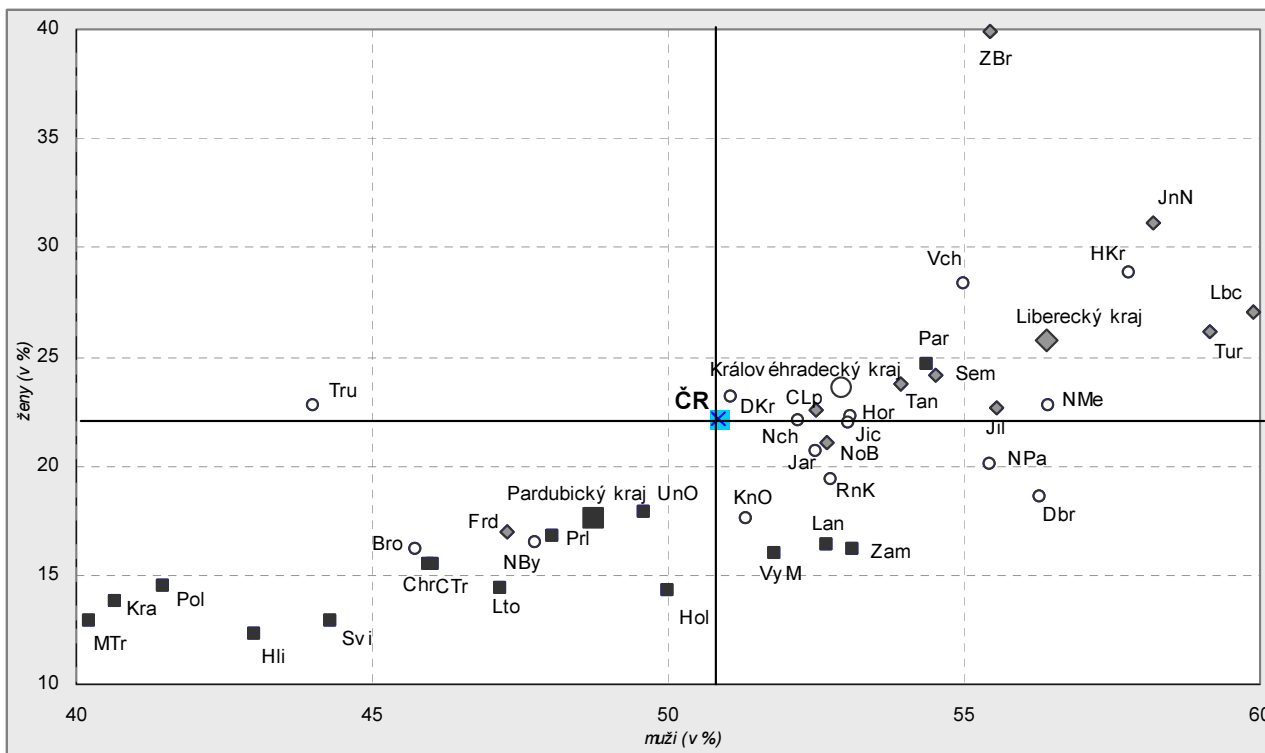
Zdroj: SLDB 2001

Pozn.: Index progresivity ekonomické struktury = vážený součet podílu jednotlivých sektorů na celkové zaměstnanosti bydlícího obyvatelstva - primární (váha 1), sekundární (váha 2), služby OKEČ G - I (váha 3), služby OKEČ J - O (váha 4)

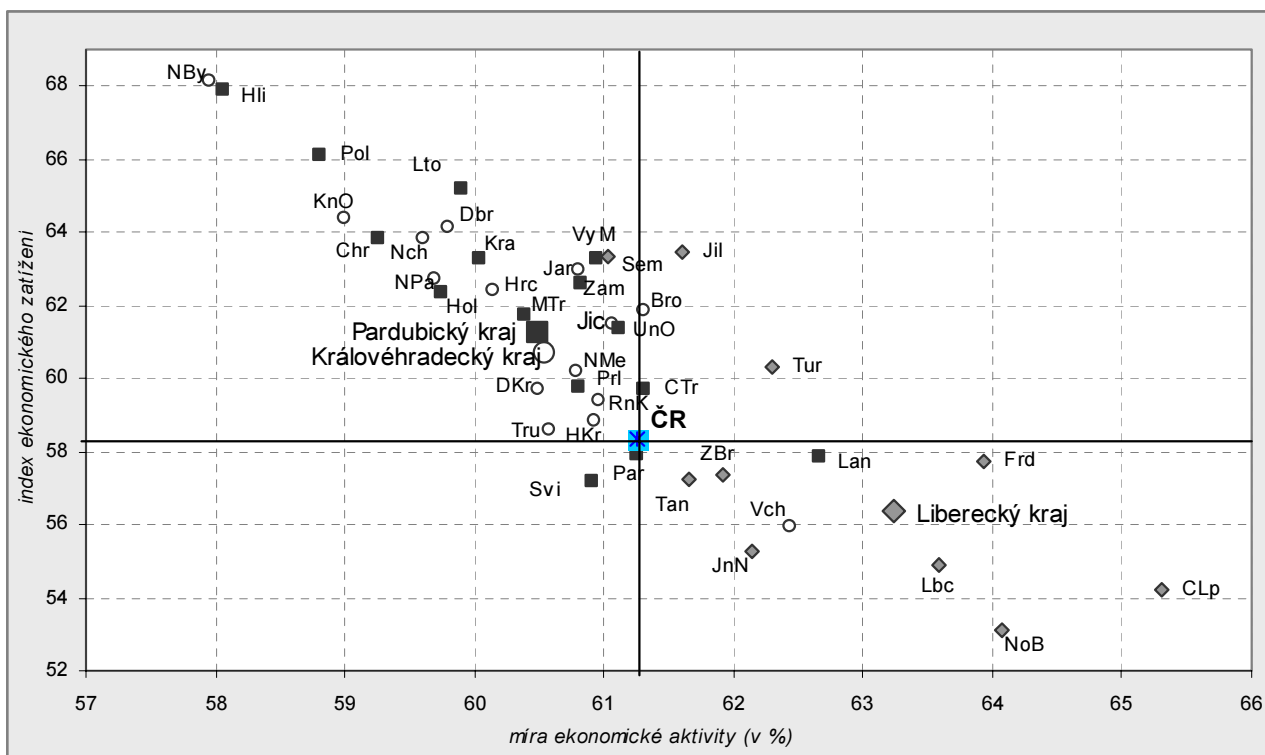
Intenzita ekonomické aktivity populace ve věku 55 – 64 let v roce 2001 ve správních obvodech ORP regionu NUTS 2 – Severovýchod

Zdroj: SLDB 2001

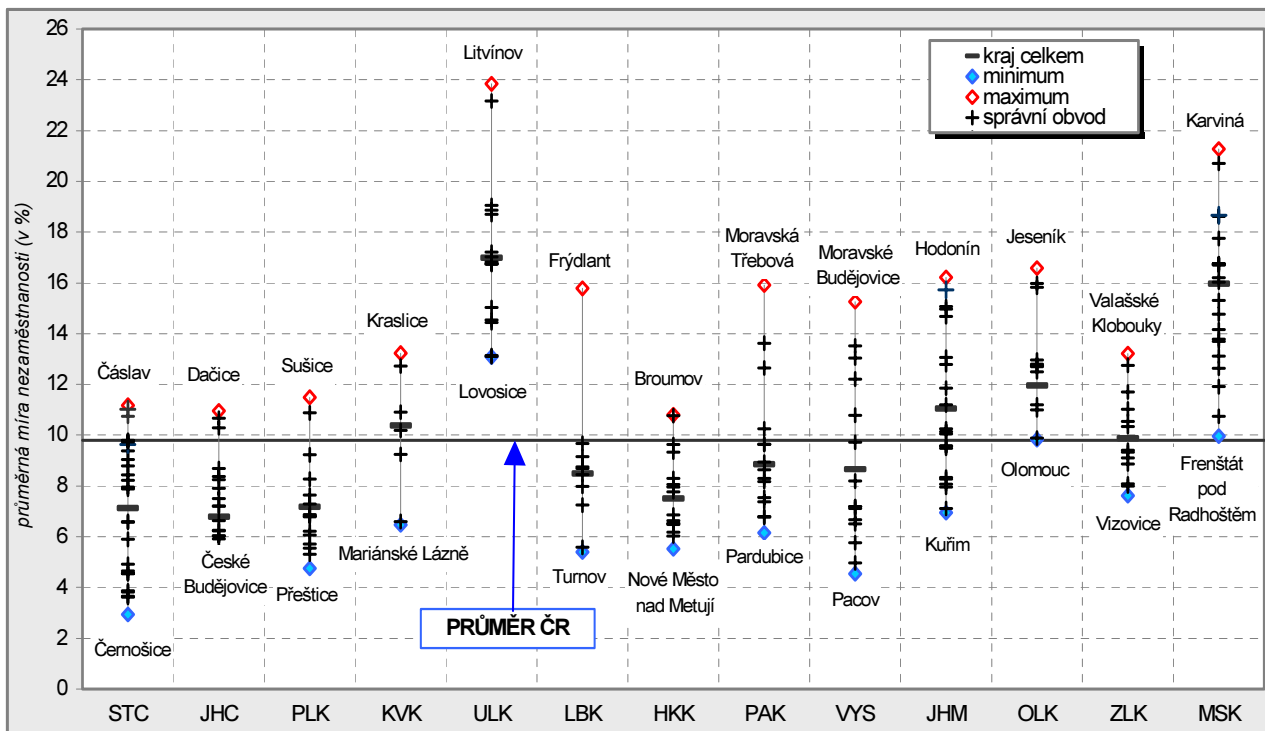

Míra ekonomické aktivity a index ekonomického zatížení ve správních obvodech ORP regionu NUTS 2 – Severovýchod

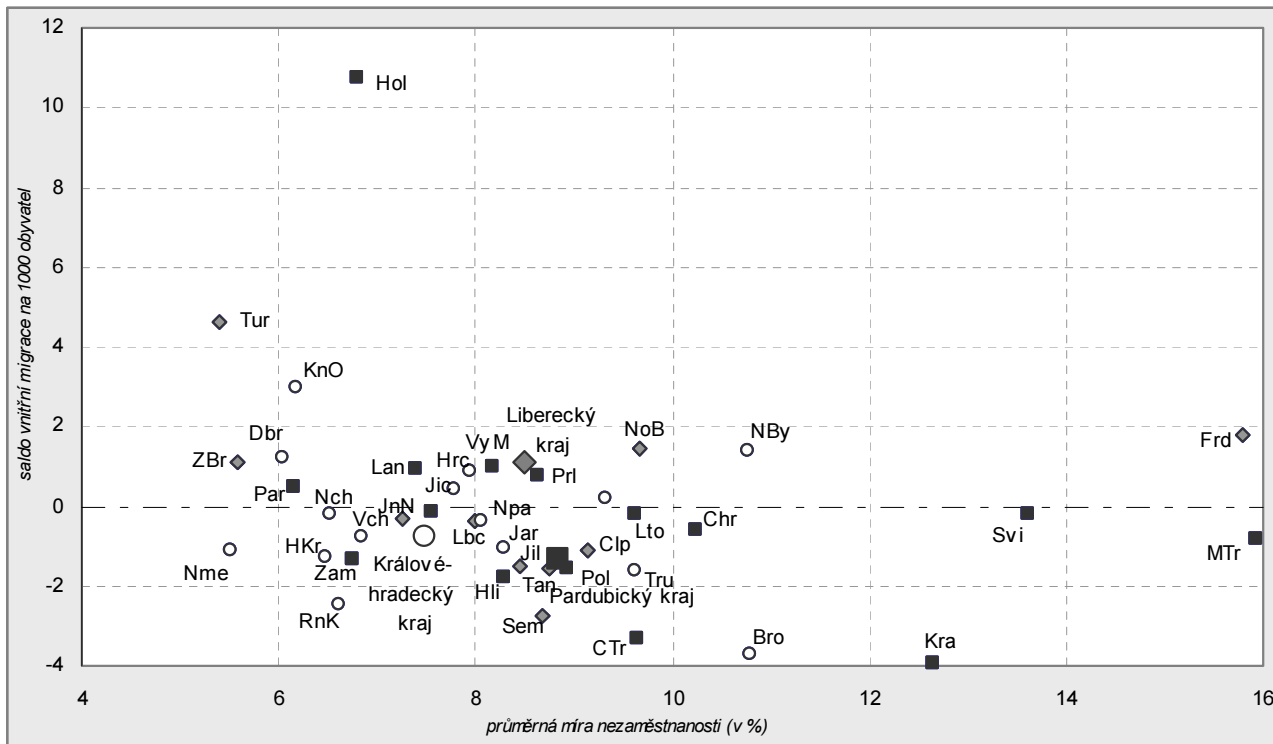
Zdroj: SLDB 2001

Průměrná míra nezaměstnanosti v letech 2001 – 2005 podle správních obvodů ORP

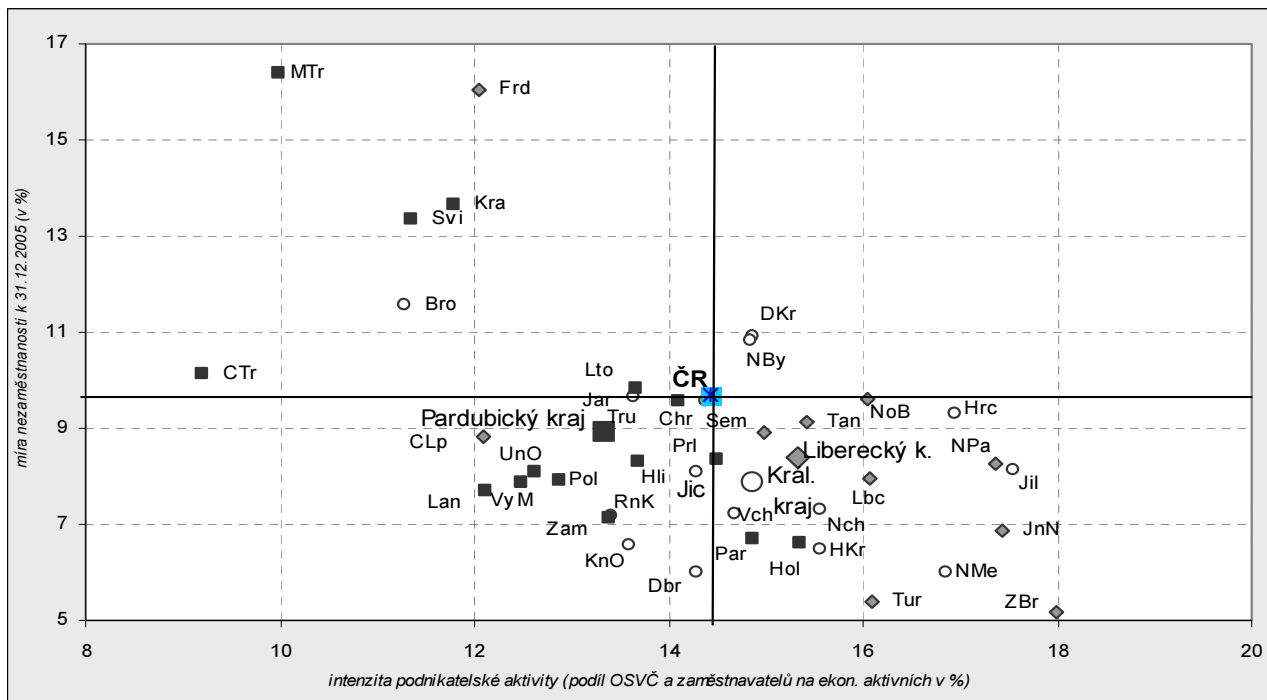

Průměrná míra nezaměstnanosti a saldo vnitřní migrace v letech 2001 – 2005 ve správních obvodech ORP regionu NUTS 2 – Severovýchod

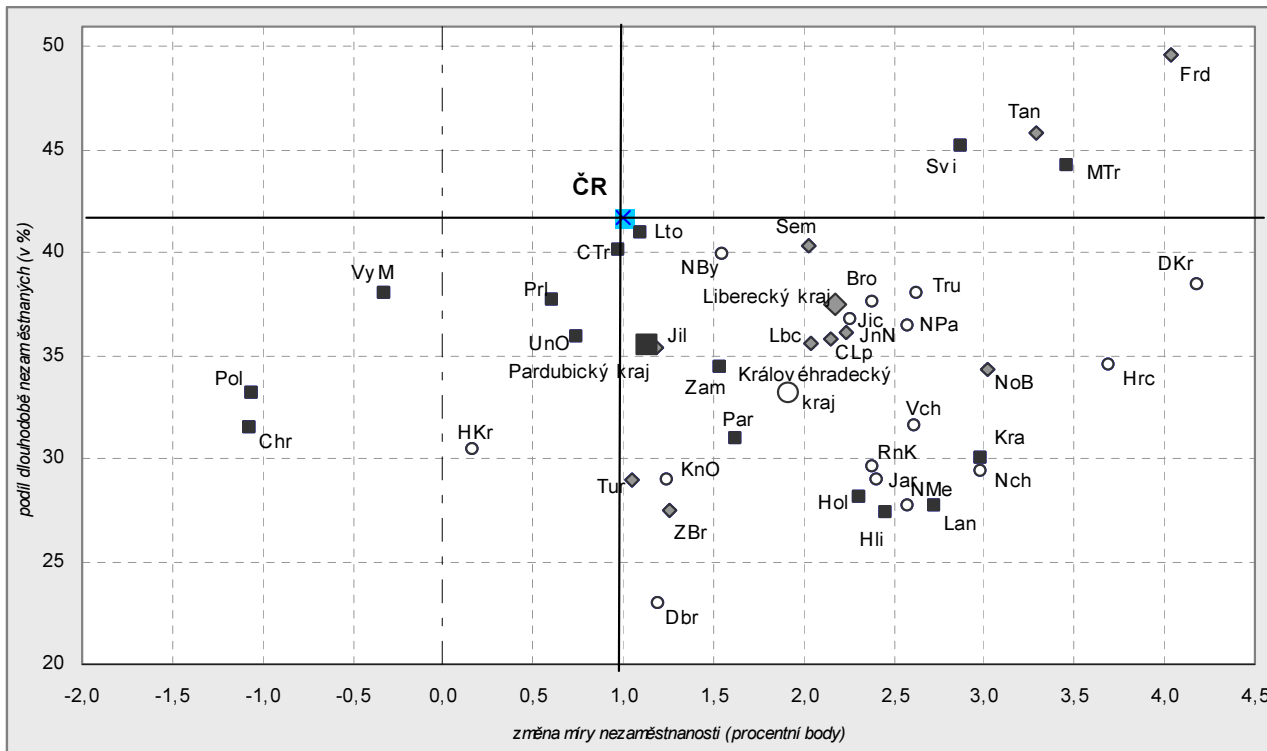

Intenzita podnikatelské aktivity a míra nezaměstnanosti ve správních obvodech ORP regionu NUTS 2 – Severovýchod

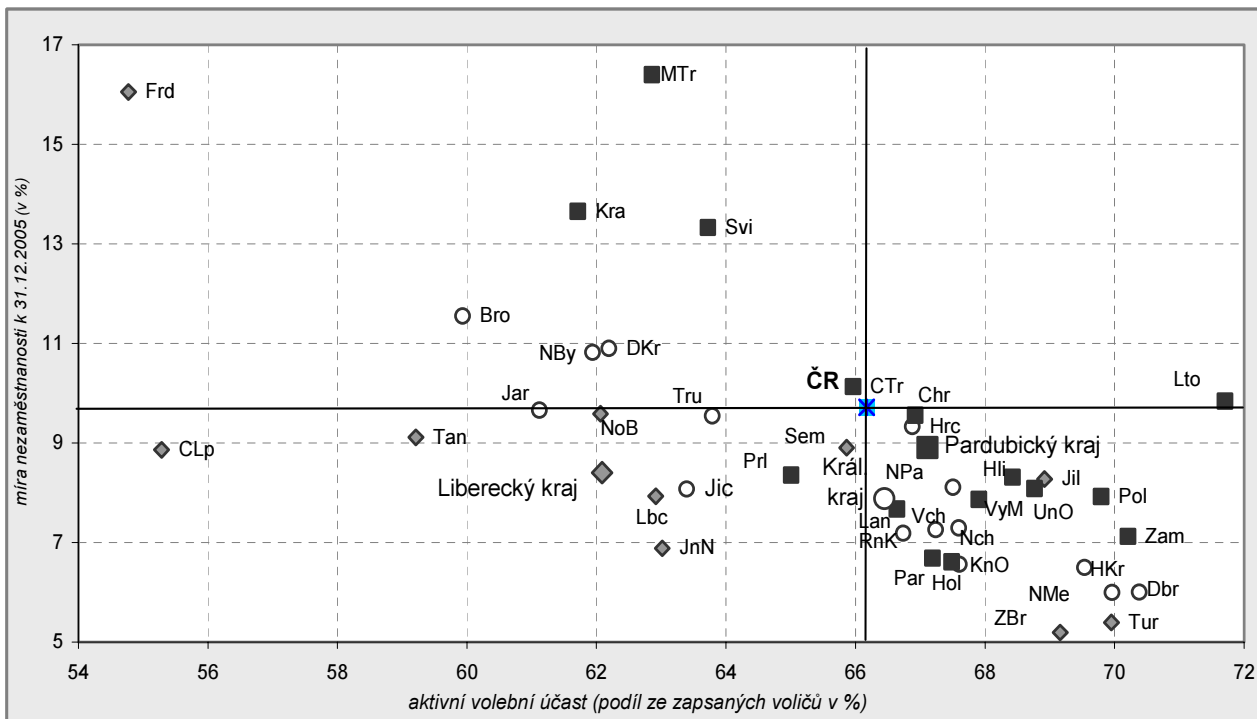
Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR a SLDB 2001

Změna míry nezaměstnanosti v letech 2000 – 2005 a podíl dlouhodobě nezaměstnaných v roce 2005 ve správních obvodech ORP regionu NUTS 2 – Severovýchod

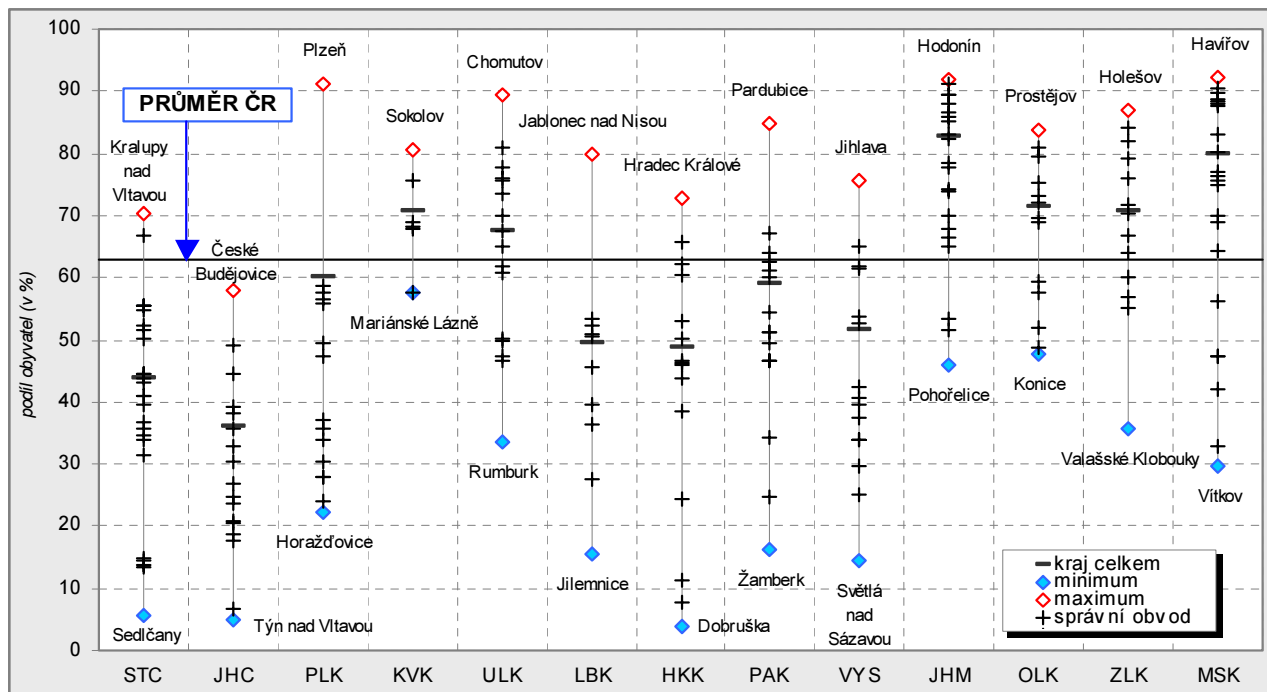

Účast ve volbách do PS Parlamentu ČR 2006 a míra nezaměstnanosti k 31. 12. 2005 ve správních obvodech ORP regionu NUTS 2 – Severovýchod

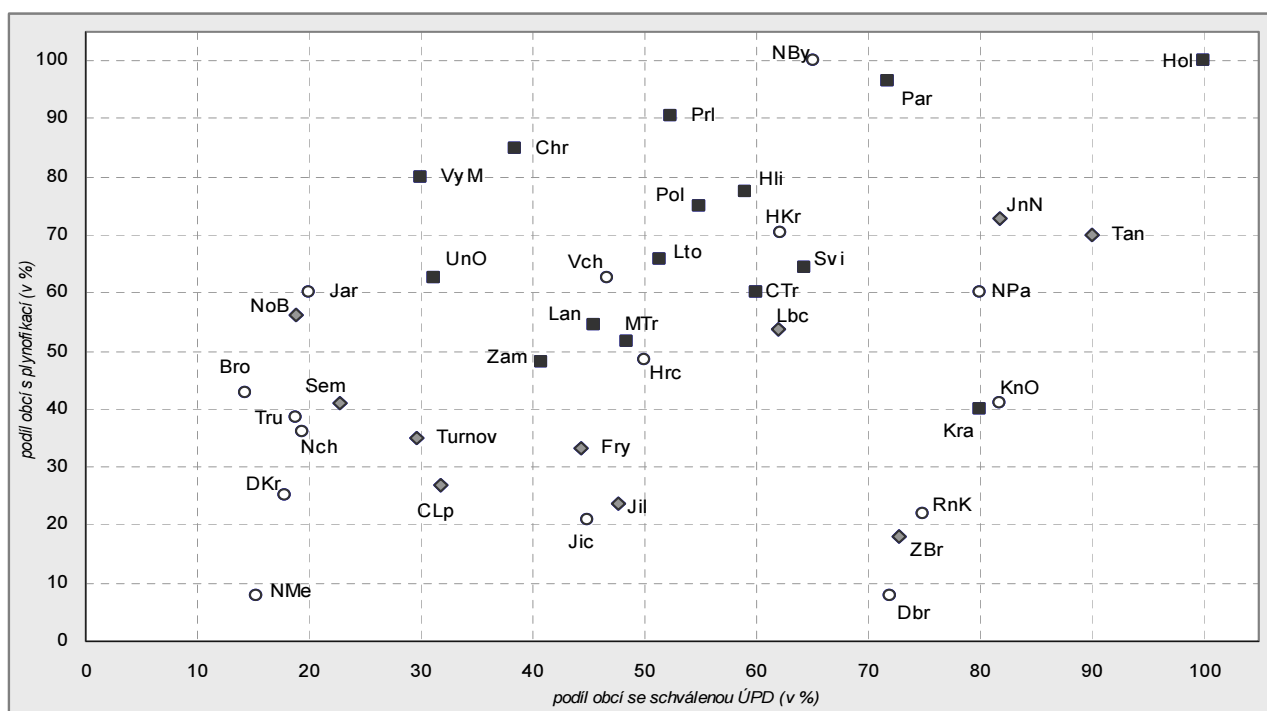
Podíl obyvatel bydlících v domech s přípojkou na plyn ze sítě podle správních obvodů ORP

Zdroj: SLDB 2001

Podíl obcí se schváleným územním plánem a podíl obcí s plynifikací v roce 2005 ve správních obvodech ORP regionu NUTS 2 – Severovýchod

Zdroj: Ústav územního rozvoje Brno, městská a obecní statistika ČSÚ

Nadprůměrné územní rozdíly byly v Pardubickém kraji zaznamenány u relativního přírůstku obyvatel (3. nejvyšší po Středočeském a Jihomoravském kraji), u intenzity privátní bytové výstavby (stejně pořadí), u produkce na zaměstnance v průmyslu (5. nejvyšší po Ústeckém, Moravskoslezském, Královéhradeckém a Středočeském kraji) a u indexu progresivity ekonomické struktury (4. nejvyšší po Jihomoravském, Plzeňském a Jihočeském kraji).

Jedny z nejnižších byly v Pardubickém kraji územní rozdíly u úhrnné plodnosti, podílu cizinců a u podílu zemědělské půdy na výměře správního obvodu.

Zkratky krajů a správních obvodů obcí s rozšířenou působností

Zkratky krajů

Kód	Území	Zkratka
CZ010	Hlavní město Praha	PHA
CZ020	Středočeský	STC
CZ031	Jihočeský	JHC
CZ032	Plzeňský	PLK
CZ041	Karlovarský	KVK
CZ042	Ústecký	ULK
CZ051	Liberecký	LBK
CZ052	Královéhradecký	HKK
CZ053	Pardubický	PAK
CZ061	Vysočina	VYS
CZ062	Jihomoravský	JHM
CZ071	Olomoucký	OLK
CZ072	Zlínský	ZLK
CZ080	Moravskoslezský	MSK

Zkratky správních obvodů ORP za oblast NUTS2 Severovýchod

Kód	Území	Zkratka
5101	Česká Lípa	CLp
5102	Frydlant	Frd
5103	Jablonec nad Nisou	JnN
5104	Jilemnice	Jil
5105	Liberec	Lbc
5106	Nový Bor	NoB
5107	Semily	Sem
5108	Tanvald	Tan
5109	Turnov	Tur
5110	Železný Brod	ZBr
5201	Broumov	Bro
5202	Dobruška	Dbr
5203	Dvůr Králové nad Labem	DKr
5204	Hořice	Hrc
5205	Hradec Králové	HKr
5206	Jaroměř	Jar
5207	Jičín	Jic
5208	Kostelec nad Orlicí	KnO
5209	Náchod	Nch
5210	Nová Paka	NPa
5211	Nové Město nad Metují	NMe
5212	Nový Bydžov	NBy
5213	Rychnov nad Kněžnou	RnK
5214	Trutnov	Tru
5215	Vrchlabí	Vch
5301	Česká Třebová	CTr
5302	Hlinsko	Hli
5303	Holice	Hol
5304	Chrudim	Chr
5305	Králíky	Kra
5306	Lanškroun	Lan
5307	Litomyšl	Lto
5308	Moravská Třebová	MTr
5309	Pardubice	Par
5310	Polička	Pol
5311	Přelouč	Prl
5312	Svitavy	Svi
5313	Ústí nad Orlicí	UnO
5314	Vysoké Mýto	VyM
5315	Žamberk	Zam

5. Závěr

Sídelní struktura

Z hlediska **sídelní struktury** nacházíme mezi správními obvody obcí s rozšířenou působností Pardubického kraje značné rozdíly. Nejrozlehlejší území s nejvíce obcemi náleží Chrudimsku. Územně nejmenší Českotřebovsko přitom tvoří přibližně pouze desetinu rozlohy Chrudimska a spolu s Králickem zahrnuje nejnižší počet spádových obcí. Nadprůměrná hustota zalidnění na Pardubicku koresponduje s koncentrací obyvatel do krajského města, ve kterém žijí téměř tři čtvrtiny obyvatelstva tohoto správního obvodu. Nejmenší hustota zalidnění naopak charakterizuje Králicko, které má zároveň nejnižší počet obyvatel mezi správními obvody kraje i celé republiky. Nadprůměrné zastoupení málo zalidněných obcí charakterizuje především Přeloučsko, ale také Vysokomyšsko, Litomyšlsko či Moravskotřebovsko. Vysoký podíl městského obyvatelstva je kromě Pardubicka typický i pro specificky územně uspořádané Českotřebovsko.

Demografický vývoj

Počet obyvatel v období 2000 – 2005 ve většině správních obvodů ORP Pardubického kraje klesal. Relativně nejvyšší úbytek populace postihl Králicko, Českotřebovsko a Přeloučsko. Populační přírůstky byly ve sledovaném období zaznamenány pouze ve třech správních obvodech kraje – na Holicku, Lanškrounsku a Vysokomyšsku. Obyvatelstvo Pardubického kraje stárne, což se, mimo jiné, odráží ve vývoji indexu stárí a průměrného věku. Nejvyšší hodnoty **indexu stárí** mezi správními obvody ORP nalezneme v roce 2005 na Pardubicku a Přeloučsku, nejnižší na Králicku a Lanškrounsku. Správní obvody Pardubice a Přelouč se rovněž vyznačují nejvyšším **průměrným věkem obyvatel** v rámci kraje, nejmladší obyvatelstvo žije na Králicku a Žambersku.

Podle výsledků sčítání lidu v roce 2001 žije nejvyšší podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel (mezi 25letými a staršími) na Pardubicku a Orlickoústecku, na opačné straně z hlediska **vzdělanosti** stojí Králicko s nejvyšším zastoupením osob se základním či neukončeným vzděláním.

V posledních letech dochází v kraji k mírnému růstu počtu **narozených** dětí. Nejvíce živě narozených dětí připadalo na 1 000 obyvatel (v průměru let 2001 – 2005) na Lanškrounsku a Králicku, nejméně na Přeloučsku. Ke změnám dochází také ve struktuře narozených podle věku a rodinného stavu matky. Mezi správními obvody kraje je nejvyšší podíl nemanželsky narozených dětí typický pro Moravskotřebovsko a Králicko, nejméně dětí mimo manželství se naopak rodí na Hlinecku a Poličsku. Pozitivní vývoj probíhá již několik let u **potratovosti**; nejnižší hodnotu hrubé míry potratovosti mezi správními obvody kraje nacházíme v letech 2001 – 2005 na Holicku, nejvyšší na Svitavsku.

Nejméně příznivé **úmrtnostní poměry** (měřené standardizovanou mírou úmrtnosti) panují na Králicku a Moravskotřebovsku, nejlépe si mezi správními obvody SO ORP v kraji stojí Pardubicko a Žambersko. Nejčastější příčinou smrti zůstávají nemoci oběhové soustavy a novotvary. Výrazně nadprůměrné hodnoty úmrtnosti na nemoci oběhové soustavy charakterizují správní obvody ORP Králicko a Moravská Třebová; dlouhodobě nepříznivá úroveň úmrtnosti na novotvary je charakteristická pro Svitavsko.

Vývoj hrubých měr **sňatečnosti** v SO ORP Pardubického kraje byl v období let 2001 – 2005 dosti kolísavý. V průměru sledovaných let byla nejvyšší hrubá míra sňatečnosti zjištěna Pardubicku, nejnižší počet uzavřených sňatků připadal na 1 000 obyvatel na Holicku a Moravskotřebovsku. Obdobně nepravidelný vývoj s tendencí mírného vzestupu sledujeme rovněž u **rozvodovosti**. Nejvyšší intenzitu rozvodovosti (vyjádřenou počtem rozvodů na 1 000 obyvatel) nalezneme v období let 2001 – 2005 na Pardubicku a Českotřebovsku, nejnižší na Poličsku a Hlinecku.

Nejvyšší intenzita **stěhování** do správního obvodu v letech 2001 – 2005 (po přepočtu na 1 000 obyvatel) byla zjištěna na Holicku. Stěhování ze správního obvodu probíhalo s nejvyšší intenzitou na Přeloučsku. Relativně nejvyšší přírůstek obyvatel stěhováním charakterizuje správní obvody Holice a Vysoké Mýto, k relativně nejvyššímu úbytku obyvatel stěhováním došlo v letech 2001 až 2005 na Českotřebovsku a Králicku.

Ekonomická oblast

Podnikatelská aktivita, vyjádřená počtem ekonomických subjektů na 1 000 obyvatel, je nejvyšší v severozápadní části kraje (SO ORP Pardubice, Přelouč a Holice), nejnižší na jihovýchodě (SO ORP Moravská Třebová, Česká Třebová a Svitavy), tedy na území nejvzdálenějším od krajského města. Pro toto území, jehož značná část byla postižena poválečnou výměnou obyvatelstva, je charakteristická méně příznivá vzdělanostní struktura obyvatel a dlouhodobě vysoká nezaměstnanost.

Územní rozdíly v **zemědělství** vyplývají z rozdílných fyzicko-geografických podmínek mezi úrodnou Polabskou nížinou na severozápadě a vrchovinným charakterem jihu a východu kraje, kde jsou na úkor orné

půdy trvalé travní porosty a živočišná výroba se orientuje na chov skotu. Na hornatém severovýchodě (Králicko) je nejnižší podíl zemědělské i orné půdy na rozloze správního obvodu a byl zde zaznamenán nejvýraznější úbytek rozlohy orné půdy v letech 2000 – 2005.

Průmysl je tradičním odvětvím na Pardubicku, kde odvětvová struktura (chemie, zpracování ropy, elektronika) výrazně ovlivňuje úroveň průmyslové produkce na zaměstnance. Na další místa se průmyslovou produkcí v kraji řadí správní obvody Vysoké Mýto a Polička s významným podílem výroby dopravních prostředků a strojírenství. Z hlediska zaměstnanosti rostl význam průmyslu na Lanškrounsku, naopak klesal ve správních obvodech, kde byl vysoký podíl textilního, konfekčního a kožedělného průmyslu, tedy na Hlinecku, Chrudimsku a Králicku. Nejvyšší zaměstnanost v potravinářském průmyslu je na Poličsku, podíl textilního a konfekčního průmyslu na zaměstnanosti zůstává nejvyšší na Svitavsku, Orlickoústecku a Králicku, kovovýroba má nejvyšší zastoupení na Českořtebovsku a Moravskotřebovsku. Elektrotechnický průmysl je charakteristický pro Lanškrounsko a Žambersko, energetika pro Přeloučsko a Pardubicko. Nejvyšší průměrná mzda v průmyslu na Litomyšlsku souvisí s největším výrobcem ve správním obvodě, zabývajícím se zpracováním skleněných vláken.

Intenzita **bytové výstavby**, vyjádřená počtem dokončených bytů na 1 000 obyvatel, byla v letech 2001 – 2005 na Holicku pětikrát vyšší než na Hlinecku. Nad krajským průměrem byla i intenzita výstavby bytů na Lanškrounsku, Pardubicku (především v zázemí krajského města) a na Vysokomýtsku. Největší a nejdražší byty se stavěly na Litomyšlsku, největší a nejdražší byty v rodinných domech se stavěly ve správním obvodě Česká Třebová. Výstavba relativně nejmenších a nejlevnějších bytů probíhala na Lanškrounsku, bytů v rodinných domech na Holicku.

Sčítání **dopravy** v roce 2005 ukázalo, že nejvyšší intenzita silniční dopravy je v krajském městě a v dalších městech, kolem kterých nebyly dosud vybudovány obchvaty, tedy v Chrudimi, Litomyšli, Holicích a Vysokém Mýtě. Největší nárůst od roku 2000 byl zaznamenán v Holicích, Lanškrouně a Přelouči. Mimo sídla správních obvodů rostla výrazně dálková doprava na silnicích 1. třídy na Holicku, Poličsku, Orlickoústecku, Svitavsku, Přeloučsku a Žambersku.

Nejlepší podmínky pro **cestovní ruch** jsou v kraji na Králicku a Žambersku. Spojuje se zde velmi vysoký potenciál přírodního subsystému cestovního ruchu a velký počet ubytovacích zařízení. Ubytovací kapacity, vyjádřené počtem lůžek v ubytovacích zařízeních sloužících cestovnímu ruchu na 1 000 obyvatel, jsou pod krajským průměrem na turisticky atraktivním Hlinecku. Nejméně lůžek na 1 000 obyvatel připadá na Svitavsku, Českořtebovsku, Přeloučsku a Orlickoústecku, nejnižší průměrná úroveň potenciálu cestovního ruchu je na Holicku a Přeloučsku.

Sociální oblast

Z údajů o **domovním a bytovém fondu** zjištěných prostřednictvím sčítání lidu, domů a bytů v roce 2001 vyplývá, že nejvyšší podíl rodinných domů na celkovém počtu trvale obydlených domů charakterizuje správní obvody Holice, Hlinsko a Litomyšl. Nadprůměrné zastoupení bytových domů zaznamenáváme na Pardubicku, Českořtebovsku a Králicku. Správní obvod Králíky a Svitavy se přitom vyznačují nejvyšším **průměrným stářím trvale obydlených domů**, nejmladší domovní fond je naopak typický pro Žambersko. Bytový fond Holicka byl v roce 2001 charakteristický nejen nejvyšší průměrnou obytnou plochou a nejvyšším počtem obytných místností na byt, ale i nejvyšší průměrnou obytnou plochou na osobu v kraji. Na poslední místo se v hodnotách všech tří jmenovaných ukazatelů zařadilo Českořtebovsko. Tento region se spolu s Pardubickem vyznačuje nejnižším podílem neobydlených bytů (bez trvale hlášených osob) v bytovém fondu. Naopak k územím s nejvyšším zastoupením **neobydlených bytů** se řadí Poličsko, Hlinecko a Žambersko – tedy regiony s nadprůměrným výskytem neobydlených rodinných domů s byty využívanými pouze k rekreačním účelům.

Nejvyšší **míra ekonomické aktivity** (vyjádřená podílem počtu ekonomicky aktivních na obyvatelstvu 15letém a starším) charakterizovala v roce 2001 dle dostupných údajů ze sčítání lidu správní obvod Lanškroun, Česká Třebová a Pardubice. Na Hlinecku, Poličsku a Chrudimsku bylo zastoupení ekonomicky aktivních osob naopak nejnižší v rámci kraje. V odvětvové struktuře zaměstnanosti se mezi dvěma posledními sčítáními projevil výrazný úbytek zaměstnaných v **zemědělství**. Díky nižšímu relativnímu poklesu počtu zaměstnaných v tomto odvětví oproti ostatním regionům v kraji si v něm posílilo nadproporcionální postavení Litomyšlsko. Lokalizace zaměstnanosti v **průmyslu** byla díky nejnižšímu relativnímu úbytku počtu zaměstnaných ještě více upevněna na Lanškrounsku. Oblast **služeb** provázela v průběhu 90. let růst zaměstnanosti ve všech správních obvodech kraje kromě Českořtebovska typického významným zastoupením odvětví dopravy.

Vysoké **kladné saldo dojížděky** (tj. kladný rozdíl počtu dojíždějících a vyjíždějících) v roce 2001 charakterizovalo pouze Pardubicko a Lanškrounsko. Nejvyšší **záporné saldo dojížděky** na Chrudimsku souvisí s pohybem pracujících do blízkých Pardubic. Výrazná převaha počtu vyjíždějících nad dojíždějícími je typická také pro Přeloučsko a Holicko. Pracující z Přeloučska využívají možnosti cestovat za prací nejen

do Pardubic, ale i do hlavního města či na Kolínsko. Obyvatelé z Holicka nacházejí pracovní uplatnění i v ne příliš vzdáleném Hradci Králové či Vysokém Mýtě.

Po období růstu počtu **uchazečů o zaměstnání** v kraji v letech 2000 – 2004 se situace na trhu práce v Pardubickém kraji začala postupně zlepšovat. Nižší **míra nezaměstnanosti** v roce 2005 ve srovnání s výchozím rokem byla zaznamenána na Chrudimsku, Poličsku a Vysokomýtsku. Na druhé straně nejvíce vzrostla míra nezaměstnanosti ve sledovaném období na Moravskotřebovsku, Králicku a Svitavsku – tedy v regionech postižených nejvyšší nezaměstnaností v kraji. Přetrvávajícím problémem je **dlouhodobá nezaměstnanost**. Nejvyšší zastoupení uchazečů registrovaných v evidenci úřadů práce po dobu delší než jeden rok přitom charakterizuje Svitavsko a Moravskotřebovsko, nejpříznivější situace je v tomto ohledu ve správním obvodu Hlinsko, Lanškroun a Holice. Holicko se spolu s Pardubickem a Žamberskem vyznačuje zároveň nejnižší nezaměstnaností mezi správními obvody kraje.

Životní prostředí, infrastruktura, dostupnost

Vysoký podíl lesní půdy a malý podíl orné půdy na Králicku a Českotřebovsku vede k tomu, že byla u těchto správních obvodů zjištěna nejvyšší **ekologická stabilita krajiny**, následující Hlinecko má již výrazně vyšší zastoupení orné půdy. Za ekologicky nestabilní lze v důsledku vysokého podílu orné půdy a malého zastoupení plochy lesů považovat Pardubicko, Litomyšlsko a Vysokomýtsko. Pardubicko má sice nejvyšší podíl vodních ploch, naproti tomu i nejvyšší podíl zastavěných ploch. Do méně příznivých zemědělských oblastí (LFA) byly zařazeny katastry všech obcí na Králicku, Žambersku a Poličsku, zatímco žádná obec na Pardubicku a Holicku.

Ochrana přírody se vztahuje na desetinu území kraje. Většina z těchto ploch připadá na chráněné krajinné oblasti, které se rozprostírají ve správních obvodech ORP Hlinsko, Polička, Chrudim a částečně na Žambersku. Na Králicku je Národní přírodní rezervace Králický Sněžník a v ostatních správních obvodech s výjimkou Českotřebovska jsou maloplošná chráněná území; nikde však nezabírají větší plochu než 2 % území.

Rozdíly ve **vybavenosti obcí** jednotlivých správních obvodů ORP do značné míry souvisejí s odlišnou sídelní strukturou. Nižší vybavenost zejména školskými a zdravotnickými zařízeními je v obcích správních obvodů Přelouč a Vysoké Mýto, které se vyznačují vysokým podílem malých obcí. Nejvyšší podíl obcí s kanalizací napojenou na čistírnu odpadních vod byl v roce 2005 na Králicku, Žambersku a Pardubicku, nejnižší na Hlinecko a Poličsku. Plynofikace byla již ukončena na Holicku a v roce 2005 zbývala jediná obec bez napojení na plyn na Pardubicku a Přeloučsku. Nejnižší podíl plynofikovaných obcí byl na Králicku, Žambersku a Moravskotřebovsku.

Ekonomický a sociální vývoj je významně ovlivňován **vzdáleností** správního obvodu **od krajského města**, s čímž souvisí i dopravní dostupnost daného území. Nejvzdálenější od Pardubic je Moravskotřebovsko, následuje Lanškrounsko, Králicko a Svitavsko. Z pohledu **polohy** správních obvodů vzhledem **k rozvojovým a urbanizačním osám a oblastem** je nejdlehlší Poličsko a Hlinecko. Nejpříznivější polohu má po Pardubicku Přeloučsko, Holicko a Vysokomýtsko.

Souhrnné postavení správních obvodů ORP v kraji

Komplexnější pohled na postavení jednotlivých správních obvodů v rámci Pardubického kraje poskytlo **multikriteriální hodnocení**. V souhrnném výsledku za **demografickou** oblast bylo zjištěno nejpříznivější postavení správních obvodů Žamberk, Litomyšl a Pardubice, nejméně příznivé pak u SO ORP Moravská Třebová, Přelouč a Svitavy. Nejlepší postavení v **sociální** oblasti zaznamenalo Holicko, Orlickoústecko a Lanškrounsko, jako sociálně nejslabší se jevílo postavení správních obvodů Králicko, Svitavy a Přelouč. V **ekonomické** oblasti dominovalo Pardubicko, Litomyšlsko a Orlickoústecko, ekonomicky nejzaostalejšími v kraji byly správní obvody Moravská Třebová, Polička, Králicko a Hlinsko. V oblasti **infrastruktury, polohy, dostupnosti a životního prostředí** byl nejlepší výsledek zjištěn u Králicka, Českotřebovska a Přeloučska, nejméně příznivé postavení měly správní obvody Polička, Chrudim a Moravská Třebová.

Seznam použité literatury a informačních zdrojů

Publikace ČSÚ Pardubice:

Statistická ročenka Pardubického kraje 2006. ČSÚ, Krajská správa Pardubice, 2006.
Demografický, sociální a ekonomický vývoj Pardubického kraje v letech 2000 až 2004. ČSÚ, Krajská reprezentace Pardubice, 2005.
Demografický vývoj Pardubického kraje v letech 1991 až 2004. ČSÚ, Krajská reprezentace Pardubice, 2005.
Správní obvody obcí s rozšířenou působností – Pardubický kraj 2004. ČSÚ, Krajská reprezentace, 2004.
Dojíždka za prací a do škol (na základě výsledků SLDB 2001). ČSÚ, Krajská reprezentace, 2004.
Sčítání lidu, domů a bytů 2001 – Pardubický kraj. ČSÚ, Krajská reprezentace Pardubice, 2003.

Ostatní publikace ČSÚ:

Analýza regionálních rozdílů v ČR v letech 1995-2004. ČSÚ, 2006.
Analýza regionálních rozdílů v ČR v letech 1996-2001. ČSÚ, 2003.
Demografická ročenka krajů České republiky 1991 až 2005. ČSÚ, 2006.
Demografická ročenka správních obvodů obcí s rozšířenou působností 1995 až 2005. ČSÚ, 2006.
Cizinci v České republice. ČSÚ, 2006.
Úmrtnostní tabulky za okresy ČR v období 2001 až 2005. ČSÚ, 2007.
SLDB k 1. 3. 2001 – obyvatelstvo, byty, domy a domácnosti – Pardubický kraj. ČSÚ, 2003.
Příjmy a životní podmínky domácností ČR v roce 2005. ČSÚ, 2007.
Zaměstnanost a nezaměstnanost v ČR podle výsledků výběrového šetření pracovních sil – roční průměry za rok 2005. ČSÚ, 2006.
Strukturální výsledky za zemědělství ČR v roce 2005 podle územního členění. ČSÚ, 2006.
Cenzus veřejných vodovodů a kanalizací ČR 2002. ČSÚ, 2003.
Ceny sledovaných druhů nemovitostí 1998 – 2000, 2001 – 2003, 2003 – 2005. ČSÚ, 2001, 2004, 2006.

Další publikace:

Strategie regionálního rozvoje České republiky. Ministerstvo pro místní rozvoj, 2006.
Program rozvoje kraje. Regionální rozvojová agentura, 2003.
Primární péče v Pardubickém kraji 2005. Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, 2006.
Hodnocení potenciálu cestovního ruchu na území ČR. Ústav územního rozvoje Brno, 2001.
Statistická ročenka životního prostředí ČR. CENIA, Česká informační agentura životního prostředí, 2006
Bartoš, Š., Šebek, F., Pardubický kraj. Helios – Jiří Razskazov, 2004.

Ostatní informační zdroje:

Regionální databáze ČSÚ, časové řady podle okresů, RES (místní jednotky)
Dodatečné zpracování dat SLDB 2001 (bydliště matky v době narození podle SO ORP, zaměstnaní podle odvětví podle obcí)
Dodatečné zpracování dat o cizincích v roce 2005 podle SO ORP
Krajský úřad Pardubického kraje, odbor organizační a právní
oddělení dopravy městských úřadů v sídle SO ORP
Ministerstvo vnitra, Policejní prezidium
Ministerstvo financí ČR
Ministerstvo práce a sociálních věcí
Úřad práce Pardubice
Český hydrometeorologický ústav, pobočka Hradec Králové

Internetové adresy:

www.czso.cz	www.mvcr.cz	www.mdcr.cz	www.mapy.cz
www.pardubice.czso.cz	www.upce.cz	www.rsd.cz	www.ochranaprirody.cz
www.volby.cz	www.uzis.cz	www.vuv.cz	www.iriscrr.cz
http://portal.mpsv.cz	www.uhul.cz	http://ceho.vuv.cz	http://drusop.nature.cz

TABULKOVÁ ČÁST

Základní charakteristiky podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností v roce 2005

	Měřicí jednotka	Pardubický kraj					
			Česká Třebová	Hlinsko	Holice	Chrudim	Králíky
ÚZEMÍ A OSÍDLENÍ (stav k 31. 12.)							
Rozloha	km ²	4 518	80	247	214	746	159
Počet obcí		452	5	22	14	86	5
počet měst		32	1	1	1	7	1
počet ostatních obcí		420	4	21	13	79	4
Hustota osídlení	osoby/km ²	112,0	238,3	87,2	76,0	109,6	58,2
měst	osoby/km ²	372,8	403,2	424,2	320,5	300,3	88,2
ostatních obcí	osoby/km ²	53,4	63,6	50,4	51,2	60,6	43,3
Obyvatelstvo v obcích s počtem obyvatel:							
do 199	osoby	15 080	-	300	-	3 416	-
200 - 499	osoby	56 211	333	3 798	1 641	11 232	300
500 - 999	osoby	64 190	2 126	4 537	3 225	7 387	1 105
1 000 - 1 999	osoby	55 551	-	2 562	5 071	10 952	-
2 000 - 4 999	osoby	50 475	-	-	-	20 098	7 827
5 000 - 9 999	osoby	60 077	-	-	6 298	5 304	-
10 000 a více	osoby	204 440	16 533	10 295	-	23 385	-
Průměrná velikost obce							
obyvatel na obec	osoby	1 120	3 798	977	1 160	951	1 846
km ² na obec	km ²	10,0	15,9	11,2	15,3	8,7	31,7
Hustota obcí	obce/100 km ²	10	6	9	7	12	3
Počet částí obcí		995	10	74	32	260	27
Počet částí obcí na obec		2,2	2,0	3,4	2,3	3,0	5,4
Podíl obyvatel							
v sídle správního obvodu ORP	%	49,2	87,1	47,9	38,8	28,6	50,4
v ostatních městech	%	11,9	-	-	-	27,4	-
v ostatních obcích	%	39,0	12,9	52,1	61,2	44,0	49,6
Index sídelní rozdrobenosti		7,3	2,5	10,1	6,7	8,2	3,1
OBYVATELSTVO							
Obyvatelstvo celkem (stav k 31. 12.)	osoby	506 024	18 992	21 492	16 235	81 774	9 232
z toho ženy	osoby	257 982	9 654	10 873	8 306	41 554	4 689
v tom ve věku							
0 - 14 let	%	15,3	15,6	15,8	15,5	15,4	16,6
15 - 64 let	%	70,2	70,4	69,0	70,2	70,0	70,8
65 a více let	%	14,5	14,0	15,3	14,4	14,7	12,6
Průměrný věk obyvatel (stav k 31. 12.)							
muži	roky	39,8	39,7	39,7	39,7	39,8	38,3
ženy	roky	41,3	41,2	41,4	41,5	41,3	39,4
Index stáří		95,1	89,6	96,8	92,9	95,2	76,1
Narození živě							
z toho mimo manželství	%	27,8	35,9	22,4	17,2	26,1	36,1
Průměrný věk matky při 1. porodu	roky	26,6	26,4	25,8	27,2	26,2	24,8
Zemřelí celkem							
osoby	osoby	5 168	212	210	194	893	118
v tom ve věku:							
0 - 14 let	%	0,5	-	0,5	2,1	0,9	-
15 - 64 let	%	22,9	25,0	21,4	21,6	21,7	18,6
65 a více let	%	76,7	75,0	78,1	76,3	77,4	81,4
Zemřelí na 1 000 obyvatel	osoby	10,2	11,1	9,8	12,0	10,9	12,7

v tom správní obvody obcí s rozšířenou působností										
Lanškroun	Litomyšl	Moravská Třebová	Pardubice	Polička	Přelouč	Svitavy	Ústí nad Orlicí	Vysoké Mýto	Žamberk	
										ÚZEMÍ A OSÍDLENÍ
275	337	417	409	273	257	352	191	282	281	Rozloha
22	35	33	57	20	42	28	16	40	27	Počet obcí
1	1	2	4	2	2	2	2	2	3	počet měst
21	34	31	53	18	40	26	14	38	24	počet ostat. obcí
79,5	77,6	65,6	295,0	71,0	92,0	90,0	140,0	114,1	102,0	Hustota osídlení
475,0	302,5	216,8	694,6	226,6	302,5	429,3	401,6	335,6	340,6	měst
47,4	52,9	37,5	88,6	38,5	54,4	41,4	68,9	49,3	56,7	ostatních obcí
										Obyvatelstvo v obcích:
557	1 627	1 302	2 038	316	2 225	758	214	2 021	306	do 199 obyv.
1 790	3 740	3 468	8 000	3 420	4 599	3 880	1 156	5 677	3 177	200 - 499
6 317	4 976	4 499	6 163	3 890	3 703	2 873	3 602	3 065	6 722	500 - 999
3 397	5 710	3 945	5 488	2 714	1 347	6 893	4 261	-	3 211	1 000 - 1 999
-	-	2 900	10 759	-	3 319	-	2 517	-	3 055	2 000 - 4 999
9 807	-	-	-	9 029	8 467	-	-	8 953	12 219	5 000 - 9 999
-	10 118	11 251	88 260	-	-	17 248	14 918	12 432	-	10 000 a více
										Průměr. velikost obce
994	748	829	2 118	968	563	1 130	1 667	804	1 063	obyvatel na obec
12,5	9,6	12,6	7,2	13,6	6,1	12,6	11,9	7,0	10,4	km ² na obec
8	10	8	14	7	16	8	8	14	10	Hustota obcí
36	62	62	119	34	69	40	34	87	49	Počet částí obcí
1,6	1,8	1,9	2,1	1,7	1,6	1,4	2,1	2,2	1,8	Částí obce na 1 obec
										Podíl obyvatel
44,8	38,7	41,1	73,1	46,6	35,8	54,5	55,9	38,7	21,0	v sídle SO ORP
-	-	10,6	7,1	8,6	14,0	5,2	5,4	27,8	32,3	v ostat. městech
55,2	61,3	48,3	19,8	44,8	50,2	40,3	38,7	33,5	46,8	v ostatních obcích
8,8	11,0	9,3	3,9	10,0	13,8	6,8	4,1	10,6	8,1	Index sídelní rozdrob.
										OBYVATELSTVO
21 868	26 171	27 365	120 708	19 369	23 660	31 652	26 668	32 148	28 690	Obyvatelstvo celkem
11 103	13 297	13 880	62 323	9 756	11 980	16 160	13 516	16 462	14 429	z toho ženy
										v tom ve věku
16,3	16,5	15,7	13,9	16,4	14,0	15,3	15,5	16,2	16,5	0 - 14 let
71,2	69,5	70,8	70,2	69,1	70,7	71,7	70,2	69,2	70,6	15 - 64 let
12,5	14,0	13,6	15,9	14,5	15,2	13,0	14,3	14,6	12,9	65 a více let
38,5	38,9	39,2	41,0	39,3	40,8	39,4	39,7	39,5	38,3	Průměrný věk obyv.
37,1	37,7	37,6	39,4	37,6	39,3	37,8	38,3	37,9	37,0	muži
39,9	40,2	40,7	42,5	40,9	42,2	41,0	41,1	41,0	39,6	ženy
77,0	84,6	86,6	115,0	88,2	108,7	85,2	92,5	90,5	78,1	Index stáří
225	259	242	1 097	186	199	322	266	329	329	Narození živě
32,4	22,0	40,9	26,7	16,1	29,6	33,5	30,5	29,8	24,9	z toho mimo manž.
26,2	26,8	25,6	27,5	26,9	26,3	25,9	26,7	26,3	27,2	Prům. věk matky (1.p.)
199	259	298	1 193	208	261	304	281	302	236	Zemřelí celkem
										v tom ve věku:
-	0,4	0,3	0,3	-	0,8	-	-	1,0	0,4	0 - 14 let
26,1	17,8	22,8	23,9	27,9	20,3	29,3	22,8	18,2	23,3	15 - 64 let
73,9	81,9	76,8	75,9	72,1	78,9	70,7	77,2	80,8	76,3	65 a více let
9,1	9,9	10,9	9,9	10,7	11,0	9,6	10,5	9,4	8,2	Zemřelí na 1 000 obyv.

Základní charakteristiky podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností v roce 2005

	Měřicí jednotka	Pardubický kraj					
			Česká Třebová	Hlinsko	Holice	Chrudim	Králíky
Zemřelí podle příčin smrti							
na nemoci oběhové soustavy	osoby	2 538	104	113	95	441	77
na novotvary	osoby	1 346	56	47	47	227	22
na nemoci dýchací soustavy	osoby	408	19	11	16	80	5
na nemoci trávicí soustavy	osoby	216	13	5	9	30	6
na vnější příčiny nemocnosti a úmrtnosti	osoby	297	13	15	16	55	5
Sňatky		2 468	98	93	74	389	43
Rozvody		1 417	62	49	32	231	23
Potraty		1 534	70	43	41	277	33
z toho umělá přerušeni těhotenství	%	58,5	65,7	65,1	53,7	56,0	66,7
Přistěhovalí	osoby	4 996	271	235	453	1 284	145
Vystěhovalí	osoby	3 998	325	263	264	1 206	177
Přirozený přírůstek	osoby	-259	-42	-14	-25	-70	-21
Přírůstek stěhováním	osoby	998	-54	-28	189	78	-32
Celkový přírůstek	osoby	739	-96	-42	164	8	-53
Obyvatelstvo ve věku 25 a více let podle ukončeného vzdělání ¹⁾							
základní (vč. neukončeného)	osoby	65 434	2 371	3 323	2 164	10 916	1 930
střední odborné (vč. vyučených)	osoby	153 566	5 579	7 199	5 251	25 469	2 533
úplné střední s maturitou včetně nástavbového a vyšší odborné	osoby	93 286	4 132	3 201	2 591	14 030	1 277
vysokoškolské	osoby	28 010	922	713	615	4 010	274
bez vzdělání	osoby	1 401	43	29	30	352	47
Počet obyvatel narozených ¹⁾							
v obci současného bydliště	osoby	262 497	11 009	12 855	8 564	40 737	4 766
v jiné obci SO ORP	osoby	72 487	882	3 716	1 881	16 926	629
PRÁCE							
Zaměstnanost¹⁾							
Ekonomicky aktivní obyvatelstvo	osoby	255 709	9 870	10 423	7 745	40 348	4 593
muži	osoby	141 283	5 445	5 879	4 338	22 411	2 571
ženy	osoby	114 426	4 425	4 544	3 407	17 937	2 022
Míra ekonomické aktivity celkem	%	60,5	61,3	58,1	59,8	59,3	60,0
muži	%	68,9	69,9	67,0	69,6	67,8	69,1
ženy	%	52,5	53,3	49,5	50,6	51,2	51,5
Míra ekonomického zatížení	%	61,2	59,7	67,9	62,3	63,8	63,3
Podíl zaměstnaných v sektorech:							
primární	%	6,5	1,5	6,1	9,5	7,2	6,8
sekundární	%	44,4	40,1	56,2	45,8	42,8	47,3
terciární	%	49,0	58,4	37,7	44,7	50,0	46,0
Index lokalizace podle sektorů							
primární		1,430	0,221	0,945	1,500	1,056	1,022
průmysl		1,155	0,981	1,366	1,057	0,868	1,098
stavenictví		1,039	0,485	0,942	1,115	1,152	0,865
terciární		0,916	1,160	0,776	0,945	0,979	0,925

¹⁾ SLDB 2001 (1. 3.)

v tom správní obvody obcí s rozšířenou působností										
Lanškroun	Litomyšl	Moravská Třebová	Pardubice	Polička	Přelouč	Svitavy	Ústí nad Orlicí	Vysoké Mýto	Žamberk	
										Zemřelí dle příčin smrti
115	117	131	581	87	125	131	152	151	118	nemoci oběh. soust.
49	56	87	339	56	62	82	72	84	60	na novotvary
7	37	23	73	18	23	35	22	18	21	nemoci dých. soust.
8	8	15	38	19	9	21	12	12	11	nemoci tráv. soust.
8	15	21	61	12	17	19	12	22	6	vnější příčiny
121	132	129	623	87	111	149	117	166	136	Sňatky
65	59	67	369	30	46	112	91	95	86	Rozvody
71	77	92	299	58	62	126	106	123	56	Potraty
47,9	66,2	67,4	58,5	48,3	53,2	50,8	55,7	65,9	66,1	z toho UPT
355	410	294	2 379	183	476	368	419	515	441	Přistěhovalí
416	355	314	1 551	215	359	416	476	402	491	Vystěhovalí
26	-	-56	-96	-22	-62	18	-15	27	93	Přirozený přírůstek
-61	55	-20	828	-32	117	-48	-57	113	-50	Přírůstek stěhováním
-35	55	-76	732	-54	55	-30	-72	140	43	Celkový přírůstek
										Obyv. ve věku 25 + dle ukonč. vzdělání ¹⁾
3 475	3 595	4 537	11 717	2 821	3 502	4 796	3 302	3 529	3 456	základní
6 149	7 744	8 562	34 509	6 161	8 028	9 902	7 755	10 053	8 672	střední odborné úplné stř. s maturitou
3 534	4 559	3 893	27 177	3 049	4 009	5 174	5 492	6 211	4 957	vč. nást. a vyššího
975	1 307	1 162	10 377	827	974	1 413	1 547	1 566	1 328	vysokoškolské
92	56	88	189	84	41	150	55	58	87	bez vzdělání
										Narození ¹⁾
11 238	14 630	13 696	61 098	10 904	11 047	15 689	14 612	16 412	15 240	v obci souč. bydliště
3 458	4 955	4 407	11 391	3 369	3 833	4 408	2 793	4 835	5 004	v jiné obci SO ORP
										PRÁCE
										Zaměstnanost¹⁾
11 243	12 836	13 822	62 854	9 460	12 366	16 202	13 583	16 137	14 227	Ek. akt. obyvatelstvo
6 223	7 203	7 715	33 892	5 267	6 995	8 967	7 491	8 968	7 918	muži
5 020	5 633	6 107	28 962	4 193	5 371	7 235	6 092	7 169	6 309	ženy
62,7	59,9	60,4	61,3	58,8	60,8	60,9	61,1	60,9	60,8	Míra ek. aktivity celkem
71,7	69,0	69,3	69,0	66,6	70,1	69,4	69,2	70,1	68,8	muži
54,2	51,2	52,0	54,2	51,3	51,8	52,9	53,4	52,4	53,1	ženy
57,8	65,2	61,7	57,9	66,1	59,7	57,1	61,4	63,2	62,6	Míra ekon. zatížení
										Zaměstnaní (sektor)
7,9	15,5	8,1	2,4	10,3	6,2	6,8	5,1	9,6	9,8	primární
56,4	39,0	52,3	38,4	48,5	50,2	46,3	42,9	45,0	46,9	sekundární
35,8	45,5	39,6	59,2	41,2	43,6	46,8	51,9	45,4	43,3	terciární
										Index lokalizace
1,244	2,377	1,194	0,374	1,575	0,955	1,045	0,797	1,479	1,541	primární
1,445	0,816	1,166	0,833	1,147	1,162	1,048	1,013	1,021	1,118	průmysl
0,805	1,131	1,013	1,048	0,867	1,025	1,005	0,844	0,993	0,980	stavenictví
0,754	0,932	0,777	1,227	0,837	0,891	0,952	1,072	0,927	0,910	terciární

Základní charakteristiky podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností v roce 2005

	Měřicí jednotka	Pardubický kraj					
			Česká Třebová	Hlinsko	Holice	Chrudim	Králíky
Nezaměstnanost							
Uchazeči o zaměstnání celkem		22 782	1 000	866	512	3 858	627
z toho ženy	%	51,5	45,4	49,3	54,5	51,7	56,9
Míra nezaměstnanosti (z uchazečů celkem)	%	8,91	10,13	8,31	6,61	9,56	13,65
Míra nezaměstnanosti (z dosažitelných uchazečů)		8,48	9,34	7,45	6,25	9,02	13,02
Rozdíl míry nezaměstnanosti 2005 - 2000	procentní body	1,13	0,97	2,46	2,31	-1,07	2,98
Podíl nezaměstnaných nad 12 měsíců	%	35,5	40,1	27,4	28,1	31,5	30,0
ORGANIZAČNÍ STRUKTURA							
Ekonomické subjekty celkem (stav k 31. 12.)		103 975	3 265	4 130	3 379	16 623	1 793
v tom:							
právnícké osoby		18 597	667	643	451	3 045	256
fyzické osoby		85 378	2 598	3 487	2 928	13 578	1 537
Počet ekonomických subjektů na 1 000 obyvatel		205	172	192	208	203	194
ZEMĚDĚLSTVÍ							
Výměra půdy celkem (stav k 31. 12.)	ha	451 846	7 969	24 658	21 364	74 605	15 862
z toho:							
zemědělská půda	ha	273 483	3 313	13 350	11 349	47 348	7 779
lesní pozemky	ha	133 109	3 625	8 751	8 494	19 657	6 907
Podíl orné půdy na zemědělské půdě	%	73,2	60,0	59,7	75,5	78,2	44,5
Podíl jehličnatých dřevin z porostní plochy lesů	%	81,0	83,4	88,7	76,6	78,4	90,6
PRŮMYSL							
Místní jednotky průmyslových podniků s 20 a více zaměstnanci		690	31	47	8	102	7
počet zaměstnanců		60 951	2 605	3 164	344	6 788	601
průměrná měsíční mzda	Kč	16 640	18 872	14 020	13 987	16 404	10 922
BYTOVÁ VÝSTAVBA (2001 - 2005)							
Dokončené byty celkem		7 072	185	127	550	1 158	70
z toho v nových rodinných domech	%	43,8	19,5	33,1	55,5	44,0	45,7
Dokončené byty na 1 000 obyv. (roční průměr)		2,79	1,93	1,18	6,97	2,83	1,50
Průměrná obytná plocha na 1 dokončený byt	m ²	67,0	58,7	76,0	66,7	63,8	65,9
DOMY A BYTY¹⁾							
Trvale obydlené domy		96 680	3 124	4 712	4 139	17 181	1 835
Neobydlené domy		22 034	394	1 473	1 021	4 747	507
Trvale obydlené byty		182 943	7 078	7 500	5 489	28 939	3 203
Neobydlené byty		30 126	635	1 718	1 188	5 772	617
CESTOVNÍ RUCH							
Hromadná ubytovací zařízení		278	4	9	4	66	20
pokoje		5 418	45	156	136	1 327	340
lůžka		15 569	104	519	501	3 840	1 119
místa pro stany a karavany		1 730	-	-	80	840	-
Průměrná cena za ubytování	Kč	257	382	190	107	233	273
VEŘEJNÁ EKONOMIKA							
Příjmy obecních rozpočtů na 1 obyvatele	Kč	16 518	17 069	18 619	14 593	14 686	18 654
Daňové příjmy na 1 obyvatele	Kč	8 960	9 228	8 262	7 953	8 263	7 810
Výdaje obecních rozpočtů na 1 obyvatele	Kč	15 905	16 072	18 747	12 989	14 117	17 841
Podíl kapitálových výdajů obcí	%	32,5	27,6	47,0	27,0	30,2	26,5

¹⁾ SLDB 2001 (1. 3.)

v tom správní obvody obcí s rozšířenou působností										
Lanškroun	Litomyšl	Moravská Třebová	Pardubice	Polička	Přelouč	Svitavy	Ústí nad Orlicí	Vysoké Mýto	Žamberk	
										Nezaměstnanost
863	1 263	2 267	4 203	750	1 033	2 160	1 098	1 269	1 013	Uchazeči o zaměstnání
50,5	53,4	47,6	51,7	54,1	54,4	50,7	48,9	54,2	55,7	z toho ženy
7,68	9,84	16,40	6,69	7,93	8,35	13,33	8,08	7,86	7,12	Míra nezam. (celkem)
7,33	9,43	15,96	6,41	7,56	8,11	12,91	7,60	7,46	6,72	Míra nezam. (dosažit.)
2,73	1,10	3,47	1,62	-1,06	0,61	2,87	0,74	-0,33	1,53	Změna nez. 2005-2000
27,7	40,9	44,2	31,0	33,2	37,8	45,2	35,9	38,0	34,5	Podíl nezam. nad 1 rok
										ORG. STRUKTURA
4 115	5 213	4 334	28 807	3 755	4 954	5 773	5 442	6 499	5 893	Ekonomické subjekty
										v tom:
680	893	719	5 871	560	786	1 002	1 031	1 124	869	právnícké osoby
3 435	4 320	3 615	22 936	3 195	4 168	4 771	4 411	5 375	5 024	fyzické osoby
188	199	158	239	194	209	182	204	202	205	Ek. subjekty na 1 000 ob.
										ZEMĚDĚLSTVÍ
27 515	33 711	41 726	40 923	27 264	25 721	35 158	19 050	28 186	28 132	Výměra půdy celkem
										z toho:
16 835	23 312	22 994	27 500	16 286	14 075	21 387	11 149	19 854	16 953	zemědělská půda
8 688	7 851	15 599	5 421	8 702	8 262	10 752	6 236	5 483	8 681	lesní pozemky
67,5	81,3	76,1	85,5	65,8	80,1	75,7	59,3	77,6	56,4	Podíl orné půdy na zem.
71,6	87,7	80,7	45,6	89,9	73,5	92,1	84,0	74,0	85,5	Podíl jehličnatých dřevin
										PRŮMYSL
42	31	49	124	36	36	40	39	55	43	Místní jednotky prům.
										pod. s 20 a více zam.
5 672	2 111	3 794	15 287	2 689	2 255	2 998	3 386	5 307	3 950	počet zaměstnanců
14 813	22 480	14 272	18 558	14 676	16 541	13 671	16 221	17 442	16 049	prům. měsíční mzda
										BYTOVÁ VÝSTAVBA
633	257	270	1 939	221	169	432	253	458	350	Dokončené byty celkem
24,8	72,4	60,7	42,8	43,0	62,1	22,5	62,8	41,7	54,0	z toho v rod. domech
5,81	1,97	1,96	3,22	2,26	1,42	2,73	1,89	2,86	2,44	Dok. byty na 1 000 obyv.
54,8	84,0	69,3	68,4	75,6	73,7	56,9	72,6	71,4	72,3	Prům. obytná plocha
										DOMY A BYTY¹⁾
4 428	6 094	5 755	16 448	4 247	5 217	6 282	4 855	6 409	5 954	Trvale obydlené domy
1 114	1 417	1 270	2 150	1 344	1 401	1 105	937	1 483	1 671	Neobydlené domy
7 407	8 891	9 610	46 365	6 896	8 623	11 354	9 862	11 711	10 015	Trvale obydlené byty
1 486	1 800	1 644	4 588	1 665	1 759	1 493	1 441	2 146	2 174	Neobydlené byty
										CESTOVNÍ RUCH
20	13	17	31	15	9	6	11	9	44	Hromadná ubyt. zařízení
324	355	281	1 063	266	115	100	143	210	557	pokoje
1 191	1 021	744	2 368	849	251	228	333	603	1 898	lůžka
38	60	-	100	90	185	-	-	12	325	místa pro stany
214	203	212	396	193	231	377	499	187	182	Prům. cena za ubytování
										EKONOMIKA
21 166	17 201	16 104	16 424	18 971	16 173	19 634	15 406	14 962	14 778	Příjmy obcí na 1 obyv.
8 350	8 846	8 937	10 170	8 783	9 081	8 919	8 824	8 958	7 951	Daňové příjmy na 1 ob.
24 169	17 081	14 665	14 722	17 853	15 879	20 228	14 833	13 762	15 868	Výdaje obcí na 1 obyv.
57,7	25,0	21,8	31,0	27,3	34,2	36,7	22,8	24,3	39,0	Podíl kapitál. výdajů obcí

Základní charakteristiky podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností v roce 2005

	Měřicí jednotka	Pardubický kraj					
			Česká Třebová	Hlinsko	Holice	Chrudim	Králíky
ŠKOLSTVÍ¹⁾							
Děti, žáci, studenti							
mateřské školy		15 120	481	566	520	2 342	288
základní školy		47 244	1 790	2 008	1 432	7 903	854
gymnázia		7 268	353	357	354	957	188
střední odborné školy		11 669	550	-	113	1 797	-
střední odborná učiliště		8 936	401	206	295	1 129	217
Počet žáků základních škol na třídu		21	24	22	21	22	19
ZDRAVOTNICTVÍ							
Registrovaní pacienti na praktického lékaře							
pro dospělé	osoby	1 649	1 638	1 686	1 714	1 653	1 553
pro děti a dorost	osoby	975	1 157	933	810	981	869
zubního	osoby	1 933	1 600	2 435	1 864	1 776	2 504
ženského	osoby	4 032	3 816	3 669	4 958	3 320	2 950
Ošetření - vyšetření na praktického lékaře a den							
pro dospělé		47	52	57	47	49	54
pro děti a dorost		30	41	26	29	32	27
zubního		16	16	18	14	16	18
ženského		43	49	38	40	36	39
SOCIÁLNÍ PÉČE²⁾							
Domovy důchodců		16	1	-	-	4	1
Ostatní zařízení sociální péče		35	1	-	-	6	-
Místa v zařízeních sociální péče (bez DPS)		4 211	i.d.	-	-	924	i.d.
Domy s pečovatelskou službou		73	3	4	5	15	2
byty		2 023	151	91	118	347	i.d.
KRIMINALITA							
Zjištěné trestné činy na 1 000 faktických obyvatel		19,6	14,4	12,1	17,8	18,2	14,2
Hmotná škoda na 1 trestný čin	Kč	49 026	21 543	33 269	50 353	78 522	51 065
ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ							
Podíl chráněných území na celkové výměře	%	9,6	-	65,2	1,1	22,1	7,8
TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA							
Podíl obcí vybavených							
kanalizací s napojením na čističku odpadních vod	%	26,3	40,0	9,1	28,6	22,1	60,0
plynem ze sítě	%	78,8	60,0	90,9	100,0	86,0	40,0
VOLBY DO POSLANECKÉ SNĚMOVNY PARLAMENTU ČR 2006							
Volební účast	%	67,4	66,3	68,7	67,7	67,1	61,9
Platné hlasy celkem		273 921	9 976	11 784	8 866	44 078	4 473
ODS	%	33,3	32,9	27,5	34,4	32,1	26,3
ČSSD	%	33,0	40,5	33,9	32,5	32,1	35,4
KSČM	%	12,4	9,4	14,6	12,1	14,7	16,9
KDU-ČSL	%	8,8	6,4	14,3	8,8	8,1	8,7
SZ	%	6,3	5,5	4,5	6,4	6,6	5,2

¹⁾ školní rok 2004/2005

²⁾ rok 2004

v tom správní obvody obcí s rozšířenou působností										
Lanškroun	Litomyšl	Moravská Třebová	Pardubice	Polička	Přelouč	Svitavy	Ústí nad Orlicí	Vysoké Mýto	Žamberk	
										ŠKOLSTVÍ¹⁾
										Děti, žáci, studenti
771	860	911	3 338	639	640	920	876	1 020	948	mateřské školy
2 202	2 809	2 625	10 378	1 955	1 983	2 866	2 641	2 872	2 926	základní školy
346	352	707	1 390	343	337	361	362	357	504	gymnázia
476	1 086	602	4 181	136	-	495	817	1 090	326	střední odborné školy
380	156	228	2 058	735	738	310	602	773	708	střední odb. učiliště
20	21	21	23	20	21	20	21	23	21	Žáků ZŠ na třídu
										ZDRAVOTNICTVÍ
										Regist. pacienti na prakt.
1 798	1 632	1 553	1 507	1 871	1 647	2 079	1 681	1 708	1 757	lék. pro dospělé
1 035	983	915	963	929	874	1 078	1 024	1 059	963	lék. pro děti a dorost
1 863	2 652	1 811	1 804	2 262	1 544	2 205	1 902	2 225	2 082	zubního lékaře
.	3 784	5 119	4 366	3 281	4 519	4 376	.	3 333	5 067	ženského lékaře
										Ošetř. - vyšetř. za den
50	42	43	43	50	49	46	56	46	52	lék. pro dospělé
28	31	26	29	32	36	30	32	33	28	lék. pro děti a dorost
16	15	16	15	16	14	17	16	14	17	zubní lékař
.	34	42	43	35	49	45	.	35	62	ženský lékař
										SOCIÁLNÍ PÉČE²⁾
-	2	1	1	1	1	-	2	2	-	Domovy důchodců
3	2	1	6	2	1	7	3	1	2	Ostatní zař. soc. péče
206	248	i.d.	664	184	i.d.	338	314	256	i.d.	Místa v zař. soc. péče
3	4	2	10	2	4	4	7	4	4	Domy s peč. službou
37	137	i.d.	464	i.d.	108	64	131	137	88	byty
										KRIMINALITA
13,7	17,1	16,4	27,5	15,2	28,6	19,0	16,9	19,1	11,3	Trest. činy na 1 000 ob.
20 998	63 494	29 596	52 083	47 609	23 418	61 855	32 773	34 375	30 298	Hmot. šk. na trest. čin
										ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ
0,4	0,8	1,0	0,7	25,3	0,5	0,4	0,0	1,8	2,2	Podíl chráněných úz.
										INFRASTRUKTURA
										Podíl obcí vybavených
										kanalizací s napoj.
45,5	17,1	27,3	45,6	10,0	28,6	10,7	12,5	15,0	48,1	na čist. odp. vod
59,1	74,3	51,5	98,2	80,0	97,6	64,3	62,5	82,5	48,1	plynem ze sítě
										VOLBY DO POSLAN. SNĚMOVNY 2006
66,9	72,1	63,1	67,4	70,0	65,3	64,0	69,0	68,2	70,6	Volební účast
11 522	14 745	13 773	66 954	10 804	12 804	16 233	14 557	17 516	15 836	Platné hlasy celkem
32,0	30,0	23,2	39,4	31,2	32,2	27,1	34,4	34,3	35,6	ODS
34,3	28,5	39,9	31,7	32,4	34,6	38,5	31,8	31,7	27,6	ČSSD
10,6	9,5	18,5	11,2	10,7	15,4	16,2	10,5	9,4	8,6	KSČM
10,9	18,9	8,0	4,4	14,3	4,3	7,3	11,2	10,0	13,9	KDU-ČSL
6,1	6,6	4,9	6,6	5,3	6,5	5,4	6,2	7,6	7,1	SZ